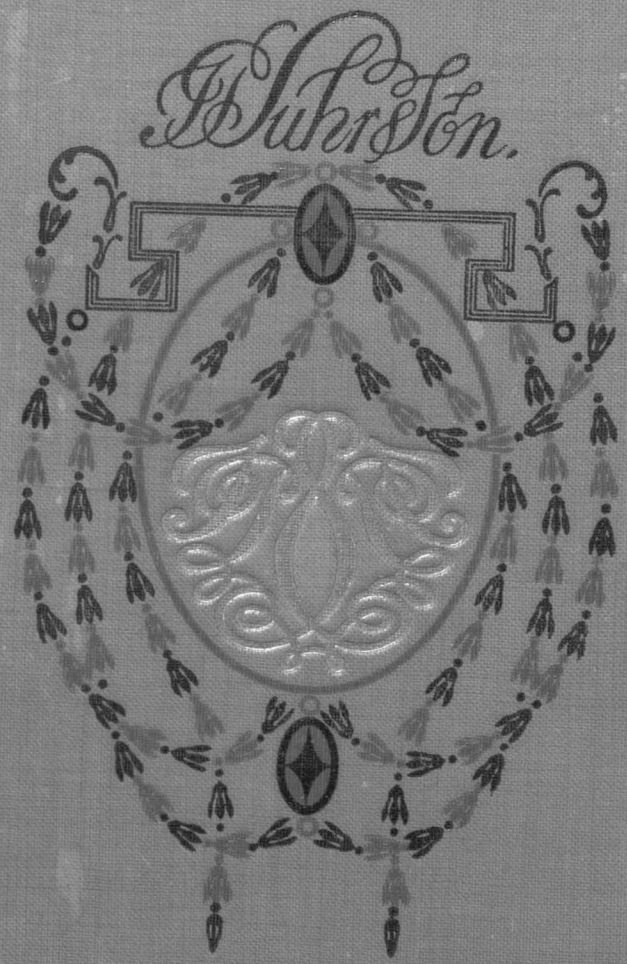

591949403

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

Mag. 09.999 NY

RHB

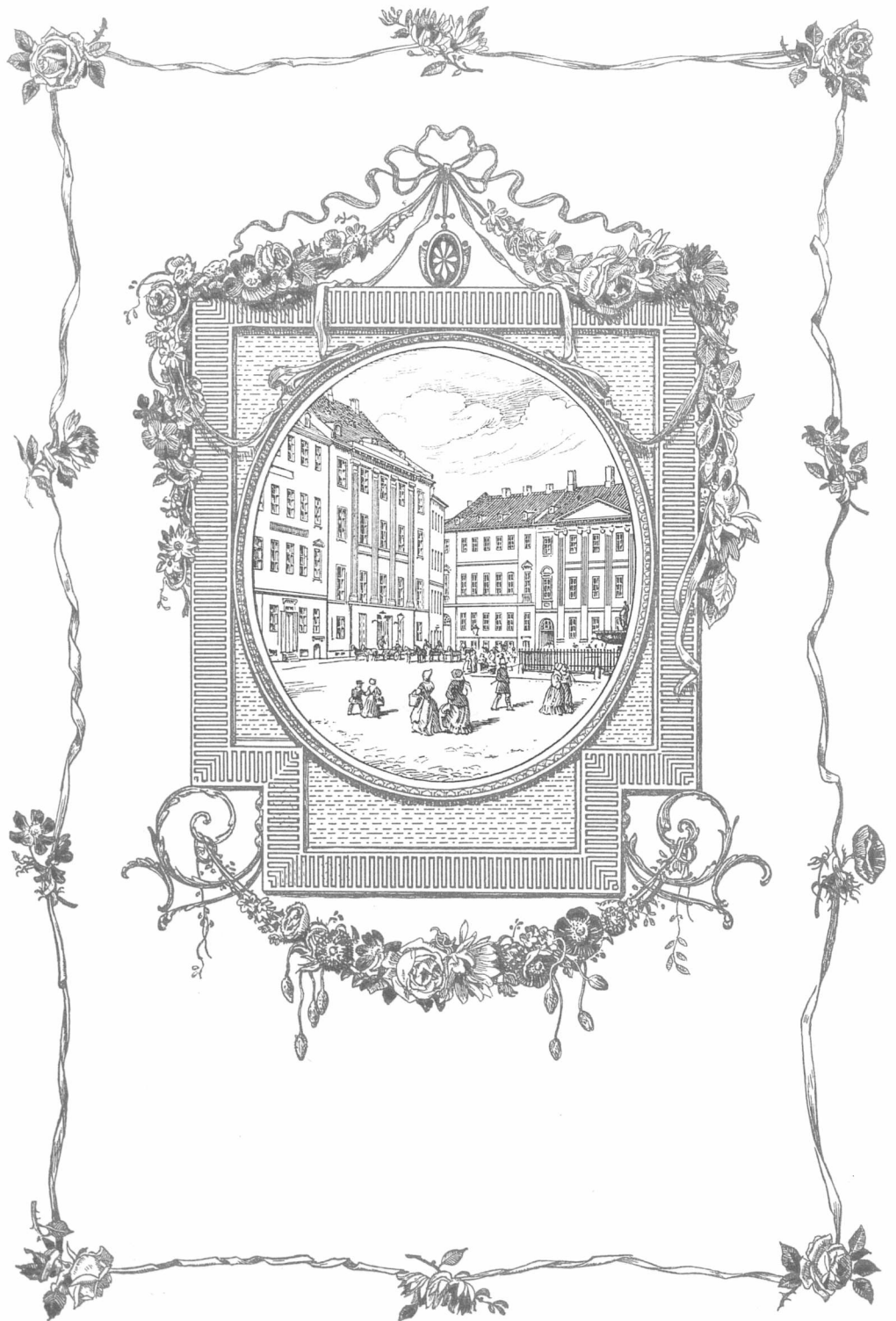

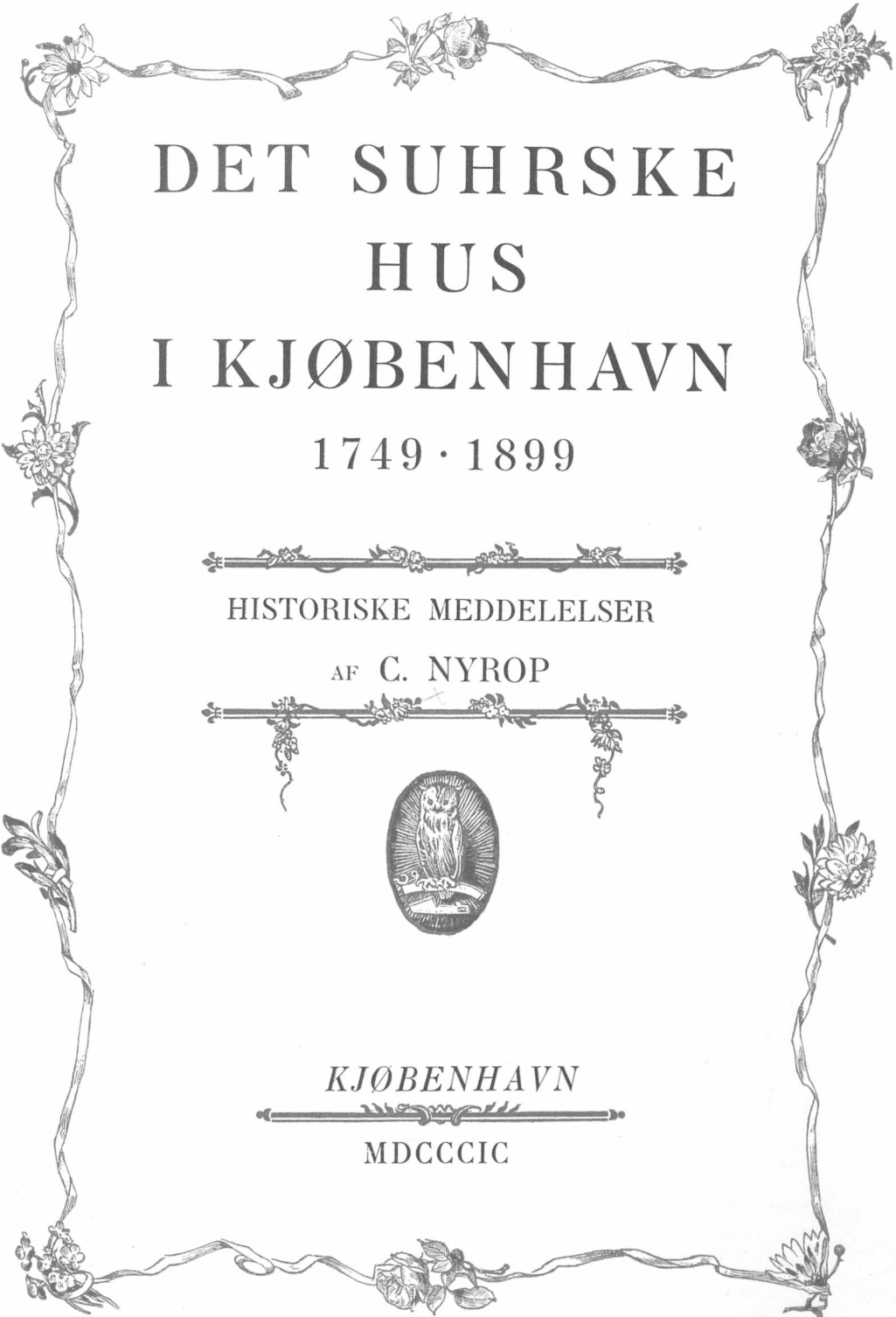
Mag 09.999 Ny

J. P. SUHR & SØN

DET SUHRSKE
HUS
I KJØBENHAVN

1749 · 1899

HISTORISKE MEDDELELSER

AF C. NYROP

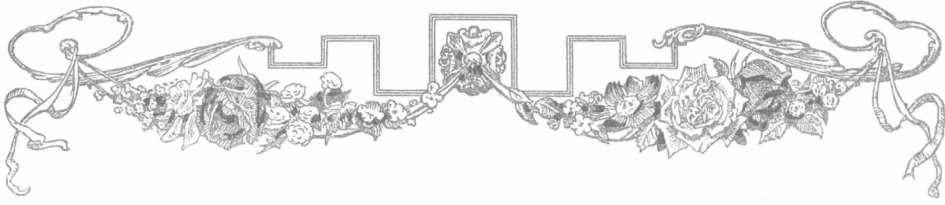
KJØBENHAVN

MDCCCIC

TRYKT SOM MANUSKRIFT

FORORD

Det er ikke almindeligt, at et dansk Handelshus bliver et Hundrede, endsig halvandet Hundrede Aar gammelt. Huset Ryberg, med hvilket J. P. Suhr & Sön's Stifter synes at have staaet i Forbindelse, er forlængst forsvundet. Paa samme Maade forholder det sig med det Hemmertske Hus, der en Tid för J. P. Suhr & Sön ejede Brede, og saaledes kunde der nævnes det ene store Handelshus efter det andet, der ikke bestod saa længe. Ja J. P. Suhr & Sön bekræfter selv paa en vis Maade Sætningen. Den Dag, det fylder halvandet Hundrede Aar, ophører det. Nærværende Skrift er da paa een Gang saavel et Jubilæumsskrift som et Mindeskrift.

Ved dets Udarbejdelse maatte det være min Opgave at faa Rede først paa Slægten og derefter paa Husets forskjellige Indehavere, hvad der krævede en Række Undersøgelser, ved hvilke jeg i høj Grad savnede den Tradition, der indtil for faa Aar siden skal have været saa levende. Kun een af Husets Indehavere, Etatsraad Theodor Suhr, var ved Fru Heibergs betydelige Værk „Et Liv gjenoplevet i Erindringen“ bleven en kjendt Skikkelse. Men ogsaa her maatte der lignende Undersøgelser til, da jeg velvilligt fik Raadighed over en Række af hans Hustru skrevne Breve, der indeholdt gode Bidrag til en Suplering af det Billede, Fru Heiberg har givet af Ægteparret.

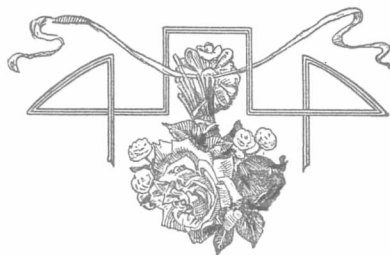

Retningen, hvori mit Arbejde kom til at gaa, bestemtes i ikke uvæsentlig Grad herved, hvad der overfor den begrænsede Tid, der stod til Raadighed, har haft sin ikke ringe Betydning. Men derfor har jeg — selvfølgelig — ikke undladt at raadspørge ogsaa J. P. Suhr & Sön's fra 1799 bevarede Handelsbøger, der med tilhørende Korrespondance nu ville overgaa til Kjøbenhavns Raadhusarkiv.

Hvad de nedenfor meddelte Fotogravurer angaar, ere Etatsraad O. B. Suhr og Hustru's udførte efter Fotografier, men de andre efter Malerier. Hvem der har malet Etatsraad J. P. Suhr og hans Sön, Grosserer O. B. Suhr, vides ikke; Fru Dorothea Suhrs Billede er malet af Gertner, Etatsraad Theodor Suhrs af Marstrand, Generalkonsul Julius Holmblads og Etatsraad S. V. Isbergs af Prof. H. C. Jensen.

I November 1899

C. NYROP

FORFÆDRE

5

HOFFURER OG BRYGHUSSKRIVER

OPPÉ paa Rosenborg findes et Maleri af en mærkelig Hest, den abildgraa Hingst CRANICH. Dens Manke er saa lang, at den slæber paa Jorden, og dens Hale har en tilsvarende Længde. Den er ikke mindre end ni Alen. En Haand holder den op, og der synes at være en Tradition for, at Haanden tilhører den Suhrske Families Stamfader her i Landet. Worsaae skal oftere have antydet det. Og forsaavidt kan det være rigtigt, som denne Stamfader, der hed BERNT SUHR, var i Frederik III's Tjeneste, og Frederik III var Arving efter Oldenborgs sidste Greve, Anton Günther, der ejede den mærkelige Hest.

Nogen Tvivl kan der jo nok rejses. Cranich ophørte at leve før 1663, men Grev Günther dør først 1667. Cranich har med andre Ord aldrig været i Frederik III's Eje, og Bernt Suhr vides ikke at have tjent Anton Günther; allerede 1635 kom han til Frederik III, da denne endnu var »Ærkebiskop« (d. v. s. Herre) i Bremen. Men derfor kan Haanden maaske dog være Bernt Suhrs. I alt Fald to Gange har Frederik III været sammen med den oldenborgske Greve ved Lejligheder, hvor denne red Cranich, nemlig ved Grevens Bryllup 1635 og ved hans Besøg i Kjøbenhavn 1647. Den celebre Hest kan altsaa være bleven malet med Bernt Suhr ved sin Side, men noget Bevis herfor synes ikke bevaret.

Om Traditionen er sand eller ikke, maa staa hen. Sagen har ikke stor Betydning. Men derimod er det sikkert, at Bernt Suhr i en lang Aarrække har været Frederik III en tro Tjener, skjøndt Lönforholdene hos denne Fyrste just ikke vare gode.

Frederik III var ikke Kristian IV's ældste Søn. Han voxede ikke op med Udsigt til at blive Danmarks Konge. Og saa erhvervedes

Bispedømmet Bremen til ham. Det skete 1634, og Aaret efter kom Bernt Suhr i hans Tjeneste, vistnok som Furer eller muligvis som Livkarl. Den unge Mand har sikkert været glad ved den opnaaede Tjeneste, hvilken det nu var, men det er et Spørgsmaal, om Glæden har holdt sig, da det viste sig, at den Gage, han skulde have — ofte udeblev. »Ærkebiskop« Frederik levede væsentlig af sin Faders Understøttelse, og den flød ikke jævnt. Karakteristisk for Forholdene er det, at da Bremen ved Freden i Brömsebro 1645 tabtes til Sverige, siger Kristian IV, at Sønneren kom saa fattig derfra, »at han beholdt icke ett paar lagen«.

Suhr fik ikke altid sin Gage, men det afskrækkede ham ikke fra at følge sin Herre til Danmark, hvad der i og for sig var naturligt nok. I Danmark var Hertug Frederik sin Fader nærmere, og den ældre Broder, den barnløse Tronfølger Prins Kristian, maatte efter Alt at dømme dø tidligt. Men — Gageforholdene bedredes alligevel ikke. Ja da Hertugen i 1648 blev Kong Frederik III af Danmark, havde denne Begivenhed mærkeligt nok den Indflydelse, at Bernt Suhrs Gage — blev nedsat. Det kan ses af et Kongebrev fra 1651.

I dette Brev udtaler Frederik III, at »Bernt Suhr, Vorris Hoffurer«, underdanigst har andraget, at han »Os« paa sexten Aars Tid skal have tjent og, den Gang »Vi« var udi Stift Bremen, haft til aarlig Lön 50 Daler, men nu, siden »Vi« ere komne til Regimentet her udi Riget, alene har 34 Kurantdaler, eftersom den forrige Hoffurer ikke havde mere til aarlig Lön. Og Resultatet bliver da, at Kongen i Overensstemmelse med Suhrs Ansøgning, »efterdi han os saa længe tjent haver«, tillader, at han maa beholde sin forrige Gage 50 Daler om Aaret og det fra den 6 Juli 1648 at regne, den Dag »Vorris Hyl- ding stod«. Forsigtigt nok, föjer Brevet endnu til, at det Bevilgede kun er personligt for Bernt Suhr og »til ingen Konsekvens for hans Efterkommere udi samme Bestilling«. De skulde lade sig nøje med den aarlige Besolding, som forrige Hoffurer haft haver«.

Det omtales slet ikke, hvorvidt Suhr i Virkeligheden har faaet den ham tillagte Lön. Men Spørgsmaalet herom oplyses klart af Kammer skriver Kristoffer Gabels Regnskaber. Først den 5 Juli 1656 fik Bernt Suhr udbetalt et Rest-Tilgodehavende for den Tid, han tjente i Bremen, og den paagjældende Rest var ikke mindre end 218 Rd. 36 β , hvad der betyder noget for en Tjenestetid paa ti Aar (1635—

1645) med en Maximalgage af 50 Rd. om Aaret. Suhr havde med andre Ord kun faaet lidt over Halvdelen af den ham tilsagte Lön. Men som vi nedenfor skulle se, er Bernt Suhrs Liv ogsaa et godt Exempel paa, hvor hensynsløst man i Datidens regerende Kredse optraadte mod Embeds- og Bestillingsmænd. De bleve saa godt som udplyndrede. Deres Virksomhed skulde de passe, men af deres Lønning fik de kun nu og da, og det som en sær Naade, en ringe Del udbetalt.

Hvorlidt Bernt Suhr fik af den ham i 1651 tilsagte forhøjede Lön ligesom af de ham senere tillagte Gager, skal der nedenfor blive gjort Rede for. Her skal det kun meddeles, at der foreligger nogle Kvit-

teringer fra ham for modtagne Smaabeløb. 1666 giver han saaledes Hof-Marskal Sehested Kvittering for Modtagelsen af 10 Rd. »efter Begiæring udi min Trang«.

Forsaavidt skulde man tro, at det væsentlig kunde være det Samme, om en Gage lød paa 34 eller 50 Rd. aarlig. Men selvfølgelig havde det nominelle Paalydende dog sin Betydning, og forøvrigt kan det oplyses, at Hoffurer Suhr foruden sin Gage havde Krav paa Kostpenge for sig og en Tjener samt en aarlig Hofklædning. Og det har sikkert været en Maade at komme ham til Hjælp paa, naar Frederik III i 1666 gav ham »Forvaltningen og Inspektionen over Vores Gaard i Gjentofte«. En Forfremmelse har det været, naar han under Kristian V 1673 som »Fodermarskal« blev optagen i Hofrullen med den Virkning, at hans Gage, der nu steg til 300 Rd. aarlig, skulde udbetales ham »lige med andre Betjente« af Obermarskallen. Det lød overmaade godt, men havde ikke fuld Virkning med Hensyn til Gagens virkelige Udbetaling. I Slutningen af 1675 eller Begyndelsen af 1676 ansøgte han »udi sin høje Trang«, for at kunne »contentere« sine Kreditorer, om som Betaling for, hvad der skyldtes ham i Gage, at maattefaa Dronningemøllen mellem Hornbæk og Gilleleje bevilget som Ejendom. Hans Ansøgning blev imidlertid af Skatkammeret i April 1676 indstillet til Afslag, og dermed var dens Skjæbne afgjort, men umiddelbart efter blev Bernt Suhr ud-

nævnt til Bryghusskriver »ved Bryggeret« i Kjøbenhavn, og her stod han med en aarlig Lön paa 360 Rd. for sig, en Kjældersvend og en Dreng. Dette, skulde man tro, var en væsentlig Fremgang. Men allerede i Juni 1676 foreligger der en Ansøgning fra ham, hvor hans Udgangspunkt er »den mig tillagte Löns Ringhed«. Sagen var den, at han naturligvis strax kom under Vejr med, at en Del Sportler, som hans Formand havde haft, unddroges ham; der skulde for dem gjøres »kongelig Majestæt særlig Regnskab«. Han ansøgte da om, at Kongen vilde bevilge ham som hans Forgænger »samme Udgjær eller Overmaal af Maltet saa og Masken«, hvilket — skriver han — »kan være Eders kongelige Majestæt til ringe Skade, men mig til nogen Hjælp istedenfor hvis Undermaal mig paa Byg og Malt formedelst Tagets og Lofternes Brøstfældighed af Regn og Sne samt andet Utøj tilföjer«. Der forlyder imidlertid Intet om, at den nyindførte Ordning for Suhrs Skyld blev forandret.

Paa denne Tid begyndte han at blive tilaars. Naar og hvor han er født, vides ikke. Men da hans ældste Sön saa Dagens Lys 1642 og han selv kom i Frederik III's Tjeneste 1635, er han vel født omtrent 1615. Han var altsaa formentlig noget over 60 Aar, da han 1676 blev Bryghusskriver, og omtrent 70 Aar, da han i 1685 blev afskediget. Her standse vi imidlertid ved et uoplyst Punkt.

I Kristian V's Skrivelse til Ober-Rentemester Peter Brandt angaaende Afskedigelsen, ved hvilken der tillægges Suhr 200 Rd. i aarlig Pension, hedder det, at Pensionen kun er tilstaaet af sær kongelig Naade. Det var alene i Betragtning af Suhrs »allerunderdanigste lange Tjeneste«, at Kongen efterlod ham »hvis Forseelse han fornylig udi hans Bryggertjeneste kan have begaaet«. Hvori denne Forseelse har bestaaet, siges imidlertid ikke. Men det er muligvis en Antydning, naar det længere nede i Skrivelsen hedder, at »hvad hannem hos Os af resterende Lön og Besolding allerunderdanigst kan tilkomme, maa hannem godtgjøres og betales udi hvis han for Mask allerunderdanigst kan skyldig blive.« Som vi nedenfor skulle se, tilkom der ham et saa betydeligt Beløb i resterende Lön, at det ikke kan forundre, om han, muligvis lidt egenmægtigt, har disponeret over den Mask, der tidligere havde været en lovlig Sportel ved Embedet. Men nogen Opgjørelse over Forholdet oplevede han ikke. Det var i April 1685, at han blev afskediget, og i Oktbr. s. A. døde han.

Bryggeret i Kjøbenhavn hørte paa den Tid under Søetaten. Bernt Suhrs Gage som Bryghusskriver skulde efter hans Bestalling udredes af »de til Søetaten lagte Midler«, og det var da ogsaa denne Etat, der tog sig af hans Bo. Renteskriver Hans Carstensen og Søfiskalen Hans Hollænder forseglede det den 28. Oktober 1685, men efter Begravelsen den 3. November gik det over til Assessor i Admiralitets-Kollegiet og Vicepræsident i Admiralitetsretten Christen Schönning, der udstædte Proklama og lod Alt registrere og vurdere.

Af Registreringen ses, at Huset var godt forsynet med Sølv, Tin, Kobber, Lintøj og Gangklæder. Der var »Schilderier« af Bernt Suhr, og hans »salig Quinde« ligesom af »de salig Folchis Börn«. Ja der var ogsaa nogle faa Bøger, der forøvrigt vise, at Huset — som naturligt er — var tysk; der er Antydninger af, at den Afdøde ikke alene er bleven kaldet »Suhr«, men ogsaa »Sauer« eller »Saur«. Bøgerne vare en tysk Bibel, en tysk Huspostil og tre tyske Bönnebøger. Det Interessanteste er imidlertid at se Opgjørelserne over, hvad der skyldtes den Afdøde i Gage.

For Tiden fra 1649 til 1672, som omhandles i een Opgjørelse, skulde han have haft i Alt 4219 Rd. 3 fl 3 p ; i de fleste Aar regnedes aarlig foruden 50 Rd. i Lön endnu 200 Rd. i Kostpenge for ham og en Tjener samt 14 $\frac{1}{2}$ Rd. for en Hofklædning. Af disse 4219 Rd. 3 fl 3 p havde han kun modtaget 882 Rd. 3 fl , men det regnedes dog, som om han desuden havde modtaget 252 Rd. 3 fl , ti dette Beløb var som Prinsessestyr paa Forhaand afdraget hans Gage! Boets Fordring blev herefter 3084 Rd. 3 fl 3 p . Og efter tre andre Opgjørelser for Tiden efter 1672 skyldtes der Bernt Suhr endnu 1645 Rd. *, saaledes at Boets samlede Fordring blev ikke mindre end 4729 Rd. 3 fl 3 p eller omsat i Sletdaler, i hvilken Møntsort Boet opgjordes, 7094 Daler 1 Mark 3 Sk., d. v. s. en hel Formue. Men desuagtet frasige Börnene sig Arv og Gjæld. De skrive, at endskjönt de formode, »at hvad hannem [haver] været betroet, naar det efterses, skal findes, og [han] ej heller [haver] gjort større Kredit, end jo af Boet kan svares«, tør de ikke befatte sig med Boet, »fordi vi ere saa langt

* Han skulde i den Tid som Fodermarskalk og Bryghusskriver have haft i Alt 3118 Rd. 3 fl , men af disse Penge havde han kun faaet 1210 Rd.; der resterede altsaa 1908 Rd. 3 fl , som dog kun regnedes for 1645 Rd., da 263 Rd. 3 fl vare medgaaede til Prinsessestyr.

borte og til Regnskabernes Klarering og anden Rigtighed en temmelig Tid erfordrer, det, vi formedelst andre, hver især paaliggende Forretninger ikke kan afvente at føre til Endelighed uden vores største Skade og Ruin«.

Sandt er det, at Arvingerne vare borte fra Byen, Datteren sad som Præstekone i Hvedstrup lidt nord for Høje-Taastrup, og i Præstegaarden dør var den yngste Søn tilhuse, medens de øvrige tre Sønner vare enten i Jylland eller paa Lolland. Den ældste var Præst i Saxild syd for Aarhus, i hvilken By den tredje var Tolder, medens den anden i Rækken var Amtsskriver i Nysted. Men dette, at de boede borte fra Kjøbenhavn og ikke kunde forlade deres Forretninger, var selvfølgelig, som det let vil ses, kun en Skingrund. Den virkelige Grund var naturligvis, at saa sikkert som de vidste, at der Intet vilde blive at faa af Boets store Tilgodehavende hos Staten, saa sikkert vilde Staten med Strængthed kræve enhver Smule, som den paa en eller anden Maade troede at kunne fordre. Arvingerne vilde ikke udsætte sig for at skulle svare til, hvad der kunde gjøres ud af Faderens ovenfor nævnte saa kaldte »Forseelse«.

Til Oplysning om Tiden skal der her eksempelvis erindres om, at da den bekjendte Jurist Peder Lassen, en af Danske Lovs væsentligste Forfattere, døde 1681, havde han i 21 Embedsaar ikke modtaget »den ringeste Skilling« af sin Løn, der tilsammen udgjorde 15,446 Rd.! Men, hedder det hos en kyndig Forfatter: »for at forstaa at han dog havde Noget at leve af, maa man mindes, at Gagen var den mindste Del af Indtægterne for den Tids Embedsmænd; de bestod for en væsentlig Del af Sportler, og i saadanne fik P. Lassen som Højesteretsassessor og Justitiarius næppe smaa Summer«.

Det er forøvrigt ikke uden Interesse at se, hvorledes Bernt Suhrs Bo sluttede. Da Arvingerne havde fragaaet Arv og Gjæld, synes Statens Fordring aldrig at være kommen frem. Uden Medregning af den skyldige Gage opgjordes Boets Aktiver til 3747 Sletdaler 2 Mk. 6 Sk. Til Begravelse, Skifteomkostninger, Folkeløn og anden prioriteret Gjæld medgik 3340 Sldl. 1 Mk. 13 Sk., hvorefter der blev en Beholdning paa 407 Sldl. 9 Sk. eller 271 Rd. 2 $\frac{1}{2}$ 9 β . Og nu er det morsomt at se, hvorledes det gik med denne Beholdning. I Juni 1687 resolverer Rentekammeret, at Boet skal betale Bernt Suhrs Fuldmægtig Peder Pedersen 96 Rd. 30 β for at have besørget for-

skjellige Forretninger i Bryghuset, men — det kan Boet ikke. Chr. Schönning tilskrives den 21. Juni 1687 Kamret saaledes: »Allerydmygeligst svares, at jeg gjerne skulde have strax betalt disse 96 Rd. 30 β, dersom mig ikke efter Hr. Ober-Rentemesterens behagelig mundtlig Tilsigelse var bevilget saadanne Midler paa min allernaadigst forundte og resterende Gage at maatte nyde, hvorpaa mig endnu langt mere resterer«. Ogsaa Præsidenten i Under-Admiralitetetsretten led under den almindelige Lønningsmisère, Boets Beholdning havde været ham en uventet, kjærkommen Fangst; han udleverede den ikke.

Endnu skal det her oplyses, at Bernt Suhr de sidste Aar, han levede, boede i sit eget Hus ligefor Holmens Port i Skipperboderne (senere Størrestræde, nu Holmens Kanal). Efter Papirerne ejedes det dog ikke af ham, men af Sönnen Frederik Suhr, Amtsskriver i Nysted. Boet henvendte sig derfor til denne for at faa fornöden Oplysning, og han meddelte i et Brev af 3. Februar 1686, hvorledes Sagen hang sammen. Da Faderen i 1681 vilde kjøbe Huset, havde han ikke Midler nok til at præstere, hvad der skulde udbetales paa det. Pengene bleve da laante hos »Rigens Marskal von Körbitz«. Men denne, skriver Frederik Suhr, »vilde ej se paa min Hr. Fader, men paa mig«, der havde tjent ham i nogle Aar. Papirerne bleve derfor udfærdigede i Sönnens Navn, men da Faderen efterhaanden rigtigt afbetalte Laanet, var og blev Huset hans. Boet solgte det for 2722 Sldr. (1815 Rd.).

I ni Aar var Bernt Suhr Bryghusskriver, men i 41 Aar havde han tjent først Frederik III og derpaa Kristian V som Hoffurer og Fødermarskal, og navnlig til Frederik III skal han have staaet i et ganske nært Forhold uden nogensinde at misbruge det. Traditionen beretter, at han ofte var med ham paa Jagt, og at Kongen en Gang paa en saadan i oprömt Stemning udbrød: »Han maa idag udbede

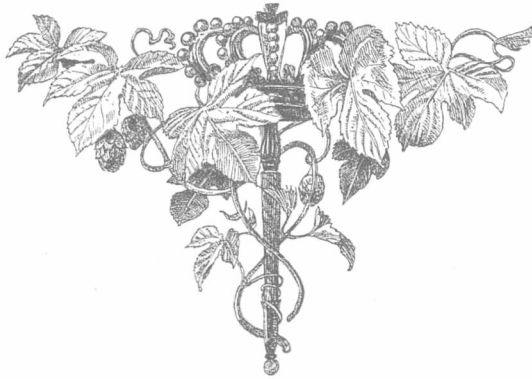
sig en Naade«. Men hele Resultatet heraf blev, at han bad Kongen om allernaadigst at ville bestemme, hvad han skulde sætte i et Signet, som han havde i Sinde at anskaffe sig. Det lovede Kongen, og da det

samme Dag led ud paa Aftenen, vendte han sig til Fureren og sagde: »Bernt! kan han ramme den Ugle, der histhenne sidder paa

Plovjernet udfor Bondens Hus?» Suhr lagde an og traf Uglen, hvorpaa Kongen sagde: »Det var bravt, nu kan han i sit Signet anbringe en Ugle paa et Plovjern«. Og saaledes kom da Bernt Suhr og den Suhrske Familie efter ham til det her afbildede Mærke. Det kan imidlertid ikke paavises, at Bernt Suhr selv har brugt et saadant Signet, og — mærkeligt nok — hans Søn Fr. Suhr synes at have brugt et Signet med en Hjort i. Traditionen er her, som saa ofte, en angribelig Vare. — Hermed have vi udtömt, hvad der vides om Slægtens første Mand her i Landet. Vi skulle nu gaa over til hans ovennævnte Søn, Amtsskriveren paa Lolland Frederik Suhr.

AMTSFORVALTER

MED Amtsskriveren FREDERIK SUHR komme vi til Lolland, dette rige Land, hvis Navn 1654 paa en aldeles umulig Maade forklares som »Loernes Land«. Formedelst dets »megen og mangfoldige Sæd og Jordens gode Grøde« maatte der altid opsættes »store vide Lader og Loer«. Landet var altsaa frugtbart, og navnlig var det berömt for sine Ærter. Der »vides icke bedre Erter at neffnis eller begieris end Lollands Erter«. Og saa var det, da Frederik Suhr kom dertil, endnu bekjendt for ingen Rotter at have. De skulle først 1702 være bragt til Landet af omvankende Tatere. At Lolland trods Svenskekrigen var et godt Land, sandedes af den Gren af den Suhrske Slægt, der fra 1670 fik sit Hjem dér. I det nævnte Aar kom Frederik Suhr som Skriver til Aalholm.

Da Bryghusskriver Bernt Suhr i 1685 døde, levede der fem Börn efter ham, og Familien tenderede absolut i gejstlig Retning. Det ældste af hans Börn, den 1642 i Bremen fødte CASPAR SUHR, sad som Præst i Saxild og Nolev syd for Aarhus ligeoverfor Nordspidsen af Samsø*, og det næstyngste Barn, Datteren ANNE LISBETH SUHR (f. 1656) var Præstekone i Hvedstrup og Fløng lidt nordost for Roskilde, hendes Mand var velærværdige Hr. Hans Thomsen Borch. Søskeneflokkens yngste Led, Sönnen JOHAN CHRISTOPHER SUHR (f. 1661), boede endelig hos denne sin Svoger, men om dette stod i Forbindelse med nogen »gejstlig« Intention, kan der Intet udtales om. Hvad Johan Christopher Suhr tog sig for i Livet, er helt ubekjendt. Det vides kun af Skiftet efter Faderen, at Berider Jörgen Hendrich havde 52 Sldlr. 2 Mk. tilgode for Johan Christophers Kost,

* Da han 1663 blev Student fra Skolen i Kjøbenhavn, indførtes han i Universitetsmatriklen som »Casparus Bernhardi Saurius«.

»imidlertid han hos hannem udi Lære var«. Han har altsaa i en ung Alder lært fagmæssigt at ride og derfor vel næppe været inde paa den studerende Vej. I saa Henseende stod han da sine to andre Brødre nærmere, nemlig JOHAN SUHR, der, efter at have været Hs. Majestæts Fyrbøder, i 1676 blev udnævnt til Tolder i Aarhus, og FRIEDERICH SUHR, der — som ovenfor nævnt — 1670 blev Skriver paa Lolland.

Denne sidste Suhr, den næstældste af de fem Søskende, var født den 20. Oktober 1644 i Bremen, og hans Livsgjerning synes først at være gaaet i Retning af det Militære. I den paa Vers affattede Gravskrift over ham hedder det: »I Krigen udenlands hand otte Aar omsvefde«, og disse otte Aar maa sættes mellem 1659 og 1667, saaledes at han altsaa kun femten Aar gammel maa være slaaet ind paa den krigerske Løbebane. Men noget nærmere om, hvor og hvorledes han færdedes i denne Tid, vides ikke. Tilbage til Danmark kom han imidlertid, tjente i tre Aar (1667—70) i Rigsmarskal Joh. Christoph von Körbitz' Gaard, og at han vandt denne Mands Velvilje, kan formentlig ses af, hvad der ovenfor er fortalt om det Pengelaan, han opnaaede hos ham, da Faderen ønskede at købe Huset i Skipperboderne. Det er da muligvis ogsaa ved den mægtige Rigsmarskals Hjælp, at han 1670 opnaaede at blive befordret til Lolland. Den omflakkende Krigsmand forandredes til en rolig Embedsmand med voxende Indflydelse.

För Enevældens Indførelse sad Lensmændene med en umaadelig Magt. De havde bl. A. Alt, hvad der vedrørte den civile Styrelse, og herimellem ogsaa alle Oppebørsler under sig; om nogen Kontrol overfor dem var der saa godt som ikke Tale. Dette passede paa ingen Maade Enevoldsmagten. Lensmændene maatte forsvinde. Landet blev delt i Amter med Amtmænd og Stiftamtmand, og Oppebørselsvæsenet henlagdes til særlige Amtsskrivere (de senere Amtsforgvaltere), der stod under Rentekammeret, og hvis Virksomhed blev ganske betydelig. Det var en saadan Stilling, Frederik Suhr fik. 1670 kom han til Lolland, formentlig for at overtage Amtsskriverstillingen i Aalholm Amt, men først den 23. Marts 1671 foreligger Enkedronning Sofie Amalies Bestalling for ham; han fik fri Bolig paa Aalholm, det fornødne Brænde samt 140 Rd. aarlig til sig, en Skriver, en Kornmaaler o. s. v. Aalholm hørte til den nævnte Dronnings Liv-

geding. — Naar Fr. Suhrs Ansættelse skete ligesom i to Tag, skyldtes det sikkert den Omstændighed, at hans Forgænger i Stillingen JOHAN RAADER, der i Juni 1670 skulde afgjøre sin Skyld til »Hendes Majestæts Inspektør over Lolland og Falster« med ikke mindre end 2372 Rd. 4 $\frac{1}{2}$ 13 $\frac{1}{2}$, skjönt han ikke kunde betale denne Sum, først blev afsat i 1671.

Nu udgaar der fra Aalholms Slotsskriverstue en Række Skrivel-

ser med Frederik Suhrs sirlige Underskrift; han har to, den ene pynteligere end den anden*. Men Sofie Amalie raadede over Mere end Aalholm. Fr. Suhr optræder ikke altid alene. Der foreligger saaledes et Brev fra Frederik Suhr for Aalholms Vedkommende og Amtsskriveren CLAUS HARTVIGSEN og Ridefoged IVER RASMUSSEN BRUN for Halsted Kloster-Amts Vegne, om at de for bedre at kunne udføre deres Gjerning hver maa kunne raade over to

Heste. Bønderne skulde nok befordre dem, men dels var det ofte haardt for disse at opfylde denne Pligt, dels var den Befordring, de herved fik, kun daarlig og langsom. De vilde anderledes hurtigt kunne komme omkring, naar de havde egen Befordring. Og det var ikke alene med de nævnte Mænd, at Fr. Suhr samarbejdede. Der foreligger ogsaa Skrivelser til Dronningen fra ham og Amtsskriveren i Nykjøbing HANS ROSENFELDT. De »annamme« paa hen-

* Ovfr. S. 18 ses et af ham oftere benyttet Segl.

des Vegne Maribo Klosters Amt af to kongelige Kommissarier og have med Salget af det hende tilkommende Korn at gjøre. De synes forøvrigt ofte at have overtaget dette for egen Regning. I et Brev fra 1680 bede de om at faa det overdraget for en billig Pris og saaledes, at de faa Dilation med Betalingen: Det var vanskeligt at faa Skibe til det og i det Hele at faa det solgt; det laa i Nykjøbing og blev varmt. I et andet, udateret Brev ere de i stærk Bevægelse over, at de fra Stiftamtmanden havde modtaget Meddelelse om, at de skulde betale forrige Aars Korn til Mikkelsdag og overtage det nye Korn til sidste ellefte Juni's Kapitelstaxt. De erklære det for umuligt at skaffe Kjøbmænd til denne Pris. Tiderne vare slette og Kornet kun daarligt. Og saa bede de endelig i deres paa Tysk affattede Brev om, at der maa bevilges dem et Par Hundrede »Faadenn Holtz« (Tønder?) til at opbevare Kornet i; det var lagret i Nykjøbing.

Fr. Suhr vedblev imidlertid ikke kun at være Embedsmand hos Enkedronning Sofie Amalie. Den 2. November 1680 fik han Bestalling som kongelig Amtsskriver over Aalholms Amt med den Løn, »som hannem udi voris Kammerreglement tillagt er eller vorder«, og af Kammerreglementet for 1688 ses, at han for Kontributions-Regnskabet fik 200 Rd. om Aaret, for Jordebogs-Regnskabet 180 Rd. og til Skrivematerialer og Papir 80 Rdl. eller i Alt 460 Rd. Den Gang var han imidlertid ikke alene Amtsskriver over Aalholms Amt, men ogsaa over Maribo Klosters Amt, og i 1696 fik han med et aarligt Gagetillæg af 100 Rd. ogsaa Halsted Amt at bestride, han fik det efter sin Svigersøn JOKUM BOLT. Nu havde han hele Lolland under sig. I 1689 blev hans Titel forandret fra Amtsskriver til Amtsforvalter, og endelig i 1703 fik han Bestalling som Kammerraad. Fr. Suhrs Virksomhed paaskjönnedes.

Vil man kjende Noget til hans Embedsførelse, maa man søge til Rentekammerets fynske Kontor, ti Lolland hørte den Gang under Fyns Stift, og hans Kolleger her vare (1683): JENS GREGERSEN i Nyborg Amt, JENS ERIKSEN i Odense, Dalum, St. Knuds og Rugaards Amt, ERIK NIELSEN i Hindsgavl og Assens' Amt, HANS RAVN i Nykjøbing Amt og CLAUS HARTVIGSEN i Halsted Klosters Amt. Der var alt-saa sex Amtsskrivere den Gang i Stiftet, og til Oplysning om, at deres Virksomhed bestod i mere end slet og ret at indkræve de almindelige Skatter og Oppebørsler, skal der hentes nogle Exempler fra

det nævnte Kontors Skrivelser til Fr. Suhr. Han faar Ordre om at sørge for, at tre Bønder gjøre fuldt Hoveri til Forpagteren af Højbygaard; Reparationen af Aalholm Slots Vandmølle og Nysteds Skibsbro lægges i hans Hænder; han skal gjennemgaa Præsternes Opgivelser angaaende deres Bidrag til Militiens Mundering; han skal forsyne kongelig Majestæts Bønder med Laanekorn til deres Vaarsæd; han skal erklære sig over den i en Storm beskadigede Draxminde Toldbod ved Rødby; han skal lade Søllested Gaard besigtige, da dens Forpagter har klaget over, at den er bygfældig, og han skal yde dem, der ville overtage øde Gaarde, den i Lovgivningen bestemte Hjælp o. s. v.

Paa den mest levende Maade kom han i Forbindelse med Befolkningen paa Lolland, og det baade nedad og opad. Af Nysteds Kirkebog kan det ses, at han i 1671 og 1672 er Fadder i mindst fem forskellige Familier, og da hans selv faar Börn, der skulle døbes — hans ældste Barn fødes 1672 — findes som Faddere for dem ikke alene saadanne lokale Venner som Byfogden MIKAEL TROELSEN, Tolderen HENRIK SKULLERMAN og Ridefogden paa Aalholm GYNTER GYNTERSEN, men ogsaa Amtsskriveren i Nykjøbing HANS ROSENFELDT, ja Amtsskriveren over Antvorskov og Korsør LEN PETER BRUN, ikke at tale om en Række lollandske Præster: CHRISTEN MORTENSEN i Herridslev, CHRISTIAN HERFORT i Hellested, POUL DANCHELL i Kjøbelev og dennes Sønner ZACHARIAS DANCHELL i Øster Ulslev og CLAUS DANCHELL i Taars. Særlig skal nævnes, at forskellige Medlemmer af Præstefamilien i Nysted ogsaa vare Faddere, ti den betød den Gang Noget. Præsten OLUF LERCHE var Brodersøn af Stiftamtmanden; mellem Fadderne findes saavel denne som hans Frue. Der er herefter al Grund til at antage, at Fr. Suhr kom godt ud af det med Lolland-Falsters første Stiftamtmand CORNELIUS LERCHE til Nielstrup og Aasmarke, der tillige var Amtmand over Dronning Sofie Amalies Livgeding, og det Samme maa antages overfor Amtmanden over Aalholm og Maribo Amter JØRGEN ERNST v. REICHAU. Denne havde i sit Ægteskab med Grevinde Sophie Amalie Holck tre Døtre og fire Sønner. Som Skik og Brug var, skulde disse sidste i en ung Alder rejse udenlands, og Ledsager for vistnok den ældste af dem Christian Frederik v. Reichau (f. 1686) blev en af Frederik Suhrs Sønner, nemlig den i 1677 fødte Bernt Suhr. Han blev Student 1696 og Præst i Kjøbelev 1706. Imel-

lem de nævnte Aar maa Rejsen have fundet Sted. Forøvrigt skal det allerede her nævnes, at der er det at mærke ved denne Kjøbelev Præst, at ikke alene hans Søn men hans Sønnesøn tog Gjerningen op efter ham som Præst i Kjøbelev. I over Hundrede Aar fortsatte Slægten de Lollandske Traditioner.

Der var, som det heraf fremgaar, Börn efter Amtsforvalter, Kammerraad Frederik Suhr. 1670 fik han, som ovenfor nævnt, Embede

paa Lolland, og sikkert Aaret efter giftede han sig. Han ægtede KATRINE PEDERSDATTER, der født 1639 i Svendborg var fem Aar ældre end han, men med hende førte han et lykkeligt Samliv. I deres Ægteskab fødtes der otte Börn. I Begyndelsen boede Ægtefolkene vistnok paa Aalholm Slot, men senere flyttede de til deres eget Hus i Nysted. I det boede de, da de døde, begge i 1706, hun den 3. Maj og han den 28. November. Ægtefællerne fulgtes ad i Døden som i Livet.

Kammerraad Friederich Suhr

Der er ingen Tvivl om, at Fr. Suhr efterhaanden var bleven en velstaaende Mand. Af Nysted Tingbog ses det, at han havde Penge i en Gaard der i Byen, der 1685 efter Ejerens Død udlægges ham, at han 1690 faar Adkomst paa nogle Jordstykker, og at han 1693 sætter Penge i en nedbrændt Gaard, der skal opbygges igjen. Det kan ogsaa oplyses, at han i 1694 fik et kongeligt Gjælds brev, hvor-

efter han havde »udlagt og forstrakt i vores Zahlkammer til vores Udgifter« 300 Rd., hvad der førte til, at han 1699 fik Skjøde paa fire Gaarde i Egholm i Herridslev Sogn. Det er herefter ganske naturligt, at han vil ofre Noget for at skaffe sig og Hustru et anseligt Gravsted. Allerede 1691 bliver han enig med Patronerne for Nysted Kirke om, at han maa opmure en Begravelse under Kirkens Kor mod at betale Kirken 50 Rd. og give den en ny Altertavle. 1693 be-

Katrine Pedersdatter Fr. Suhrs

taler han Pengene og 1694 lader han opsætte en udskaaren stafferet Tavle, der viser Nadverens Indstiftelse, men Skjøde paa Graven fik han først 1697. Den maatte han imidlertid opgive, ti endskjønt han kostede dobbelte Mure i den, var det ikke muligt at faa den tör. Den fyldtes med Vand, og saa fik han Lov til i Stedet at mure en anden Grav paa den søndre Side af Kirken, og paa det, at hans »døde Ben ikke nogen Tid derfra skulde forrykkes«, testamenterede han

Nysted Kirke tre Jorder i Byens Marker. Efter hans Død tilskrev hans Arvinger Kirkens Patroner herom og fik disses Brev med en officiel Paategning »til Begravelsens Konservasjon« indført i Kirkens Regnskabsbog for 1710. De Efterlevende drog ogsaa Om-sorg for, at der i Kirken anbragtes et Epitafium over Kammerraaden og hans Hustru, og paa det fandtes følgende Indskrifter:

Vilst du O Læser see et Dødeligheds Minde,
 Da er det Frederich Suhr, som her nu sluttes inde
 I dette enge Rum! Hand ærlig levet har;
 Aar Tresindstyve Tre Hans gandske Alder var.
 I Kringen Uden Lands Hand Otte Aar omsvefde,
 I Rigens Marschalchs Gaard Hand tro og flittig lefde
 I trende Aar. Da han her til befordret blef,
 Mand Sexten Hundred og Halfjerdindstyfve Skref.
 Hand kom i Egteskab og Otte Poder talte;
 Med Fliid han Amplerne har kundet saa forvalte,
 At Kongen Cammer-Raads Bestalling hannem gaf
 I fjerde Aar tilforn, for hand kom i sin Graf.
 Det Aar ham døde fra hans ægte Ven og Mage,
 Har Hjerte Suk og Sorg forkortet ham hans Dage;
 I Guds Haand Sjælen er; Hans Been her Huile tar,
 Vist er Hand salig der, som her saa ærlig var.

Født Anno 1644 den 20. October.

Død Anno 1706 den 28. November Klokken 10¹/₂ om Aftenen.

*

*

*

Agt Læser, som her staaer, hvo her sig monne hvile!
 Det er Frue Cammer-Raads, derpaa du ei maa tvile,
 Som udi Svendborgs Bye er født, til Daabs henbaaren!
 Hvor det Cathrinæ Nafn til hende blef udkaaren,
 Der vi Et Tusind skref Sex hundrede nie og Tredive.
 Har siden i Guds-frügt sit Liv her altiid ofvet,
 Hr. Cammer-Raad Friderich Suhr af Gud til Mand beschæret!
 Saa kiærlig og fornöiet det ægteskab har været,
 Med Otte yndig Börn Velsignet er af Gud!
 Hand være Deris Trøst, Hun bæris fra dem ud,
 Da Hendes Lefve Krafft i Døden Synder frys!
 Kom Gud til Hende strax med Himmel, Lif og Lys!
 Anno 1706: Den 3. May.

Der er ingen Tvivl om, at Kammerraad Frederik Suhr og Hustru have befundet sig vel paa det gode Land Lolland. Noget af dets Rigdom blev dem og deres Slægt til Del sammen med et godt Omdømme. Men Frederik Suhr stod ogsaa som et Exempel paa en god Embedsmand. Hans Formand, Amtsskriver JOHAN RAADER maatte, som vi have set, fratræde paa Grund af uordentlige Pengeforhold, og hans Efterfølger, Amtsforvalter ALEXANDER GORM blev af lignende Grunde suspenderet i 1711. Men derom nedenfor.

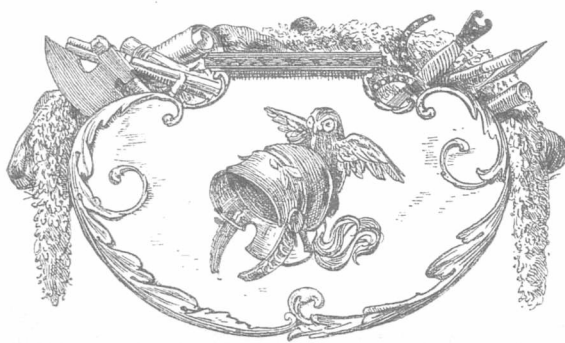
Her skal endnu kun tilføjes, at den af Kammerraad Suhr under

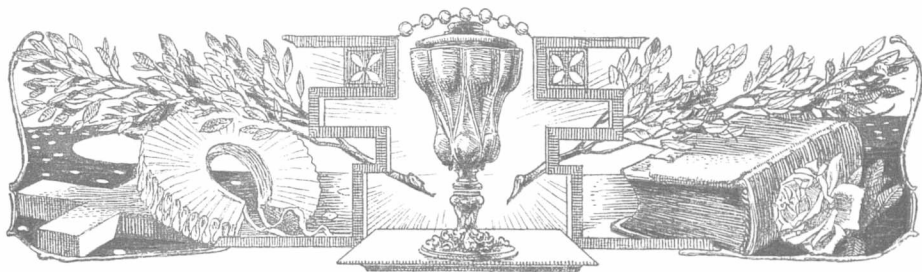
Den Suhrske Begravelse ved Nysted Kirke

Koret murede Grav først blev tilkastet i 1726, da indtrængende Vand gjorde den farlig for Kirken, og det hosstaaende Billede viser den Suhrske Begravelse ved Kirkens søndre Side, saaledes som den nu er. Det er sikkert en Fejltagelse, naar der f. Ex. i »Historisk-topografiske Efterretninger om Musse Herred« (II, 1872 ved F. R. Friis, S. 6) tales om et Suhrsk Kapel i Forbindelse med denne Begravelse; der var andre Suhrer i eller ved Nysted, da Fr. Suhr kom dertil 1770. Af Kirkens Regnskaber fremgaar det, at dennes Begravelse er omgivet af et Stakitværk, der 1727 sattes af Nyt med Ege-

stave, som males. I det Hele har Kirken stadig holdt hans Dispositioner til Gravstedets Vedligeholdelse i Ære. 1801 udtaler den, at det er »udenfor al Dispyt, at Arvingerne af afgangne Hr. Kammerraad Suhr, saa længe nogen af dem bo i Nysted, have Fortrinsret til Fæstet af de Jorder, hvilke benævnte Kammerraad Suhr til hans murede Gravsteds Vedligeholdelse har i Aaret 1709 skjænket Nysted Kirke«, og 1843 sanktionerer Kancelliet et af Kirkens Bestyrelse fremsendt Udkast til en Fundats for de Suhrske Jorder i Overensstemmelse med, hvad der er tilført dens Regnskabsbog i 1710.

PRÆSTER

KAMMERRAAD Frederik Suhr og Hustru havde otte Børn. Af dem blev kun syv voksne, fire Sønner og tre Døtre, og alle Sønerne blev satte i den sorte Skole. JOHAN CHRISTOPHER (f. 1676) og BERNT (f. 1677) sendtes mærkelig nok saa langt bort som til Herlufsholm, skjøndt der var Skoler nok paa Lolland og Falster, ja een i Nysted, Byen, hvori de havde deres Hjem. Til Forklaring kan der dog peges paa, at Amtsskriveren paa Antvorskov Peter Brun var Johan Christophers Gufader. De to yngre Sønner, PEDER (f. 1678) og CLAUS (f. 1680), bleve satte i Nysted Skole. Parvis gik Brødrene i Skole, og parvis bleve de Studenter, de to ældste 1696, de to yngste 1697; men de vare væsentlig samtidige, og de tog alle teologisk Examen, de tre første af dem, Johan Christopher, Bernt og Peder for senere at blive Præster. Kun den yngste, Claus, benyttede ikke sin Examen; han blev Forpagter paa den gamle Gaard Fuglsang, nogle Mil nordvest for Nysted.

Hvad de tre Døtre angik, da hed de CHRISTINE (f. 1672), MARGRETHE (f. 1673) og ANNA (f. 1679). De to første vare de ældste i Søskenflokket, og Christine blev allerede i 1688, kun sexten Aar gammel, gift med JOKUM BOLDT, der tre Aar før var bleven Amtsskriver i Halsted Amt; han var altsaa hendes Faders Kollega. Men længe var han det ikke. Han maa være død allerede 1696, ti i det Aar blev Svigerfaderens Embedsomraade forøget med just Halsted Amt, og hans Hustru samt deres Børn, hvis de have haft Børn, maa alle være døde før 1706, da Kammerraad Suhr og Hustru afgik ved Døden, ti de nævnes ikke mellem disses Arvinger. Søsteren Margrethe blev gift med Kjøbmanden HANS HORNEMANN i Næstved, muligvis i 1696; hans første Hustru døde nemlig i Oktober 1695. Den tredje Søster

Anna endelig blev i Aaret 1700 gift med den stridbare Præst i Nykjøbing paa Falster GREGERS ZIMMER; hun døde dog allerede i Januar 1706, altsaa samme Aar som begge hendes Forældre.

Fra Skiftet efter disse foreligger der et Andragende til Kongen af 14. Maj 1707, underskrevet af de fire Brødre Johan Christopher, Bernt, Peder og Claus Suhr samt de to Svogre Gregers Zimmer og Hans Hornemann. Da de ere »saa fuldmyndige som enige«, skifte og dele de selv »med saadan Ret og Billighed, saa det kan være til Enhvers egen Fornøjelse og conform med Eders Majestæts allernaadigste Lov«. Paa eet Punkt ønskede de dog Tilladelse til at fravige Loven, og derfor fremkom Andragendet. I sit Ægteskab med Anna Suhr havde Pastor Zimmer fire Børn, een Datter og tre Sønner, og det var hans Ønske, at Datteren maatte gaa i lige Arv med Sønnerne. Dette Ønske blev opfyldt, og det skal her nævnes, at den paagjæl-

The image shows four handwritten signatures in cursive script. The first three are variations of the name 'Suhr', and the fourth is 'Claus Suhr'. Below these, there are two more signatures: 'G Zimmer' and 'Hans Hornemann'.

Underskrifterne paa Andragendet fra 1707.

dende, i 1701 fødte Datter ANNA CATHRINE ZIMMER i 1729 blev gift, naturligtvis med en Teolog; hendes Mand HENRIK HERMAN RØDER blev 1730 Kapellan i Viborg. Det summer paa denne Tid med Præster i den Suhrske Slægt.

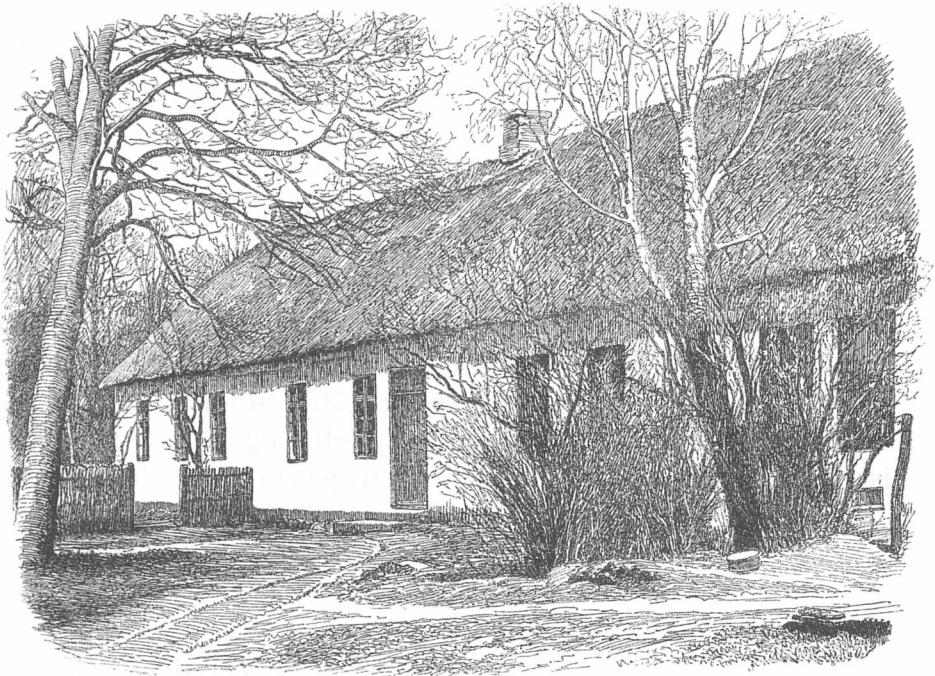
Som et enkelt Resultat af Skiftet efter Kammerraad Suhr skal det her oplyses, at den ældste Søn, Pastor Johan Christopher Suhr til Nørre Vedby og Nørre Alslev paa Falster fik udlagt den Prioritetsobligation, som Faderens Efterfølger, Amtsforvalter Alexander Gorm udstedte, da han købte den Gaard, som Kammerraad Fr. Suhr og Hustruboedei ved deres Død. Men med denne Prioritet gik det kun sørgeligt. Da Gorm i 1711 blev suspenderet for i Avgust Aaret efter at blive dømt til at have sit Embede forbrudt og godtgjøre Staten næsten 7000 Rd., har Pastor Suhrs Enke — Præsten selv døde i Januar 1711 — næppe faaet Meget af sit Tilgodehavende. Der foreligger et ynkeligt Brev fra hende herom.

Det blev ovenfor meddelt, at Kammerraad Suhrs to ældste Sønner blev satte i Herlufsholms Skole, og der pegedes forklarende paa, at Amtsskriveren paa Antvorskov var den ældste af Brødrenes Gudfader. Om dette er den rette Forklaring, er dog tvivlsomt, men sikkert er det, at der var eller udviklede sig en intim Forbindelse mellem Familien Suhr i Nysted og den ansete Hornemannske Slægt i Næstved. Margrethe Suhr blev jo (efter 1695) gift med Næstved Kjøbmanden Hans Hornemann, og den ene af de to Brødre Suhr, der 1696 blev Studenter fra Herlufsholm, den 1677 fødte Bernt Suhr, trolovede sig med sin Søsters Stifdatter, Kjøbmand Hans Hornemanns Datter af første Ægteskab, Christence Hornemann (f. 1687). Og da den unge Pige døde 1706, kun nitten Aar gammel, førte det til, at hendes tre Aar yngre Søster Christine Hornemann blev Bernt Suhrs Trolovede og vistnok i 1709 hans Brud. Han, der 1702 havde taget Magistergraden og — som vi ovenfor have hørt — en Tid rejste udenlands med Amtmand Reichaus Søn, var i 1706 bleven Præst i Kjøbelev og Vindeby nordost for Nakskov.

Naar det ovenfor blev sagt, at det summede med Præster i den Suhrske Slægt, skal der gjøres opmærksom paa, at af de sex Navne, der stod under Andragendet til Kongen 1707, tilhørte de fire Præster, JOHAN CHRISTOPHER SUHR i Nørre Vedby og Nørre Alslev paa Falster, BERNT SUHR i Kjøbelev og Vindeby paa Lolland, PEDER SUHR i Utterslev paa Lolland og GREGERS ZIMMER i Nykjøbing paa Falster, hvortil endnu kom, at Suhrernes Fætter BERNT SUHR, en Søn af Kammerraad Frederik Suhrs Broder Casper, der havde været Præst i Saxild syd for Aarhus, sad som Præst i Viby og Tiset i den samme Egn, medens hans Søster ANNA MARIA SUHR var Præstekone i Holbæk og Udby ved Randers Fjord; hun var gift med Pastor MIKKEL MØLLER.

Det er altsaa sex Præster, hvoraf fire paa Lolland og Falster. Det er imidlertid kun en Begyndelse. I det følgende Slægtled kan der nævnes ni Præster, og af dem residerede syv paa Lolland, der saaledes i lange Tider kan betragtes som Slægtens Hjem, og Hovedresidensen er KJØBELEV PRÆSTEGAARD, hvor den ovennævnte Bernt Suhr blev Præst 1706 og efter ham baade hans Søn og hans Sønnesøn. Bernt Suhr er væsentlig den nye Præsteslægts Stifter. Af hans Sønner sad 1761 som Præster: FREDERIK SUHR i Kjøbelev og Vindeby,

JOKUM BROCKDORFF SUHR i Herredskirke og Løgtofte og HANS HORNEMANN SUHR i Hunseby, medens to af hans Døtre vare Præstekoner. CHARLOTTE AMALIE SUHR havde ægtet Pastor O. F. DORPH i Nakskov og CATHRINE MARGRETHE SUHR Pastor HANS CHRISTIAN SCHIERN i Halsted-Aunede. Og til de her nævnte fem Præster, der alle vare paa Lolland, kom som Suhrske Præster endnu Pastor NIELS HJORT i Slemminge-Fjelde paa Lolland, der var gift med DOROTHEA CATHRINE SUHR, en Datter af Pastor Johan Christoffer Suhr, Pastor O. D.

Kjøbelev Præstegaard i dens nuværende Skikkelse

LÜTKEN i Skjellerup-Ellinge paa Fyn, der var gift med Pastor Peder Suhrs Datter MARGRETHE SCHANDORFF SUHR, Pastor MATHIAS MÜLLER i Taagerup-Thorslunde paa Lolland, der var gift med Forpagter Claus Suhrs Datter FREDERIKKE CATHRINE SUHR og Pastor NIELS HØSTMARK i Piedsted-Gaarslev sydost for Vejle, der var gift med MARGRETHE SUHR, en Datter af Præsten Bernt Suhr i Viby og Tiset. De ovennævnte tre Brødre Suhr havde altsaa to Søstre, tre Kusiner og et Næstsøskendebarn, der vare Præstekoner.

Ni Præster, hvoraf syv paa Lolland, tilhørte 1761 den Suhrske Slægt, og som den nedenfor indsatte Stamtavle viser, vedblev der at være Præster i Slægten. Pastor Jokum Brockdorff Suhrs Sønnesönsön var saaledes Pastor SÖREN BLOCH SUHR, der døde 1876 som Præst ved Helligaandskirken i Kjøbenhavn, en Mand, der ved Siden af sin gejstlige Virksomhed optraadte som Forfatter af en Række, dog kun mindre betydelige Fortællinger (»Danske Historiemalerier«), samtidig med at han beklædte en vistnok høj Stilling som Frimurer; 1835 var han bleven Dr. phil. ved Universitetet i Kiel.

Som det af Ovenstaaende vil ses, er det Kammerraad Frederik Suhrs Søn Præsten BERNT SUHR i Kjøbelev, der væsentlig staar som Præstepatriarken i Slægten, og til hvad der allerede er sagt om ham, skal her endnu føjes nogle Meddelelser. 1706 blev han kaldet til Kjøbelev af Justitsraadinde Hofmann til Grimsted, og 1713 blev han Provst, hvad han derpaa var i 32 Aar til sin Død. Der kjendes forøvrigt ikke meget til hans Virksomhed, men hans Mundheld: »O, forfængelige Rigdom« synes at pege i god præstelig Retning, og hvad der er særlig oplysende, er, at han tog unge Mennesker, især af Bondestanden, i sit Hus og uddannede dem. Dette gjorde han saaledes ved Bondesönnen MOGENS MEINERT, der født i Kjøbelev 1714, døde som lollandsk Præst (i Arninge). Der maa have været et ikke ringe Liv i Kjøbelev Præstegaard, ti Provst Suhr tog ikke Plejebörn for at bøde paa Savnet af egne Börn, dem var han vel forsynet med. Han og hans Hustru, Christine f. Hornemann, havde i deres Ægteskab ikke mindre end fjorten Börn, hvoraf dog sex døde som smaa. Af de otte, der bleve voxne, bleve, som vi ovenfor have set, tre Sønner Præster og to Døtre Præstekoner. Der er altsaa endnu kun tre Börn at gjöre Rede for, og af dem, der alle vare Sønner, kom to i Hörkræmmerlære i Kjøbenhavn, medens den tredje blev Landmand og fik en Gaard. Denne Sidste gik det dog mindre godt, ligesom ogsaa den ene Hörkræmmer. Efter forskjellige Omskiftelser endte de, hvad der under de givne Forhold ikke er saa uforstaaeligt, som lollandske Skolelærere, den første i Blands, den anden i Utterslev. Hvad derimod den anden Hörkræmmer angaar, JOHAN PEDER SUHR, da blev han trofast ved sin Gjerning og udviklede sig til en betydelig Kjøbmand, hvis Navn endnu har Klang. Han grund-

lagde Handelshuset J. P. Suhr & Sön, hvis Opstaaen og Udvikling nedenfor nærmere skal omhandles.

Provst Bernt Suhrs ældste Sön FREDERIK BERNT SUHR (f. 1710, † 1767) blev Student fra Nakskov 1727. Kjøbenhavns Ildebrand 1728 jagede ham imidlertid igjen fra Hovedstaden, og saa blev han i et Par Aar (1729—31) Hører ved Skolen i Nakskov. Sin teologiske Examen tog han 1735, og Aaret efter blev han Kapellan i Kjøbelev hos Faderen, som han snart efter fik bestemt Udsigt til at sukcedere. Hr. Brockdorff til Grimsted gav ham nemlig 1737 Exspektancebrev paa Kaldet, og 1740 giftede han sig da som Kapellan med ABIGÆL født MØLLER, Enke efter Kjøbmand Johan Brennike i Nakskov. Præstefamilien synes at nærme sig Stiftets Kjøbmandsstand, ti ogsaa hans anden Hustru tilhørte en Kjøbmandsfamilie. 1752 giftede han sig anden Gang med ANNA ELISABET WICHMANN, Datter af Kjøbmand i Nykjøbing p. F. Bertel Wichmann, der tillige ejede Engestofte. I sine to Ægteskaber havde han i Alt sexten Börn. Efter Faderens Død 1745 var han bleven hans Efterfølger som Præst, og ligesom Faderen blev han ogsaa Herredets Provst. Han døde 1767.

Efter ham kommer Slægtens tredje Kjøbelev-Præst, JOHAN BERNT SUHR, der først 1761, tyve Aar gammel, blev Student men allerede tre Aar efter af Baron Winterfeld til Vinterborg fik Ventebrev paa Faderens Embede, skjönt han den Gang endnu ikke havde faaet teologisk Examen. Den fik han først 1765 med anden Karakter. Men da Kongen 1766 bekræftede det ham givne Ventebrev, blev han 1767 Præst i Kjøbelev efter Faderen, og det hedder om ham, at han som Præst og Kristen opfyldte sine Pligter mod sin Næste af et godt Hjerte, men det hedder tillige, at han var en paapassende Økonom i og udenfor sit Hus. Han døde allerede 1777 ikke mere end 36 Aar gammel, og med ham slutter Kjøbelev-Dynastiet, ingen af hans Sønner blev Præst. Han havde to, af hvilke den ældste døde som Proviantskriver, den yngste som Kordegn og Kantor i Helsingør.

Men med Kjøbelev-Dynastiet ophørte ikke den Suhrske Præstslægt. Vi have set det ovenfor, en Pastor Suhr skabte sig endog et Navn som gejstlig Forfatter og — i Overensstemmelse med Tidsaanden — som virksomt Samfundsmedlem. Det er den sidste Kjøbelev-Præsts yngre Broder NIELS RUDOLF SUHR (f. 1747), der ganske naturligt begyndte sin gejstlige Virksomhed paa Lolland. 1777 blev

han Kapellan i Nakskov, hvor Onklen Pastor O. F. Dorph den Gang var Præst. Men senere kom han andensteds hen, til Kallundborg 1785 og til Rudkjøbing 1796. Her døde han 1811.

Hidtil havde der kun været Tilløb til litterær Syssel i den Suhrske Slægt. Kammerraad Suhrs tre Sønner, der gik Præstevejen, tog alle tre Magistergraden, BERNT SUHR 1702, JOHAN CHRISTOPHER SUHR og PEDER SUHR 1704, og om Johan Christopher Suhr kan det yderligere oplyses, at han strax efter at være bleven Student (1696) var Respondens ved Magister Jörgen Ursins Disputats »de scholis academicis Ebræorum«. Men herved blev det. Ogsaa Provst Bernt Suhrs Søn, hans Efterfølger i Kjøbelev, Provst FREDERIK SUHR, synes at have haft visse Anlæg. Det hedder, at han som Student elskedes af hans Privatpræceptor, den lærde Professor Hans Gram, »formedelst hans Flittighed«. Gram skaffede ham i den Anledning Regensen. Noget litterært Resultat kom der imidlertid heller ikke her. Den første Suhr, der faar et Navn i Litteraturen, er NIELS RUDOLF SUHR.

Han blev Student fra Nakskov 1765, og tre Aar efter tog han teologisk Examen. Som Student og senere har han sikkert været Alumnus paa Valkendorfs Kollegium, hvor han en Tid var Inspektør. Sikkert er det i alt Fald, at der fra et halvt Aar, før han blev Kandidat, til 1772 foreligger fem smaa, af ham forfattede latinske Disputatser, som han forsvarede i det nævnte Kollegiums Avditorium. De handlede om de Fattige i Aanden, Verdens Undergang (to Afdelinger) og den menneskelige Aands Natur (to Afdelinger). Ved den ene af Disputatserne om Verdens Undergang stod hans jævnaldrende Fætter NIELS BERNT SUHR, en Søn af Pastor Jokum Brockdorff Suhr, ved hans Side; han blev senere Landsdommer i Vestindien, men den Gang kaldte han sig teologisk Student og Bakalavr i Filosofien (»strenuus sacrarum litterarum et philosophiæ baccalaureus«).

Niels Rudolf Suhr maa have været en livlig og slagfærdig Natur. Da Censuren i September 1770 blev hævet, strømmede der Skrifter frem fra baade mulige og umulige Skribenter, en umulig var den elendige Prokurator J. Chr. Bie, der under Navnet »Philopatreas« (d. e. den, der elsker sit Fædreland) udgav »Trende Anmærkninger, 1. om de dyre Tider og Handelens Svaghed, 2. om Rettergang og 3. om Gejstlighedens Indkomster«. Dette usle Skrift fremkaldte næsten en hel Litteratur, og N. R. Suhr gav sit Bidrag til den ved un-

der Navnet »Philoteropatreias« (d. e. den, der elsker sit Fædreland endnu højere) at udgive en lille Pjece »Anmærkninger over Philopatreias Afhandling om Gejstlighedens Indkomster« (1770). Han, Præstesönnen og den tilkommende Præst, forsvarede selvfølgelig Gejstligheden mod de fremkomne Angreb.

Han ikke alene var en flink ung Teolog, men han blev ogsaa anset som saadan. Da Professor Balle, den senere Biskop, i 1775 stiftede »Det teologiske Selskab«, hvis Formaal var at lære dets Medlemmer at prædike, var han en af de ti unge, dygtige Kandidater, han samlede i det. I »Gudelige Taler over Sön- og Festdags Evangelier. Udgivne af et teologisk Selskab«, der begyndte at udkomme 1776, findes der to Prædikener af Suhr. I 1775 havde han forøvrigt udgivet et underlig tört Skrift »Betragtninger over Menneskets Bestemmelse«. Han er efter det at dömmе meget belæst, han polemiserer bl. A. mod Rousseau og den af ham priste Naturtilstand. Men det er ikke som Kristen, men som »tænkende Menneske«, at han udtaler sig og bl. A. erkjender baade en Skaber, en Sjæl og Evigheden. En aabenbaret Religion nævnes ikke i Bogen, saa lidt som Jesu navn.

1777 kom han som Kapellan til Nakskov, og her var han snart efter med til at stifte »det lollandske Læseselskab«. Provst L. SATERUP, Sognepræst i Dannemarre, var Formand, og han holdt paa Kongens, Kristian VII's Fødselsdag den 29. Januar 1779 en Tale i Selskabet »om Kjærlighed til Fædrenelandet«, der morsomt nok indledes med følgende lange Titulatur: »Deres Excellence! Höy- og Velbaarne! Höyædle og Velbyrdige! Velædle og Velvise! Velædle og Velærværdige! Ædle og Höyfornehmme! Samtlige Höystærede!« Excellencen maa vel have været Stiftamtmanden G. H. von Krogh. Selskabet, der sikkert var udgaaet fra Præsternes Kreds, havde til Formaal »at sætte de duelige i Arbejde [med at skrive og tale] og gavne Andre med værdige Indsigter«. 1782 udgav det et lille Bind »Korte Afhandlinger over vigtige Sandheder«, hvori der af Kapellan N. R. Suhr findes nogle ganske langstrakte »Betragtninger over Sjælens Udødelighed, grundede paa Fornuften og Aabenbaringen«.

Til Oplysning om hans Virksomhed i Læseselskabet hører endnu en Meddelelse om den lille, 46 Sider store Bog »Historisk-oekonomisk Beskrivelse over Nakskov« (1784), der efter sit Titelblad er forfattet af den lollandske Præst SÖREN ASSENIUS i Sandby. Kjøbmand

Jörgen Kølle i Nakskov, der var Medlem af Selskabet, havde igjennem det udsat en Præmie for en Beskrivelse af Nakskov, og den Asseniske Besvarelse af Prisopgaven vandt Præmien. Der gjøres Rede for alt dette i en Fortale, der er underskreven af N. R. Suhr. Men Professor G. L. Baden har i »Dansk-norsk historisk Bibliotek« (1815) udtalt, at Sören Assenius, der havde været Kapellan hos Suhrs Fader i Kjøbelev og dér blev gift med Suhrs Søster Christine Hornemann Suhr, umuligt kunde være Forfatteren. »Han var en god, enfoldig Præstemand, der næppe havde paataget sig at beskrive andre Steder end sin Kones Fadebur«. Nej, Forfatteren var Kapellan Suhr, som laante sin Svogers Navn, da han »af Patrioten [d. v. s. Kjøbmand Kølle] var udmeldt til en af Dommerne«. Bogen ender med at opmuntre til kraftigt Arbejde for Nakskovs Opkomst ved Udviklingen af dens Handel, Haandværk og Fiskeri.

Som alle Datidens rationalistiske Præster gik han stærkt op i at være et gavnligt Samfundsmedlem, og dermed vedblev han, da han 1785 forflyttedes som Kapellan til Kallundborg.

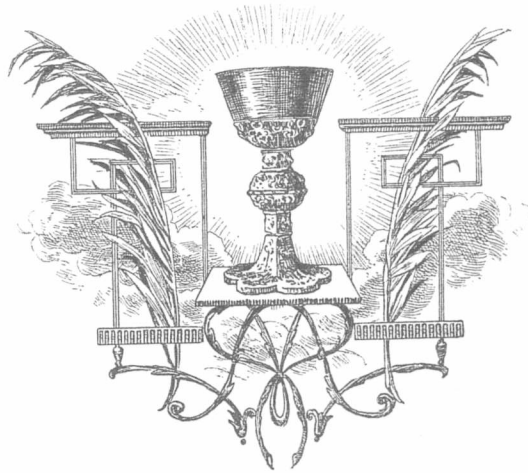
Her er først at mærke, at han var en af dem, der tog Pennen i Haand, da en Anonym i Adresseavisen for 2. Juni 1790 udsatte en Præmie for den bedste Besvarelse af Spørgsmaalet: »Hvorfor tale Menneskene saa lidt og saa sjælden om Gud i deres Omgang og Selskaber?« Som Konkurrenter mødte M. G. BIRCKNER, der den Gang var Kapellan paa Föhr, J. L. CALLISEN, der var Præst i Oldeslohe, og Dr. med. F. L. BANG, Professor ved Frederiks Hospital, ikke at tale om en unavngiven Forfatter, der drager stærkt tilfelts mod »det Alt fortærende Kortspil, der er bleven en Mode iblandt os« (s. Mag. f. Lidende, II, 1792, S. 230—9). Præmien tildeltes Dr. Bang (s. Adresseavisen 1791, Nr. 3), hvis Skrift forøvrigt slet ikke besvarer det stillede Spørgsmaal, men er et Opbyggelsesskrift, der giver Svar paa et andet Spørgsmaal: »Naar og hvor er det bekvemt at tale om Gud?« Suhrs Skrift kom imidlertid slet ikke i Betragtning ved Prisbedømmelsen. Det kom bogstaveligt »en Postdag for sildig«. Men saa besluttede han sig til at udgive det: »da Lyst til at gavne og ikke Vinde syge bestemte mig til at skrive, kan dette Vanheld ikke holde mig fra at bekendtgjøre det ved Pressen«. Saa udkom det 1791, og i »Kjøbenhavns lærde Efterretninger« (1791, S. 716) dømmes der sikkert rigtigt, naar det dér hedder, at det er et mindre grundigt Skrift,

som Forfatteren har hastet hen over. Det er karakteristisk, at der ikke i det tales om Synd men om »moralsk Svaghed«.

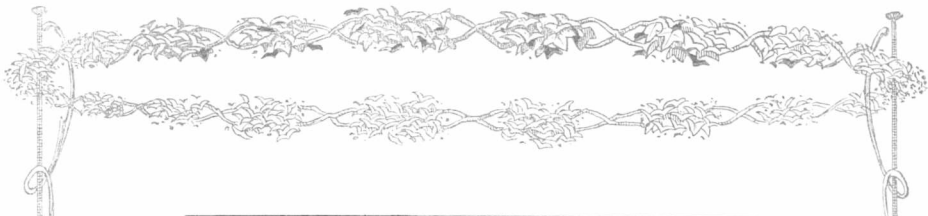
Endnu stærkere træder Kapellan Suhrs Lyst til at »gavne« frem i det Selskab, han var med til at danne i Kallundborg, »Det patriotiske Præmie-Selskab«, hvis Maal var »at forbedre de Næringsveje, som Kallundborgs Borgere lovlig kan bruge«. Det er et Forsøg paa praktisk at gennemføre, hvad han tog til Orde for i sin Beskrivelse af Nakskov. Og til Bevis for den store Rolle, han her spillede, skal det nævnes, at han holdt Talen paa Selskabets Stiftelsesdag den 26. Marts 1792. Kongens Fødselsdag den 29. Januar var Selskabets aarlige Præmiedag, og i den trykte Udgave af den Tale, han holdt den 29. Januar 1795 om »Fredens herlige Fordele«, kalder han sig »Selskabets p. t. Forstander«. Der er ingen Tvivl om, at Kapellan Suhr er Selskabets Drivfjeder, Stedets Præst Dr. theol. RASMUS FLEISCHER blev først Medlem i 1794, og det er værd at lægge Mærke til, at Enkedronning Juliane Marie aarlig yder Selskabet 50 Rd., ligesom at det tæller en Række københavnske Medlemmer, Enkedronningens Privatsekretær Justitsraad Almer, Biskop Balle, Kommitteret i Rentekammeret Vorndran o. s. v., ikke at tale om en Komtesse Danne-skiold-Samsø og forskjellige af Omegnens Godsbesiddere. Det kan jo være et Spørgsmaal, om disse vægtige Medlemmer ikke skyldes Kapellan Suhr. Et Fingerpeg er det maaske, at han allerede i 1775 kunde dedicere sin Bog »Betragtninger over Menneskets Bestemmelse« til Hs. kgl. Højhed Arveprins Frederik, men paa den anden Side er det i saa Fald ganske mærkeligt, at han som Medlemmer i Selskabet har f. Ex. de to københavnske Raadmænd Vinhandler Wulff og Brygger Wissing, men ikke sin Fætter Borgemester-Sønnen Grosserer O. B. Suhr, skjönt denne, som det synes, har haft Interesse for Kallundborg. Han subscriberer i alt Fald paa den Beskrivelse af Byen, som 1788 udgives af Præsten ved Frelsers Kirke paa Kristianshavn P. Paludan. Men muligvis skyldes dette særligt Bekjendtskab med Forfatteren, ti Grosserer Suhr er ogsaa Subskribent paa Pastor Paludans »Magasin for Lidende«, der begyndte at udkomme i 1790.

Fra Kallundborg blev Niels Rudolf Suhr forflyttet til Rudkjøbing, men fra hans Virksomhed som Præst dér (1796—1811) er der intet væsentlig at berette, og saa sluttes da her Meddelelsen om den Suhr-

ske Præsteslægt. Der er vist, at Familiens Præster udviklede sig til at gavne som praktiske Mænd, men det er ogsaa, i alt Fald antydet, at Slægtens praktiske Mænd langtfra vare blottede for aandelige Interesser. Vi skulle nærmere se dette i de nedenfor følgende Meddelelser om Slægtens Repræsentanter i Handelshuset J. P. Suhr & Søn.

J. B. Lull

JOHAN PETER SUHR

SOM vi have set, kan den Suhrske Slægt godt regnes som en Præsteslægt, men den er — eller blev — ogsaa en Handelsslægt.

Den første Kjøbelev-Præst, Provst BERNT SUHR († 1745), besøgte sikkert alt som Skoledreng i Herlufsholm det Hornemannske Handelshus i Næstved. Hans Søster blev — vistnok 1696 — gift med Sønnen der, den næstvedske Kjøbmand Hans Hornemann, og med dennes ældste Datter, sin Søsters Stifdatter, blev Bernt Suhr senere trolovet. Hun døde imidlertid snart efter, i Juni 1706, kun nitten Aar gammel. Men ind i Familien kom han alligevel, ti nu trolovede han sig med en yngre Søster af den Afdøde, og hun blev kort efter hans Hustru. I dette sit Ægteskab blev Kjøbmandsdatteren CHRISTINE HORNEMANN Moder til otte Børn, af hvilke — som vi ovenfor have set — tre Sønner blev Præster og to Døtre Præstekoner, men ikke mindre end to af Flokken kom til Handelen, nemlig Sønnerne Johan Peter Suhr og Hans Ditlev Suhr.

JOHAN PETER SUHR, Provst Suhrs tredje Barn, blev født 1712 i Kjøbelev Præstegaard. Her voxede han op, og her har han muligvis faaet sin Undervisning, hvis han ikke har gaaet i Skole i Nakskov. Men sikkert er det, at han Nyaarsdag 1728 tiltraadte som Lærling hos Hörkræmmer OLUF HANSEN AAGAARD i Kjøbenhavn. Han har altsaa set Byen, saaledes som den var før den store Brand i Oktober samme Aar, og han har muligvis set sin Principals Gaard brænde. Ti boede Hörkræmmer Aagaard 1728 sammesteds paa Gammel Torv som ved sin Død i 1749, da blev hans Ejendom et Rov for Luerne i den nævnte vældige Brand.

I syv Aar var Johan Peter Lærling, lige til Nyaarsdag 1735, og Læretiden har sikkert været drøj. Den Lærekontrakt, der utvivlsomt er bleven oprettet mellem hans Fader og Hörkræmmer Aagaard er ikke bevaret. Hörkræmmerlavets samtlige Bøger og Papirer brændte i 1728. Men at dømme efter en bevaret Kontrakt fra 1731, har den gaaet ud paa, at Johan Peter skulde vise sin Husbond og hans »Kjæreste« hørsommeligt Lydighed; at han uden hans Samtykke ikke maatte lade sig finde i noget Samkvem og ikke paa noget utilbørligt Sted; han maatte ikke bære Penge paa sig, i det Hele ikke have Penge i Gjemme, og forærede Nogen ham Penge, skulde han strax levere sin Husbond dem. Paa den anden Side skulde denne oplære ham vel, holde ham med al Nødtørft og efter endt Læretid yde ham en Æresklædning med Linned og Tilbehør samt Pas og Afsked. En Kaarde nævnes ikke. De unge Svendes Udstyrelse med en saadan tilhører formentlig en lidt senere Tid. Johan Peter Suhrs udlærte Lærlinge fik hver sin Kaarde.

Det var en uhyre Forandring for en Lærling den Gang at blive Svend. Og for Suhr har det sikkert ogsaa været det, skjönt han blev hos sin Læremester. Da han 1728 kom til Oluf Hansen Aagaard, var denne gift anden Gang. Hans første Hustru ANE DORTHE f. HØG havde efterladt ham en 1718 født Søn PETER ANDREAS AAGAARD. Og den 3. Maj 1726 havde han giftet sig igjen, denne Gang med ANNA LISBETH HANS DATTER TVEDE, og Lærlingen Johan Peter saa en hel Familie voxte op. 1729 fødtes Sønnen JUST MIKAEL AAGAARD, 1730 Datteren ANNA DORTHEA AAGAARD og derpaa endnu to Døtre ELISABETH CATHRINE og SOPHIE. Lærlingen har sikkert ikke haft Lidt med dem at gjøre. Og den unge Svend stod sig godt i Huset, han blev, synes det, lidt efter lidt den Styrende i Forretningen. Den 22. November 1748 ægtede han Husets attenaarige Datter ANNA DORTHEA AAGAARD, og da Oluf Hansen Aagaard den 22. November 1749 afgik ved Døden, overtog han Forretningen.

Og at Forretningen gik over til ham, var naturligt. Hörkræmmer Aagaards Hustru var død allerede 1747, og af hans to Sønner sad Peter Andreas som Præst i Glostrup, medens Just Mikael læste til teologisk Examen, som han fik i December 1750. Ingen af dem kunde overtage Handelen. Suhr fik den da ogsaa efter sin Svigerfaders Bestemmelse. Man kan læse det ud af det Skjøde, hvormed den

Afdødes Gaard paa Gammel Torv overdroges ham, den Gaard, som fra den Tid til nu uafbrudt har heddet den Suhrske Gaard.

Skjødet er af 26. Juni 1750, og i det skjøder Pastor Peter Andreas Aagaard paa egne og to umyndige Søstres Vegne, Elisabeth Cathrine og Sofie, ligesom Just Mikael Aagaard med Etatsraad Peter Lund som Kurator samt nævnte Etatsraad Lund i Forbindelse med Stiftsprovsten Professor Sören Bloch, Professor Joh. Chr. Kall og Raadmand Hans Nic. Nissen som Samfrænder Gaarden til Suhr, idet Samfrænderne endnu attestere, at »Hr. Oluf Hansen i en sig efterladt egenhændig Disposition, som samtlige Arvinger have agnosceret, haver anordnet, at hans Svigersøn Sr. Johan Peder Suhr skulde til Ejendom overlades denne Gaard, uden nogen Avktion, for ni Tusinde Rigsdaler Kurant«. Det er en særlig Velvilje, der herved vises ham, ti Gaarden var i Brandkassen assureret for 14,000 Rd. Forøvrigt betegnes den som liggende paa Gammel Torv »mellem Sr. David Johan Berndts Gaard paa den ene og Urtekræmmer Sr. Jens Dreyers Hus paa den anden Side og grænsede ud til Frederiksberggaden bag til og ligger der imellem Vildtforlægger Hans Jörgen Wendts Hus paa den ene Side og Tobakspinder Claus Fortmanns Hus paa den anden Side«.

Mellem Naboerne paa Gammel Torv træffe vi her DAVID JOHAN BÆRENTZ, og ham ville vi nedenfor træffe paany, ti han var ogsaa en stor Hörkræmmer og en lang Tid den ledende Mand i Hörkræmmerlavet. Men inden vi gaa til at omtale disse Forhold, skal det nævnes, at de i Skjødet forekommende Samfrænder vise, at den Aagaardske Slægt har været en »velfornemme« Slægt med gode Forbindelser. Den livlige, digterisk begavede Stiftsprovst SÖREN BLOCH († 1753), der en Tid havde været teologisk Professor, var Svigerfader til Pastor Peter Andreas Aagaard; i Avgust 1747 var hans Datter Lucie Emerentze bleven Præstekone i Glostrup. Og gaa vi til de andre Samfrænder, da ere ogsaa de i Samfundet vel ansete Mænd. Just Mikael Aagaards Kurator, Etatsraad PETER MICHELSEN LUND, var Kommitteret i Rentekammeret, hvor han senere blev Deputeret; 1766 døde han som Konferensraad. Professor JOH CHR. KALL er den bekjendte Orientalist af dette Navn. Ogsaa han døde (1775) som Konferensraad. Og hvad endelig Raadmand HANS NIKOLAJ NISSEN angaar, da bliver han senere Raadstueskriver og Justitsraad, og

sammen med sin Hustru Eva Cathrine f. Pechüle opretter han — de dø begge i 1771 — ved Testamente af 1767 de endnu bestaaende saakaldte »Nissenske Stiftelser«.

Umiddelbart efter Oluf Hansen Aagaards Død overtog Svigersønnen hans Forretning. Johan Peter Suhr skriver i sin saa kaldte »Geheim Bog«, som nedenfor vil blive nærmere omtalt: »Ao 1749, den 22. Nov. antog Jeg handelen effter min Sal. Sviger Fader, da den alviise Gud ved døden hanem bortkaldte«, og i Juni 1750 fik han som nævnt Skjøde paa hans Gaard. Men dermed var endnu ikke alle nødvendige Overgangsbestemmelser truffne. Han skulde endnu have Borgerskab og være Medlem af Lavet, og skjönt han var 38 Aar gammel, maatte han finde sig i at gjøre Lavsartiklernes Forordringer i saa Henseende Fyldest. I dem krævedes bl. A., at den, der vilde antages i Lavet, efter »for Dreng og Svend ærligen at have ud-tjent«, skulde »af Magistraten, Oldermænden og en Del af de bedste Handelsmænd examineres udi Regne-Kunsten, Bogholderi, saavel udi enkelt som udi dobbelt, saa og om Vexel-Stil og Kurs, desligeste og om han veed Forskjellet paa det Maal og Vægt, som udi vores Riger og Lande bruges, imod det, som paa andre udenlandske Stæder bruges«. Og i Lavets paagjældende Protokol attesteres det da af Oldermænden Hans Christian Brock, at Suhr den 10. September 1750 blev examineret, at han den 14. s. M. tog Borgerskab og at han endelig den 15. s. M. blev optagen i Lavet, ved hvilken Lejlighed han »lovede at efterkomme de Lavet allernaadigst forundte Artikler tilligemed videre Anordninger Lavet betræffende«; som Indgangspenge betalte han 15 Rd.

Nu var Johan Peter Suhr velbestalter Hörkræmmer i Kjøbenhavn, og Hörkræmmerne havde efter deres Lavsartikler Eneret til udi aabne Boder at falholde grove Varer saasom Hör, Hamp, Humle, Stangjern, uforarbejdet Staal, Tjære, Beg, Tran, Salt, saltet Kjød, saltede og tørre Fiskevarer, Kakkelovne, Stenkul, Maatter, Flodholt, Ryslæder samt engelske og gullandske Slibestene. De paagjældende Artikler ere daterede den 10. Oktober 1722, og deres Opnaelse betragtedes af Hörkræmmerne som en stor Sejr over Byens Høkere og Kjældermænd.

I Januar 1722 fik Kjøbmand DAVID JOHAN BÆRENTZ, som vi ovenfor have truffet som Oluf Hansen Aagaards Nabo paa Gammel Torv,

nogle Kjøbmænd, der holdt aaben Bod, samlede udi Ackermanns Hus i Admiralgade, og en af ham forfattet Supplik til Kongen blev under 28. Januar 1722 indsendt til Kancelliet, »paa samtlige Kjøbmænds Vegne« underskreven af Jakob Nielsen, Bertel Klöcker, Jens Lassen, Christopher Jensen Lund, Bartolomæus Jacobsen, Andreas Rotenburg, David Johan Bærentz og Torsten Falck. Der er ingen Tvivl om, at vi her have Blomsten af Kjøbenhavns daværende Kjøbmænd, men hvad de berettede, var ikke lysteligt. Den grove Handel var totalt ruineret. Men da Hans Majestæt vilde vide Negotien befordret, androg de i allerdybeste Underdanighed først, at det maatte blive alvorlig paaset, at Fremmede, som kom hertil, ikke udhøkrede deres Varer til Kjældermænd, Landprangere og Andre, som ikke vare Kjøbmænd, og dernæst at det maatte blive hindret, at de talrige Kjældermænd og Høkere, som ej blev ansete for Noget udi Skatten, sad og tvang Bonden til at købe med sig, saa at Bonden maatte stjele sig til at købe med en Kjøbmand. Det var kommet saa vidt, klagede de otte Kjøbmænd, at en og anden Kjældermænd og Høker afsatte flere Varer om Aaret end 4 à 5 Kjøbmænd, og hvad disse Folk tjente, kom aldrig Udviklingen af Landets Handel til Gavn. Naar de havde siddet nogle Aar, omskiftede de deres Stand til Brændevinsbrændere og Øltappere; de Penge, de havde fortjent, kom aldrig i Negotien.

Denne vemodige Klage gjorde Indtryk. Den blev af FREDERIK ROSTGAARD, der den Gang var Oversekretær i Danske Kancelli, sendt først Politi- og Kommercekollegiet og derpaa Kjøbenhavns Magistrat til Erklæring. Og begge Steder holdt man med Kjøbmændene, hvorfor Resultatet blev Oprettelsen af et nyt Handelslav, Kjøbenhavns Hörkræmmerlav med Artikler af 10. Oktober 1722, der fuldstændig efterkom de otte Kjøbmænds ovenfor nævnte Andragende. Det forbødes i dem strængeligen Høkerne og Kjældermændene at gjøre Hörkræmmerne nogen Indpas eller Forfang i deres Næring, de maatte fremtidig hverken hjemme eller paa Torvet sælge Salt, Sild, Tjære, Tran eller lign. uden i Smaat, d. v. s. i Skillinge-Tal, Punde-Tal eller Bægere.

Kjøbmændene vare jublende glade. De forfattede en Takkeskrivelse, hvori de forsikrede, at Kommerciens, som hidindtil havde ligget og mulmet i Støvet, nu næst Guds Bistand vilde komme i Flor

og fuldkommen Drift; det gjaldt om at konservere Lavene ved de dem givne Privilegier. Men denne Skrivelse vilde de ikke afsende, den skulde overbringes, og det skulde ske ved Lavets første Oldermænd BERTEL KLÖCKER og to af Bisidderne DAVID JOHAN BÆRENTZ og TORSTEN FALCK. »Vi opvartede«, skriver Bærentz, »daværende Ober-Hofmarskal Holst[ein] udi Stalden, da han om Middagen Kl. 11 vilde gaa til Hove, og underdanigst bad hanem, at vi maatte tillades at komme ind udi Spise-Gemaket for at overlevere denne Tak-sigelses-Supplik, hvilket han og lovede os. Da vi nu kom paa Slot-tet, havde den naadige Herre foranstaltet det saaledes, at vi strax blev indladt i samme Spise-Gemak, hvor vi alle blev staaende, indtil Hs. kgl. Majestæt kom fra Avdiens-Gemaket og vilde gaa ind udi Spise-Gemaket at spise, [da] træde vi alle tre til hanem og mundtlig takkede og demonstrerede Supplikens Indhold, hvilket meget naadigt af Hs. kgl. Majestæt blev optaget«.

Men hvem der ikke var fornøjede, var Kjældermændene og Hørkerne, der i et Antal af 62 blev opkaldte paa Politikamret og advarede om ikke at overtræde de nye Lavsartiklers Bestemmelser. De vilde ogsaa til Kongen. Men det synes, som om Adgangen for dem var adskilligt vanskeligere end for Hörkræmmerne, i alt Fald efter hvad Bærentz beretter. Han fortæller, at »22 Kjældermænd slog sig sammen ved Vibenshus og opvartede Hs. Majestæt, dér han vilde rejse til Fredensborg, og overgav Hs. Majestæt deres Suplik med Skrigen og Skraalen«. De overløb, hedder det videre, Kongen ufor-skammet baade paa Slottet og ved Mønstringer.

Bærentz er ikke sympatetisk stemt overfor Kjældermændene, hvis Suplik selvfølgelig dog naaede frem. Hörkræmmerne følte sig derfor ikke helt sikre og troede det rigtigt paany at henvende sig til Kongen: »Saa knæfald vi udi allerdybeste Underdanighed for Eders kgl. Majestæts Fødder (i Henseende vi ingen Patroner har uden Gud i Himmelen, Eders kgl. Majestæt og saa den Ret, der er i vores Ansøgning), at Eders kgl. Majestæt i Naade vil se os honoreret ved Deres kgl. Majestæts en Gang givne Haand og Forordning.« Og ganske at stole paa var Situationen ikke. 1723 blev der nedsat en Kommission, der skulde give en Betænkning over Sagen, og det til-raadedes den at tale personlig »med nogle af de sagtmodigste af hvert Parti«, en Ytring, der viser, hvor iltert man gik frem fra begge Sider.

Det synes imidlertid, at saa længe ROSTGAARD var Ober-Sekretær, behøvede Hörkræmmerne ikke at frygte. Men ikke saa snart var han i Januar 1725 bleven styrtet og KRISTIAN à MÖINICHEN kommen i hans Sted, för Sagen syntes at blive betænkelig. Begge Partier søgte ham, og een Gang traf deres Udsendinge sammen hos ham, hvad der førte til et heftigt Skjænderi, i hvilket Barentz efter eget Sigende maalte Høkerne Skjæppen fuld: disse Kjøbmænd, der hverken kunde læse eller skrive, der var et Skrabsammen allevegne fra, der havde været Kuske, Bryggerkarle, Bagervende og Pestkarle! Hörkræmmerne vægrede sig ved at indgaa paa at optage nogen Høker i deres Lav, naar han ikke fyldestgjorde Artiklernes Bestemmelser om Oplæring m. m. Men saa kom i April 1725 en kongelig Befaling, hvorved det trods Lavsartiklerne tillodes ti navngivne Høkere at vedblive den Handel, de havde ført för Hörkræmmerlavets Oprettelse, idet det dog som en Venlighed overfor Hörkræmmerne til Slutning hedder: »dog er derhos vores allernaadigste Intention, at saasom disse alene deres Livstid dermed at handle skal være tilladt, saa ville vi ej flere end disse fornævnte, saa længe de leve, med saadan Frihed benaade«.

Hermed faldt Sagen væsentlig i Ro. Den permanente Krigstilstand mellem Hörkræmmerne og Høkerne ophørte. Men nu var der Andet at være opmærksom paa. Artiklerne af 1722 gav Hörkræmmerlavet Eneret til at forhandle bl. A. Salt og Tran, men — disse Varer bleve ogsaa solgte af Urtekræmmerne. Det førte til en Retssag, som Lavet 1728 vandt ved Højesteret til Urtekræmmernes store Sorg. Saltet havde været en god Artikel for dem. De tænkte jævnlig paa den, og 1735 søgte de Kongen, om de dog ikke trods Lavsartikler og Højesteretsdom paany kunde faa Ret til at falholde Salt. Og deres Argumentation er ikke ilde: Det vil være i Menigmands Interesse, om Salt kan faas i Byens mange Urteboder, der saa at sige ere aabne altid, medens Hörkræmmerne »for Ildsvaade at forkomme« ej have aabent ved Lys, ikke bo spredt i Byen, men »enten under Børsen eller oppe ad Torvene«, og endelig »ikke sælge konform med de Fattiges Vilkaar og Formue udi Smaat og Lidet«. Som vi nedenfor skulle se, forholdt det sig rigtigt navnlig med Hörkræmmernes højst ulige Fordeling over Byen, men Urtekræmmer-

nes Andragende kom dog ikke til at genere dem. Saa var der andre, ubehageligere Konkurrenter.

I Lavsartiklernes første Paragraf hedder det udtrykkeligt, at Groshandlerne og de islandske Kjøbmænd ikke ved Artiklerne maa forhindres »deres Handel at drive, saa vidt Forordningen af 16. Aprilis Anno 1681 tilholder, saa og deres Privilegier dennem det tillader«. Her kunde altsaa tænkes Modsætningsforhold, og saadanne kom da ogsaa. Kommerce-Forordningen af 4. August 1742 gav efter Hörkræmmernes Mening Groshandlerne Ret til at udsælge i for smaa Portioner, hvorfor Lavet »er højlig foraarsaget udi allerdybeste Underdanighed vemodig at klage, sukke og sørge over den nuværende ulykkelige Tilstand«. Men her er det Særlige, at medens Hörkræmmerne alle som een staa sammen overfor Høkere og Kjældermænd, føle de dygtige Hörkræmmere sig endog stærkt dragne af Groshandelen. Det er i god Overensstemmelse hermed, naar Forholdene udviklede sig saaledes, at den islandske Handel en Tid væsentlig dreves af — Kjøbenhavns Hörkræmmere.

En af den underligt omtumlede islandske Handels mange Faser er, at den 1733 for ti Aar blev monopoliseret for et Kompagni, der skulde erlægge en aarlig Afgift paa 8000 Rd. herfor til Staten. Men med dette islandske Societet var Hörkræmmernes Lav meget utilfreds. Det solgte Kjød, Fisk, Tran o. s. v. i saa smaa Partier, at det generede Lavet, og Kommercekollegiet var ikke villigt til at høre dets Klager. Men David Johan Bærentz arbejdede utrætteligt, 1734 var han med to af sine Bisiddere — den ene af dem var Oluf Hansen Aagaard — hos Kongen paa Fredensborg, og Resultatet blev, at Societetet blev et væsentligt Hörkræmmersocietet med en ny Oktroi af 13. Juli 1742. Handelen blev sat til Avktion, og tyve Hörkræmmere bleve højstbydende med en aarlig Afgift paa 16,100 Rd. Men denne fordoblede Afgift blev ikke til Islands Fordel, saa lidt som den bragte Hörkræmmerne Ære. I Anledning af massevis indstrømmende islandske Klager, afgiver HENRIK STAMPE i 1756 en saare oplysende Betænkning, og 1759 tager Regeringen Handelen til sig.

I en Aarrække havde imidlertid Hörkræmmerne tjent gode Penge. De satte i det Hele ikke deres Virksomhed lavt. »Vor Negotie«, hedder det en Gang i et Andragende fra Lavet, »kan efter vore allerunderdanigste Tanker anses som den fornemste og for Landet mest pro-

fitable«. Ingen af de Andre, der havde Privilegier, »nemlig Silke-, Lærreds-, Urte- og Isenkræmmere eller desl. føre ringeste Kapital i Riget«, de »remittere« tværtimod »udaf Riget en mægtig stor Kapital«, kun Hörkræmmerne dannede efter deres egen Mening en heldig Modsætning. Men der var ogsaa dygtige og fremadstræbende Mænd og Slægter imellem dem.

Lavets første Oldermænd BERTEL KLÖCKER, der 1711 havde været en af Pestkommissærerne i St. Anna Kvarter og var en af Byens 32 Mænd, tilhørte en Slægt, af hvilken en Gren 1760 blev naturaliseret som dansk Adel; den tyske Kejser havde anerkjendt den som adelig i Tyskland. Bertel Klöcker (f. 1664) havde en yngre Broder Abraham Klöcker (f. 1673), der blev en af Kjøbenhavns mest fremtrædende Handlende, og det var hans Søn, Grosserer, Bankkommissær og Viceborgemester, Etatsraad Herman Lengercken Klöcker, der opnaaede den nævnte Naturalisation.

Og nu den oftnævnte DAVID JOHAN BÆRENTZ, den ivrige Mand, der saa at sige skabte Lavet og efter Branden 1728 skaffede det nye Protokoller, han staa ogsaa som en af Kjøbenhavns 32 Mænd, ja han bliver en af Formændene for dem. Men han har, synes det, næsten været for ivrig. 1747 bliver han ikke gjenvalgt til Oldermænd, Hans Christian Brock bliver ham foretrukket, og saa lægger Bærentz Sag an imod Lavet for et Tilgodehavende paa ikke mindre end 1092 Rd., som han ogsaa faar efter et indgaaet Forlig. Forholdet mellem ham og Lavet bliver herefter godt igjen. Ved Oldermandsvalget i 1750 faar han 15 Stemmer, medens der kun falder 11 Stemmer paa Oluf Hulegaard og Lorentz Reimer, men nu er det Magistraten, der ikke ønsker ham. Mellem de tre Indstillede valgte den Oluf Hulegaard. Der var den Gang stor Spænding mellem Magistraten og Byens 32 Mænd. Og nu blev Bærentz, der dør 1757, ikke mere Oldermænd i det ham saa kjære Lav.

Hörkræmmer og islandsk Kjøbmand OLUF HULEGAARD paa Vestergade, Faderen til Johannes Evalds elskede Arenalise, var selvfølgelig en af Lavets Fremtrædende. Og ved Siden af ham kan ogsaa mærkes hans Broder, Hörkræmmer PETER HULEGAARD paa Kultortvet, der, da han i Januar 1759 ægtede Johannes Evalds Moder, Vajsenhuspræsten Professor Evalds Enke, kaldes »Negotiant og Handelsmand i Kjøbenhavn, Stadens Overformynder samt Hovedparti-

cipant i det islandske Kompagni«. Han var tillige en af Kjøbenhavns 32 Mænd og som saadan havde han to andre af Hörkræmmerlavets Medlemmer som Kolleger, nemlig Jens Lausøe og Peter Hansen Svane.

Som vi se, boede Oluf Hulegaard paa Vestergade, Peter Hulegaard paa Kultorvet, og med dette for Øje skulle vi, inden vi gaa over til Johan Peter Suhr og hans særlige Forhold, gjøre Rede for, at det var rigtigt, naar Urtekræmmerne i 1733 paastod, at Hörkræmmerne til Gene for deres Kunder boede underligt sammenhobede paa nogle faa Steder i Byen. Og den Gang var der dog henved 50 Hörkræmmere i Kjøbenhavn, et Tal, der senere faldt til nogle og tredive. For deres Bolig eet bestemt Sted bære forøvrigt deres Lavsartikler Skylden. Efter dem maatte nemlig de Hörkræmmere, der ikke selv havde Hus, ikke falholde deres Varer i lejede Kramboder; de skulde holde Bod paa Børsen, indtil alle Boder dér vare besatte. Herefter skal det nævnes, at af 34 Hörkræmmere boede i 1765 7 under Børsen, 6 paa Vestergade, 6 i Frederiksberggade, 6 paa Kultorvet, 2 paa Amagertorv, 1 ved Nørreport, 1 paa Kjøbmagergade, 1 paa Gammel Torv, 1 i Studiestræde, 1 i Klædeboderne, 1 i Store Kongensgade og 1 i Toldbodgade. Urtekræmmerne havde Ret; men derfor skete der ingen Forandring. Det paagjældende Forhold har væsentlig holdt sig til den nyeste Tid. Den Hörkræmmer, vi nu gaa over til særlig at beskæftige os med, boede paa Gammel Torv, altsaa ligesom i Centrum af den kjøbenhavnske Hörkramhandels væsentligste Hjemsted, de to Gader Vestergade og Frederiksberggade.

JOHAN PETER SUHR blev, som vi have set, i September 1750 Medlem af Kjøbenhavns Hörkræmmerlav, og han fulgte, saa at sige strax, den Tendens i Lavet, der gik i Retning af Groshandel. Men Lavsprotokollen viser, at han ikke har hørt til de ivrigt mødende Medlemmer. Hans Underskrift forekommer sidste Gang den 27. Februar 1761, skjøndt han f. Ex. endnu sex Aar efter lader indskrive en Dreng. Hans Interesse ligger andensteds. Han søger Magistraten om at blive Groshandler og, da han faar Afslag, klager han til Kommercekollegiet. Det er i Februar 1753. I Henhold til § 11 i Kommerceforordningen af 4. Avgust 1742 mener han at være berettiget til at blive indskreven som Groshandler, da han ejer Skib og Skibsparter og holder Kontor. Men Kollegiet er af samme Me-

ning som Magistraten. Det er direkte stridende mod den nævnte Forordnings § 13, at en Groshandler holder aaben Bod d. v. s. tillige sælger i alen-, skjepe- og pottevis, og da han ikke vil lukke sin Bod, kan han ikke som Groshandler indskrives. Det er imidlertid et Spørgsmaal, om denne Afgørelse har haft stor Indflydelse paa hans Virksomhed. 1765 udkom der en lille Bog »Kjøbenhavns Handelspejl«, der fortsættes som »Danmarks Handelspejl« (1766), »Dan-

Johan Peter Suhr
(efter en Rødkridtstegning)

marks Spejl« (1767) o. s. v., og se vi efter i denne Bog, da opføres Suhr ganske rigtigt ikke mellem Byens Grosserere, men mellem nogle særlige Handlende strax efter dem. Og her er endnu at mærke, at medens der mellem de paagjældende særlige Handlende nævnes en Christen Waage i Store Kongensgade og en Joh. Chr. Weisvogt bag Børsen, med Hensyn til hvem det siges: »er ellers i Hörkræmmerlavet«, mellem hvis Medlemmer de nævnes, siges det Samme ikke

med Hensyn til Johan Peter Suhr, der da heller ikke findes opført mellem Hörkræmmerne.

Dette er selvfølgelig i Overensstemmelse med Suhrs Ønske. Han handler afgjort *en gros*, og at han indtager en fremragende Stilling i den københavnske Handelsverden, kan man se af hvad der forøvrigt staar om ham i »Handelsspejlet«. Der staar, at han »handler med Tjære, Hör, Hamp, Stenkul, Bly, Salt, driver Vexelhandel og fører norske Kommissioner, er Direktør ved Søassurance-Kompagniet ved Policernes Underskrift, er Revisor ved det kgl. oktroierede Handelskompagni samt Direktør ved Urtekræmmer-Lavets og Interessenters Sukkerhus i Store Kongensgade«. I Virkeligheden var han altsaa Grosserer, men handlede stadig fra aaben Bod. Først i Oktober 1767 fik han officielt Plads mellem Kjøbenhavns Grosserere. Hvorledes han ordnede det med sin Bod (Kjælder), foreligger ikke, men det kan oplyses, at der allerede 1762 er en »Kjældermand« i hans Hus. I det nævnte Aars Skattemandtal gjør han Rede for, at han beskjæftiger fire Mennesker i sin *Negotie* (Niels Graah, Jochum Voigt, Jens Taagerup og Thone Rasmussen), samt at han holder Kusk, Tjener og Gaardskar. Derpaa tilføjer han: »Udi min Kjælder er boende« Hans Olsen med Hustru og Pige, og denne Hans Olsen er en velhavende Mand, ti 1764 kan denne »Kjældermand i Suhrs Gaard paa Gammel Torv« skjænke Vajsenhuset 100 Rd.

Mange Enkeltheder om Johan Peter Suhrs Handel kjendes ikke, men lidt kan der dog fortælles. Til Fordel for de norske Jernværker var der under 8. September 1730 udstedt et Forbud mod fremmed Jerns Indførsel. Men herved fremkom oftere den Situation, at der ikke var Jern nok i Kjøbenhavn. I Oktober 1753 klagede Hörkræmmerlavet saaledes over Jernmangel; for Vinteren kunde der »ikkun fra Gehejmraad, Greve Laurvigs Jernværker hidforventes 400 Skpd., der ikke nær strækker til, hvis Publikum kunde behøve«, og i November og December s. A. bliver det da tilladt Lavet at indføre henholdsvis 3000 og 2000 Skpd. Jern mod Erlæggelse af en nærmere angiven Told. Men hvad Lavet saaledes tager sig af i 1753, er Suhr senere med til paa egen Haand at klare. Det kan saaledes nævnes, at han 1765 søger om at maatte indføre ikke mindre end 1000 Skpd. Jern fra fremmede Steder, og at han 1770 faar Tilladelse til at tage et Kvantum svensk Jern paa Oplag.

Han spekulerer altsaa i Jern, og han gjør det Samme i Salt og Korn. Da der i 1760 er Mangel paa Salt i Kjøbenhavn, tillades det Agent RYBERG til Islands og Finmarkens Fornødenhed at indføre 60 Læster toldfrit, og han meddeler snart efter, at Suhr har betinget sig 100 Læster fra Sverige, der da ogsaa tillades indført, de 60 Læster toldfrit. Her er en Forbindelse mellem Ryberg og Suhr, og det er der maaske ogsaa, da Generalitets- og Kommissariatskollegiet i 1772 extraordinært til Militæretaten i Norge fordrer 40,000 Tdr. Rug og 75,000 Tdr. Havre. Finanskollegiet henvender sig til Ryberg om 12 à 14,000 Tdr. Rug og 25 à 30,000 Tdr. Havre, og Suhr tilbyder da strax at levere 2000 Tdr. østersøisk Rug søndenfjelds i Norge à 27 $\frac{1}{2}$ Tønden. Suhr førte Handel paa Udlandet. Da Grosserer-societetet i Marts 1771 til Fremme af et af det ønsket Frihavnsprojekt ved Kjøbenhavn opfordredes til at tegne et Beløb af 20,000 Rd. i Aktier à 100 Rd., tegnede Borre & Fenger — Agent Borre var Formand for Societetet — det største Antal, nemlig 20, men Suhr det næststørste, nemlig 14.

Noget af hvad han saaledes fik fra eller sendte til Udlandet, var muligvis ladet i egne Skibe. Allerede 1753 ejede han jo efter hvad han selv sagde »Skib og Skibsparter«, og sikkert er det, at han paa et senere Tidspunkt i sit Liv ejede Briggen Enigheden paa 44 $\frac{1}{2}$ Kommercelæst, en Fjerdedel i Briggen Lovise Ulrikke samt en Fjerdedel i et tredje Skib, Granatæblet kaldet.

Da Suhr i 1785 døde, vurderedes de Varer, han laa inde med, til 46,927 Rd. 2 $\frac{1}{2}$ 4 β , og de af ham ordinerede Varer, derefterhaanden ankom, beløb sig til 53,807 Rd. 4 $\frac{1}{2}$ 9 β . De kom fra Riga, Narva, St. Petersburg, Elbing, Frederikshald, Porsgrund og Newcastle. En anden Opgjørelse er dog nok saa interessant, nemlig over Forretningens Tilgodehavende. De udenlandske Debitorer opgjordes til 139,627 Rd. 14 β og de indenlandske til 73,329 Rd. 5 $\frac{1}{2}$ 10 β . Hovedvægten laa altsaa paa Forbindelserne udenfor Danmark i Trondhjem, Kristianssund, Stavanger, Arendal, Drammen, Langesund, Molde, Laurvig, Drøbak, Flekkefjord, Bergen, Porsgrund og Kristiania, Stockholm, Karlskrona og Marstrand, St. Petersburg, Riga, Narva, Elbing, Stettin, Lübeck, Amsterdam o. s. v. Et Hus i Trondhjem A. H. Friedlieb & Kp. stod tilbogs for ikke mindre end 26,799 Rd. 5 $\frac{1}{2}$ 3 β .

Alle de her nævnte Summer ere, navnlig efter Datidens Forhold meget betydelige, men Johan Peter Suhr voxede ogsaa hurtig op til at blive en hovedrig Mand. Det kan ses af den allerede een Gang för nævnte »Geheim-Bog«, paa hvis første Blad han har skrevet: »Geheim Bog, som under mit Eget gieme stedse befinder, [h]vor udi kan sees, [h]vorledes Den Naadefulde Gud Aar effter andet haver Velsignet min Handel og formeret min formue«. Efter hans Optegnelser i den begyndte han i 1749 med 3,200 Rd., men derefter var hans i Handelen staaende Formue ved Udgangen af de nedenfor nævnte Aar, som følger (hvad han desuden ejede, Huset paa Gammel Torv, Indbo o. s. v., er holdt udenfor):

1750: 7,200 Rd.	1761: 55,000 Rd.	1772: 147,000 Rd.
1751: 17,000 —	1762: 62,000 —	1773: 150,000 —
1752: 20,300 —	1763: 67,000 —	1774: 157,000 —
1753: 24,800 —	1764: 74,000 —	1775: 167,000 —
1754: 28,800 —	1765: 81,000 —	1776: 180,000 —
1755: 32,000 —	1766: 84,000 —	1777: 195,000 —
1756: 33,000 —	1767: 90,000 —	1778: 202,000 —
1757: 36,000 —	1768: 100,000 —	1779: 212,000 —
1758: 42,000 —	1769: 109,000 —	1780: 214,000 —
1759: 46,000 —	1770: 129,000 —	1781: 232,000 —
1760: 51,000 —	1771: 140,000 —	1782: 240,000 —

Heri er medregnet, hvad han til forskjellig Tid arvede: 1750 efter hans Hustrus Mormoder Madam Tvede 543 Rd. 2 $\frac{1}{2}$ og 1751 efter sin Svigerfader 6045 Rd.; 1755 døde hans Svoger Just Mikael Aagaard som Kapellan i Slagelse, og efter ham fik han 1524 Rd. 2 $\frac{1}{2}$ 9 β , ligesom han endelig efter en i 1770 afdød Madam Kirstine sal. Myndriks i Henhold til hendes Testamente modtog ikke mindre end 15,800 Rd. Navnlig den sidste Sum er ikke lille, men alle disse Arvemidler veje dog Intet mod hvad han fortjente ved sin Handel. Til nærmere Oplysning om Gehejmbogens Karakter skal her endnu to af dens Optegnelser helt aftrykkes:

Til udgang [af] Aaret Ao 1762 Befanttis at Vere min formue 62,000 rd. Den Aller Höyeste Gode Gud haver overflødig Velsignet mig, [h]vorfor Herren min Gud Vere lovet, Gud forleene mig Sin Aands Bistand at skiønne med Alvorlighed paa det meget gode, Hand beviiser mod mig baade i det tiimelige og aandelige. NB. om endskiøndt ovenmeldte Aar blef tabt noget conciderabelt paa Vexelcoursen, formedelst Cours[en] løb op 10 à 12 pCt., saa föyede Guds forsiun [det] saa vel, at ieg hafte 3 Russische Orlogs Skiibe at fournere med penge, de 2de var i Bergen & Sta-

vanger og det Ene her Ved Staden beliggende, som og blef assisteret med proviant, [h]vorved ieg uformodentlig profiterede En Deel, saa og blef usædvanlig anseelig fortient oven meldte aar ved Salt Negotien. Gud skee tak, som forunderlig Velsigner alt mit foretagende.

Omendskiöndt jeg afvigte Aar 1772 Er bleven meget bedraget og i besynderlighed af Frue Sverdrop og hendes Svoger Hans Moe, hun hafde caverit fore, som Var med nogle Aars Interesse over 8000 Rd., og denne Capital ansees som forloren og tabt, og foruden ommeldte 8000 Rd. blef ieg samme Aar bedraget af tvende udi Callumborg nesten 1700 Rd. og andre i dette Aar inløbende Bedragerier noget anseelig, saa haver dog den Allershöyeste Gode Gud saa forunderlig Velsignet min handel, da ieg endog aparte endnu aftog, for ved herrens Naade at Vere Vis paa, hvad her udi meldes, En Suma af 4600 Rd., om Viidere Bedrag skulde inløbe, saa blef dog i Behold 147,000 Rd., Saa forunderlig haver Herren min Gud lagt Sin Store og runde Velsignelse til alt mit foretagende baade i det tiimelige og Aandelige, [h]vorfor ieg Vil love og prise Herren min Gud i tiiden og Ævigheden for Alle hands mod mig beviiste godheder baade til siæl og lægeme. Kiøbenhavn d. 31 Dec. 1772.

Suhr er ikke karrig med sin Tak til Vorherre, og for Nutidens Øren lyder det lidt naivt, naar han særlig takker for den uformodentlige Profit, de tre russiske Skibe bragte. Men Pastor H. J. BIRCH i Glostrup giver ham 1791 det Skudsmaal, at han »var en Mand af den gamle danske Ærlighed, lige saa bekjendt i sit Liv for sin Redelighed og exemplariske Gudsfrygt, som savnet efter sin Død som saa mange Stiftelsers og Fattiges Velgjörer«. Det lyder ligefrem og troværdigt, og Præsten illustrerer, hvad han siger, ved at berette — det er i »Iris« for 1791, II, S. 42-43 — en Begivenhed, der gjør Suhr Ære. En norsk Student, Sön af et velstaaende Handelshus, var, medens han studerede i Kjøbenhavn, den, gjennem hvem alle Moderens Forretninger gik; hun sad som Enke i uskiftet Bo. Da han forlod Kjøbenhavn, kvitterede han hos Suhr for en stor Sum, der, da han kom hjem, strax gik med. Moderen var fallit. Den Gjæld, den unge Mand herved kom i, tyngede ham saa stærkt, at han var ved at gaa tilgrunde. En Ven af ham beskrev hans sörgelige Tilstand for Suhr, og rört ved hvad han hørte, udfærdigede han et lovformeligt Bevis for, at Gjælden var betalt. Han slog en Streg over 10,000 Rd. Det havde næppe Alle gjort.

Det tör herefter betragtes som sikkert, at Suhr nød et godt Lov. Vi hørte da ogsaa ovenfor, at han var Direktør ved Søassurance-Kompagniet, Revisor ved det kgl. oktroierede almindelige Handels-

selskab og Direktør ved Urtekræmmerlavets Sukkerraffinaderi, Stilling, som skyldtes Medborgeres Tillid og som igjen gav ham Betydning i Samfundet, ikke at tale om ansete Kolleger. I det almindelige Handelsselskab, der fra 1763 bl. A. førte Handelen paa Island, sad han som Revisor ved Siden af den bekjendte Grosserer NIELS BROCK, den senere store Legatstifter, og Agent GYSBERT BEHAGEN, der ejede et Sukkerraffinaderi og spillede en Rolle i asiatisk Kompagni. I Søassurance-Kompagniet var han Direktør i Afdelingen, der affattede og underskrev Policerne, sammen med Brygger DIDRIK BECKMANN og Sukkerraffinadør, Kommerceraad BORTMANN, medens der i de andre Afdelinger sad Mænd som Etatsraad, Borgemester JOH. CHR. V. SCHRØDERSEE, Etatsraad HENRIK STAMPE, Kjøbmanden JOST VAN HEMMERT, Bankkommisær ABRAHAM PELT O. S. V. Hvad endelig hans Stilling som Direktør i Urtekræmmernes Sukkerraffinaderi angaar, da var denne Sukkerindustri i høj Grad levende den Gang her; den betalte sig. Kjøbenhavn havde 1768 ikke mindre end 14 Sukkerraffinaderier. Forøvrigt var Navnet »Urtekræmmerlavets og Interessenteres Sukkerraffinaderi« kun et Skilt. Det nævnte Lav havde Intet med Raffinaderiet at gjøre, Interessentskabet, der ejede det, og hvori der sad enkelte Urtekræmmere, købte det 1761 af de oprindelige Ejere, to Brødre Lemming, paa en Tid, hvor det gjaldt om at komme Urtekræmmerlavet til Hjælp. Der stod i Lavets Artikler, at det med al Flid skulde arbejde hen til, at de Varer, det handlede med og som naturligt kunde gjøres her, ogsaa bleve gjorte her, og dette blev kraftigt gjort gjældende mod Lavet just i 1761.

Efter den ansete Stilling, Suhr saaledes indtog, er det naturligt, at han ligesom en Række af Kjøbenhavns andre Handlende blev tagen i det kommunale Livs Tjeneste. Flere af Hörkræmmerlavets Medlemmer, have vi ovenfor set, tilhørte de 32 Mænds Forsamling, Datidens Borgerrepræsentation, der forøvrigt ikke havde nogen stor Indflydelse. Det var da heller ikke til denne Forsamling, at Suhr blev kaldt, men til Magistraten. Den 29. Maj 1761 blev han udnævnt til Raadmand.

I Henhold til de Kjøbenhavn af Frederik III 1661 givne Privilegier styredes Byen af en Overpræsident, tre Borgemestere, tre Raadmænd, samt en Række Vice-Borgemestere og Vice-Raadmænd, der

efter Tur avancerede op til at blive virkelige Borgemestere og virkelige Raadmænd. Deres Antal synes stigende; 1771 var der ikke mindre end sex Vice-Borgemestere og otte Vice-Raadmænd. Og saa ikke at tale om de »32 Mænd«, der efter Frederik III's Privilegier havde Ret til med Præsident, Borgemestere og Raad »at overveje samt handle og slutte« om Stadens og Menighedens Bedste saavel som dens Indtægt og Udgift. Det var indviklede Forhold, og man kan forstaa, at de ikke undgik Struensees reformatoriske Iver, da han fik Magten. Den gamle Overpræsident Gehejme-Konferensraad V. A. VON DER LÜHE maatte i Marts 1771 vige for Grev U. A. HOLSTEIN, tidligere Amtmand i Tønder, der derefter tilskrev den første Borgemester Konferensraad JOH. CHR. V. SCHRØDERSEE, at Kongen havde afskediget samtlige Borgemestere og Raadmænd og ophævet de 32 Mænds Forsamling. Det var saa radikalt som vel muligt; der sloges paa den mest formløse Maade en Streg over Frederik III's Privilegier. Men det har her sin store Interesse at se, hvad der kom i Stedet, ti skjönt Suhr endnu den Gang sad som en af de yngre i Raadstuen, faldt Naadens Sol nu paa ham, hvorover han udtalte sin store Glæde. »Ao 1771 den 3 April blev jeg«, skriver han, »udnefnet af Kongen til virkelig Borgemester. NB. da jeg dog aldrig hafde tenkt derpaa og langtfra stræbt (?) derefter, maa jeg fast slutte, at den naadefulde Gud haver haft sin Haan[d] i dette, saavel som den allerhöjeste Forsiun haver styret mit Alt, [h]vorfore hands Nafn vere æret i Tiid og Evighed«.

Her er mærkeligt nok ingen almindelig Udtalelse om Begivenheden, kun en personlig Glædesfølelse faar Udtryk, og hvor maa man ikke, just i hans Kredse, have talt om den skete Forandring, næppe altid i tilfredse Ord, skjönt det naturligvis maa erindres, at Ærbødigheden for Kongemagten, Troen paa Kongens Visdom, endnu var stærkt raadende. Den nye Magistrat blev saaledes sammensat: Grev U. A. HOLSTEIN var Overpræsident; den bekjendte Forfatter TYGE ROTHE, der den Gang var Justitsraad og Kommitteret i Generaltoldkammeret, blev første Borgemester og Vice-Raadmand JOHAN PETER SUHR anden Borgemester; til Syndikus valgtes Brygger MATHIAS LUNDING, der var Vice-Raadmand og havde forrettet Sekretariatet ved Fattigvæsenet; desuden fik Stadfysikus Dr. med. P. R. WANDELER Sæde i Magistraten, og hertil kom endnu fire Raadmænd, nem-

lig Urtekræmmer og Sukkerraffinadør SVEND KIØBKE, Grosserer HANS CHRISTIAN BECK af Firmaet Skibsted & Beck, Silke-, Ulden- og Lærredskræmmer MATHIAS HUNDEWADT samt Grosserer og Tømmerhandler JÖRGEN THULSTRUP, der alle fire havde hørt til Kjøbenhavns 32 Mænd. I stedet for denne Forsamling traadte to Borgerskabs Repræsentanter, og hertil udnævntes Hörkræmmer CHRISTEN NIELSEN WAAGE og Brygger MIKAEL LANGE.

Det var, som man ser, en langt mindre sammensat Administration end den tidligere, og det vilde være interessant, om man kunde følge Suhrs særlige Virksomhed i denne nye Magistrat. Men det er ikke muligt. Det kan kun oplyses, at Kontrollen med Renovationsvæsenet og Portvæsenet særlig paahvilede ham, og at han overrakte Struensee Revisionsbetænkningen over den afgaaede Magistrats Regnskaber. Man havde næret Mistanke om, at den gamle Magistrat havde gjort sig skyldig i mislig Omgang med Stadens Midler. Men Suhr overrakte Betænkningen med den Bemærkning, at der ikke var fundet Udsættelser for 10 Rd., hvortil Struensee sagde: »Das hätte ich doch nicht gedacht«.

I den nye Magistrat skete der strax den Forandring, at Tyge Rothe, der gik over i Finanskollegiet, blev afløst af Landfogeden paa Føhr Kancelliraad PETER MATTHIESSEN, der ved det første Taffel efter hans Ankomst til Kjøbenhavn nød den Ære at sidde ved Struensee's Side. Den nye Magistrat blev imidlertid ikke af lang Varighed. Den faldt med Struensee og man gik nu væsentlig tilbage til de tidligere Administrationsformer. De 32 Mænds Forsamling blev kaldt tillive paany, og alle de tidligere Borgemestere og Raadmænd kom igjen i Virksomhed, forsaavidt de ikke i Mellemtiden vare afgaaede ved Døden eller komne i andre Stillinger. Og mærkeligt nok var man saa hensynsfuld mod de Struenseeske Mænd, at Suhr og Lunding begge bleve gjorte til Vice-Borgemestere og alle de fire Raadmænd til Vice-Raadmænd.

Strax i Februar 1772 blev der nedsat en Kommission, der skulde erklære sig om en Række af de Struenseeske Foranstaltninger, deriblandt ogsaa om de kjøbenhavnske Magistratsforhold. Den bestod af Statsministrene, Gehejmeraaderne OTTO THOTT og SCHACK RATHLAU samt Stiftamtmand SCHEEL og som tilkaldt HENRIK STAMPE. Dens Forestilling om Magistratsforholdene er af 12. September, men

forinden den omtales, skal det nævnes, at der under 12. Juli fremkom en længere Udtalelse fra den Mand, der strax efter Katastrofen i Januar var bleven Overpræsident, Konferensraad G. A. BRAEM. Han foreslaar, at der fremtidig skal være to Borgemestere og otte Raadmænd, og den anden Raadmandspost besætter han med »den nu virkelige Borgemester Suhr, som er af Borgerskabet yndet og ellers en brugbar Mand i Raadstuen, da han om Byens Sager vel er underrettet. Han kan ikke«, fortsætter han, »med Föje forlange at komme for[an] Nogen, som for[an] ham har været beskikket til Vice-Borgemester; men da han nu een Gang har været Borgemester, endskjönt uden Bestalling, synes det for tungt for ham, som desuden synes at have liden Lyst til at blive i Raadstuen, om han skulde tage Sæde efter en Raadmand; han er uden nogen hans Forlangende og efter Forlydende fast imod hans Vilje kommet i det nye Raad«.

Braëm vil væsentlig have de tidligere personelle Forhold tilbage og er saa hensynsfuld at tage Suhr med paa en Plads, hvor han kun kommer til at staa tilbage for tidligere Borgemestere og Vice-Borgemestere, ikke for nogen tidligere Raadmand, men dog saaledes at han selv paany kun foreslaas til Raadmand. Saa var Kommissionen i sin Betænkning ham gunstigere. Det hedder: »Borgemester Suhr, som nu haver 800 Rd., og Syndikus Lunding, som har 1200 Rd. Gage, skjönt de forhen vare blandt de yngste Raadmænd, maatte dog, hvorvel uden nogen Gage, beskikkes til Vice-Borgemestere, saaledes at de skulde tage Sæde og ascendere til Borgemester-Lön næstefter de for dem værende Vice-Borgemestere og altsaa næstefter Etatsraad Falch, men derhos beholde deres Ret til at nyde Raadmands-Lön i deres forhen hafte Tur, følgelig næstefter Raadmand Liunge. Paa den Maade tabte de nok deres Gage, men beholdt dog omtrent deres Sæde, ti ganske at henvise dem til deres forrige Plads turde uden Tvivl give dem Anledning til at søge deres Dimission, hvilket dog just ikke var at ønske, da Suhr er en meget formuende Mand, der har god Kredit blandt Borgerskabet, og Lunding er en vederheftig og derhos ganske vittig og brugelig Mand.«

I Principet skulde Byen styres af en Overpræsident, to Borgemestere og sex Raadmænd, men paa Grund af de personlige Forhold blev det til en Overpræsident, to virkelige Borgemestere, fire Vice-

Borgemestere, fire virkelige Raadmænd og ni Vice-Raadmænd, og ved en kongelig Befaling af 1. Oktober 1772 blev det slaaet fast, at saaledes skulde det være. Det Gamle blev saa vidt muligt restitueret, men det kan dog ikke siges, at der blev fareet frem med Hensynsløshed.

Det synes imidlertid, som om Suhr ikke ret skjønnede paa det han viste Hensyn. I stedet for at være anden virkelig Borgemester stod han nu som Vice-Borgemester ikke alene efter to Borgemestere, Konferensraad JOH. CHR. V. SCHRØDERSEE og Etatsraad HANS CHRISTOPHER HERSLEB, men ogsaa efter to Vice-Borgemestere, Etatsraaderne JOH. JAC. HÆSECKER og ABRAHAM FALCH, hvortil endnu kom, at medens han tidligere oppebar Lön (800 Rdl.), var hans nye Stilling ulønnet. Han lod sin Bestalling som Vice-Borgemester ligge uindløst, og det Samme gjorde Vice-Raadmændene KIØBKE, BECH og THULSTRUP, der nu ogsaa vare ulønnede, medens de tidligere havde haft hver 400 Rd. Kancelliet lod dem gennem den nye Overpræsident, Konferensraad G. A. BRAEM, erindre om Indløsningen; Bestallingerne skulde have været læst i Raadstuen, da de tiltraadte deres Embede. Som Svar herpaa ansøgte de alle om at faa Bestallingerne gratis. Men, skrev Kancelliet, skulde det bevilges, maatte Vice-Borgemester LUNDING og Vice-Raadmand HUNDEWADT, der begge vare i samme Stilling og som havde indløst deres Bestallinger, have deres Penge igjen. Andragendet blev afslaaet; det var i Februar 1773.

Det tör dog antages, at al Misstemning hurtig fortog sig; allerede i 1774 blev Suhr udnævnt til Justitsraad, og da Etatsraad Falch døde i 1776, rykkede han op til at nyde den Raadmandsgage paa 1000 Rd., som Falch havde oppebaaret. Den 12. Maj 1779 udnævntes han til Etatsraad. Men virkelig Borgemester blev han aldrig. Da der i 1784 kunde være Udsigt til det, var han efter Alt at dömmes svagelig. Den ledige Borgemesterplads blev besat med hans Svigersön, Konferensraad MORTEN HJORTHÖY.

Johan Peter Suhr var et anset Navn i Kjøbenhavn, og hans Familieforbindelser vare i Overensstemmelse hermed. Vi have ovenfor hørt, at hans Hustru ANNA DORTHEA AAGAARD havde to yngre Søstre, Elisabeth Cathrine og Sofie, der ved Faderens Død i 1749 vare umyndige. De bleve begge gifte, Elisabeth Cathrine med Hörkræmmer MATHIAS WASARD, der 1756 kjøbte Holmgaard ved Viborg, og Sofie med den kjø-

benhavnske Kjøbmand, Hof-Agent PETER BØRRE, der døde som Etatsraad. Og som det gik med hans Svigerinder, gik det med hans Døtre.

Korte Tanker
over
En ønskelig Forandring
Som skeede
PAA
Sædtele og Sælfornemme MONSIEUR
MONSR. Johan Peter Suhr,
Sælfornemme Negotiant i den Kongelige Residence-Stad Kiøbenhavn,
PAA
Sædtele og Dydtivende FROUEN
Hfr. Anna Dorothea Wagaard,
Celebrerede HERES Høytidelige Bryllups-Dag den 22. Novembr. 1748.

Inspirator
P. Horrebom.

BRYLLUPS Bedste
JUST MICHAEL AAGAARD.

Høi Kongemaalagende, der uden Soel maa leve
I mange Eder, og i Malm og Mørke leve,
Hvor Kilder det en dem, naar Soelen komer frem
Paa deres Horizont, og vil besøge dem.
De løbe, siges der, op paa de første Høje,
At de saa fik et Lyk land reengang saae i Ede,
Og naar de mærte, at det lærer op et Ede,
Kand ey beskives, hvor de sende sig dered.
Det smæs underligt, de hider saa til Møde
Med Soelen komme, men hvis vi blant demnem boede
I deres Boeliger, og hader Soelen saae,
Vi sandt os nok deti, og undret ey derpaa.
Hvor onke vi ey tit, Ach! Gid vi havde Ende
Paa vores mørke Ratt, gid Dagen var i Hænde,
Gaaer Soelen bag en Ede, at vi den ey land see,
Hvor ere vi da ey ret misfornoyede.
See kun, hvor Soelen land vort Hierte da indtage?
Wan neppe skulle troe, der var iglen dens Mige
Ei at indtage os, hvad vi end navne vil,
Vi træffer neppe et, vor Lyk staaer meere til.
Dog hvad jeg mindes et, som nok land balancera
Med Soelen herudi, om aldrig noget meere,
Det er Fornoyelse og Glæde i sin Stand,
Ei Soelen uden den os ey fornoye land.
Hvor onke vi ey tit, naar vi af Særrig græde,
Gid GUD os dog reengang omsider vilde glæde,
Naar Glæden kommer, og vor Særrig svinder hen,
Wan det er da ey som det dagedes iglen.

Elffærdig Brude-PAR! Hvad maae vi ikke sge?
At Glæde efter Sorg land over alting sige,
Og vilde nogen den i Verden bytte bort,
Han ufejbarligen ved Byttet kom til fort.
GUD sely i Hior et Lyk til Hierte-Sorg udslutte
For os tilfammen, da vor hære Moder lufte
Med Døden Dødene, jeg det ey melde land,
At jo af Dødene udflode Strømme-Wand.
Nu staaer Soelen frem blant de mørke Eder,
For os i dette Huus, og vores Fryd fornøe
En Brøder nyelig gid for Brude-Stammen,
Nu med en Koster har vi samme Fryd iglen.
See kun hvor Soelisin paa vores Mørke kommer,
Paa vort Rættre Dag, paa vores Winter Sommer,
Og paa vor Særrig Fryd, saa lader GUD det gaar,
At vi desbedre da kun skionne skal derpaa.
Elffærdig Svoger! Du gaar ikke hen i Blinde
At væge Dig en HIND, hvor Du kun en land finde,
Som neppe for er set: Rey Du med Bished land
Invlade Dig ubi en Sælg Eger-Stand.
Jeg er forstret om, min Koster Du erkender,
At GUD ubi sit Raad just denne Mand Dig sender,
En Mand, hvis Dyder Du har lange siden kiendt,
En Mand, som længe har sit Hierte til Dig vendt.
Nu da udvalde PAR, gid Bærd Soel ey dale,
Ey Maane familie sig; gid meere Sorg og Dvale
Ey mørke dette Huus, gid Fædre-Huus og Bøe
Welsignes mange Aar, for Bærd begge Bøe.

KIØBMANDEN, Trykt hos Directøren over Hans Kongel. Hof-Sæters og Universitets Bogtrykker, Johan Jørgen Døpffner.

Bryllupsdigt trykt paa Silke.

Den 22. November 1748 havde hans Bryllup staaet. Hans nitten-
aarige Svoger JUST MIKAEL AAGAARD skrev i den Anledning et Kar-
men, der blev trykt paa Silke: »Korte Tanker over en ønskelig For-

andring, som skeede, da Brudgommen velædle og velfornemme Monsr. Johan Peter Suhr, velfornemme Negotiant i den kongelige Residence Stad Kiøbenhavn, og Bruden velædle og dydzirede Jomfrue Anna Dorothea Aagaard celebrerede Deres høytidelige Bryllups-Fæst«. Her skriver han

*Elskværdig Svoger! Du gaaer ikke hen i Blinde
At vælge Dig en Brud, hvor Du kun en kand finde,
Som neppe för er seet: Ney Du med Vished kand
Innlade Dig udi en Salig Egte-Stand.*

Svogeren træffer sikkert her en Hovedegenskab hos ham, altid at handle med sindig Omsigt. Hans rolige Træk bekræfte det. Sin Hustru havde han kjendt, fra hun blev født. Og han var ikke alene en sindig, men en trofast Mand. Da hans Hustru døde, ikke fuldt 36 Aar gammel, den 27. Avgust 1766, giftede han sig ikke igjen, men levede Resten af sit Liv som Enkemand. Men hun faar ogsaa et godt Eftermæle. Man kan se det i THOMAS og SEYER OLROG'S »Sörge-Tanker« og i CHR. BRANDT'S »Sandheds-Eftermæle«. Brødrene Olrog vare Sønner af Kapellan Olrog ved Trinitatis Kirke og Anna f. Behr, der var en Kusine til Johan Peter Suhr; Anna Behrs Moder, Anna Dorthea Hornemann var en Søster til Provst Bernt Suhrs Hustru Christine f. Hornemann. Chr. Brandt, Amanuensis ved det kongelige Bibliotek, var sikkert Broder til den Jomfru Christiane Brandt, der betænktes med 500 Rd. i Joh. Peter Suhrs Testamente, idet han skriver om hende, at hun »har været her saa mange Aar og gik min sal. Kjæreste tilhaande udi hendes Svaghed«. I Brødrene Olrogs Vers hedder det om den Afdøde:

*Hvad Mønster var ey Hun paa christelige Dyder!
Hvor fromt et Sindelav udviiste Hun mod hver!
Hun eyede den Roes, som ædle Siæle pryder,
Taalmodighed især var Hendes Character.*

I hendes og Johan Peter Suhrs Ægteskab fødtes otte Börn, af hvilke de tre døde som smaa. Det gjorde saaledes den Førstefødte, der opkaldt efter begge sine Bedstefædre kom til at hedde OLEBERNT SUHR. Han fødtes og døde i 1750. Derefter fulgte fem Døtre: ANNA ELISABET (f. 5. Juli 1751), CHRISTINE (f. 25. Septbr. 1752), CATHRINE

MARIE (f. 18. Febr. 1754), CHARLOTTE SOFIE (f. 11. Novbr. 1756) og OLIVIA BERNTINE (f. 29. Avg. 1759, † 31. Oktbr. 1761), saa kom endelig den sikkert med Længsel imødesete Søn, der ligesom den Førstefødte blev kaldet OLE BERNT (f. 16. Jan. 1762), og saa igjen en Datter, ANNA DORTHEA (f. 25. Jan., † 23. April 1764). — Naar det her er sagt, at Sönnen vistnok var imødeset med Længsel, støttes det paa Faderens Optegnelser om, hvem der var Fadder ved Börnenes Daab. Der gjøres efter dem absolut større Stads af Sönnens Daab end af Døtrenes. Medens der som Regel kun er fem Faddere, er der 1762 ved Ole Bernt Suhrs Daab syv Faddere, og medens Fadderne ellers tages mellem de nærmeste Slægtninge, er der i 1762 to Justitsraader, en Etatsraad og en Konferensraad udenfor Familien mellem Fadderne. Barnets syv Fadere vare: Madam Sofie Borre f. Aagaard; Frøken Weyse; Assessor i Hofretten, Justitsraad Johan Christopher Weyse; Professor, Justitsraad Joh. Chr. Kall; Højesteretsassessor, Etatsraad Joh. Fr. Friis; Konferensraad Severin Løvenskjold og Pastor Peter Andreas Aagaard.

Vi skulle nu se, hvem de fire Døtre, der naaede den voxne Alder, bleve gifte med. Det gik fuldstændig i Aldersfølge:

ANNA ELISABET ægtede den 22. November 1769 Hofskriver MORTEN HJORTHÖY (f. 1738), der, da han 1784 blev Borgemester, førte Titel af Konferensraad; han døde 1815.

CHRISTINE indgik den 27. Januar 1773 Ægteskab med Højesteretsassessor LUCAS DEBES (f. 1740), der sørgeligt nok allerede døde den 14. September 1777 og efterlod sin Hustru som Justitsraadinde med to smaa Døtre, ogsaa hun døde imidlertid tidligt, allerede i Juni 1782.

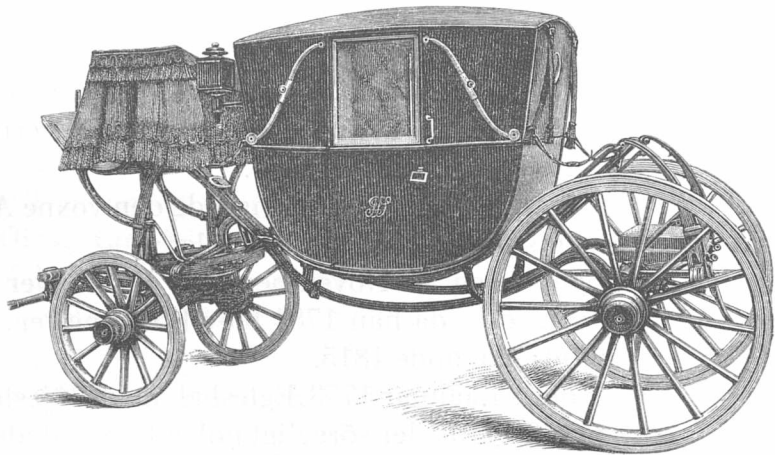
CATHRINE MARIE blev den 9. November 1774 gift med Justitsraad, Expeditionssekretær i Kancelliet CHRISTEN SCHOW (f. 1739), der blev Deputeret i Kancelliet og døde 1806 som Konferensraad.

CHARLOTTE SOFIE endelig blev den 20. Maj 1778 viet til Kjøbmand ANDREAS FALCH, der inden sin Død 1797 blev Bankkommissær; han var en Søn af den Etatsraad Abraham Falch, der 1772 efter Struensee's Fald blev gjenindsat som Vice-Borgemester i Kjøbenhavn foran Johan Peter Suhr.

Der er ingen Tvivl om, at det Suhrske Hjem paa Gammel Torv har været et Familiehjem. Der var Slægtskabsfølelse i Familien.

Foruden Loft og Kjælder (med den ovenfor nævnte Kjældermand) havde Huset to Etager, og »Salen i anden Etage« har sikkert ofte set Familien samlet. Den var fint møbleret med en Lysekroner, fire dobbelte Messing-Lysearme, to Spejle, to Mahogni-Spilleborde betrukne med grønt Klæde o. s. v. Og til yderligere Oplysning om Familiens Lefevod skal det oplyses, at der i Gaardens Vognskur var ikke alene en Arbejdsvogn, men baade en »Diable« og en engelsk Karet, den sidste existerer endnu. Den Del af Ejendommen, der vendte ud mod Frederiksberggade, kaldtes »Paa Frederiksberg«.

Naar det ovenfor sagdes, at der var Slægtskabsfølelse i den Suhr-

J. P. Suhrs engelske Karet.

ske Familie, er det i saa Henseende oplysende, at Johan Peter Suhr oplærte sin sexten Aar yngre Broder HANS DITLEV SUHR. Fra Kjøbelev Præstegaard kom han i 1750 til ham. Den 14. Oktober 1751 blev han indskreven i Hörkræmmerlavet som hans Lærling fra Mikkelsdag 1750 til Mikkelsdag 1757, og Hans Ditlev avancerede hurtigt, i December 1762 blev han Medlem af Lavet, efter at han i September s. A. var bleven gift. Og vi skulle dvæle et Öjeblik ved Bryllupet eller rettere ved det af Hans Ditlevs Svoger Niels Knudsen skrevne »Broderligst Æredigt til den lykkelige Samling imellem Hr. Hans Ditløv Suhr, Negotiant og Handelsmand her i Staden, og min Søster Jomfrue Anna Knudsen den 15. September 1762«. I

dette Digt findes nemlig nogle Linier, der vise, hvorledes der blev set op til Johan Peter Suhr. Broderen siger til sin Søster:

*Vor Glæde, Gud skee Lov, paa sikker Fod er grundet,
Da i Din Brudgom Du en saadan Mand har fundet,
Hvis Navn behøver ey at søge nogen Glands,
Da det saavel som her berömt er Udenlands.
Hvo kiender ey Herr Suhr, vor Brudgoms værdig Broder,
En Ziir udi vor Stad, en Grund, hvorpaa formoder
Vi sikkert, at vort Haab det kunde grunde sig
Og Glæden blive stor og ret fuldkommelig.*

Forøvrigt gik det, som allerede tidligere omtalt, ikke Hans Ditlev Suhr godt som Hörkræmmer paa Vestergade. Fra Kjøbenhavn flyttede han til Fejø som Landmand, og tilsidst blev han Skolelærer i Blands paa Lolland, hvor han døde 1785.

Det tyder ogsaa paa Slægtskabsfølelse, at Johan Peter Suhr sammen med sin Broder, Præsten i Hunseby HANS HORNEMANN SUHR, tænker paa sine Bedsteforældres Grave. Det er i 1780, da der af de sex Sønner fra Kjøbelev foruden disse to endnu kun levede den ovenfor nævnte Hans Ditlev. Der blev ved denne Lejlighed opsat en Tavle i Nysted Kirke med følgende Indskrift:

Anno 1780 er denne Tavle opsadt af Forrige Provst i Nörre Herred og Præst til Kjøbeløv Meenighed Hands 2de Sønner nemlig af S. T. hr. Etatz-Raad og Borge-mester Johan Peter Suhr i Kjøbenhavn og af Herredts Provsten i Thusse Herred Johannes Hornemann Suhr Sogne Præst i Hundsebye, hvilke paa felles Bekostning lod deres afdøde Farfaders liigkister istandsætte, da Begravelsen skal vedligeholdes af Kirken, hvortil er givet af vores Farfader Sl. Hr. Cammeraad Friderich Bernth Suhr, Kongelig Amtsforvalter over Lolland, 3de eiendoms jorder i alle Nystedes Marker til hands Begravelses Vedligeholdelse, der udgiör til Kirken Aarlig 6 tønder Bygs afgift, og paa det at denne vores Fædrene Begravelse ey for eftertiden og af efterslægten skulde forrykkes for dens bestemte Brug: Saa er denne Tavle forfærdiget til en bestandig afmindelse med venligst Anmodning til Byens gode Præster og Magistrat, at de redelig sindede Mænd vilde have indseende med Begravelsens Vedligeholdelse, at de afdødes iordiske levninger maatte hvile med Fred til Opstandelsens herlige dag: apoc 14 Cap. 13 v.

Det var imidlertid ikke alene sine Bedsteforældres Grave han tænkte paa; han tænkte ogsaa paa sin egen. Hans afdøde Sviger-

fader havde ejet to murede Begravelser i Frue Kirke; men de blev forstyrrede ved en Ombygning, og i 1755 fik da Oluf Hansen Aagaards Arvinger Skjøde paa en ny muret Begravelse under det første Kapel paa Kirkens søndre Side fra Koret af med Ret til at anbringe et Epitafium. Det er muligvis saaledes ført igjennem af Suhr, sikkert er det i alt Fald, at han senere udkjøber sine Svogre, saaledes at han staaer som Eneejer af Gravstedet, og 1780 faar han Ret til, at der maa anbringes endnu et Epitafium »i den østre Ende af Kapellet lige overfor det Epitafium, som allerede er opført over Deres sal. Svigerfader og Svigermoder«. Han har vel her tænkt paa et Epitafium over sin tidligere afdøde Hustru og sig selv. Tanken om Døden laa ham ikke fjærn. Allerede i Januar 1767, altsaa kun nogle Maaneder efter hans Hustrus Død, erhvervede han en kongelig Bevilling, hvorefter han fik Ret til at udnævne to eller tre Kommissærer, der ved hans Død skulde skifte og dele efter ham, og til at gjøre saadan Disposition, som han fandt tjenlig til sine Börns Bedste, dog uden at fornærme nogen af dem i deres Arveret efter Loven. En saadan Disposition fandtes ogsaa efter ham, underskreven af ham den 28. Maj 1779 og tiltraadt af hans tre Svigersønner, Hjorthöy, Schow og Falch, Datteren Enke-Justitsraadinde Debes og Sönnen. Men inden vi omtale den nærmere, skal her endnu gjøres et Par Bemærkninger om den ovennævnte Begravelse i Frue Kirke.

Han omtaler den i sin testamentariske Disposition, idet han skriver: »Jeg har udkjøbt min Svoger MATHIAS WASSARD og Hustru i Jylland som og Provst AAGAARD i Glostrup, saa og haver jeg Agent BORRES Bevis, han har alene reserveret sig Sted i Graven; min Sön beholder Begravelsesbrevet; skulde min Kjærestes Søster Md. WASSARD dø her i Byen, maa hun nedsættes i Graven, paa det hendes Ben kan hvile hos hendes sal. Fædres«. Suhr har oftere beskjæftiget sig med denne Sag, som han aabenbart lagde megen Vægt paa. I et Brev af en lidt tidligere Dato, nemlig af 5. November 1778, tillader han, at Svogeren BORRE og dennes »Datter BIRGITTE, som er i Ægteskab med Agent SELBYE«, maa blive nedsatte i Begravelsen, idet han dog videre skriver: »men hendes Mand eller Börn skal eller maa ingenlunde komme i Graven, men alene mine Börn, deres Börn, Mænd etc. etc.«.

Under disse Forhold kan det have sin Interesse at se, hvem der i

en Aarrække bleve nedsatte i denne Begravelse. Efter Paategninger paa det originale Skjøde af 1755 er det:

1. Sept. 1766 Fru Anna Dorthea Suhr f. Aagaard.
13. Maj 1777 Justitsraad Schows 1 $\frac{1}{2}$ Aar gamle Datter Anna Henriette Elisabet.
18. Sept. 1777 Justitsraad Lucas Debes, 37 Aar gammel.
13. Oktb. 1778 Fru Sofia Aagaard, Hof-Agent Borres.
21. Maj 1779 Etatsraad Schows 3 Uger gamle Søn Henrik Stampe.
20. Juni 1782 Fru Justitsraadinde Christine Debes f. Suhr.
28. Novb. 1783 Grosserer Falchs 4 Aar gamle Søn Abraham.
3. Juni 1785 Etatsraad Johan Peter Suhr.
22. Oktbr. 1787 Grosserer Falchs 4 $\frac{3}{4}$ Aar gamle Søn Carl Andreas.
7. Avgust 1789 Konferensraad Schows nyfødte og hjemmedøbte Søn Johan Peter.
28. Decbr. 1789 Etatsraad Peter Borre.

Endelig skal her bemærkes, at Etatsraad Suhr endnu sørgede for en anden Begravelse i Frue Kirke — den laa i Sakristiet — nemlig Bryggerenken CHRISTINE sal. PEDERSÖRENSEN MYNDRICH's Grav, der skulde staa lukket i Hundrede Aar. Han skriver: »Da den sal. Af-døde beviste den Kjærlighed imod mig og testamenterede mig sine efterladte Midler (s. ovfr. S. 56), saa er jeg pligtig at paase, at hendes Grav tilligemed den indmurede Tavle med forgyldte Bogstaver istandholdes«. Denne Forpligtelse lod han gaa videre til sine Arvinger.

Suhr var i det Hele en Mand, der gjerne med Tak mindedes, hvad Godt der blev gjort ham. I sin ovenfor nævnte testamentariske Disposition gjør han opmærksom paa, hvilke Forretninger to af hans Folk, JONAS DÖLNER og JOHAN JAKOB KRAUSE, bedst egne sig til at udføre ved hans Bos Opgjørelse, og den Sidste af dem føler han sig særlig takskyldig. Min Karl Johan Krause, skriver han, skal have 2500 eller 3000 Rd. tillaaens uden Renter i 2 eller 3 Aar, da han har tjent mig som en redelig Kjøbmandskarl; mine Svigersønner og Søn skulle være ham assisterlig, hvis mulig er, og ikke negte ham, hvad Oplysning han vil have for sin egen Fordel i mine Bøger. Vil han blive i Forretningen, tilraader han sin Søn at give ham en Part i visse Sorter Varer. Men i det Hele maa Sönnen ikke lade nogen af Folkene være »forlegen«; skulde han ikke behøve dem alle, skal han dog beholde dem, til de kunne bekomme en anden Tjeneste, med mindre de ikke tjente ham tro.

I det Hele ønsker han, at Skiftet maa ske i god Overensstemmelse

mellem alle Vedkommende. Han har søgt om Tilladelse til, at det maa blive forestaaet af Kommissærer, da det vilde være hans Börn til ubodelig Skade, om den vidtløftige Kjøbmandshandel ved hans Død hastig skulde opgjøres. Skifteretten maa ikke komme i hans Bo, og Avktioner bör undgaas. Ejendommen paa Gammel Torv skal tilfalde Sönnen for en bestemt Pris, og Indboet skal efter lovlig Vurdering ved Lodtrækning deles mellem Arvingerne, mellem hvem han ønsker, at der maa herske Kjærlighed og Enighed.

Saaledes bestemmer han i sin testamentariske Disposition af 28. Maj 1779, men han lever lige sex Aar endnu. Først den 28. Maj 1785 dør han, 73 Aar gammel, sikkert efter nogen Tids Svaghed. Han skriver sidste Gang med rystende Skrift i sin Geheim-Bog den 5. Januar 1783 og beder her Gud om at føre ham »i disse sidste Alderdommens Dage«. Omtrent ved den Tid tör det antages, at Sönnen er indtraadt i Forretningen.

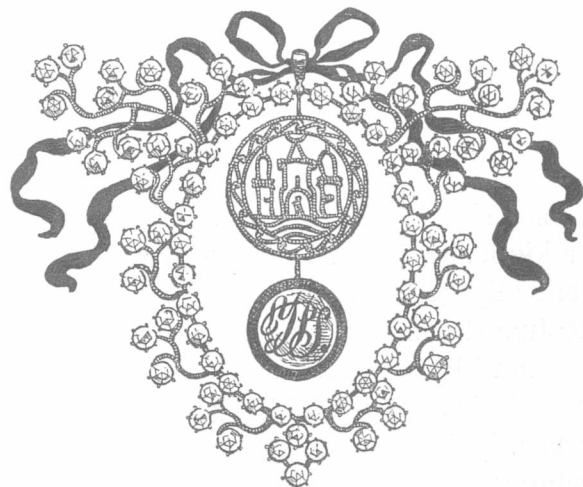
Den 28. Maj 1785 døde Etatsraad JOHAN PETER SUHR, og to Dage efter tiltraadte de af ham udnævnte Kommissærer, Konferensraad General-Auditör VILHELM BORNEMANN og Justitsraad, Assessor i Hof- og Stadsretten NIKOLAJ STABEL, Skiftet efter ham. Selvfølgelig viste dette, at den Afdøde var en rig Mand. Boets Indtægt opgjordes til 231,887 Rd. 4 $\frac{1}{2}$ 6 β , dets Udgift til 10,631 Rd. 3 $\frac{1}{2}$ 7 β , saaledes at Beholdningen blev 221,256 Rd. 15 β . Men Skiftet viste mere endnu, det viste, at Suhr var en Mand med Interesser i forskjellig Retning. Der registreres i det en hel lille Medaljesamling, navnlig bestaaende af danske Medaljer, og en ganske betydelig Bogsamling, i hvilken Holberg er godt repræsenteret.

Hvad der endnu skal lægges Mærke til, er, at H. B. SCHIERN (muligvis en Søstersön af den Afdøde) i et lille Skrift: »Følelser og Tanker ved S. T. Herr Etatsraad og Borgemester Suhrs Død« bl. A. skriver: »Ikke for hans, men for min Skyld vil jeg tale, han var mig det, som kuns faa Mennesker have været, han var min Velgjörer«.

Fra mange Sider tales der gode Ord om Stifteren af det Suhrske Handelshus, Præstesönnen, der giver den tidligere Præsteslægts Navn ogsaa som Handelsslægt. Og her er det Mærkelige, at Præstetraditionen paa en vis Maade aldrig forlader det voxende Handelshus. To af Etatsraad Suhrs Efterfølgere i Handelshuset J. P. Suhr & Sön stod, som vi nedenfor skulle se, det teologiske Studium nær,

den ene af dem var endog teologisk Kandidat. Da Etatsraad Johan Peter Suhr døde i 1785, mindedes hans Forbindelse med Kjøbelev-Slægten paa den Maade, at de to sidstlevende af hans Brødre døde snart efter i det samme Aar, Skolelæreren i Blands, den tidligere Hörkræmmer Hans Ditlev Suhr og Præsten i Hunseby Hans Hornemann Suhr.

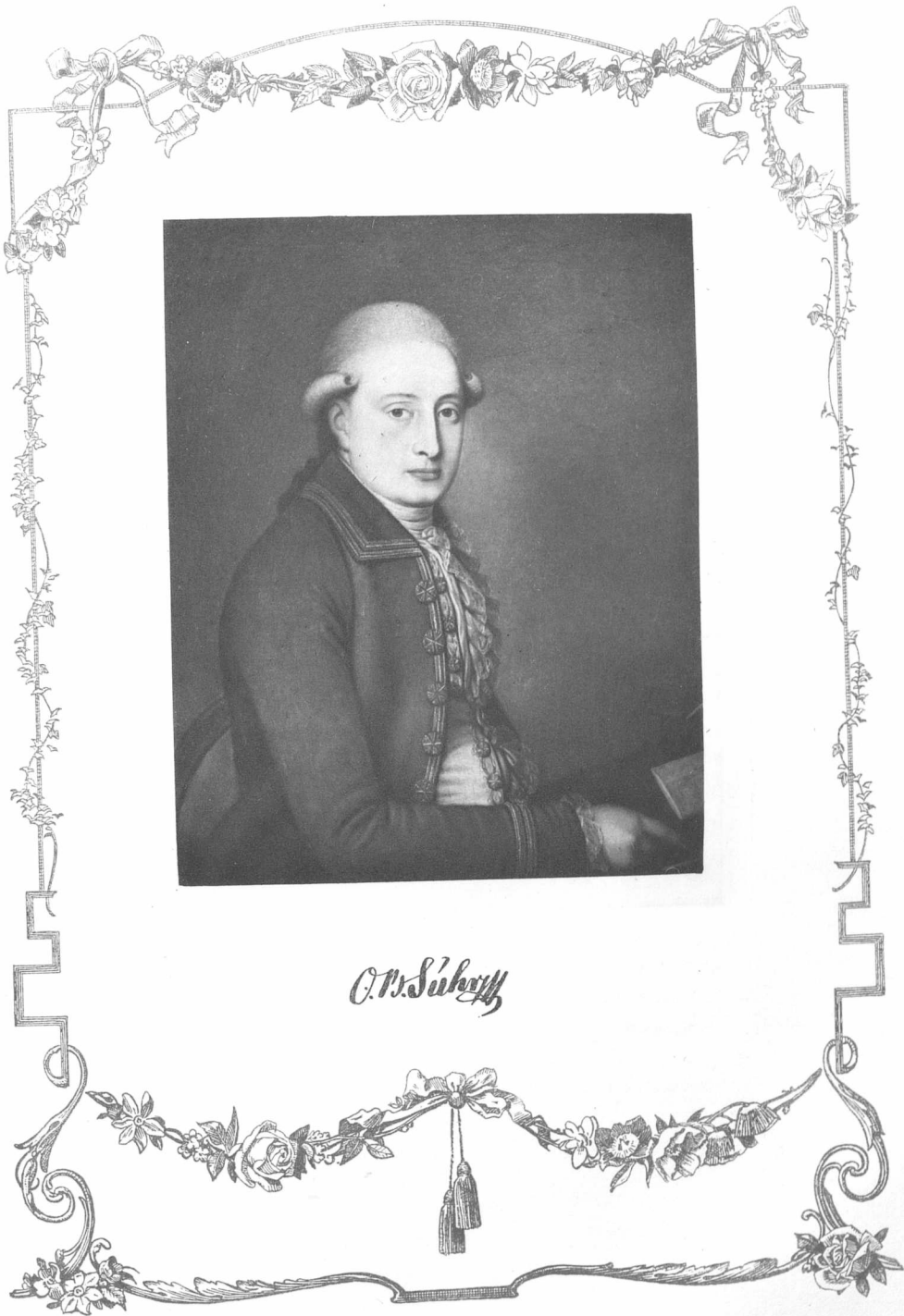
OLE BERNT SUHR

SOM vi have set, skabte Johan Peter Suhr sig en betydende Stilling i den kjøbenhavnske Handelsverden. Der var paa den Tid Noget at fortjene i Kjøbenhavn, saaledes som det bl. A. kan læses i Urtekræmmer JENS CHRISTOPHER FRIBORGS livlige Selvbiografi. Han skriver: »At der her i Byen gaves Fortjeneste, især for det Lav, jeg var bleven Dreng i, tilstaaer jeg«. 1761 kom han som fattig Dreng i Urtekræmmerlære i Kjøbenhavn, og da han 1773 vovede at aabne en egen Forretning, var det udelukkende paa Kredit, han laante endog den Sum (80 Rd.), han skulde betale som Gebyr til Lavet og Magistraten, men faa Aar efter var han en velstaaende Mand.

Der var Fremgang i den kjøbenhavnske Velstand, men der blev ogsaa levet paa den, hvad der bl. A. kan ses af den Maade, hvorpaa Urtekræmmer Friborgs Bryllup blev fejret i September 1777. Hans Brud var Datter af en mindre Embedsmand, Arkivaren ved Rentekammeret, Kammerraad H. J. HORN, men desuagtet stod det hos en bekjendt Traktør paa Hjørnet af Lille Kongensgade og Kongens Nytorv. Efter Vielsen, der fandt Sted Kl. 7 om Aftenen, blev der budt Te om; derpaa tog Præsten Afsked, men »Klokken henimod 10 gik vi«, skriver Friborg, »tilbords i en meget stor Sal, der var brillant oplyst, og Bordet, dækket med 38 Kuverts, var særdeles smukt pynnet. Jeg troer, der var 8 à 10 forskjellige Retter for ikke at sige flere.« Og han fortæller videre om Klædedragten, der paa den Tid var ligesaa overdaadig som Traktementerne. »Min Brudgomsklædning var det fineste Celadon-Klæde med rosenrødt Taftes Foer, hvorudi et Garniture med Guld og Folie, broderede Knapper og Knæbaand.«

C. N. Schubert

Brudens Kjole var hvidt figureret Silketøj »med en Garnering, som havde kostet 30 Rd.«. Den altid nøjsomme Friborg var ikke glad ved denne Luxus saa lidt som ved »i fuld Pomp med Kaarde og Chapeaubas«, ja med Tjener bag paa Vognen at skulle kjøre om til saavel Bryllupsgjæsterne som til dem, der havde gratuleret. Men saaledes var Tidens fordringsfulde Skik, og en af Hof-Apoteker J. G. BECKERS Hustru ført Dagbog viser, i hvor høj Grad Datidens velstaaende Kredse i Kjøbenhavn levede i Selskabelighed. Som Indledning til Dagbogens Meddelelser om de første Dage i Februar 1788, skal det her meddeles, at Husets ældste Datter JOHANNE HENRIKKE i 1783 var bleven gift med den østrigske Generalkonsul BOZENHARD og den mellemste Datter ANNA i 1786 med Legationsraad ANDREAS HÖYER, den yngste Datter CHRISTIANE blev den 18. Oktober 1788 gift med den gamle Kammerherre P. F. SUHM. Fru Becker skriver:

1. Februar. Om Aftenen Höyers, Fru Bozenhard og Mertz.
2. Februar. Om Middagen Ditlev Fries, om Aftenen Walmoden, Schouboe. Christiane om Formiddagen hos Bozenhards, om Eftermiddagen hos Fru Ancker.
3. Februar. Om Middagen her Bozenhard og Kone, Höyer og Kone, Schouboe og Kone, Fru Nörckenkrone, Kammerpage Harbou, Ancker, Mertz, den unge Christopher Bülow, Walmoden, de samme om Aftenen. 2 Spilleborde.
4. Februar. Om Formiddagen med Christiane hos Höyers, Christiane om Aftenen hos Kofoeds. Min Mand og jeg spillede Tarok med Erik [deres ældste Søn].
5. Februar. Om Aftenen kom Revenfeldt.
6. Februar. Om Aftenen Schou, Kone og Le Fevre.
7. Februar. Ditlev Fries spiste her. Min Mand Middag og Aften hos Suhms, Christiane og jeg med Münch i harmonisk Klub til Bal, bleve der til Kl. 12¹/₂.
8. Februar. Her vare om Middagen Grevinde Schulin og Søster Frøken Warnsted, hendes Broder og Frøken Hviid, Bangs, Gulbrandts, Gehejmeraad Kalkreuter, Grev Osten, Sehested, Revenfeldt, G. M. Barner, Gehejmeraad Carstens og Frue, Kammerherre Brackel, Bozenhard og Kone, Höyer og Kone. 5 Spilleborde.
9. Februar. Min Mand om Aftenen hos de Conincks.
10. Februar. Min Mand og jeg med Christiane hos Morgenstjernes paa Concert. Kom hjem Kl. 1.
11. Februar. Jeg om Aftenen med Christiane hos Kammerherre Lewetzau i Comedie af Soldater. Min Mand hos Bergers.

Og saaledes bliver det ved. Man mindes uvilkaarligt, hvad Husets senere, alderstegne Svigersön, Historikeren Suhm, i et af sine mange Skrifter har sagt, at det attende Aarhundrede i væsentlig

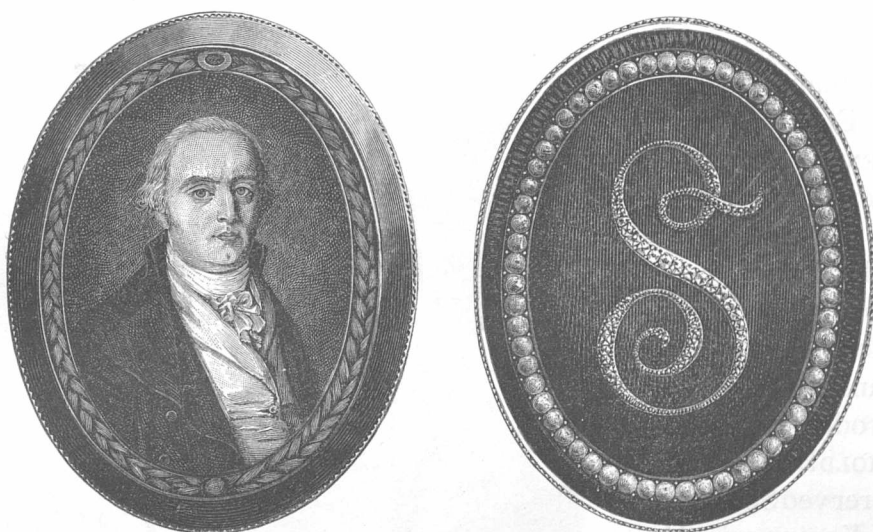
Grad blev præget af »stegte Kapuner, Edderdun og gode Champagne- og Bourgogne-Vine«.

Hvor havde det været morsomt, om vi i den Beckerske Dagbog havde truffet Navnet Suhr. Det gjør vi imidlertid ikke. Men den »Schou og Kone«, der den 6. Februar 1788 som saa ofte før og senere gjæstede det Beckerske Hus, er Etatsraad, Deputeret i Kancelliet CHRISTEN SCHOW og hans Hustru CATHRINE MARIE f. SUHR, en Datter af Etatsraad Johan Peter Suhr, en Søster til Grosserer Ole Bernt Suhr. Den Suhrske Kreds er altsaa repræsenteret i det Beckerske Hus, og den samme Christen Schow er ogsaa tilstede i den Friborgske Kreds. Urtekræmmer Friborgs Broder, Dr. med. NIELS FRIBORG († 1779), der boede i sin Broders Hus, »bad oftere Venner til sig paa en Ret varm Mad«, og blandt disse Venner var den daværende Expeditionssekretær i Danske Kancelli Christen Schow.

Det kjøbenhavnske Selskabsliv har ikke staaet den Suhrske Kreds fjærnt, og det tør sikkert antages, at Livet i det Suhrske Hus har svaret til Livet, som det den Gang almindeligt blev ført i Københavns velstaaende Kredse. Skiftet efter Etatsraad Johan Peter Suhr nævner bl. A. to Spilleborde, og da Sønner Ole Bernt Suhr blev døbt i 1762, var der bedt store Faddere. Den, som vi tør antage, med Længsel imødesete Søn blev i det Hele opdragen paa en Maade, der svarede til den velstaaende Faders betydende Stilling i det kjøbenhavnske Samfund, saaledes som det kan ses af Johan Peter Suhrs testamentariske Disposition af 1779. Han skriver: »Hvad angaaer mine Døtres Udstyr, da skal min Søn intet Vederlag have, hans Informatores have kostet meget anseeligere end hans Søstre, og haver jeg besluttet, om Gud vil, at han skal rejse udenlands i forestaaende Aar, som og vil koste en Deel«. Og Rejsen blev til Noget. I de Optegnelser, som Komponisten af »Danmark dejligst Vang og Vænge« POUL EDVARD RASMUSSEN har efterladt sig, hedder det, at Borgemeister Suhrs Søn kom til at rejse udenlands med en Jurist KÖNIG »af fornem Familie« og »af fortrinlige Sjæls- og Legems-Egenskaber og Anlæg.« Men hvorledes det nærmere er gaaet med Rejsen, maa staa hen, ti Rasmussen beretter videre, at König »blev liderlig i Hamborg og svirede Pengene op«.

Det tør dog vel antages, at Ole Bernt Suhr kom videre end til Hamborg, selv om König forsumpede der. Den unge Suhr er vel

kommen hjem i 1780 eller 1781 for belært med Rejsens Erfaringer at medvirke i Faderens Forretning, som han muligvis helt har bestyret fra 1783. Den 2. Oktober 1782 fik han Borgerskab som Gros-serer. Paa den Tid var Faderen, som det tør antages, svagelig, og Forretningen hed nu »J. P. Suhr & Søn«. Efter Johan Peter Suhrs Død gik den fra 31. Maj 1785 helt over til Ole Bernt Suhr. — Det var unge Kræfter, der herved kom til at raade i den betydelige Forretning. Ved sin Faders Død var Ole Bernt Suhr ikke fuldt 23½ Aar, men desuagtet havde han i næsten to Aar været Ægtemand. Den

Perlebesat Medaljon med O. B. Suhrs Portræt

12. Avgust 1783 havde han hjemført DOROTHEA BECKMAN som sin Hustru. Hun var født den 30. September 1759 og altsaa næsten halvtredje Aar ældre end sin Mand, men det betød Intet med Hensyn til Ægtefællernes lykkelige Samliv. Hun skjænkede ham otte Börn, og han skjænkede hende kostbare perlebesatte Gaver, hvoraf nogle endnu ere bevarede, saaledes et prægtigt emaljeret Ur og fremfor Alt den ovenfor afbildede Medaljon med hans Portræt.

Den ene ansete Slægt rakte den anden Haanden. Dorothea Beckman var yngste Barn af Brygger DIDRIK BECKMAN, der tillige var Raadmand, hendes Moder ELLEN f. PAULI var Søster til Histori-

keren Jakob Langebeks første Hustru. Og de to Slægter knyttedes sammen ved endnu et Ægteskab. Ole Bernt Suhrs Søsterdatter ANNA DORTHEA DEBES blev i 1790 gift med hans Hustrus Broder, Assessor i Hof- og Stadsretten POUL FREDERIK BECKMAN. I det Hele fik han ved sit Ægteskab anselige Svogre. Hans Hustrus tre Søstre vare alle gifte. ANNA havde 1773 ægtet Justitsraad, Sekretær ved General-Postamtet CHRISTIAN DIDRIK LANGE, ELISABET 1778 Grosserer, senere Nationalbank-

Direktør RASMUS KIRKETERP og SUSANNE 1783 Kæmmerer ved Øresunds Toldkammer, senere Etatsraad JACOB HENRIK SCHOU, bekjendt som Udgiver af »Schous Udtog af Forordningerne«. Den mindst fremtrædende var vel hans Hustrus ældste Broder DIDRIK BARTHOLD BECKMAN, Kasserer ved Søassurance-Kompagniet. Men i det Hele tør det vel antages, at denne hans Hustrus Slægt harmonerede godt med hans egen

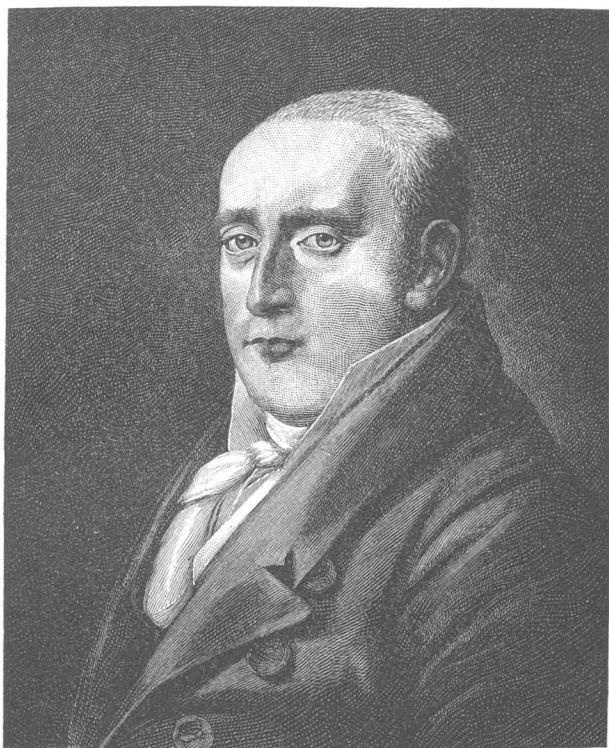
Dorothea Suhr f. Beckman
(efter en Pastel af Chr. Horneman)

Slægt; hans Søstre vare gifte med Konferensraad, Borgemester MORTEN HJORTHÖY, Etatsraad, Kancelli-Deputeret CHRISTEN SCHOU og Grosserer ANDREAS FALCH. Hans fjerde Svoger, Højesteretsassessor, Justitsraad LUCAS DEBES var død tidlig, og Enken, Justitsraadinde Debés, var nogle Aar efter fulgt ham i Graven, men af deres Døtre blev den ene, som ovenfor nævnt, 1790 gift med Overretsassessor Beckman og den anden KARINE LUCIA (vistnok 1794) med den tid-

ligere Faktor i asiatisk Kompagni, Justitsraad JACOB BRÖNNUM SCAVENIUS, der Aaret før — for ikke mindre end 200,000 Rd. — havde kjøbt Herresædet Gjorsløv.

Det er en betydelig Familiekreds, det unge Suhrske Ægtepar kunde samle omkring sig, og Familien var — selvfølgelig — større endnu. Imellem Fadderne ved deres Börns Daabsfester nævner Ole Bernt Suhr t. Ex. »min Kones Fætter, Brygger Andreas Skibsted«

Ole Bernt Suhr
(efter en Pastel af Chr. Horneman)

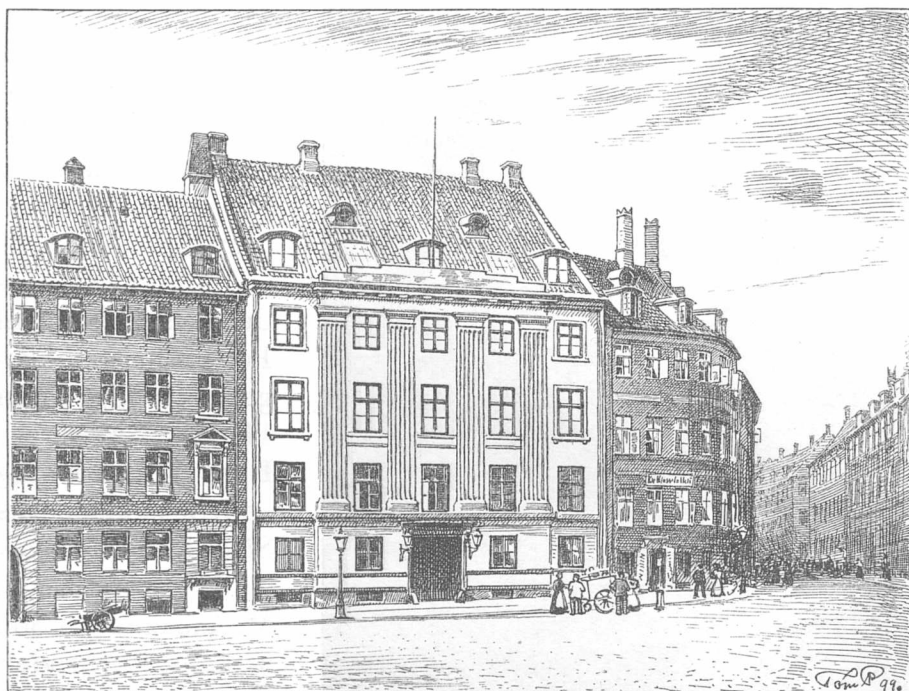
(1786), »min Kones Fættre Justitsraad Toldinspecteur Heinemann og Lieutenant Eberlin« (1787) og paa sin Side »min Fætter Conditør Just Michael Aagaard« (1786), »mit Søskendebarns Søn Student Peter Christian Bager« (1789), »min Fætter Grosserer Hans Wassard« og »mit Søskendebarns Søn Charles Selbye« (1795). Konditor J. M. AAGAARD var Søn af hans Morbroder, Provsten i Glostrup Peter Andreas Aagaard; Grosserer

HANS WASSARD var Søn af hans Moster Elisabeth Cathrine Aagaard i Ægteskab med Mathias Wassard til Holmgaard, og CHARLES SELBYE endelig var en Datterdatters Søn af hans Moster Sofie Aagaard, der blev gift med Etatsraad, Grosserer Peter Borre; disses Datter Birgitte Kirstine Borre havde i 1777 ægtet den engelskfødte Kjøbmand Charles August Selbye, der 1796 blev ophøjet i den danske Friherrestand.

Og fra Fadderlisterne kan der hentes endnu flere Navne, der vise,

hvor stor Omgangskreds Familien Suhr har haft: Etatsraad JOHAN CHRISTOPHER WEYSE, Kammerjunker KAALUND, Assessor i Hof- og Stadsretten OLE THESTRUP, Generalauditør LARS NÖRREGAARD, General-Skibsmaaler JOAKIM EBBEL, Justitsraad ZOEGA, Højesteretsadvokat HAAGEN, Stadshauptmand JENS MYLIUS, Grosserer ANDREAS COLLSTRUP, Sukkerraffinadør HENR. LADIGES, Konsul SAABYE, Konsul GUSTMEIER, Guvernør FIX o. s. v. Der er ingen Tvivl om, at Ole

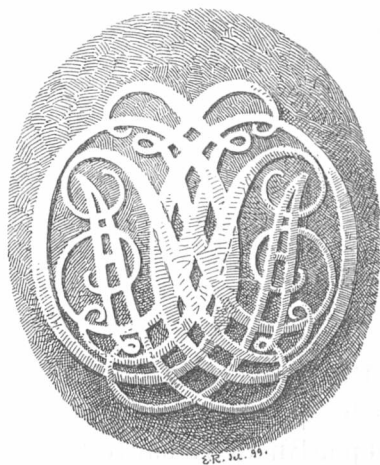

Den Suhrske Gaard, Nr. 22 paa Gammel Torv

Bernt Suhr og Hustru have ført et selskabeligt Hus, og et Bevis i saa Henseende er da ogsaa den prægtige Gaard, han opførte til sig, den endnu eksisterende Suhrske Gaard paa Gammel Torv, da den gamle gik til Grunde i Kjøbenhavns Brand 1795. »Den 1ste Maj flyttede jeg ind i min nye opbygte Gaard«, noterer han med synlig Glæde i 1797. Den Gaards Indvielse er næppe gaaet stille af, men Grosserer Suhr var da ogsaa en Mand, der kunde tillade sig at holde Fest.

Fra denne Tid skriver sig muligvis den Port, der fra Ejendom-

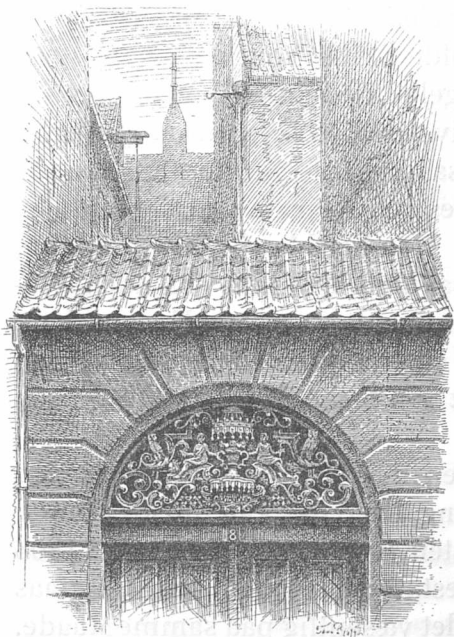
mens Gaard fører ud til Frederiksberggade. Den har et fortræffeligt Jerngitter, paa hvilket ses bl. A. to Ugler, der kunne staa i Forbindelse med den Suhrske Slægts Uglemærke (s. ovfr. S. 18). Af Interesse er ogsaa en i Muren paa Ejendommens Baghus (Pakhus) anbragt Navnesten. Man kunde tro, at den skrev sig fra den ældre efter Branden 1728 opførte Ejendom, men Bogstaverne i den give ikke tilstrækkelig Oplysning. De i Stenen sammenslyngede Bogstaver O. J. S. A. kunne sige Oluf Johansen Aagaard, men Johan Peter Suhrs Svigerfader hed Oluf Hansen Aagaard, og dernæst er O'et det dominerende Bogstav i S sammenslyngningen. Her maa sigtes til en Mand, hvis Efternavn begyndte med O, og det maa derfor indtil videre staa hen, i hvilken

Navnesten i Pakhusets Mur

Forbindelse Navnestenen staaer med Slægterne Aagaard og Suhr.

Som ovenfor nævnt, havde Ole Bernt Suhr den 31. Maj 1785 for egen Regning overtaget den Suhrske Forretning, J. P. Suhr & Søn, og sammen med den Gaarden paa Gammel Torv til den af Faderen fastsatte billige Pris 12,000 Rd.; Gaarden maatte efter hans Bestemmelse ikke komme i Fremmedes Hænder. Ole Suhrs Arvepart var efter Skiftet 73,814 Rd. 5 f 14 β , og gennemgaa vi hans Optegnelser i den efter hans Fader arvede »Geheim-Bog«, ville vi se, at hans stadig voxende Formue ved Slutningen af de nedenfor anførte Aar var, som følger:

Porten i Frederiksberggade

1785: 90,700 Rd.	1795: 175,000 Rd.	1805: 380,000 Rd. d. C.
1786: 96,200 »	1796: 193,000 »	1806: 400,000 » »
1787: 104,700 »	1797: 200,000 Rd. d. C.	1807: 425,000 » »
1788: 110,500 »	1798: 230,000 » »	1808: 440,000 » »
1789: 114,800 »	1799: 243,000 » »	1809: 436,000 » »
1790: 136,000 »	1800: 270,000 » »	1810: 500,000 » »
1791: 132,000 »	1801: 290,000 » »	1811: 503,000 » »
1792: 140,000 »	1802: 310,000 » »	1812: 550,000 » »
1793: 146,000 »	1803: 330,000 » »	1813: 301,000 Rd. Nav-
1794: 160,000 »	1804: 358,000 » »	ne Værdi

Der er noget forbløffende ved denne stadige Fremgang. Kristiansborg Slot brænder 1794, Kjøbenhavn gaar op i Luer 1795, Slaget paa Rheden staar 1801 og Kjøbenhavn bliver bombarderet i 1807. Ulykker, Sorg og Tab vælter ind over det lille dansk-norske Samfund, men den Suhrske Forretning voxer stadigt. Opgivelsen for 1813 ses der her foreløbigt bort fra. Lykken følger Virksomheden, hvad der kan illustreres ved en lille Begivenhed strax efter Kjøbenhavns Bombardement. Just paa den Tid var Skipper Peter Knudsen paa Vejen fra Riga til Arendal med en Ladning Hamp, der tilhørte J. P. Suhr & Sön. Udfør Kjøbenhavn blev han, der førte Galeasen »Die Einigkeit«, som han selv ejede, taget af en engelsk Krydser, og fra de danske Farvande skulde Skibet som god Prise strax føres til England. Der blev sat engelsk Besætning i det, men da denne Besætning ikke var stiv i selvstændig Navigation, lykkedes det Skipper Knudsen at gjøre den saa angst for at komme Skagen for nær, at Skibet blev styret saaledes op under den norske Kyst, at det maatte lodeses ind til Hellesund. Men her blev Skib og Ladning fri igjen, medens den engelske Besætning, der ikke var uden Paa-virkning af Skipper Knudsens Rom, maatte vandre i Fangenskab. Denne snilde Daad blev omtalt ikke alene i Danmark og Norge, men ogsaa i England, og for J. P. Suhr & Sön betød den 14,000 Rd.; saa meget var Ladningen værd.

Den vanskelige Tid under Krigen med England sporedes dog ogsaa stærkt i den Suhrske Forretning, hvad der kan illustreres ved nogle faa Tal. 1806 sælger den næsten 4000 Læster Kul, men i 1808 kun 23 og derpaa ikke en eneste Læst, før der igjen i 1814 kan faas Kul fra England. Med Tjære gaar det væsentlig paa samme Maade. 1802 sælger Huset 1843 Tdr., men 1809 kun 8 Tdr. Og de norske

Jernkakkelovne, der tidligere vare en kurant Handelsvare, forsvinde endda helt. De gaa efter 1809 for en Aarrække ud af Husets Omsætning, og saaledes kunde man blive ved. Krigen og da navnlig Forholdet til England forandrede næsten alle Forhold.

Harmen over dette Lands troløse Overfald førte til, at der udkom strenge Bestemmelser om, at al Handel med Englændere var en Forbrydelse. Al engelsk Ejendom skulde beslaglægges; Enhver skulde til Øvrigheden anmelde, hvad han maatte være skyldig til nogen storbrittanisk Undersaat, og ved Forfaldstid skulde Beløbet indbetales i Kongens Kasse. Ja intet Brev til engelske Undersaatte maatte befordres, det skulde indsendes til den vedkommende Stiftamtmand. Man kan tænke, hvad dette betød for den danske Kjøbmandsstand. Hæderlige og retsindige Kjøbmænd, der skyldte til engelske Forbindelser, følte ikke den kongelige Forordning som en fyldestgjørende Kvittering. Det gjaldt om alligevel at opfylde indgaaede Forpligtelser, og Suhr & Sön synes at have villet hjælpe sig ved at korrespondere over Amsterdam. Men det blev opdaget. Under 23. November 1807 reskriberede Kronprins Frederik til Kancelliet, at Handelshuset skulde sættes under Tiltale. Et Brev af 17. November 1807 fra det til Hemmert & Marchand i Amsterdam var blevet opsnappet, og det fortalte, at Grosserer Suhr trods de allerhöjeste Forbud, som han i Brevet tilstaar at kjende, havde dristet sig til under 10. s. M. at sende en Vexel paa 433 £ til Edw. Boehm & Jo. Taylor i London og forsøgt at befordre et Brev fra Kristianssund til London, Alt over Amsterdam. Under Sagen blev det yderligere oplyst, at han under 22. Oktober havde sendt to Vexler paa henholdsvis 450 og 161 £ som Dækning til London. Han kunde ikke undgaa at blive dömt. Ved Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Dom af 25. Januar 1808 blev han som »Hs. Maj.'s Mandaters modvillige Overtræder idömt en Bøde paa ikke mindre end 2000 Rd. dansk Kurant.*

Og Grosserer Suhr var ikke den Eneste, der blev dömt. Den dan-

* Sagen synes ikke at være indanket for Højesteret; men J. P. Suhr & Sön figurerer dog for denne Ret paa denne Tid i Anledning af et Vexelkrav paa 2321 Rd. 20 ß hos Kjøbmand P. L. Heiberg i Bergen. Den 9. Maj 1808 hjemvistes Sagen, først den 6. Decbr. 1809 faldt den endelige Dom, hvorved Suhr & Sön vandt.

ske Handel vaandede sig under de voldsomme og hensynsløse Bestemmelser, der saarede det lille Danmark langt mere end det store England. Det er derfor kun naturligt, at Grosserersocietetet i Forbindelse med 37 kjøbenhavnske Handelshuse, hvorimellem selvfølgelig J. P. Suhr & Sön, underdanigst androg om forskellige lempende Ændringer. Forholdene virkede knugende: »Man veed allerede, at over 500 Skibe ere opbragte, hvis Værdi, naar Ladningerne ansættes for den maadelige Middel-Summa 30,000 Rd. hver, udgjör 15 Millioner Rd., og den kan endnu betydelig forøges ved flere Opbringelser, ved Koloniernes Erobring og ved Beslag paa danske Undersaatters Ejendomme og Tilgodehavende i England«. Men Intet hjalp. Kronprinsen fastholdt halsstarrigt sit Standpunkt. Et kongeligt Reskript udtalte den 27. November 1807 skarpt, at de ønskede Ændringer vare »aldeles stridende mod Hensigten af Hs. Majestæts Anordninger«. De Tab, Kjøbmændene led, henvistes de til at søge dækkede ved at udruste Kapere, og Bestemmelserne vedbleve uforandrede til den ulykkelige Fred i Kiel 1814.

Men hvor sørgelige vare Forholdene ikke. I Januar 1813 blev det offentlig bekjendt, at Staten var fallit, »Statens hidtilværende Pengevæsen er rystet i sit Inderste«, hedder det. Alt blev nedskrevet, selv private Forskrivelser forholdsvis efter deres Alder. Al Gjæld ældre end 11. September 1807 gik over til at blive Gjæld i Rigsbankpenge Daler for Daler, men var den yngre omskrevet den, og var den stiftet efter 10. December 1812 omskrevet 100 Rd. d. Kur. til — 20 Rbd.! Det er herefter naturligt, at Grosserer Suhrs Formue maatte gaa nedad i 1813. Medens han i 1812 opgjorde den til 550,000 Rd. d. Kur., opgav han den for 1813 til kun 301,000 Rd. Navneværdi. Men en saadan Nedgang var fælles for Alle; O. B. Suhrs forholdsvis Stilling i den kjøbenhavnske Handelsstand forandredes ikke herved. Og hvorledes den var, kan ses af Byens Ansættelse til Indkomstskat for 1809.

Efter den er han den 34te i Rækken af Kjøbenhavns største Skatteydere. Han er ansat til en Aarsindtægt af 17,500 Rd., hvad der forøvrigt kun er 4 pCt. af den Formue, han i sin »Geheimbog« opfører sig som Ejer af i dette Aar, nemlig 436,000 Rd., saa muligvis skulde han have været sat højere op. Den største Skatteyder er Agent Duntzfeldts Arvinger (78,000 Rd.), derefter følge af Kjøbmænd bl.

A. Grosserer Zinn (58,200 Rd.), Konferensraad Constantin Brun (38,000 Rd.), Agent Ryberg (35,000 Rd.), Agent Erichsen (35,000 Rd.), og Etatsraad F. de Coninck (33,000 Rd.), alle foran O. B. Suhr; efter ham kan nævnes Grosserer J. Søbøtke (17,000 Rd.), Grosserer Andr. Collstrup (16,400 Rd.), Grosserer Kirketerp (15,625 Rd.), Grosserer P. Tutein (12,500 Rd.), Grosserer M. L. Nathanson (12,000 Rd.), o. s. v. Grosserer O. B. Suhr staar ubetinget godt, og hertil kan endnu føjes, at han fra 1795 var en af Kjøbenhavns 32 Mænd, der jo var Datidens Borgerrepræsentanter.

Som ovenfor nævnt ere Tallene, der vise den voxende Suhrske

O. B. Suhrs Snusdaase

Formue, tage fra »Geheimbogen«, fra hvilken der endnu kan tages nogle Oplysninger. Den meddeler saaledes under 1795, at Familien »formedelst den Staden overgangne ulykkelige Ildebrand den 5te og 6te Juni dette Aar« var henflyttet til »Kjøbmand Staal Hagens Gaard paa Amalienborg Nr. 71 Littera K«; mellem sine Aktiver opfører han »mit Tilkommende i Brand Cassen«. Og 1807 staar her at læse: »Herre min Gud, Dig være Pris, Ære og Tak for Din Velsignelse i min Handel, og at Du bevarede mig og mine i det skrækkelige Bombardement samt alle mine Ejendomme, da mit heele Tab paa min Gaard ey var 200 Rd., og saa mange af mine Medbor-

gere mistede alt«. Gaarden paa Gammel Torv blev ramt af to Bomber. Den ene faldt i et Oplag af Schous Udtog af Forordningerne, der laa paa Loftet, den anden sprængte en Skorsten. Men desværre blev Husets Mægler, just udenfor Stedets Port, dræbt af en Bombe.

Naar Suhr her taler om »alle mine Ejendomme«, har han altsaa ejet flere end Gaarden paa Gammel Torv, og det kan da ogsaa oplyses, at han foruden et Lyststed i Ordrup (vistnok fra 1803) sammen med Grosserer og Kaptajn JUST LUDVIGSEN siden 1797 ejede en Gaard paa Hjörnet af Kvæsthusgade og Nyhavn med den dertil hørende Plads fra Kvæsthusgade ud til Vandet. 1805 byggede de to Ejere her et dobbelt Pakhus og lod Lodtrækning afgjøre, hvilken Del af det de hver især skulde være Eneejer af. Pakhuset mod Nyhavn blev da Suhrs Ejendom, medens Pakhuset mod Toldboden tilfaldt Ludvigsen. Den paa forrige Side afbildede Snusdaase bærer paa sit Laag et malet Billede, der viser et udenfor et Pakhus lossende Skib. Traditionen vil, at det skal være et Suhrsk Pakhus ligesom et Suhrsk Skib, og at Manden, der iagttager Losningen, skal være Grosserer O. B. Suhr; men det har ikke været muligt at stedfæste Billedet, saa Traditionen kan hverken bekræftes eller afkræftes.

Men tilbage til »Geheimbogen«. Den oplyser, at Grosserer Suhr to Gange arvede. 1797 skriver han: »I indeværende Aar arvede jeg efter Salig Etatsraad JOHAN CHRISTOPHER WEYSE 6620 Rd. 12 β d. C. i Penge og Sølvtyö«, og 1798: »I indeværende Aar arvede jeg efter Salig MICHAEL TWEDE i Schiwe Rd. 1581, 3 f 10 β d. C.«. Hvad den Sidste angaar, da har han formentlig været en fjærnere Slægtning, Suhrs Mormoder hed jo Anne Lisbeth Tvede. Derimod synes en eventuel Slægtforbindelse ikke at kunne oplyses med Hensyn til Etatsraad, Höjesteretsassessor Weyse; men sikkert er det, at han stod det Suhrske Hus meget nær. Han staa som Fadder for fire af Suhrs otte Börn (1786, 1790, 1792 og 1795).

Yderligere giver »Geheimbogen« nogle Oplysninger om de i den Suhrske Forretning Ansatte. 1794 skriver Grosserer Suhr: »Udi dette Aar blev jeg nødsaget at jage af min Tjeneste en tyvagtig Handelsbetjent JOHAN MYLIUS, som ved at hæve Penge for Regninger havde bestjaalet mig for 2,700 Rd., den Allerhöjeste bevare mig herefter for saadanne eller andre lignende Tilfælde«. Sagen synes at være gaaet ham til Hjærte, og det var ikke underligt, ti den paagjæl-

dende Handelsbetjent havde været i Forretningen fra Dreng. I sin testamentariske Disposition af 1779 havde Etatsraad J. P. Suhr bestemt, at hvis han døde, för Drengen Johan Mylius blev Svend, da skulde han have 120 Rd. til en fin Klædning, en moderne Kaarde, Linned etc. Og det var denne Dreng, der nu sveg Forretningens Tillid, en Forretning, der ganske sikkert var meget patriarkalsk, og i hvilken det Nedarvede spillede en ikke ringe Rolle. De fra Faderen arvede Folk Bogholderen JOHAN DÖLNER og Fuldmægtigen JOHAN JACOB KRAUSE vare begge Faddere, da Grosserer Suhrs Sön Christen blev døbt i 1790, og 1810 skriver han i »Geheimbogen«: »Den 24. December om Morgenen Kl. 6 døde den værdige JOHAN JACOB KRAUSE, som havde conditioneret hos min salig Fader og siden hos mig fra 1765 den 25. Marts, han var et Exempel paa Redelighed, Akkuratesse og utrættelig Flid, hans Tab er uopretteligt for mig, da hans Lige ikke er at faa, især i vore paa al Ondskab særdeles oplyste Tider. Gud velsigne ham i hans Grav for hans Troskab. Fred være med hans Støv«.

Det er et smukt Eftermæle, Grosserer Suhr her sætter en trofast Tjener, men der er ligesom en mørk Underström; Udtrykket »vore paa al Ondskab særdeles oplyste Tider« tyder paa bitre Erfaringer, og dette Udtryk er ikke enestaaende. O. B. Suhrs første Tilførsel i Geheimbogen er fortrøstningsfuld. Den lyder saaledes: »A^o 1785 den første Juni tiltraadte jeg i Jesu Navn Handelen for min egen Regning efter min afdøde Fader Etatsraad Johan Peter Suhr, efter hvem jeg arvede en anselig Kapital Rd. 76,619, 5 $\frac{1}{2}$ 10 β med Sølv, Linned, Gaard, Meubler, Heste og Vogne inclusive, hvorfor den Allerhöjstes Navn være lovet og priset for sin Naade, Miskundhed, Godhed og Barmhjærtighed imod mig uværdige, og min salig Faders Støv æret og takket derfor i sin Grav«. Men 1805 gjemmer »Geheimbogen« et saadant Udbrud som: »Bevar min dyrebare Kone og mig ved god Helbred og lad vore Börn bevares fra Forførelse i disse farlige og letsindige Tider og lad dem og os holde fast ved Dig«. Her er Noget, der korresponderer med »vore paa al Ondskab særdeles oplyste Tider« fra 1810, i hvilket Aar der mødte ham en stor Sorg. Han skriver:

Anno 1810 den 3 Juny om Morgenen Klokken 1 behagede det Gud ved Døden at bortkalde fra dette Jordiske til sin himmelske Herlighed min innerlig elskede og

evig uforglemmelige ældste og bedste Søn Johan Peter, 23 Aar 7 Maaneder og 11 Dage gammel, han var opkaldt efter min værdige salig Fader, og ieg havde sadt mit Haab til, at han skulde blevet min Trøst og Støtte, om det behager Herren min Gud, at ieg skal leve og blive gammel, men han var moden for Evigheden og for god til at være længere i denne onde Verden paa denne syndefulde Jord, derfor kaldte Herren vor Gud ham til sig. Fred være med hans Støv. Den salige Afdøde var forlovet med en overmaade fortræffelig og meget elskværdig Pige Jomfrue Ane Sophie Severine Koefoed, en Datter af Møller Koefoed i Auerup Mølle*, som til lige med mig, min Kone og alle hands Søkende begræde Tabet af dette elskværdige, haabefulde unge Menneske«.

Saa ung som den Afdøde var, havde han ikke alene været en dygtig Medarbejder i sin Faders Forretning, men ogsaa tjent det Offentlige en Tid, nemlig som Forsørgelses-Forstander i Kjøbenhavn. Og det skal yderligere nævnes, at der i Tillæget til Adresseavisen for den 8. Juli 1810 findes en sympatetisk Gravskrift over ham af en Ven. Han har utvivlsomt været en dygtig og elskværdig ung Mand, hvis Død nok kunde gaa Faderen til Hjærte, men den triste Livsbetragtning, der en Gang imellem stikker Hovedet op i dennes Udtalelser i »Geheimbogen«, kan ikke være opstaaet herved. Den er, som vi have set, ældre. Og i saa Henseende kan det muligvis have nogen Betydning, at vi ovenfor (S. 38) have truffet Grosserer Suhr som Subskribent paa Kapellan Peder Paludans »Magazin for Lidende eller Underholdning, Raad og Trøst i Sorg« (I, 1790; II, 1792), men det maa dog ikke her overses, at han ogsaa subskriberede paa andre Skrifter af Pastor Paludan, der sad i fortrykte Kaar og skrev Bøger tvungen af Næringssorger. Hvad der særlig bør bemærkes, er imidlertid, at Grosserer Suhr betegner den afdøde Søn ikke alene som sin ældste men som sin »bedste« Søn. Man faar uvilkaarlig Indtryk af, at heri ligger ligesom en Udtalelse imod de øvrige Sønner, og som vi nedenfor skulle se, har der været nogen Vanskelighed med i alt Fald een af dem, den senere Kjøbmand i Nyborg, Ole Bernt Suhr, der tidlig kom hjemme fra. Hvad Traditionen lægger Fru Suhr i Munden, naar hun vilde ønske En noget mindre godt, kan maaske ogsaa i denne Henseende være et Fingerpeg; hun ønskede, at den Paagjældende maatte faa sex Sønner som hun selv. Alle Sønnerne have sikkert ikke slægtet Johan Peter paa, og Fade-

* Muligvis Aagerup Mølle syd for Holbæk.

ren har muligvis ikke forstaaet at tage dem paa rette Maade. Den eneste Tilmærmelse til et Kjærtæg, der efter Datidens Skik fandt Sted mellem Forældre og Börn i det Suhrske Hus, var, at Börnene om Morgenen fik Lov til at kysse Forældrenes Haand, og den yngste af Sønnerne, den senere Præst Carl Emil Suhr synes at have sat Moderen højere end Faderen. Der var mere Kløgt i hendes lille Finger, skal han have sagt, end i Faderens hele Person.

Af de sex Sønner overlevede dog kun fire Faderen. Foruden JOHAN PETER, der døde i 1810, døde Sønnen CHRISTEN (f. 23. September 1790) i 1814. Faderen skriver i »Geheimbogen«, at Gud den 10. Avgust 1814 bortkaldte ham »fra dette elendige Liv«, idet han tilføjer, at »han havde conditioneret hos Sundorpha Enke i 8 Aar« og var »et inderlig fromt og godt Menneske«. Ham har der altsaa næppe været Vanskeligheder med. Meddelelsen om Christen Suhrs Død er forøvrigt Grosserer Suhrs sidste Bemærkning i »Geheimbogen«. Aaret efter døde han selv, nemlig den 25. September 1815 i sit 54de Aar, og han efterlod sig da sex Börn: ELLEN POULINE SUHR (f. 12. Februar 1785), der var gift med sin Fætter Grosserer Johan Peter Falch; DIDRIK SUHR (f. 27. December 1787) og OLE BERNT SUHR (f. 12. April 1789), der begge vare Handelsmænd; JOHANNES THEODORUS SUHR (f. 2. April 1792) og CARL EMIL SUHR (f. 15. Oktober 1795), der begge havde taget Studentereksamen, samt endelig Datteren ANNA DORTHEA SUHR (f. 4. September 1793). Grosserer Suhr blev begravet paa Assistens Kirkegaard, og paa Sandstenssøjlen, som hans Enke rejste over Graven, satte hun følgende Indskrift:

O. B. Suhrs Gravsted
paa Assistens-Kirkegaard

Han var meget elsket i Livet,
 Er meget savnet i Døden.
 Efter 32 Aars lykkelige Ægteskab
 Trøstes hans Hustru ikkun
 Ved Haabet om den evige Forening.
 Hans Börn erindre den kjærligste Fader,
 Hans Venner den trofaste Ven,
 De Trængende den utrættede Velgjører,
 Og Enhver, der kjendte ham,
 Mindes hans oprigtige Sindelag,
 Hans christelige Vandel.

Men ham er sket, som han troede,
 Han gik bort i Fred.

Efter hvad der ovenfor er meddelt, kan det være, at der over Grosserer Suhrs Hus i hans senere Aar har hvilet et Tryk, og Et og Andet kan tyde paa, at Ungdommen da muligvis har haft et Samlingssted hos hans Søster CHARLOTTE SOFIE, der 1797 var bleven Enke efter Grosserer, Bankkommisær ANDREAS FALCH. Hun synes at have kunnet omgaas de Unge, og det er morsomt at se, hvorledes hun efter en saa objektiv Bog som »Kjøbenhavns Vejviser« at dømme i Aarenes Løb ligesom stiger i Betydning. Den kalder hende først slet og ret Grosserer-Enke (1800), derefter Frue (1805) og endelig Bank-Kommisærinde. Hun bor i Gaarden paa Hjørnet af Kompagnistræde og Knabrostræde (nu Kompagnistræde Nr. 21), der er hendes Ejendom, og hun er velstaaende. 1809 ansættes hun til en aarlig Indkomst af 12,000 Rd.

Hendes Svigerinde ANNA MATHEA FALCH var 1775 bleven gift med Finansraad KOES († 1804), der staar med den sørgelige Berømmelse at være den, der har indført Tallotteriet her i Landet (1771). Men herved tjente han en Formue, der 1774 lod ham købe Antvorskov. Anna Mathea Koës døde allerede 1792, kun 36 Aar gammel, og Finansraaden satte da 1796 sine yngste Börn, de i 1790 fødte Tvilling-søstre Frederikke og Marie, i Huset hos Pastor WINTHER i det nærliggende Fensmark, hvor de trivedes godt. Men det var ogsaa et ikke almindeligt Hjem, der her var fundet til dem. Pastor Winther, der fra Ungdommen var Ven med Rahbek, blev 1796 Fader til den senere Digter Christian Winther, og hans fortræffelige Hustrus Pris

lyder fra alle Sider; hun var født HANNE BORCHSENIUS. Frederikke og Marie Koës fulgte deres Plejeforældre, da de 1807 forflyttedes fra Fensmark til Ulsø, ja de blev hos deres Plejemoder som Enke (1808), lige til hun i 1810, for at være sammen med Sønneren Christian, flyttede til Nykjøbing paa Falster. Det Wintherske Hus var et godt Hjem for unge Piger; de to Søstre vare da heller ikke de eneste, der opdroges i det, i Ulsø træffe vi dem sammen bl. A. med deres jævnaldrende Kusine CAROLINE FALCH fra Kjøbenhavn, der, uvist naar, ogsaa var bleven knyttet til Familien Winther.

De tre Kusiner vare dog ikke altid paa Landet. De kom jævnligt til Kjøbenhavn, og her boede de hos Caroline Falchs Moder, den ovenfor nævnte »Bank-Kommissærinde« Falch, Søstrene Koës' Tante. Foruden Datteren CAROLINE (f. 1790) havde hun tre andre Børn, Sønnerne JOHAN PETER (f. 1781) og ABRAHAM (f. 1786), der begge gik Handelsvejen, samt Datteren ELISABETH (f. 1784). Og sammen med dem færdedes bl. A. Kusinen fra Gammel Torv ELLEN POULINE SUHR (f. 1785), Fætteren, Søstrene Koës' Broder, den dygtige Filolog GEORG KOES (f. 1782), der medbragte sin Ven, den senere berømte Professor PETER OLUF BRÖNDSTED (f. 1782), og Næstsøskendebarnet, den juridiske Student HOLGER HALLING AAGAARD (f. 1785) med Vennen CARL MEINCKE (f. 1787), der ligeledes studerede Jura. Og der kom sikkert endnu flere, men de Nævnte stod hinanden særlig nær. Da Koës og Bröndsted, strax efter at have taget Doktorgraden, i August 1806 drog ud paa en stor videnskabelig Rejse med Grækenland som Endemaal, vare de begge forlovede, Koës med Caroline Falch og Bröndsted med Frederikke Koës. Og dette Exempel blev efterfulgt af Holger Aagaard og Carl Meincke. Aagaard forlovede sig med Marie Koës, Meincke med Elisabeth (Lise) Falch, og de holdt begge Bryllup i 1810, Meincke, da han var bleven udnævnt til Avditør, og Aagaard, da hans Fader, Konditor og Urtekræmmer Just Mikael Aagaard, en Fætter til Grosserer O. B. Suhr, satte ham i Stand til at købe Iselingen ved Vordingborg; han blev Landmand og ikke Jurist. Og forglemmes maa det ikke, at Johan Peter Falch allerede i Maj 1806 havde hjemført sin Kusine Ellen Pouline Suhr*.

Det har nok været en livlig Kreds, og der er sikkert ingen Tvivl

* Om de her nævnte unge Menneskers indbyrdes Slægtskab henvises til den mellem Bilagene indførte Slægttavle.

om, at kjendte man noget nærmere til dens Samværen, vilde man heraf kunne se, hvorledes Tiden gik bort fra den mere materielle og massive Pragt, som kort forinden havde hersket, og over til lettere og friere Leveformer. Det kan antydes ved nogle Oplysninger om et af Kredsens Medlemmer.

Den, der her sigtes til, er Caroline Falch eller, som hendes hele Navn er, CHRISTINE CAROLINE ANDREA FALCH, der fødtes den 7. November 1790 og som sammen med Kusinerne Koës, i alt Fald en Tid var i Huset hos Pastor Winther. Vi træffe hende i Ulsø Præstegaard 1808, da hun skriver nedenstaaende lille Billet til sin senere Svoger Carl Meincke, der den Gang opholdt sig paa Gisselfeldt:

De tilbød mig sidst, gode Meincke, at reise ind med Dem, jeg har derfor skreven til min Moder desangaaende, og hun svarte til min store Forundring, at naar jeg reiste ind med den gifte Dorn, havde hun intet derimod, altsaa hvis Dorn tager ind med Dem, kan jeg gjerne følge med (jeg skrev ogsaa til hende, at Grev Knuth tog med). Men vi maae for alting ikke ligge over nogen Sted, men reise ind paa en Dag. — Er der nu bare Plas paa Vognen. Svar mig nu ordentlig derpaa.

Ulsø Olstrup d. 17. August 1808.

Deres

Caroline F.

Det er Georg Koës' Forlovede, der skriver, den unge, livlige Pige, der flyver omkring mellem Kjøbenhavn, Ulsø, Gjorslev og flere Steder dér i Egnen. Paa Gjorslev residerede en Kusine KARINE f. DEBES som Etatsraadinde Scavenius, og en anden Kusine Marie Koës blev i 1810 som MARIE AAGAARD Frue paa Iselingen. Fra denne Ejendom skriver hun i September 1810: »I Søndags kom jeg til Vemmetofte, hvor jeg traf Rahbek og Olsen med Mynster hos Præsten Björns*, næste Formiddag spiste jeg Frokost hos Mynster og legede Kjæreste med Fru Rahbek og saae den dejlige Egn om Spjellerup, og nu Mandag Aften kom jeg her til Iselingen«.

Ung og smuk blev hun feteret overalt. Der var Ingen, der brød sig om, at hun, som hendes Svoger Meincke siger, skrev »saa uortografisk morsomt«, bl. A. var hun ligesom sin Bedstefader Etatsraad Johan Peter Suhr (s. ovfr. S. 56 og 57) aldrig rigtig paa det Re-

* C. A. Björn var Præst paa Vemmetofte 1799—1848; J. P. Mynster, der den Gang var Præst i Spjellerup, er den senere Biskop; Olsen er muligvis den senere Præst i Lynge-Broby ved Sorø, Christen Olsen, der paa denne Tid var Huslærer paa Gisselfeldt.

ne med, hvorvidt forskellige, ofte forekommende Ord skulde begynde med hv eller kun med et v; det er væsentligere, at hun skrev livligt og let. Kamma Rahbek taler i 1814 om hendes Gave til (i Breve) »tydeligt og bestemt at sige det, hun vil sige, og intet Andet«. Det er i et Brev til CHRISTIAN MOLBECH, at hun siger dette, og hun fortsætter: »Til Belønning for, at De er langt billigere imod min »Deilighed« end jeg havde ventet« — Caroline Falchs Navn i Bakkehuskredsen var »Dejligheden« — »skal De denne Gang faa et rørende lille Brev fra hende, som jeg haaber, De vil finde nydeligere end Alt, hvad De hidtil har læst fra hendes Pen«. Og »Dejligheden« kunde ikke alene skrive, hun kunde ogsaa illustrere sine Breve med Smaategninger, som der ofte spøgedes med. Hun skriver en Gang fra Iselingen til Fru Rahbek: »Til Bevis paa at jeg kan tegne Been, som ligner Menneske Been og ikke Trisser, sender jeg Dig hermed en lille fed Mand«, og en anden Gang: »Det er uartig af Dig, at Du ikke vil troe, at jeg selv haver opfundet og tegnet de raske Heste og Vognen; hvor kom det da, at Du strax troede, at jeg selv havde tegnet de to Hoveder, som kyskes, thi de var jo ogsaa godt tegnet . . . . Dersom Du ikke fatter bedre Tanker om mig, saa tegner jeg aldrig mere fornøjelige Historier«. Og endnu en tredje Gang, i en lille Bille, spørger hun med sine Tegninger, ligesom med sit skjønne Navn: »Kjæreste Camma! Jeg syndes det klogeste, jeg kan gjøre, er frivillig at træde tilbage for Danchell* . . . og lade ham ene have Ret til at tegne fornøjelige Historier, men derimod at male uforøjelige, som jeg virkelig maler meget bedre; jeg frasiger mig ogsaa mit skjønne Navn Deilighed, thi min Deilighed haver faaet et Pokkers Stød i denne Vinter; jeg syndes derfor, at det er bedst at forlade den, förend den forlader mig, og Du maa tilstaae, det er haardt at blive erindret om fordums Storhed. Jeg gaaer tilbage til mit Intet, hvoraf jeg er kommet«.

Men »Dejligheden«, der foruden at tegne og male ogsaa sang og dansede, vedblev at herske som »Dejlighed«, ofte i overgiven Glæde, som naar hun skriver til Fru Rahbek: »Jeg haver ikke seet »Dyden«** siden hos Dig; der haver været Bal hos Dydens smukke Moder, men »Deiligheden« var der ikke, thi Dyden haver stor Lyst til

* Assessor i Politiretten W. C. Danchell.

** Hvem er det?

ogsaa at være deilig; hun skulde dog blive ved Dydsprofessionen og ikke fuske i Andres Haandværk«. Ikke Faa vare fængslede af hende, bl. A. ved Festerne i »Harmonien«, Kjøbenhavns fornemste Klub, hvor hun mødte Prins Kristian, den senere Kristian VIII. Carl Meincke skriver i 1810 til Fru Rahbek: »Ein Stein des Aergernisses und des Anstosses vil det sikkerlig være for Caroline, naar hun faaer det Tordenbudskab, at Lise og jeg med den Colletske Familie i Torsdags tog et dejeuner dinatoire paa Sorgenfri hos Hans Höjhed; Prinsen spurgte til Caroline, hvis Nærværelse han nok ugjærne savnede«. Og to Aar efter skriver Caroline Falch fra Iselingen til Meincke i et Brev, som hun begynder saaledes: »Tak, Du lange Auditeur for Dit lille Brev«, »P . . . G . . . . . haver dog ikke besøgt Eder i Taarbæk? Hit dog endelig paa et Middel til at faa mig ind«. Skulde det mon være Prinsen, hun her spørger om?

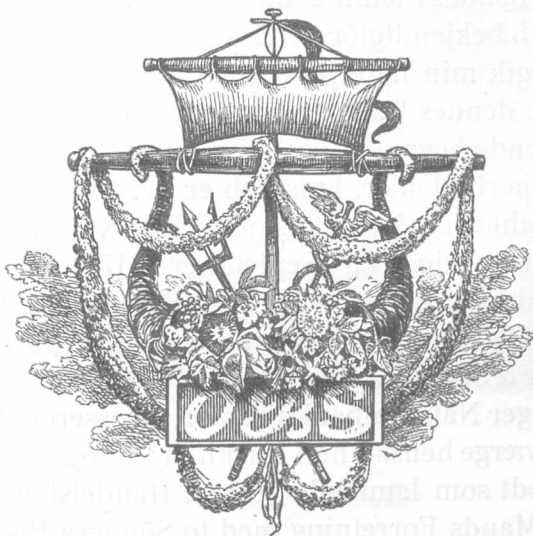
Det er lutter Glæde, men Sorgen naaede dog ogsaa hende. Hendes Ven kom ikke tilbage fra sin Udenlandsrejse. I September 1811 døde GEORG KOES paa den græske Ø Zante, hvorom Budskabet dog først sent kom til Kjøbenhavn. MARIE AAGAARD skriver i December 1811 til Fru Rahbek: »At have mistet saadan en Broder, o det er græsseligt! Min arme ulykkelige Caroline; jeg vilde saa gjærne være stærk for at kunne trøste og jeg kan ikke, jeg kan ikke. Iforgaars vare vi hos Caroline, hun var det bedste, hun hidindtil havde været, det trøstede hende dog lidt at se sin Vens arme Søster, vi græd med hinanden og talte om ham«.

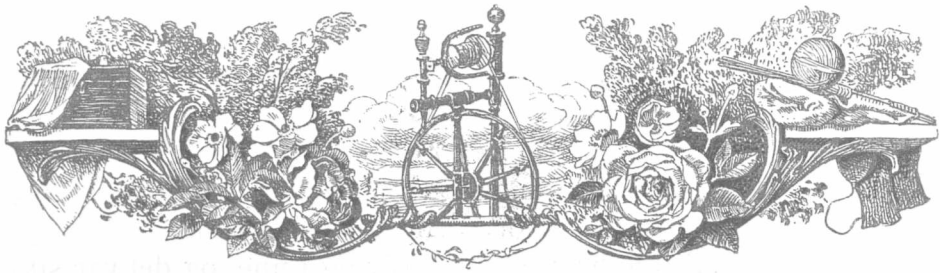
Sorgen har været heftig, men Ungdommen gjorde lidt efter lidt sin Ret gjældende. Da Bröndsted i September 1813 vendte tilbage til Danmark, havde han en ung Græker med, der strax maa have været særdeles sympatetisk for Caroline Falch, ti han var Søn af den Kvinde, den danske Konsuls Enke paa Zante, Venetianerinden Grevinde Lunzi, der havde taget sig af Georg Koës under hans sidste Sygdom. Men Caroline Falch blev ogsaa sympatetisk for ham. Den unge Grev CONRAD LUNZI (f. 1798), der saa forunderlig hurtigt lærte Dansk, blev under Spøg og Latter en stor Beundrer af »Dejligheden«, men herom senere. En anden alvorlig Beundrer var hendes Fætter, den teologiske Student JOHANNES THEODORUS SUHR (f. 1792), Grosserer Ole Bernt Suhrs næst yngste Søn. »Dejligheden« var igjen »Dejligheden«. Hun skriver en Gang (1814?) til Fru Rah-

bek: »Jeg haver ikke Lejlighed til at tegne nogen fornøjelig Historie, da jeg skal paa Komædie og se Hugo von Rheinberg og er tillige skrækkelig søvrig, da jeg i Nat haver danset i Harmonien, hvor jeg ret savnede Højheden og Amtmanden*; vil Du sige den Sidste, at jeg med det Første skal tegne en fornøjelig Historie til ham«.

Den vordende Fru Suhr var fuld af Liv og Lune, og det var sikkert hele den Kreds, hun tilhørte. Men som ovenfor nævnt er det et Spørgsmaal, om Lunet og Livet i væsentlig Grad kom det Suhrske Hus paa Gammel Torv tilgode. Her regnede og kjøbslog man, som det synes i forholdsvis mørk Alvor og Sorg over denne Verdens Ondskab, i alt Fald i Grosserer Ole Bernt Suhrs sidste Aar.

* Muligvis Prins Kristian og dennes Privatsekretær J. G. Adler.

DOROTHEA SUHR

DOROTHEA BECKMAN var ikke fuldt 24 Aar, da hun i Avgust 1783 ægtede Ole Bernt Suhr, og hun havde den Glæde i endog noget over 32 Aar at leve sammen med ham i et lykkeligt Ægteskab. Der er Graad i hendes Stemme, da hun i Adresseavisen for den 26. September 1815 bekjendtgjør sin Ægtefælles Død: »Ved en stille og rolig Død overgik min inderlig elskede Mand Grosserer Ole Bernt Suhr den 25de dennes fra dette Liv til et bedre i sin Alders 54de Aar. Dybtsörgende begræder jeg Savnet af en trofast Mand og mine 6 Börn af en kjærlig Fader, hvis Tab er uerstatteligt; mit Haab er at samles i Evigheden«. Men endskjönt hun var født næsten halvtredje Aar før den Afdøde og i September 1815 var 56 Aar gammel, havde hun endnu et langt Liv for sig. Hun levede til September 1842, og i den Tid stod hun uafbrudt som Indehaverinde af Firmaet J. P. Suhr & Søn.

Med sin Svoger Nationalbankdirektør, Grosserer RASMUS KIRKETERP, som Lavværge hensad hun i uskiftet Bo, og i de trykkede Tider, der saa godt som lammede ethvert Handelsforetagende, fortsatte hun sin Mands Forretning med to Sønners Bistand. Det var Sønnerne DIDRIK og JOHANNES THEODORUS. Den første var i 1815 henved 28 Aar gammel, den sidste kun noget over 23 Aar, men dog var det denne, der, saaledes som vi senere skulle se, væsentlig blev den Ledende.

Det er i saa Henseende næsten symbolsk, at et bevaret Brev af 31. Oktober 1815 til Kjøbmand RASMUS MØLLER i Nyborg, der er underskrevet »pro J. P. Suhr & Søn. D. Suhr. J. Th. Suhr«, er skrevet af den Sidste. Det lyder forøvrigt saaledes: »Til Besvarelse af meget ærede Skrivelse 30 hujus skulle vi ikke undlade at melde, at

Dorothea Sal Lubos

De for al Ting ikke maae genere Dem i Henseende til vores Dækning, da vi haabe, De fuldelig er overbeviist om, at De med samme kan erholde, hvad Henstand De maatte forlange, ikkuns bede vi, at dersom det skulde træffe sig, at Penge i Fyen blev at erholde, at De da vilde tage samme, da det her næsten er aldeles umuligt at erholde Penge paa nogensomhelst Condition, og naar nu til 11. Decbr. den for Dem disconterede Obligation paa 3000 Rbd. forfalder, da vil vi

Silhouette af Familien Møller. Kjøbmand Rasmus Møller og Hustru Sofie Kirstine f. Sørensen i Midten, tilvenstre Datteren Lavrine Marie, tilhøjre Datteren Edel og længst tilhøjre Lærerinden Jomfru Brummer(?)

sikkert komme til at indfri samme uden Haab om at kunne erholde nyt Laan, da Pengemangelen stedse tiltager. Vores allerforbindtligste Hilsen fremsendes og med Höiagtelse tegne vi o. s. v.«.

Og der foreligger flere Breve til den nævnte Kjøbmand Rasmus Møller i Nyborg, hvis Kredit hos Suhrs, selv i denne vanskelige Tid, var grundmuret, men han var ogsaa en af Datidens største, for ikke at sige store Provinskjøbmænd i Danmark. Et af Brevene lyder i sin Helhed saaledes:

Kiøbenhavn 6 April 1816.

S. T. Herr Rasmus Møller.

Hædret med Deres respective Skrivelse 25 passato maae jeg først og fremmest aflægge min forbindligste Tak til Dem Höistærede for Deres velmeente Ønske over mig og Familie, som stedse er mig kiært at modtage fra en saa agtet Ven. Den med Weistrupgaard indtrufne Omstændighed gjør mig meget ondt, deels fordi De höistærede atter vil erholde nye Uleilighed, og ogsaa fordi jeg maae tilstaae, at det meget glædede mig, at jeg var kommen ud af denne Affaire, som til Realisationen af mine øvrige Anliggender var mig saa höist nødvendig. Idet De venskabeligen forlanger af mig min Meening betræffende denne Sag, kan jeg ei undlade at melde, at Hr. Forpagter Møller bør at beholde Weistrupgaard efter den af ham indgaaede Kiøbe Contract, og kunde vi jo da i Tilfælde, at hans Kiøber af Møllen ei til forestaaende Termin præsterer, indvillige ham en Udsættelse paa den Capital, som han i forestaaende Termin pligter at betale. Jeg synes, at De i Deres nuværende Alder ei skulde paatage Dem de Besværligheder, som det sikkert vilde medføre Dem at overtage selv Weistrupgaarden, imidlertid dersom De ønsker selv at beholde Gaarden, da har jeg aldeles intet imod, at De gaaer ind i Deres Brodersøns Bud, og i dette Tilfælde indvilliger jeg ligeledes gierne den af Dem selv proponerede Betalings Maade paa mit Indskud samt den paa min Deel tilkommende Avance i Gaarden, hvorimod jeg blot saa ved Leilighed ønskede berigtiget vores Mellemregning med Contant, da samme er udenfor Weistrupgaards Anliggende, og formedelst den her vedvarende Pengemangel er det altid meget kiærkomment, naar man kan faae noget ind. Jeg overlader det saaledes ganske til Dem, Höistærede, enten De finder, at Deres Brodersøn skal vedstaae Contracten, imod at vi i Nødvendigheds Tilfælde indrømme ham en Udsættelse i Betalingen, eller ogsaa at De selv vil overtage Dem Eiendommen; ikkuns maae jeg med det Første fra Dem udbede mig en lovformelig Tilstaaelse for, at jeg og mine udtræde af Interessentskabet og at der i denne Anledning intet paa mig eller mine kan retourneres, da samme er mig aldeles nødvendig i Anledning af nogle Affairer, som jeg her skal have opgiordt, og hvortil en saadan Tilstaaelse er nødvendig, hvilken jeg alt for noget siden har lovet Vedkommende og var just i Færd med at tilskrive Dem i denne Anledning, da jeg netop erholdt Deres Brev med den ubehagelige Tilmeldelse om, hvad senere er passeret. De tilsendte Regnskaber har jeg rigtig modtaget, og vil De med det Første fra Contoiret vorde underrettet om sammes Rigtighed. Modtag sluttelig min kierligste Hilsen og bedste Ønsker for Dem og Deres.

Dorothea sal. Suhrs.

Det er, som man ser, ikke et almindeligt Forretningsbrev. Men Forholdet er ogsaa, at Brevskriverindens Søn OLE BERNT SUHR er gift med en Datter af Kjøbmand Møller. Denne var altsaa ikke alene en gammel Kunde af det Suhrske Handelshus, han findes i dets Bøger for 1799, men han var knyttet til det ved Familiebaand. Hans

syttenaarige Datter LAVRINE MARIE var den 17. Juli 1812 bleven gift med den treogtyveaarige Ole Bernt Suhr, og samme Aar havde det i Brevet omtalte Interessentskab overtaget den mellem Nyborg og Svendborg liggende Vejstrupgaard, som Kjøbmand Møller forøvrigt ikke kom til at overtage; hans Søstersøn* Forpagter Hans Møller blev i 1816 Eneejer af den.

De Suhrske Sønner giftede sig tidligt. Om DIDRIK SUHR (f. 27. Decbr. 1787) skriver Faderen i Geheimbogen: »Anno 1810 den 11. November blev min Søn Diederich gift med Jomfrue FRIDERICHE SCHALTZ, Provst Randrups adopterede Datter. Bryllupet var i Breg-

Ole Bernt Suhr

Lavrine Marie Suhr f. Møller

ninge Præstegaard [ved Kallundborg], hvor min Kone og jeg og vores Datter Ane Dorothea vare tilstede«. Didrik Suhr var ikke fuldt 23 Aar den Gang. OLE BERNT SUHR (f. 12. April 1789) var, da han 1812 ægtede LAVRINE MARIE MØLLER, et Fjerdingsaar over 23 Aar, og da THEODOR SUHR, som vi nedenfor skulle se, den 30. Marts 1816 ægtede sin Kusine CAROLINE FALCH, var han ikke fuldt 24 Aar.

Naar den mellemste af disse tre Brødre ikke blev knyttet til Forretningen i Kjøbenhavn, maa Grunden hertil sikkert søges i, at han

* Det er urigtigt, naar Fru Dorothea Suhr i det ovenfor trykte Brev kalder ham Rasmus Møllers Brodersøn (s. Personalhist. Tidsskr. 4 R., II, S. 163).

alt havde sin egen Forretning i Nyborg, og at han muligvis betragtede den som nok saa god som den Suhrske i Kjøbenhavn, der, som vi nedenfor skulle se, trykkedes stærkt af Tiderne. Ole Bernt Suhr havde den 24. Februar 1812, altsaa kort før sit Bryllup, taget Børgerskab som Kjøbmand i Nyborg, og drev her en Forretning, der med Svigerfaderens for Øje maatte kunne blive noget Stort, ja det var rimeligvis Svigerfaderens Forretning, han i alt Fald delvis overtog. I Januar 1813

fik han Skjøde paa Svigerfaderens store Gaard i Nyborg, som denne selv havde opført i 1798. Rasmus Møller flyttede til Hjulbygaarden udenfor Nyborg og ledede herfra sit betydelige Skibsrederi.

Ole Bernt Suhr var selv en stor, grotesk Skikkelse, der havde været meget omkring, i Indien, siges der, muligvis som Sømand; i engelsk Fangenskab havde han ogsaa været, og i Krigen med England havde han gjort Tjeneste paa en Kanonbaad. Han havde sikkert ikke smaa Forventninger om sin Fremtid, og Svigerfaderens Forretning var jo ogsaa et lysende Exempel. RASMUS MØLLER (f. 30. April 1751, † 31. Maj 1842), der fra ung havde været Medarbejder i sine Morbrødre Hans og Lars Nielsens Kjøbmandsforretning i Nyborg, som han 1799 overtog for egen Regning, havde fortræffeligt forstaaet at benytte Tidens heldige Handelskonjunkturer. Han eje-

Agent Ole Bernt Suhr
(efter Pastel af Chr. Horneman)

de Skib paa Skib, der foer paa fremmede Lande, og regnedes som en Mand paa flere Hundrede Tusinde. Man kan læse om disse store Forhold i J. P. Suhr & Sön's Bøger. Saldoen, hvormed Rasmus Møllers Konto i dem gik over fra 1815 til 1816, var 21,090 Rd. 1 $\frac{1}{2}$ 15 $\frac{1}{2}$ i det Suhrske Firmas Favør. Forholdet mellem Suhrs i Kjøbenhavn og Møllers i Nyborg var i det Hele hjærteligt og godt, saaledes som det bl. A. kan ses af et Brev, som Kjøbmand Møller den 24. Ok-

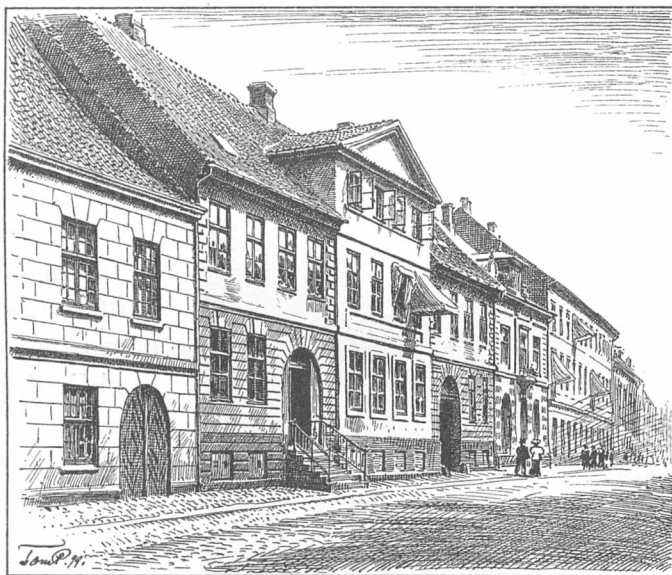
Lavrine Marie Suhr f. Møller
(efter Pastel af Chr. Horneman)

tøber 1816 skrev til Fru Suhr. Det begynder saaledes: »Den Deel, De tager, gode Frue Suhr, i Alt, hvad der angaaer mig og min Familie, gjør mig det til en behagelig Pligt at underrette Dem [om], at vores Datter Edel er ifor- gaars blevet forlovet med Capt. Leutnant Cederfeldt*, en Sön af Kammer Junker Cederfeldt paa Erholm, som er min gamle Ungdoms Ven. Captain Cederfeldt var vores Ole Suhrs Schæf paa Kannon Baaden, en meget ædel og retskaffen Officer, saa jeg tvivler ikke paa, at Edel bliver meget løkkelig gift.« Ingen anede den Gang, at medens Huset i Kjøbenhavn kæmpede sig op, skulde O. B. Suhr i Nyborg gaa fallit 1817 og Svigerfaderen Aaret efter.

Det ovenfor aftrykte Brev til Kjøbmand Møller er underskrevet af Enkefru Suhr, men det er hendes Sön Theodor, der har skrevet

* Det er Andreas Christian C. de S., f. 1779, † 1839 som Kommandørkaptajn.

det, og herved belyses Forholdet. Naar Fru Suhr stod som Firmaets Chef, var det kun formelt; hun var ikke den virkelig styrende. Men at hun i høj Grad paaskjønnede, hvad de ledende Sønner gjorde for hende og det gamle Firma, er sikkert. Det kan bl. A. ses af den testamentariske Disposition, hun oprettede den 21. Februar 1826, og som blev kongelig konfirmeret den 17. Marts s. A. Den begynder saaledes: »Saavel for at sikre mine Sønner Didrik og Johannes Theodor Suhr, der i 10 Aar til min Tilfredshed have bestyret mine Forretninger under det af mig brugte Firma, som ogsaa for at

Den Suhrske Gaard i Nyborg

mine andre Börn kunne vide, hvilken Summa de efter min Død kunne vente, . . . har jeg med samtlige mine Börns Samtykke . . . som min sidste Villie bestemt.«

Og hvad hun bestemmer, gaar ud paa, at hendes Sølvtoj, Linned og Møbler skal deles i sex lige Dele mellem hendes sex Börn, eller disses Arvinger*, men at Alt, hvad hun forøvrigt maatte eje, skal tilfalde Sønnerne DIDRIK og JOHANNES THEODOR, imod at de tilsvare

* Datteren Ellen Poulina i Ægteskab med Agent og Grosserer Johan Peter Falch var død den 28. December 1823.

hver af deres Søsken (eller deres Arvinger) c. 20,000 Rd., saaledes dog at det Beløb paa c. 8000 Rd., som Svigersönnen PETER FALCH skyldte, skulde eftergives ligesom de c. 5000 Rd., som hendes yngste Sön CARL EMIL SUHR (f. 15. Oktbr. 1795) havde optaget, da han i 1825, efter Aaret för at være bleven Kapellan i Tved paa Fyen, havde ægtet sin Fætters Datter METTE KIRKETERP; endelig skulde ogsaa Sönnen OLE BERNT SUHR »paa Grund af adskillige vigtige Tjenester, han ved flere Lejligheder har vist mit Handelshus«, krediteres med 10,000 Rd. paa hvad han skyldte J. P. Suhr & Sön. Derpaa fortsætter Testatrix: »Jeg føler mig overbevist om ved denne min Disposition at have gjort Ret og Skjel mellem samtlige mine Börn og tillige at have taget billigt Hensyn paa den utrættelige Flid, mine tvende Sønner Didrik og Johannes Theodor Suhr have viist i de 10 Aar, i hvilke de have bestyret mine Forretninger.«

Moderen paaskjønnede sine Sønner, men at disse igjen elskede deres Moder, der omtales som en mandig Dame, er sikkert. Fru Heiberg meddeler i sine Erindringer, at THEODOR SUHR aldrig kunde nævne sin Moder uden med Taarer i Öjnene; »med den inderligste Kjærlighed, den störste Höjagtelse meddelte han mig Træk af hendes Liv; han fortalte om hendes Godgjörenhed, hendes Nöjsomhed for sin egen Person, hendes Flid, hendes Oeconomi, hendes kjærlige Sindelag mod Alt, hvad der kom hende nær, hun tænkte kun paa Andre, aldrig paa sig selv«.

Da hun i 1815 blev Enke, var hun ikke ung, men desuagtet levede hun endnu i næsten 30 Aar. Og sine sidste Aar tilbragte hun særlig sammen med sin Søster SUSANNE og dennes Mand Etatsraad J. H. SCHOU. Fra Fru Suhrs Lejlighed paa første Sal i Gaarden paa Gammel Torv blev der brudt en Dör ind til Nabohuset (nu Nr. 24)*, hvor Schous havde deres Bolig, saaledes at de tre Gamle saa godt som boede sammen. Jerndören, der blev anbragt i Gavlmuren mellem de to Huse, gik hver Dag mange Gange, og det er betegnende for den Aandslivlighed, der her var tilstede, at de to gamle Fruer en lang Tid fik franske Konversationstimer af den da bekjendte Sproglærer J. Bidoulac († 1839). De kaldte altid hinanden »ma sœur Suhr«, »ma sœur Schou«.

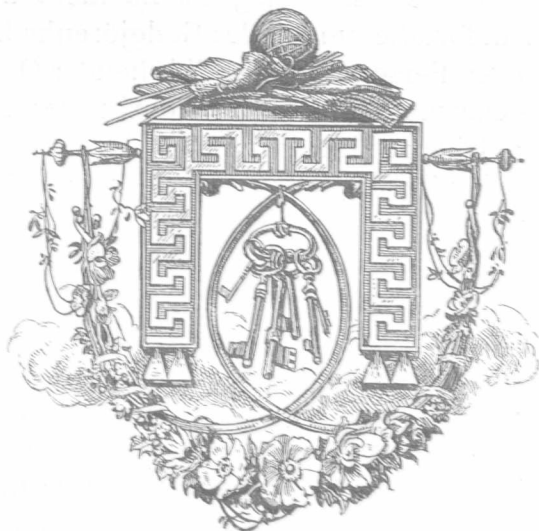
Først af de tre døde den 10. Februar 1840 Etatsraad JACOB HEN-

* Imedens dette skrives, er dette Hus blevet nedrevet.

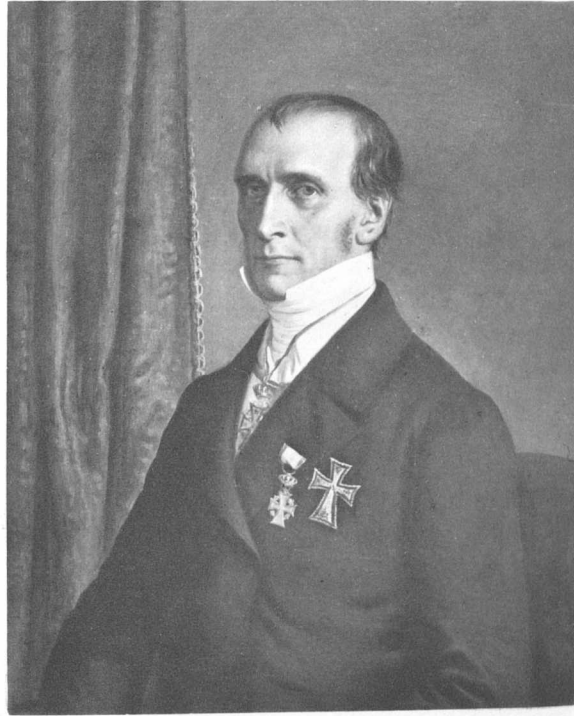

RIK SCHOU næsten 95 Aar, saa fulgte den 22. September 1842 Fru DOROTHEA SUHR 83 Aar gammel og sidst den 27. April 1843 Fru SUSANNE SCHOU henved 87 Aar gammel. Kapellanen ved Frue Kirke A. N. C. Smith talte over dem alle, og sidst i det lille Hefte »Minde-Taler«, som for efterlevende Venner blev trykt 1843, findes endnu et »Henblik paa de tre forevige Gamles jordiske Liv« af Stiftsprovst E. Tryde.

Efter Fru Schous Død traadte »Etatsraad J. H. Schou's og Hustru Susanne f. Beckman's Stiftelse« i Virksomhed. Fundatsen for den grundede sig paa et af dem oprettet Testamente af 1818, men der var selvfølgelig senere Tillæg og Kodiciller, den yngste af December 1840. Stiftelsens Formaal var at være til Hjælp væsentlig for Descendenter af Fru Schous og Fru Suhrs Forældre, Raadmand Didrik Beckman og dennes Hustru Ellen f. Pauli. Blandt de designerede Bestyrere af denne Stiftelse var ogsaa Nevøen Johannes Theodor Suhr, der senere, som vi nedenfor skulle se, oprettede en endnu større Familiestiftelse.

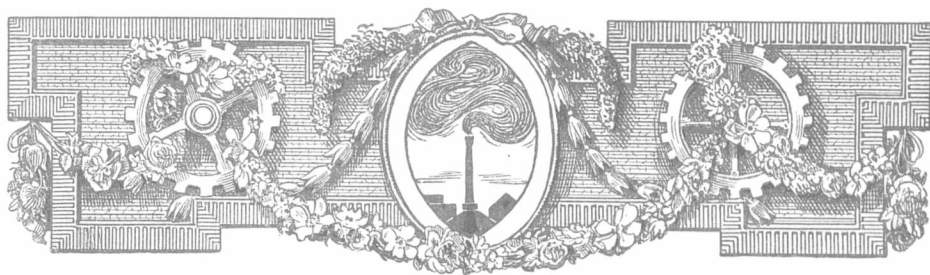

J. Th. Perry

JOHANNES THEODOR SUHR

I.

»DEN 2. April 1792 blev min Kone, Gud ske Lov, lykkelig forløst med en Søn, som blev døbt i Frue Kirke af Hr. Bentsen, Drengens Navn blev JOHANNES THEODORUS«, skriver Grosserer O. B. Suhr i »Geheimbogen«, hvor han endnu nævner Barnets ti Faddere, en Etatsraad, en Højesteretsadvokat, en Kancelli-Sekretær, to Sukkerraffinadører samt fem Slægtninge. »Bentzen« er øverste Kapellan ved Kirken J. W. Bentzon, der tilfældig maa være traadt i Sognepræsten, Professor P. D. Basts Sted, ti Bast var paa den Tid Familiens Præst. Da Drengen skulde i Skole, blev Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn valgt, og i Oktober 1810 dimitteredes han fra den til Universitetet sammen med Kammeraterne MATHIAS AAGESEN, der blev Dispatchør og nedenfor oftere vil blive nævnt, CHRISTIAN FRIIS, der blev Præst, og F. S. BAST (en Søn af Præsten), der Aaret efter i Sindssvaghed sprang ned fra Rundetaarn. Skolen var den Gang forøvrigt alt andet end god, og det skyldes maaske Forhold i den, at Theodor Suhr i Tysk og Fransk kun fik daarlige Karakterer, henholdsvis tg og maadelig, medens han i alle de andre Fag fik jævnt gode Karakterer (6mg og 3g).

Den vordende store Kjøbmand stod sig bedre i de døde Sprog Latin og Græsk end i de levende Sprog. Men den Gang tænkte han sikkert ikke paa at blive Kjøbmand. Skjönt hans ældste Broder JOHAN PETER SUHR, der arbejdede i den Suhrske Forretning, som ovenfor nævnt var afgaaet ved Døden noget för i samme Aar, havde han endnu tre andre, ældre Brødre, DIDRIK, OLE BERNT og CHRISTEN, der alle gik Handelsvejen. Hvad skulde han der saa? Efter Familiens gamle Traditioner vilde han studere Teologi. Men derved for-

hundredes han ikke i at gjøre sig glade Timer. Han har fortalt Fru Heiberg, at han var et lystigt ungt Menneske, en ivrig Balkavaler og en lidenskabelig Kanekusk, især naar der inde i Kanen sad en ung smuk Pige.

Han har da sikkert ogsaa været Kusk for sin Kusine CAROLINE FALCH, »Dejligheden«, hvis Skjönhed tidligt skal have gjort Indtryk paa ham. Men Gud veed, om hun ikke har set paa Fætteren, den attenaarige Student, som paa et purt ungt Menneske; hun var halvandet Aar ældre end han og tilmed forlovet med en anset ung Lærd. Men i kort Tid forandrede meget sig. Sidst i 1811 kom Meddelelsen til Kjøbenhavn, at Dr. GEORG KOES var død paa Zante, og er det end saa — hvad Alt synes at tale for — at der senere dukkede et Haab op, om at Efterretningen var falsk, allerede en rum Tid för Bröndsteds Hjemkomst i September 1813 maa det have været sikkert, at Caroline Falch ikke længer var en forlovet Pige. Og nu Theodor Suhr. Som ovenfor antydet synes Broderen Ole Bernt tidligt at have emanciperet sig fra Hjemmet, han tog Borgerskab og giftede sig 1812 i Nyborg, og Broderen Christen døde 1814. Der var nu kun Broderen Didrik tilbage. Han havde, som ovenfor nævnt, allerede i 1810 giftet sig, og om ham hedder det, at han var »meget munter; maaske lidt for meget«. Under disse Forhold er det naturligt, om Teologen traadte tilbage for Suhrske Handelsinteresser hos Kjøbmandssönnen Theodor Suhr. Han synes en Tid at have været til Hjælp hos Broderen Ole Bernt. Og sikkert er det, at da Faderen Grosserer O. B. Suhr døde i 1815, stod Sönnen Theodor ikke som Studenten, men som den ivrige Handelsmand, der kunde og vilde fortsætte det gamle Kjøbmandshus. Om han paa den Tid har været forlovet med Caroline Falch, er ikke oplyst, men Sandsynligheden kan tale for det. Den 30. Marts 1816 stod deres Bryllup, og Caroline Suhr var — i alt Fald foreløbig — det samme glade Væsen som Caroline Falch havde været.

Hun kom stadig paa Bakkehuset. Noget efter Bryllupet skriver hun herfra til FRITZ HEDEMANN, det unge Menneske, der i Bakkehus-sproget gik under Navnet »Langelænderen«, at der er »et græsseligt Mudder« paa Bakkehuset, Fru Rahbek skal til Fru FREDERIKKE BRUN (f. Münter) paa Sofieholm. »Jeg skal ikke med«, skriver hun, »nej dertil er jeg for ubetydelig, men derimod skal en fornøjelig Historie

med, som jeg har tegnet, den forestiller Fru Brun ridende paa sit Æsel paa et Bjerg i Frederiksdal, og jeg formoder, at den vil gjøre mere Lykke end som jeg selv, thi De maa vide, at Fru Brun troer mig, hvad vi paa Dansk kalde dum, men nu siden jeg har haft Mod til at gjøre hende og hendes Æsel latterlig, vil hun formodentlig anse mig for en meget vittig Dame.«

Hun kan spøge muntert, og Aaret efter gjør hun det Samme. Hun

Caroline Suhr f. Falch
(efter Pastel af Chr. Horneman)

er sammen med Brøndsteds paa en Rejse til Horsens, hvor Professor Brøndsteds gamle Fader var Præst. CONRAD LUNZI er ogsaa med, og under 9. August 1817 skriver han et livligt Brev om Rejsen til Fru Rahbek. »I Søndags, hedder det, sejlede vi over det store Belt, og Dejligheden fandt endog paa Skibet mange gamle Tilbedere, som omringede vor Vogn og gjorde hende Cour.« »Igaar vare vi hos Prinsessen* i Selskab, hvoren vis Fru

Lillienkjold sagde til Dejligheden, at hun var bleven saa fed, at hun ej vilde have kjendt hende, hvis hun ej vidste, hvo hun var; Prinsessen, som hørte det, trøstede Caroline med, at det ikke gik hende bedre; tænk Dem, hvilken Fornærmelse for Dejligheden! Prinsessen en halv Gang saa lille som Caroline, dobbelt saa fed, un-

* Prinsesse Charlotte Frederikke, der 1810 var bleven skilt fra Prins Kristian (den senere Kristian VIII), levede i Horsens. Hun var født 1784.

derstaar sig at sætte sig i Sammenligning med Kjøbenhavns Dejlig-
hed.« Og han skriver videre: »Nu vil jeg fortælle Dem en af Dej-
lighedens Slutninger. Naar man kjeder sig, sover man, om ikke
med Legemet saa dog med Sjælen; naar man sover, bliver man fed,
ergo naar man kjeder sig, bliver man fed . . . Dejligheden har alt-
saa kjedet sig meget, siden hun er bleven gift, da hun er bleven saa
fed.« Men »nu maa jeg til at hilse, da Dejligheden vil skrive Noget
med.« Og underneden skriver da Caroline Suhr: »Det forundrer
mig, at Lunzi har glemt at fortælle Dig, gode Fru Rahbek, en stor
Ære, som er ham vederfare, nemlig i Vordingborg og i Fyen har
man troet, at han var min Mand, men siden den Tid er han ikke
nær saa artig imod mig som forhen, saa jeg næsten fortryder, at jeg
har taget imod hans Haand . . . Nu siger min onde Mand, at jeg skal
holde op, jeg maa altsaa adlyde. Lev vel Din ulykkelige Grevinde
Caroline Lunzi.«

Fru Suhr er glad og munter. Hvor maatte hun have kunnet gjøre
Honneurs i et livligt og selskabeligt Hus, og et saadant skulde man
tro, at Theodor Suhr kunde og vilde have ført. Han var jo, som vi
nedenfor skulle se, den Ledende i den Suhrske Forretning, hvad der
maaske allerede fremgaar af den udvortes Omstændighed, at han
havde sit Hjem i den Suhrske Gaard. 1816 vare de Nygifte flyttede
ind i en Lejlighed i Frederiksberggade, men allerede Aaret efter
holdt de deres Indtog paa Gammel Torv. Den ældre Broder Didrik
med Familie boede ikke og kom ikke til at bo paa Gammel Torv.
Men med Theodor Suhr synes der paa denne Tid at være foregaaet
en stor Forandring. Fru Suhr skriver i et Brev af 28. Januar 1823:
»Igaar havde de fleste Grosserere et Kanegilde og om Aftenen Bal
hos den unge Fiedler, men min ordentlige Gemal og jeg kommer
ikke i slige Selskaber, endskjönt vi dog ogsaa ere Grossererfolk«.

Han og hans Brødre voxede naturligt op som den rige Mands Søn-
ner, og de Vexler, som i alt Fald nogle af dem trak paa Faderens
Rigdom, have muligvis ikke været smaa. Det kan være saadanne
Forhold, der drev Ole Bernt Suhr hjemmefra, men da han i 1812
blev Kjøbmand i Nyborg, synes Theodor Suhr, der da ogsaa maa
have været i nogen Uoverensstemmelse med Faderen, at have støt-
tet sig til ham. Have de mon ikke troet Faderen langt rigere, end
han var, og ikke kunnet forstaa, at han holdt igjen overfor Ønsker

fra deres Side? Som vi ovenfor have set, var der i 1813 en stor Nedgang i den Suhrske Formue. Efter Geheimbogen dalede den paa denne Tid fra 550,000 Rd. d. C. til 301,000 Rd. (Navneværdi), og Tiderne lovede ikke godt. Det saa farligt ud, at Huset havde over 280,000 Rd. tilgode i Norge, hvoraf noget over 130,000 Rd. hos Baron Løvenskiold mod Pant i Holden Jernværk. Har Grosserer O. B. Suhr paa forskjellig Maade holdt igjen overfor Ønsker fra sine Sønner, har han sikkert haft Grund dertil. Nogen Status udover 1813 foreligger der imidlertid ikke fra hans Haand; da 1814 skulde opgjøres, har han formentlig været syg, og den 25. September 1815 afgik han ved Døden. Nu traadte Sønnerne Didrik og Theodor til som Prokurister for deres Moder, og nu have de muligvis set, at Huset ikke var saa rigt, som de havde troet. De i 1813 begyndte daarlige Tider tiltog med rivende Hurtighed, hvorfor de sikkert vare ængsteligt opmærksomme paa de store Tilgodehavender i Norge, alene i Trondhjem havde Huset over 100,000 Rd. tilgode. Man kan se det, af hvad der staar i et Brev af 17. Februar 1816 til Rasmus Møller i Nyborg: »Pengemangelen vedbliver her at være meget trykkende, skriver Theodor Suhr, saa jeg maa tilstaa, at jeg næsten længes efter Terminen, for at vi kan erholde vores Indskud i Weistrupgaard igjen udbetalt, da vi fra Norge, hvor vi have saa betydeligt tilgode, snart aldrig erholde Remissa«.

Den største trondhjemske Skyldner var Kjøbmand OTTO BEYER. Den 1. Januar 1816 stod han tilbogs for 57,710 Rd. 4 $\frac{1}{2}$ 15 $\frac{1}{2}$. Men han betragtedes ogsaa som Stedets Matador. 1812 var han valgt ind i Overbestyrelsen af Röraas Kobberværk, og da han i 1815 var hernede, talte han om de mange Udveje, han havde til at kunne ride den haarde Storm af. Suhr & Søn troede endnu paa deres gamle Forbindelse, men begyndte dog at kritisere hans stadige Optagen af nye Laan. »Uagtet dette synes at være soulagement for Dem, saa bortsmelter dog en betydelig Kapital i Renter, som vi ej begribe, hvorledes De derved finder Fordel, da vi i vor Handel ej kunde udholde at betale saa svære Diskonter«, skriver Huset til ham den 4. Januar 1816; »det vilde være fordelagtigere for Dem, om De endog skulde afhændige noget af Deres i Lager havende Varer for en ringere Pris«. Navnlig tilraader det ham at sælge et Oplag af Kobber, som han laa med i Holland. Det tilbyder at forestaa dets Salg,

hvis han ikke tror at kunne selv. Desuagtet ordner det dog endnu i Januar 1816 et Laan for ham paa 3000 £, men da Følgen heraf bliver, at Suhr & Sön selv maa give en Vexel for det først forfaldne Afdrag paa dette Laan, er der en vis Bitterhed i deres Skrivelse af 2. Januar 1817, hvori de opgjör Beyers Gjæld til 38,148 Rd. 1 $\frac{1}{2}$ 15 $\frac{1}{2}$ i almindelig Kontokurant, 110,000 Rd. ved gjorte Laan og 729 £ for den nævnte Vexel. »Vi vil dog haabe, at Hr. Ven en Gang benytter de mange Udveje, De ved Deres Ophold her fortalte at have«. Men Forholdene forværre sig, en Katastrofe indtræder, som det kan ses af Suhr & Sön's Skrivelse af 1. Maj 1817: »Aldrig erholdt vi en mere uventet, sørgelig og for os ubehageligere Underretning end ved Deres Skrivelse af 18de pass. at vorde forkyndt, at De har stanset med Deres Betaling. Gjennemlæs Deres Breve til os og de os ved samme givne höjtidelige Løvter og Forsikringer og döm selv, hvilke Tanker vi i denne Anledning maa nære«.

Det var en Illusion, der brast hos den, der styrede i Suhr & Sön, og en bristet Illusion kan gjöre Sindet haardt. Han kom til at se strengt paa Skyldnerne, hvis svigtende Betalingsevne i de vanskelige Tider kunde bringe Huset til at vakle. Status gik stadig nedad. Theodor Suhrs Opgjörrelser for Aarene 1816—19 se saaledes ud:

for 1816: 324,109 Rd. 25 $\frac{1}{2}$
» 1817: 236,074 - 54 -

for 1818: 172,967 Rd. 15 $\frac{1}{2}$
» 1819: 122,460 - 4 -

Det var uhyggelige Tider, hvor man Ingen kunde tro. Broderen i Nyborg gik fallit den 19. Juli 1817, og RASMUS MØLLER opgav sit Bo den 28. April 1818. To af hans Skibe forliste paa Norge, to bleve opbragte af Englænderne, et blev taget af Spanierne, da de forlod Nyborg, og tre maatte han sælge for Spotpris i Stettin, Bordeaux og Riga, hvor de laa indesluttede. Forholdene vare uberegnelige og krævede den störste Aarvaagenhed.

Alt maatte undersøges, Alt maatte prøves, for at J. P. Suhr & Sön kunde staa og paany blive et stort og kraftigt Handelshus. Alt Andet blev Theodor Suhr ligegyldigt, og han veg bl. A. ikke tilbage for over Skaane selv at drage op gennem Norge for at redde, hvad reddes kunde. Han naaede selvfølgelig helt op til Trondhjem. Her var han formentlig, da Otto Beyer i November 1817 fik Akkord med sine Kreditorer. Men nogen naadig Herre har han næppe været, og

særlig Otto Beyer har sikkert faaet at vide, at nu gjaldt det for ham om at holde Akkorden.

Vexel paa Vexel sendes i 1818 som Betaling fra Trondhjem til Kjøbenhavn. Der var sat Otto Beyer tre Terminer, og i hver skulde der betales 31,500 Rd. Den første var Juni Termin 1818, men da han under 3. Juni sender tre mindre Vexler, skriver han i nervøs Uro: »Med allerførste skal Mere vorde indsendt, thi jeg er ligesaa urolig som De; men er her en ubeskrivelig Pengemangel, saa nyttede ej i denne Tid at opsigte Obligationer, og Auktioner [er her] hver Dag paa Møbler etc., som ingen Kjøbere er til, og det, som sælges, bliver solgt for $\frac{1}{4}$ Del af dets Værdi af Mangel paa Penge blandt Folk.« Det var galt, og hertil kom yderligere »det skrækkelige Tab ved Røraas og Selbo for 1817«, Værkerne gav et langt mindre Kobberprodukt end ventet. Den første Termin blev ikke overholdt, og med den anden kom det ikke til at staa bedre. Beyer skriver den 21. November 1818: »Jeg vover at haabe, at De, mine Herre! af gammelt Venskab til mig i Betragtning af de mange behagelige Forretninger, vi i forrige Tider havde sammen med hinanden, og endelig ved at finde, at De paa denne Maade baade faar mere og snarere Betaling end ved at fordre Alt realiseret i en Hast, opfylder denne min indstændige og rimelige Begjæring og skjænker mig Henstand med Betalingen.«

Men da han skrev dette, var hans Dom alt afsagt. Under 19. November havde Suhr & Søn tilskrevet C. A. Lorch & Sønner i Trondhjem om strax at indfordre, hvad der skyldtes paa den første Termin (12,331 Rd.) samt de to resterende Terminers Beløb, og lille Juleaften svarer Beyer herpaa ved endnu en Gang »indstændigen og ærbødigen« at bede om Henstand, men »vil De sætte den Magt, De har over mig, i Udøvelse, da maa jeg bøje mig under Skjæbnen og gjennemgaa, hvad jeg ej kan undgaa«.

Og Magten blev sat i Udøvelse. 1817 var der paa Grund af Beyers Opbud midlertidigt valgt en Anden ind paa hans Plads i Overbestyrelsen for Røraas. 1819 blev den Paagjældende fast Medlem. Beyers Rolle var udspillet.

Det var haarde Tider, der krævede ekstraordinære Forholdsregler, og hvor haardt Suhr & Søn i Virkeligheden blev truffet, fremgaar af et Dokument, dateret den 28. Avgust 1823, som Theodor

Suhr har affattet og lagt ved Faderens Opgjørelse for 1813. Han skriver:

»For dog nogenlunde i Tiden at kunne retfærdiggjøre den betydeligt mindre Formue, som det muligvis vil vise sig, at Huset ejer, saa har jeg besluttet ved vedlagte opgjorte Status af salig Fader til Udgang af Aaret 1813, hvilken er den sidste, som fandtes efter ham, at bemærke de Forandringer, som Husets Stilling har undergaaet siden salig Faders Død, for at deraf kan ses, hvormeget den samme Formue efter Opgjørelsen til Beløb N. V. Rd. 301,329 79 β er bortsmeltet.

Gaarden paa Gammel Torv er ifølge Tids Forandringen og Cours

Forbedringer nu af ringere Værdi	45,000 Rd. N. V.
Pakhuset i Nyhavn	12,000 —
Gaarden i Ordrup	8,000 —
Inventarium	8,000 —
Aldeles tabte ere de anførte paa Weistrupgaard betalte	11,350 —
Baron Løvenskiolds Panteobligation er ansat for	139,206 Rd.
efter Opgjørelse med ham under 28. Decbr. 1820	
have vi for denne Fordring ikkun erholdt en ny	
Panteobligation 25,000 Rd. Sølv:	
25 pCt.	31,250 Rd.
25,000 Rd. i Statspapirer, solgte 14.	
Febr. 1821 for	15,991 -
17 Skpd. Jern à 20	3,400 -
	50,641 -

herefter opstaar et Tab af . . . 80,655 —

Blandt de paa Listen anførte Panteobligationer er aldeles tabte

Astrups Bevis	1,000 —
Petersens »	833 —
Weisvogts »	66 —
West's »	180 —
Bechmanns »	425 —
Astrups »	3,000 —
J. G. Petersens »	166 —

hos Debitores efter Extrakt af udenlandsk Hovedbog er tabt

Fordring paa J. Lorentzen	1,505 —
» » Th. Christensen	20,000 —
» » L. Christensen	1,782 —
» » Biörn	1,222 —
» » S. Clausen	969 —
» » P. Christensen	380 —
» » R. Møller	26,206 —

Transport 222,739 Rd.

	Transport	222,739 Rd. N. V.
fremdeles er tabt af Tilgodehavender, som vel ikke findes paa den Status, men som dog ere erhvervede forinden salig Faders Død		
hos Claus Schmidt		12,779 —
» Otto Beyer		46,867 —
» J. Lorentzen		11,283 —
» Herholdt		8,000 —
» Biörn		3,000 —
		304,668 Rd.

Det er, som det heraf kan ses, store Tab, som Huset led. Formuen opgjordes jo ogsaa for 1819 til kun 122,460 Rd. 4 β, men derefter er der Fremgang, Status viser

1820: 123,000 Rd.	1822: 170,000 Rd.
1821: 162,000 -	1823: 180,000 -

og nu bliver Fremgangen Aar for Aar større. Theodor Suhrs Anstrengelser bar Frugt. Men sikkert er det, at han under dette fuldstændig var gaaet op i Handelshuset. Han tænkte ikke paa Andet, levede ikke for Andet. Han sad, som Fru Heiberg siger, i Bjerget og spandt Guld, og hvem der led herunder, var hans Hustru, men inden vi gaa over til Forholdene i Hjemmet, skulle vi dvæle ved et mærkeligt Aktstykke af December 1821, hvori Theodor Suhr under en vis højtidelig Form giver en Række interessante Oplysninger.

I November 1821 skriver Caroline Suhr til Svogeren Carl Meincke: »Jeg maa dog fortælle Dig, at min Gemal rejser til England og bliver 2 Maaneder borte; jeg vilde gjerne med, men det er allernaadigst afslaaet.« Og den 29. Januar 1822 berører hun Sagen igjen: »Theodor er endnu ikke rejst, da Møsting er syg eller ikke gider skrive paa de mange Obligationer, men paa Torsdag tænker han dog at komme bort«, og det gjorde han. Dette maa staa i Forbindelse med Afslutningen af det Haldemann-Goldschmidtske Laan paa 3 Millioner £, hvis Realisation strakte sig fra Slutningen af 1821 til ind i 1825. Theodor Suhr er altsaa kommen i Forbindelse med Finansminister Møsting og har faaet et officielt Hverv, men noget nærmere herom synes ikke at kunne oplyses. Kun Englandsrejsen er sikker, og en saadan Rejse var den Gang en alvorlig Sag. Saaledes tog da ogsaa Theodor Suhr den, og i Anledning af den skriver han det ovennævnte Dokument, der næsten kan sættes i Klasse med

et Testament. Det begynder saaledes: »Til Lettelse ved at opgjøre Husets Forfatning i det Tilfælde, at Forsynet skulde vilde bortkalde mig paa min forestaaende Rejse til England, nedskriver jeg efterfølgende Notitser, hvilke jeg haaber i Forening med, hvad af Bøgerne erfares, at vil være tilstrækkelig for deraf at uddrage en nøjagtig Status«.

Han giver derpaa en Række Oplysninger om forskellige Laan, Kavtioner og Obligationer. Men idet vi lade alle Enkeltheder ligge, skal her kun aftrykkes nogle Brudstykker, der vise Husets og hans egen Stilling i Almindelighed. Han skriver:

»Med Hensyn til Husets Bestyrelse, dersom jeg skulde falde fra, da tror jeg, at naar Didrik ikkuns med Flid og Paapassenhed vil tage sig af de Forretninger, som egentligen ere underlagte ham, at da de Forretninger, som jeg har bestyret, kunde overdrages til HALKIER*, til hvem jeg stedse har haft særdeles Tillid, og som i enhver Henseende næsten bestandigen har overgaaet min Forventning. Naar Halkier da fik en duelig og honet Kontorist til Hjælp, saa vilde han med HEYN nok overkomme Forretningerne, da han er en god Forretningsmand. Med al den Agtelse, jeg har for DÖLLNER**, saa turde jeg dog ikke tilraade, at han blev overdraget andre Forretninger end som de, han har, da hans tiltagende Alder snarere tilraader at indskrænke end som at udvide hans Virksomhed«.

Og idet han gaar ud fra, at Opgjørelsen for 1821 vil stille sig gunstig, gjør han særlig opmærksom paa, at der for Broderen OLE SUHR*** i Nyborg »er udsat cirka 18,000 Rd. som usikker Fordring, hvoraf han dog rimeligvis vil kunne afdrage en stor Del, og desforuden vil han jo i Tiden blive Medarving, og saafremt som Husets Stilling, hvilket Gud forbyde, ej maa declinere, saa vil han jo tilkomme en Del Arvepart, i hvilken man kunde liquidere efter Godtbefindende, end skjönt jeg gjerne vilde ønske nogen Eftergivelse mod ham, da han tildels tidlig maatte sørge for sig selv og saaledes kostede Huset betydelig mindre end de øvrige Søkende, og der-

* Nikolai Georg Halkier (f. 14. Juli 1797, † 13. Oktbr. 1880), der 1837 sammen med Broderen P. A. Halkier overtog deres Faders Firma G. Halkier & Kp.

** Han tjente allerede hos Theodor Suhrs Bedstefader (s. ovfr. S. 69).

*** Han var jo gaaet fallit den 19. Juli 1817 (s. ovfr. S. 108), og Fallitboet sluttedes først den 2. December 1820.

næst i flere Aar gav mig saa meget at fortjene, at jeg derved i samme Tid undgik at falde Huset til Besvær. Et Afkald fra Ole forefindes i mit Pult, for om muligvis hans Kreditorer nogensinde vilde gjøre Paastand paa hans Arv«.

Det er interessante Oplysninger, han her giver om Agent Suhrs Forhold til det fædrene Hus og om sin egen Stilling til ham. De tale afgjort til hans Fordel, og det gjør de efterfølgende Oplysninger ogsaa. Forretningen er Moderens, og han erindrer om, at han til hende har sagt, at hvis han og Broderen Didrik overlevede hende, vilde de ved Forretningens Overtagelse for egen Regning kunne sikre deres Søskende 20,000 Rd. Sedler hver. Det kunde maaske synes noget lidt, »men naar De dyrebare Moder vil overveje, at vi skulde overtage alle Husets udestaaende Fordringer, hvori Formuen fornemlig bestaar, og desforuden paatage os en Del Byrder, som hvile paa et saa gammelt Hus, saa er jeg fremdeles af den Formening, at Didrik og jeg ikke godt kunde sikre mere.« Og han fortsætter: »Selv ejer jeg aldeles Intet; hvad jeg har søgt at fortjene har været til Huset; mig selv destoværre alt for mange Svagheder og Fejl bevidst, har jeg dog fra denne Side Intet at bebrejde mig«.

Saa taler han ogsaa om sin Hustru: »Med Hensyn til min kjære Caroline er det mig en stor Trøst, at jeg for hende har indskudt i Enkekassen indtil 400 Rd. Sølv aarlig. Skulde jeg falde bort paa min forestaaende Rejse, saa maa jeg finde mig i, at Caroline bliver betænkt saaledes, som jeg har tiltænkt mine Søskende, dersom vi samtlige overleve Moder, og hvorefter der altsaa, da, naar Moder overlever mig, ikkun min fædrene Arv er forfalden, vilde tilkomme Caroline 10,000 Rd., hvilke jeg dog indstiller til at maatte sikres hende i rede Sølv og hvortil jeg foreslaar, at Moder vilde udstæde hende en første Prioritets Obligation i Pakhuset for et saadant Beløb, og hvorefter Caroline maatte sørge for sig selv, hvilket hun i Forening med Enkepensionen og sine øvrige Rentepenge anstændigen vilde kunne gjøre«.

Hvor staar han ikke her som en ihærdig, dygtig og uegennyttig Kæmper for sin Moder, sine Søskende og sin Hustru, og dog — var det mon i Virkeligheden dem, han kæmpede for? Aktstykket ender saaledes: »Dør jeg, da bed Gud at være mig naadig; indtil min sidste Stund vedbliver jeg at nedbede Forsynets Velsignelse over alle

Mine og over Huset.« Hans Anstrengelser gjælder ikke de Enkelte, ikke Familien, men Huset, Huset J. P. Suhr & Sön, der skal og maa blive stort og betydeligt, og derfor følger da ogsaa Moderen, saaledes som vi ovenfor have set det, Sönnens Forslag med Hensyn til Formuens Fordeling mellem Börnene. 1826 slaar hun testamenterisk fast, at »Huset« skal tilfalde Didrik og Theodor med Forpligtelse til at udbetale hver af deres Søskende 20,000 Rd., hvad der ved Moderens Død i 1842 fører til, at Formuen saa godt som udelukkende bliver Theodor Suhrs; Broderen Didrik var død i 1836. Nyaarsopgjørelsen for 1841 viste, at Huset da ejede ikke mindre end 812,000 Rd. Theodor Suhrs Anstrengelser kronedes med afgjort Held, men — medens han spandt i Bjerget, blev han og hans Hustru ensomme Folk overfor hinanden.

Fru Suhr kjende vi paa denne Tid væsentligst fra en Række Breve, som hun skriver til sin kjære Svoger CARL MEINCKE, der 1818 var flyttet fra Kjøbenhavn til Stege, hvor han var bleven Byfoged. 1818 ender hun et Brev til ham paa tidligere munter Maade: »Jeg sender dig et Kys og tilstaar tilsidst, at jeg dog i Grunden sværmer for dig«; 1827 kalder hun ham i en alvorligere Tone sin »eneste ordentlige Svoger«. Vi skulle nedenfor se Forandringen, der ligger heri. Brevene ere elskværdige, men ikke betydelige. Hun følger i dem Begivenhederne i Kjøbenhavns fashionable Klubber, i Harmonien, Borups Selskab og Klosterstræde Selskabet, og hun er et levende Talerör for alt kjøbenhavnsk Nyt; men større Interesser røbes ingensteds. Dog er hun paa sin Vis med i f. Ex. Striden mellem Baggesen og Øhlenschläger. Hun staar paa Øhlenschlägers Side. Han har, beretter hun i 1818, skrevet et nydeligt lille Stykke, som hedder Hyrdedrengen, og »selv Baggesen, det lede Dyr, skal rose det.« Men derfor er hun ikke blindt forud indtagen imod den Sidste. 1826 skriver hun: »Paa Torsdag skal der være en Mindefest over Baggesen og tænk, man siger, der skal pibes; jeg tror rigtignok, at saa glemmer jeg, at jeg er en Dame og klapper, thi det er dog nederdrægtigt, at Labyrintens Forfatter ikke kan ligge i Ro i sin Grav«. Men hvad hun saaledes beretter, fylder ikke hendes Tid. I Brevene fra 1818 skriver hun en Gang: »Her er rasende kjedeligt imellem«, og en anden Gang: »Du kan tro, jeg kjeder mig imellem, saa det er rasende«. »Jeg kommer heller aldrig mere ud«, hedder

det i et tredje Brev, »uden paa Komeden, og der har de gjærne nogle daarlige Stykker . . . jeg har derfor ej heller kjøbt mig noget Stads i Aar, min gamle sorte Kruseflors Kjole . . . gaar endnu altid med.« Det var fra Vinteren 1818, og fra Sommeren 1819 skriver følgende Linier sig: »Jeg tror virkelig ikke, at jeg kommer til Møen og Iselingen i Sommer, thi Theodor gjør sig ingen Ulejlighed med at skaffe mig en Lejlighed, og ene kan jeg dog ikke rejse«.

Lidt længere hen i 1819 svarer hun paa et Brev fra Søsteren Lise (Elisabet) Meincke, der klager over, at siden hendes Mand Aaret för blev Byfoged i Stege, ser hun ham næsten ikke, saa mange Forretninger har han, og i Svaret hedder det: »Jeg har ej heller Theodor, uden naar vi spise, og sildig om Aftenen; jeg maa fornöje mig i mit eget behagelige Selskab, imellem gaar det godt, thi saa er jeg interessant, men til andre Tider — jeg kan ikke negte det — er jeg umaadelig kjedelig; jeg har i den Anledning gjort en ny Begjæring til Gud, som jeg ikke för har kjendt til, nemlig at jeg maa have ret Lyst til at bestille Noget, saa gaar Tiden dog«. Og det bliver ikke bedre med Aarene. 1823 skriver hun til Svogeren: »Hvad lever egentlig jeg for eller til hvad Nytte? Theodor kunde gjærne faa sin Middagsmad uden mig; jeg har ingen Börn, som skal optugtes, Livet bliver let ligegyldigt, naar man ser, hvor unyttig man egentlig er«. —

Der gaar et dybt Suk herigjennem, og Sukket lyder stærkt, naar hun Nyaarsaften 1825 i et Brev til Svogeren fortæller, hvorledes Aftenen er gaaet: »Imidlertid er Klokken bleven 9, saa kommer Gemalen op, tænder sin Pibe, sætter sig paa den anden Side af Bordet, læser først Statstidenden, derpaa Dagen, saa Skilderiet; saa ringer han, og ind triner Pigen med en Bakke, hvorpaa er en Flaske med Øl, en med Rom, en Tallerken med et Smörrebrød med salt Kjød; vor Herre lægger nu Piben, tager en Snaps, spiser Smörrebrødet, tænder Piben og drikker Øl til. Imidlertid sidder jeg og ærgrer mig over, at en Nytaarsaften skal forsvinde paa slig en tarvelig Maade; jeg tænker da paa gamle Dage hjemme hos Mama, naar Lise sang höjtidelige Sange og vi da drak Rhinskvin med Sukker.«

Fru Suhr tænkte tilbage paa sit gamle Hjem; i sit nye var hun ligesom ikke rigtig hjemme. Hun saa oftere Fremtiden dér imøde

med en vis Bekymring. Hendes Tante og Svigermoder var meget syg baade i 1827 og 1828, og i 1827 skriver hun til Svogeren Meincke: »Du kan tro, hendes Død vilde blive mig et stort Tab; nu da Alting er hendes, kan Didrik og jeg godt komme ud af det (thi vi taler næsten aldrig sammen), men naar han og Theodor en Gang skal enes om mange Ting, vil jeg vist faa mig mangan Ærgrelse; thi da der er saa lidet, Theodor rigtig interesserer sig for, vil han vist overlade meget til sin Broders Godtbefindende, som vil drille mig, og der vil da blive mange Forandringer, som jeg vil hade«. Og 1828: »Tante Suhr er meget daarlig . . . miste vi hende, kan Du tro, jeg er en af dem, der isærdeleshed vil savne hende; min hele Stilling vil blive aldeles forandret, maaske endog min hele Omgivning, nu er hun dominerende, siden bliver Didrik Medregent; det vil da spores i Alting at have mistet en fornuftig god Person og faaet en dum, malicieux isteden, han besidder en meget lav Karakter«. Forholdet imellem dem kan ikke have været godt.

Der var, som det heraf vil ses, Forskjelligt, der gnavede. Der var ikke Sympati mellem hende og hendes Omgivelser. Hun, den lette, flagrende Natur, der öjensynligt trængte til Hyldest og Kjærlighed, blev ikke forstaaet, og paa den anden Side var hun en for selvstændig Natur til ydmygt at ville böje sig for de Alt opslugende »Forretninger«. Som i Theodor Suhrs ejendommelige Dokument fra 1821 oplyst havde hun egne Rentepenge. Det var ikke efter hendes Forældre; ti medens J. P. Suhr & Sön kæmpede sig sejrerrigt igjennem de haarde Tider, opløstes det Falchske Handelshus, hendes Broder Grosserer J. P. Falch modtog Ansættelse som Formand for Rode-mesterne i Kjøbenhavn og hendes Moder kom i Huset hos hende; hun døde her den 23. Marts 1822. Nej, Rentepengene skrev sig fra hendes første Forlovede, fra Georg Koës og udgjorde c. 600 Rd. aarlig. Ved hans testamentariske Bestemmelser havde hun en vis uafhængig Stilling, og sikkert er det, at Theodor Suhr fandt den paa-gjældende Sum tilstrækkelig til hendes Toilette, ligesom at hun senere, da Tiderne bleve gode, oftere kaldte sig »en rig Mands fattige Hustru« og ikke holdt af at sige de Ord, hvorefter hun kunde faa saa mange Penge, hun ønskede. Det betegner formentlig Situationen, at da hendes Mand i 1822 skal rejse til England, skriver hun: »Jeg kan ikke en Gang have Glæde af, at Theodor rejser, siden jeg

kan gjøre, hvad jeg vil, naar han er hjemme; jeg tænker, det bliver de andre Mus, som vil spille paa Bordene.« Til Forseglingen af dette Brev som til en Række Breve baade för og senere benyttede hun et Signet, der viser hende som en Falch ikke som en Suhr. Det er to Falke, som ses i det, ikke den Suhrske Ugle.

1816 skriver hun Breve fra Bakkehuset, 1817 er hun Grevinde Lunzi i Horsens; men hun er stadig alene, hendes Mand er ikke med. Og 1818 skriver hun til Meincke: »Havde jeg ikke Petersen, Holmerne, Thiele og Aagesen, vilde jeg ikke leve.« Det er hendes gamle Garde, der stadig samles om hende, og hertil kan endnu föjes Mallingerne og Adler. Petersen og Thiele ere Bekjendte fra Bakkehuskredsen. Professor i Filologi F. C. PETERSEN (f. 1786, † 1859) hed dér »den Bedre«, og JUST MATHIAS THIELE (f. 1795, † 1874), den senere Sekretær ved Kunstakademiet, kaldtes »Aftenbakken«; Holmerne vare to Brødre, begge Jurister, HANS HOLM (f. 1792, † 1832) blev Avditør og Assessor i Politiretten og LARS JESS HOLM (f. 1791) Kancellisekretær, Deputeret i Kancelliet og Konferensraad. MATHIAS AAGESEN (f. 1791, † 1858), Theodor Suhrs Kammerat fra Borgerdydsskolen, blev Dispatchør og Justitsraad. Adler er Prins Kristians Privatsekretær, den senere Kristian VIII's Kabinetssekretær J. G. ADLER (f. 1784, † 1852). Mallingerne vare muligvis CARL MALLING (f. 1791, † 1867), der blev Toldinspektør i Holbæk og Etatsraad, og dennes Fættre JOACHIM CRETSCHMER MALLING (f. 1792, † 1879), der blev Oberstlöjtnant og Kommandant for Hs. Maj.'s Livkorps, og PEDER PEDERSEN MALLING (f. 1792, † 1835), der blev Artillerikaptajn.

Med disse unge Mænd havde hun fornøjelige Timer. »Den Bedre«, skriver hun, knælede og kyssede hendes Hænder, Thiele forsynede hende med Bøger, Avditør Holm spillede Skak med hende, og Sekretær Holm »var fornuftig som altid«. Da man i December 1818 løb paa Skøjter paa Sortedamssøen, vare »Thielerne og Mallingerne mine Heste« foran en lille Kane, skriver hun, og da der i Januar 1823 var stort Familieselskab hos hende og hendes Mand — »det er nu tre Aar siden, de var her sidst,« bemærker hun — bad hun Adler med. Det maa imidlertid bemærkes, at det ikke alene var hende, de opvartede; de vare ogsaa Venner med hendes

Mand, saaledes som det bl. A. fremgaar af en i flere Retninger karakteristisk Udtalelse i et Brev fra hende af Januar 1822: »Jeg maa fortælle Dig, at jeg ret morede mig i Fredags, en Ting, som er saa overordentlig, at jeg ikke med Tavshed kan forbigaa det; jeg spiste paa Skydebanen. Holmerne, Aagesen, Freuchen, Thiele og Schmidt gjorde et Afskedsgilde for Theodor og havde buden Dorothea og mig med, vi fik Champagnevin, og jeg var glad, om Aftenen kjørte vi her hjem og spillede Kort«. Freuchen er sikkert Cand. jur. H. P. FREUCHEN (f. 1787, † 1844), der bliver Forvalter ved Kunstakademiet, og Schmidt er Silke- og Klædekræmmer H. H. SCHMIDT. Dorothea er Theodor Suhrs yngste ugifte Søster Anna Dorothea (f. 1793).

Den her medvirkende Englandsrejse spillede i det Hele en stor Rolle paa denne Tid, og den kan bl. A. ogsaa tjene til at vise, hvorledes Fru Suhr trods hendes Mands kølige Optræden følte sig knyttet til ham. »Theodor kommer hver Dag hjem med nye Fornødenheder til Rejsen, som skal sys,« skriver hun i det ovenfor citerede Brev, og naturligvis var det hende, der syede dem. Og hun ikke alene sørgede for ham ved denne Lejlighed, men følte for ham. I det samme Brev hedder det: »Tante Suhr er syg, bare det ikke bliver til en ordentlig Sygdom; det er rigtignok fælt for Theodor at rejse fra hende«. Men Sagen er, at hun trods Alt holdt af ham. Det Brev, hun skriver Nyaarsaften 1825, og i hvilket hun klager over den kjedelige Maade, Aftenen forløb paa, indeholder endnu følgende Udtalelse: »Imidlertid takker jeg Gud for denne Kjedsomhed, thi ifjor var det anderledes, men meget værre, thi da laa Theodor meget syg«. Og hendes Følelser den Gang fremgaar af et Brev af 1. Januar 1825: »Du kan tro, kjære Meincke, at det har været sørgelige 3 Uger, Theodor har været syg, og idag er det første Gang, jeg kan spore Bedring . . . i dette Öjeblik sover han rolig paa fjerde Time, altsaa takker jeg Gud for det nye Aars gode Begyndelse og haaber fremdeles Bedring . . . Det vilde vist være godt, om Theodor vilde forandre sin Levemaade, drikke mindre The og Kaffe, spise tillige, sidde mindre paa Kontoret . . . kunde jeg dog faa Fenger* til at forbyde ham det meget Arbejde«.

Det er Arbejdet, der efter hendes Mening har gjort ham syg, men det er ogsaa Arbejdet, der har taget ham fra hende. Man kan der-

* D. e. Lægen Professor Christian Fenger (f. 1773, † 1845).

for forstaa, at hun gjerne vil det tillivs. Hun er jaloux paa det. Men desuagtet følger hun ham i hans Virksomhed. Den 10. Oktober 1827 skriver hun: »Idag bliver Theodors Skjæbne afgjort, om han faar [Valse]værket paa Frederiksværk, men jeg tænker det nok«, og da hun i 1830 paatager sig at skaffe Meinckes et nyt Tin-Dyreyrgsfad föjer hun til: »saa kan Lise sende mig hendes gamle Tintallerkener, da Theodor kjøber det til Frederiksværk, han giver nok 40 β pr. $\mathfrak{R}$ «.

Men hvor meget hun holdt af ham, kom ikke synligt frem overfor den kolde Forretningsmand, han efterhaanden udviklede sig til, og som typisk skildres af JOHANNES FIBIGER i dennes »Mit Liv og Levned«. »Den stive Kjøbmand og Skeptiker i alle Kjærligheds-sager«, skriver han, rakte ham og hans Forlovede AMALIE WAAGE, der stod Suhrs nær, »de kolde Ender af sine Fingre«, da han i 1850 umiddelbart för deres Bryllup viste dem en stor Venlighed. Men hermed ere vi ikke færdige med Theodor Suhr. Bag det kolde Ydre, som efterhaanden blev ham naturligt, boede ikke faa Interesser.

II.

Det var i 1815 efter deres Faders Død, at Didrik og Theodor Suhr bleve deres Moders Prokurister i Huset J. P. Suhr & Sön, og som saadanne vedblev de ogsaa, efter at de den 30. Januar 1818 havde taget Borgerskab som Grosserere. De vare formelt ligestillede, men som vi have set, den yngste af dem, Theodor Suhr, var den absolut ledende. Og naar vi da nedenfor give nogle Oplysninger om Handelshusets Virksomhed, bliver det i Virkeligheden Oplysninger om Theodor Suhrs Virksomhed som Kjøbmand.

Husets Artikler fra gammel Tid vare væsentlig Hör, Hamp, Tjære, Salt, Kakkelovne, Jern og Kul, og Handelen med dem vedbliver, men naar Jern og Kul undtages, er der öjensynlig ingen Forkjærlighed for disse gamle Hörkræmmerartikler. Handelen med Salt ophører midt i Tyverne, med Kakkelovne og Tjære midt i Trediverne, og med Hör og Hamp i Begyndelsen af Fyrreerne. Men Jern og Kul bliver tilbage, og som vi nedenfor skulle se, bliver Handelen med disse Artikler lidt efter lidt af en saadan Betydning, at J. P. Suhr & Sön paa disse Omraader bliver dominerende. Dette kom

imidlertid ikke paa én Gang. Der gjordes forinden Forsøg i forskellige Retninger, og fra 1820 søgte Huset saaledes at komme ind i Kornhandelen.

Fra 1820 til 1835 omsatte det 75,676 Tdr. Rug, 47,333 Tdr. Byg, 20,682 Tdr. Havre og 11,605 Tdr. Hvede eller i Alt 155,296 Tdr. Korn, hvilket for de 16 Aar er gennemsnitlig 9706 Tdr. aarligt. Det er ikke noget imponerende Tal, og det hjalp ikke stort, naar der til denne Kornhandel kom nogen Handel med Kløverfrø, Ærter, Gryn, Smör, Ost og Kjød. 1826 solgtes der af Smör 5080 Lpd. og 1829 af Kløverfrø 1105 Lpd., hvilket for disse Varer er det Maximum, der blev naaet.

Det er herefter forstaaeligt, at denne Handel med Landbrugsprodukter ikke blev fortsat. Efter 1835 er det kun rent undtagelsesvis, at der fandt nogen Omsætning Sted i Korn. Men der blev forsøgt med mange andre Ting, med Ankere, Bolster, Dynevaar, Fisk, Fjer, Glas, Kalk, Sukker, Uld o. s. v., og en Artikel, der slog an, synes at have været Maatter. 1820 var Omsætningen 1776 Stykker, men 1825 13,187 Stykker. Handelen med denne Vare vedblev til 1831. Men endnu bedre gik det med forskellige Metaller f. Ex. Tin og Zink for ikke at glemme det allerede ovenfor nævnte Jern. 1828 solgte Huset kun 320 Pd. Tin, men Aaret efter 4624 Pd. og i 1843 naaedes 13,808 Pd. For Zinkens Vedkommende begyndte Huset i 1829 med 362 Pd., men lidt efter lidt naaede det til sit Maximum for denne Vare nemlig 29,198 Pd. i 1838. Af endnu større Betydning er imidlertid dets Omsætning med Jern. 1815 var den 481 Skpd., men ti Aar efter 2824 Skpd. og den vedbliver at stige, 1835 til 2944 Skpd., 1845 til 3893 Skpd. og 1855 til 5442 Skpd., hvilket er noget meget betydeligt, ti da et Skippund Jern i 1855 kan ansættes til 8 Rd. 24 ρ , repræsenterer 5442 Skpd. Jern en Omsætning af c. 45,000 Rd. Og af endnu større Betydning ere Kullene. Men hertil komme vi senere. Huset samlede sig efterhaanden om enkelte store Artikler, men undlod dog ikke derfor at gjøre et og andet nyt Forsøg f. Ex. fra 1844 med ildfaste Sten og fra 1846 med Skifersten.

Theodor Suhr arbejder anspændt, og hans store Iver for at skaffe Huset Fremgang synes en Gang at have ført til en ganske uhyggelig Katastrofe, hvorom han selv har fortalt Fru Heiberg. En Dag — det skal have været i 1826 eller 1827 — da han som sædvanligt

indfandt sig paa Børsen, vendte Alt ham Ryggen. Ude af sig selv herover ilede han bort, og erfarede derefter, at han fik Skyld for til egen Fordel at have benyttet Forbindelser med Udlandet paa en ikke-kjøbmandsmæssig Maade. Desværre er der ikke oplyst nogen nærmere Detalje, saa det er umuligt at kunne danne sig nogen Mening om Sagen, men Suhr, der led stærkt ved den ham viste Ringeagt, hævder bestemt, at den Skygge, der søgtes kastet paa ham, var ganske uretfærdig. Det synes, som om det stærkt arbejdende Hus en Tid ikke fra alle Sider blev hilst med Velvilje. Der er bevaret en Tradition om stor Opposition imod det, da det lod Brændevinsbrænderne betale de Kul, de tog hos det, med Brændevin, som det saa igjen til en lavere Pris end den gængse afsatte væsentlig til de islandske Kjøbmænd. Men Oppositionen maa strax have vundet Sejr, ti J. P. Suhr & Sön synes kun een Gang at have Brændevin paa sin Omsætningsliste, og det er i 1824, da denne Vare figurerer med 1454 Potter. Ogsaa her kjendes dog ingen Detaljer. Men hvorledes det end hænger sammen med de her nævnte Forhold, er det sikkert, at Theodor Suhrs Anseelse som Kjøbmand hurtigt rejste sig paany i fuld Kraft. Den 28. Juli 1829 blev han udnævnt til Agent. Hvad der særlig taler for hans overlegne Blik paa Forholdene, er dog hans Stilling til Industrien.

Den danske Industri var paa den Tid et fuldstændigt Stifbarn. Af de fra gammel Tid af Staten opelskede industrielle Virksomheder var der ved Aarhundredets Begyndelse saa godt som ingen tilbage, og da Krigsforholdene efter 1807 bragte en Del Virksomheder til at blusse op, var det kun for en stakket Tid. Freden 1814 bragte dem til at visne, og Landets Industri henlaa nu i en dødlignende Tilstand, hvis ulykkelige Følger vedblev saa længe, at Kammerraad J. C. DREWSEN paa Strandmøllen endnu i 1840 (s. Kjøbenhavns-posten 1840 Nr. 190) kunde sige, at naar en Industridrivende behøvede en nogenlunde stor Sum til sin Fabriks Udvidelse eller Forbedring, var den saa godt som ikke til at faa, hverken hos offentlige Stiftelser eller Private; det var yderst sjældent, at en Rigmand vovede at anlægge en Kapital i en Fabrik, det var Tidens Tro, at Fabriker ikke kunde trives i Danmark. Med dette for Öje er det interessant at se Theodor Suhrs Forhold til Frederiksværk.

Dette Etablissement skyldte Generalmajor J. F. Classen sin Til-

blivelse, og ved hans Død i 1792 gik det efter hans Ønske over til Prins Karl af Hessen, der 1804 igjen overdrog det til sin Svigersøn Kronprins Frederik, den senere Frederik VI. Men det en Gang blomstrende Værk sank dybt navnlig efter 1814, og daværende Artilleriløjtnant A. F. TSCHERNING gav 1826 i »Statsøkonomisk Arkiv« sørgelige Oplysninger herom. Fra 1820—28 var han Assistent ved Værket hos sin Fader Oberst E. P. Tscherning, der beklædte Stillingen som Værkets Inspektør (1794—1830). Det udrettede Intet, men maatte kunne udrette Meget; det maatte kunne bygge ikke faa Maskiner, som indførtes fra Udlandet; de væsentlige Dele af det, der tildels af Mangel paa Vandkraft, laa ubenyttede hen, maatte kunne sættes i Gang; »hvorfor — skriver Tscherning — begyndes der ikke med at gjøre en Dampmaskine til eget Brug for derved at vise, hvad man kan gjøre.« — Det blev Theodor Suhr, der opfyldte Tschernings Ønske; han lod Værket bygge den paagjældende Dampmaskine, hvis Udførelse blev et Vendepunkt i dets Udvikling.

Paa Frederiksværk var der bl. A. et Valseværk, som af Administrationen (Civildeputeret i Admiralitetskollegiet C. F. Grove og Artillerikaptajn F. C. Clausen) i 1805 for 30 Aar var udlejet til THOMAS ENGLISH mod en aarlig Afgift af 5390 Rd. Med denne Afgift kom han imidlertid hurtig i Restance. Tiderne vare daarlige, og Frederiksværk led, som nævnt, atter og atter under Vandmangel. 1826 skyldte English Værket ikke mindre end 78,023 Rd. 52 β, og saa fik Administrationen Frederik VI's Tilladelse til en Ordning, hvorefter English skulde fratræde Valseværket til September 1827 og hans Gjæld stryges, naar han til Frederiksværk afgav samtlige ham tilhørende Bygninger og Maskiner. Det skete, og den ved denne Lejlighed bevægende Kraft var paa en vis Maade J. P. Suhr & Søn, ti i Juni 1827 havde Huset tilskrevet Administrationen, at det havde Lyst til at forpagte Valseværket, naar det kunde faa Eneret til dér at valse Kobber, og Administrationen, der kjendte Huset — det var Leverandør til Værket af Stenkul, Cinders, Tjære, Beg o. lign. — greb Tilbudet med begge Hænder.

I sin Indstilling til Frederik VI udtalte det som noget i høj Grad ønskeligt, at Valseværket kunde komme paa reelle Hænder, der havde Evne til at bekoste en Dampmaskine til dets Drift, saaledes at det blev uafhængigt af Vandkraften, der da helt kunde tilfalde

det øvrige Værk. Det kunde man vente af J. P. Suhr & Sön, der, hvis den ønskede Eneret blev tilstaaet, tilmed vilde kunne forsyne Landet med de fornødne Kobberplader og overflødiggjøre Indførsel fra Udlandet af det saaledes bearbejdede Kobber. Og selvfølgelig gik Sagen i Orden. Den 2. November 1827 underskrevs Forpagtningskontrakten, og under 21. s. M. fik Frederiksværk den fornødne kongelige Bevilling til at drive eller lade drive et Kobbervalseværk. Naar Bevillingen kom efter Kontrakten, ligger det i en meget omstændelig Forretningsgang, som Omstændighederne paa bød. Inspektøren boede paa Værket, men Administratorerne i Kjøbenhavn. Først maatte de korrespondere sammen, og saa maatte der ske Henvendelse til Kongen som Værkets Ejer. Som saadan kunde han indvilge i Forpagtningen, men hvad Eneretten angaar kun give Administrationen Tilladelse til paa Værkets Vegne at indgaa til Kommercekollegiet med en Ansøgning, som Kollegiet derpaa maatte forelægge Værkets Ejer som Konge. Og nu traf det sig, at Kollegiet havde forskjellige Betænkeligheder af Hensyn til de Værker, der alt havde en lignende Bevilling, nemlig Brede ved Lyngby, Haraldskjær ved Vejle og Krusaa ved Flensborg, og saa ordnedes det da saaledes, at den Ret, der gaves Frederiksværk, blev et Forbud imod, at nogen Anden end dem, der alt havde en lignende Ret, i tyve Aar maatte drive noget Kobberværk.

Efter at dette var ordnet, kom Spørgsmaalet om Dampmaskinen. Og nu var Forholdet, at Suhr & Sön ved at bestille den i England kunde have den efter et Fjerdingaars Forløb, hvorimod en Bestilling paa Frederiksværk vilde trække meget længere ud. Men desuagtet blev Bestillingen gjort her, og det Suhrske Hus foranledigede derved, at Grunden blev lagt til et efter danske Forhold betydeligt Maskinværksted. Da Theodor Suhr vilde vente til Oktober 1828 med at faa den ønskede 20 Hestes Dampmaskine, turde Administrationen paatage sig Bestillingen. Klejnsmed M. F. VON WÜRDEN, der lige havde bygget en Oliemølle med en 4 Hestes Dampmaskine til Grosserer Jacob Holm paa Kristianshavn, kaldtes til Frederiksværk, og hermed gjordes Begyndelsen til den af Tscherningerne saa stærkt ønskede nye Udvikling af Værkets Kræfter. Von Würden skulde have 2 Rd. Sølv om Dagen og 1000 Rd. i Ducør, naar Maskinen var fær-

dig; Suhr & Sön skulde betale 8000 Rd. Sølv for Maskinen og 4000 Rd. Sedler for dens Opstilling.

Der var imidlertid endnu en Vanskelighed, der maatte overvindes. Værket var i den pinligste Pengeforlegenhed. Det havde saa godt som kun Gjæld, bl. A. til Huset Suhr, hvem det for forskjellige Leverancer skyldte 13,000 Rd., og med denne Fordring vilde Huset naturligvis betale, hvad Maskinen kostede. Der maatte ske Henvendelse til Frederik VI, og samtidig med at han approberede v. Würdens Antagelse, tillod han, at Værket af Finansernes Reservefond maatte faa et Laan paa 15,000 Rd.

Nu kom Sagen i Gang. Frederiksværk begyndte at rejse sig efter en lang, sørgelig Stilstand, og med det den danske Industri. Suhr & Söns 20 Hestes Dampmaskine danner et Vendepunkt. Det er den første i Danmark byggede større Dampmaskine. Den er afbildet og beskrevet i G. F. Ursins Magasin for Kunstnere og Haandværkere (2 R., IV, S. 453 flg.). Men forøvrigt maa det her oplyses, at Huset under 30. Januar 1828 havde meddelt Værkets Administration, at Kjøbmand K. A. LARSENEN paa Frederiksværk »interesserede« med det saavel i Kontrakten om Valseværket som i Kontrakten om Dampmaskinen.

Efter at Theodor Suhr saaledes var slaaet ind paa industriel Virksomhed, gik han videre. Den 9. Februar 1831 døde Greve E. H. SCHIMMELMANN, der bl. A. ejede Brede, hvis reelle Privilegium paa at drive et Kobber- og Messingværk fra gammel Tid var bleven udøvet, men ikke altid med Held. Da Poul Badstuber 1746 gik fallit, gik Brede og Nymølles Kobber-, Le- og Jernværker over til Handelshuset Fabritius & Wever med Interessenter. En af disse var Jost van Hemmert, og det Hemmertske Hus blev lidt efter lidt Eneejer, men ogsaa det gik fallit, og 1806 gik Værket over til Professor L. Manthey og to Baroner Wedel-Jarlsberg. 1812 købte Grev Schimmelmann Halvdelen af Brede af dem, og 1817 blev han Eneejer. Værket stagnerede væsentlig, men dette ophørte, da Suhr & Sön i 1831 blev dets Ejer. Det Suhrske Hus var imidlertid ikke Eneejer. Paa Avktionen i Juni 1831 købte det Brede for 29,300 Rd. i Forning med Klædefabrikant JOHAN CARL MODEWEG, og da de to Parter hurtigt efter delte imellem sig, hvad de havde købt, ses det strax, hvad det var, at Suhrs vilde have. Brede var ansat til næsten 13 Tdr.

Hartkorn, heraf fik Modeweg noget over 11 Tdr., og af Bygningsassurancen, der androg 108,625 Rd., tilfaldt 76,212 Rd. Modeweg. Det var ikke Jorderne og heller ikke Hovedbygningen, Theodor Suhr vilde have, men Kobbermøllen og dens fra 1699 stammende Privilegium til at lade de paa Værket forarbejdede Varer forhandle ved de saa kaldte Kobberførere. Under 19. April 1831 havde Frederiksværk faaet Ret til foruden Kobbervalseværket at drive et Kobberhammerværk og til at udsende Kobberførere. Denne Ret var naturligvis søgt for Suhrs Skyld, og ved Kjøbet af Brede blev en Konkurrent bragt ud af Markedet.

Der har sikkert været ganske store industrielle Planer oppe. Suhr & Sön fik under 20. Juli 1830 et femtenaarigt Patent paa i Reverberovn saavel som ved mekaniske Indretninger at forarbejde brugt smedet Jern og gammelt Jernaffald til Stang-, Bolte- og Pladejern samt Jerntraad. Men heraf synes der ikke at være blevet Noget, hvorimod Husets valsedes Kobberplader og Stænger ligesom dets valsedes Bly, Zink og Tin roses som fortrinlige Produkter, bl. A. da de udstilledes paa Industriudstillingerne i Kjøbenhavn 1834, 1836 og 1840. Her skal ogsaa gjøres opmærksom paa, at Admiralitetet i April 1840 officielt erklærer, at Suhr & Sön har bragt Kobberet til den Fuldkommenhed i Forarbejdelsen, at det ved Holmens Besigtigelser er befundet at have Fortrin for det bedste engelske Fabrikat. En af dets Specialiteter var Kobberforhudningsplader. Der er ingen Tvivl om, at Huset har gjort store og indbringende Forretninger i Kobber. 1827 kunde det kun raade over 30 Skpd., men allerede Aaret efter var Omsætningen 684 Skpd. og i 1830 1247 Skpd., paa hvilket Standpunkt den holdt sig til 1838, da den voxer til 1409 Skpd. Maximum naas med 1756 Skpd. i 1849.

Det var absolut Fremgang. Men den i System satte Handel ved Kobberførerne foruroligede Landets Kobbersmede. Førerne maatte kun handle for det Værk, hos hvilket de vare avtoriserede og med hvis Stempel deres Varer skulde være prægede, men Kobbersmedene mente, at de medførte alle mulige Kobbervarer og derved i høj Grad skadede dem i deres Næring. De foranledigede, at der i Roskildes Stænderforsamling for 1838 fremkom Forslag om, at Kobberværkernes Ret til at holde Kobberførere skulde ophæves eller at den samme Ret skulde meddeles Kobbersmedene. Og Agitationen ved-

blev. 1847 gik Kobbersmedene direkte til Regeringen, hvad der fører til, at Theodor Suhr i en Skrivelse af 21. August 1847 udtaler sig udførligt for Bevarelsen af den Kobberværkerne tillagte Huserfrihed. Ophævedes den, vilde deres Stilling yderligere forringes, den havde allerede lidt betydeligt ved den stedfundne Nedsættelse af Indførselstolden paa udenrigske Plader og Stænger. Efter Toldforordningen af 1838 havde den været 5 Rd. 64 ρ pr. 100 Pd., i 1844 var den trods hans Protest bleven nedsat til 2 Rd. 80 ρ . Og Sagen kommer frem i Pressen. I *Fædrelandet* for 1849 (Nr. 1 jfr. Nr. 17) drager en Indsender tilfelts mod Kobberførerne, der betragtes som et Selskab af Belgiere, der arbejdede efter bestemte Regler og bl. A. ikke maa gifte sig; som Regel, hedder det, forlode de efter nogle Aars Forløb Landet med en god Gevinst. Indsenderen gjør sig skyldig i forskellige Misforstaaelser, men Ret kan han muligvis have i, at Førerne

Brede Kobberværks ældre og nyere Segl

ere belgiske eller brabantiske Folk. Undersøger man de af Theodor Suhr udstedte Kobberfører-Beskikkelser, under hvilke han satte i den første Tid det ene og senere det andet af de her afbildede Segl, træffer man lutter fremmed klingende Navne. Han antager f. Ex. Peder Döffel i Hillerød, Wilhelm Wervers i Holbæk, Jan Cornelius Damen i Næstved, Johan Slagers i Faaborg, Johan Eickens i Hobro, Henrich Wils i Horsens, Peder Cortens i Hjörning o. s. v.

Huserfriheden blev hævet ved Lov af 1. Juni 1861, men forinden havde Theodor Suhr opgivet sine Kobberværker. I Novbr. 1854 op-sagde han Forpagtningen af Valseværket paa Frederiksværk til November 1855, hvad der medførte, at Finansministeriet ved Lov af 25. September 1855 blev bemyndiget til ved Avktion at sælge det. Den Minimumspris, der var fastsat (35,000 Rd.), blev imidlertid ikke naaet, og først efter at Ministeriet ved Loven af 4. Maj 1856, der om-

handlede Salg af hele Frederiksværk paa Krudtværket nær, havde faaet en ny Bemyndigelse, blev Valseværket solgt til et Konsortium bestaaende af Kjøbmand K. A. LARSEN, G. HALKIER & Kp. og Kjøbmand S. BRENDSTRUP for kun 25,000 Rd., hvoraf Suhr & Sön for opførte Bygninger og anskaffede Maskiner fik 8439 Rd., hvad der var meget lidt. Saa gjorde det en bedre Handel, da det solgte Værket paa Brede. Den 9. November 1854 blev det tilskjødet Grosserer H. L. DANHELL for 47,000 Rd. Agent Modeweg maatte dog Aaret efter betale det med ikke mindre end 60,000 Rd. Det blev dyrt paany at samle Brede.

Paa den Tid, da Theodor Suhr opgav Kobberværkerne paa Frederiksværk og Brede, gjorde der sig en forandret Anskuelse gjældende hos ham om den bedste Kapitalanbringelse. Imod hvad han tidligere havde hævdet, gik han over til at holde paa Jordejendom, og han viste det i Praxis ved store Kjøb. Han synes i saa Henseende at have udvalgt sig Tostrup Sogn noget nord for Ringsted, ti her købte han ved Kjøbekontrakt af 18. Oktober 1853 af Boet efter afdøde Gehejmekonferensraad Greve Fr. Chr. Jul. Knuth BONDERUPGAARD for 285,000 Rd., af hvilke 185,000 Rd. betaltes kontant, og ved Kjøbekontrakt af 1. Juni 1856 af Greverne A. W. og Chr. C. H. Moltke-Bregentved MERLØSEGAARD for 385,000 Rd. kontant, og her til kom yderligere i 1856 og 1857 SKURUP SKOV, SANDLYNG TEGLVÆRK og SANDLYNG FREDSKOV. Det vilde dog sikkert være urigtigt at sætte Opgivelsen af Kobberværkerne i Forbindelse med disse Kjøb. Theodor Suhr var paa den Tid en saa rig Mand, at den Kapital, han fik fri ved at opgive Kobberværkerne, kun spillede en mindre Rolle for ham. Sagen har snarere været, at den Sikkerhed, der tidligere havde hvilet over denne Industri, var ved at ophøre, uden at den forøgede Risiko medførte Udsigt til større Gevinst, ti først og fremmest var Theodor Suhr naturligtvis Kjøbmand, skjönt det atter her skal siges, at han troede paa vor industrielle Udvikling og ønskede at støtte den. DREWSEN & SÖNNER havde Penge fra ham baade i Strandmøllen og i Ørholm, tilsammen over 100,000 Rd., den fremadstræbende Maskinfabrikant M. P. ALLERUP i Odense blev pekuniært støttet af ham, og det var ikke Smaasummer, som Jernstøber P. F. LUNDE fik hos ham til Gjennemførelsen af sine forøvrigt uheldige Planer med Sorthat Kulværk paa Bornholm. Naar han til-

lige (1856) satte næsten 20,000 Rd. i et amerikansk Jernværk, POUGHKEEPSIE ved Hudson Floden, skyldtes dette dog formentlig Familieforhold. Hans Brodersön O. B. Suhr, Husets Chef efter ham, var gift med Ida Marie Bech, hvis Broder, dansk Konsul og Kjøbmand i New York Edvard Bech var Ejer af Jernminerne ved Poughkeepsie.

Som ovenfor nævnt opgjorde Theodor Suhr Husets Status for 1819 til kun 122,460 Rd., hvad der viste en betænkelig Nedgang; men

Bonderupgaard

det var det Laveste, den sank til, derefter gik det langsomt, men sikkert opad. Da hans Moder, Husets Indehaverinde Dorothea Suhr døde den 22. September 1842, var Formuen noget over 800,000 Rd. og det mærkedes ikke, at Theodor Suhr nu efter Moderens testamenteriske Bestemmelse udbetalte sine Søskende 20,000 Rd. hver. 1842 sætter han sin Formue til 812,000 Rd., 1846 naas Millionen, og 1853 er den 1,531,000 Rd. Men han vedblev ogsaa ustanseligt at arbejde. 1844 begyndte han, som ovenfor nævnt, at handle med f.

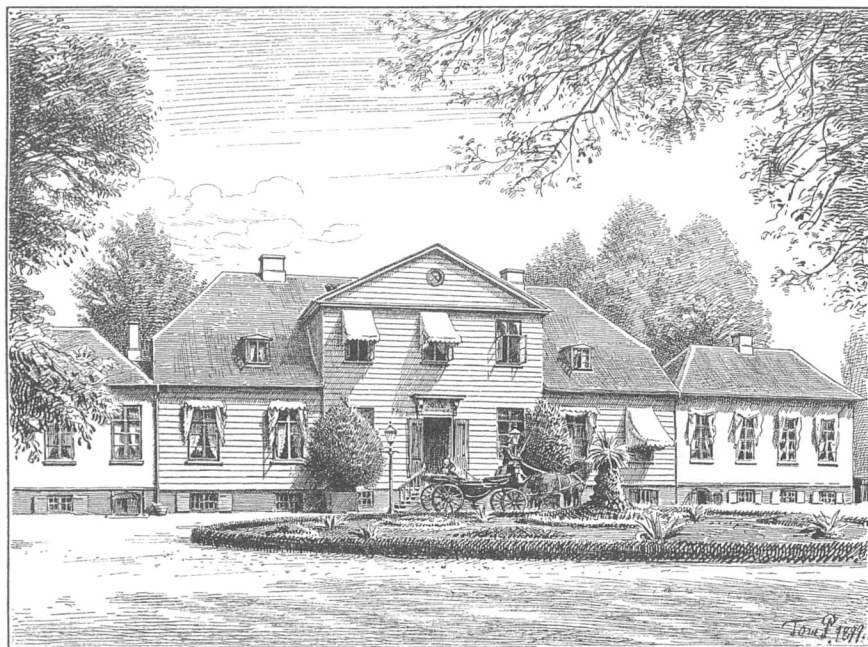
Ex. ildfaste Sten, og 1846 optog han Skifersten i sin Forretning, men først og sidst gjaldt hans Virksomhed, foruden en ikke ringe Bankierforretning og store Kommissionsforretninger paa Provinserne, Kullene. 1815 solgte Huset 1432 Læster, et Kvantum, der allerede 1817 var fordoblet og nu hurtigt steg, saaledes at det er blevet sagt, at det Suhrske Hus »saa at sige beherskede hele Danmarks Kulhandel«; konkurrerende Forretninger maatte efter kort Tid opgive Forsøget. Der var kun en enkelt Kjøbmand i Kjøbenhavn, hvem det lykkedes at vedligeholde en beskednere Kulhandel en gros. Det er et Udtryk for disse Forhold, naar Theodor Suhr finder det fornødent i 1853 at købe en Gaard i Korsør med Kuloplagsplads samt en Jordlod paa Halskov og i 1854 Kulpladser ved Havnene i Kiel og Aarhus. 1855, det Aar, da han overgav Forretningen til sin Brodersøn, solgte Huset ikke mindre end 21,307 Læster Kul, der repræsenterer en Værdi af c. 1,000,000 Kr.

III

1831 købte Theodor Suhr Brede for at blive Herre over Kobberværket dér. Jordan brød han sig ikke om og heller ikke om Hovedbygningen: det gjaldt alene de arbejdende Kobberhamre. Det lyder da underligt, at »Manden med de kolde Fingre«, som Johannes Fibiger kaldte ham, ni Aar efter for 20,000 Rd. køber en anden af Grev ERNST SCHIMMELMANN'S Ejendomme, det saa ofte besungne, skjønne SØLYST, til hvilket der ikke hørte nogen Vandkraft, der kunde drive Kobberhamre. Sølyst med Emiliekilde, opkaldt efter Schimmelmanss elskede og savnede første Hustru Emilie f. Rantzau, Sølyst, hvor Olinto dal Borgo og Schimmelmanss Adoptivdatter Louise havde sværmet, Sølyst, hvor Øhlenschlæger og Mynster og saa mange Andre med dem havde glemt den forlegne, grimt skelende Greves forunderlige Ydre i Beundring over hans ædle Sjæl.

Det var da heller ikke efter Suhrs eget Initiativ, at han købte dette Sted, som der ingen Forretning knyttede sig til. Tanken kom til ham fra hans Skole- og Studentkammerat Dispachør AAGESEN, der ogsaa var en af hans Hustrus Venner fra Ungdommen. Hun havde været syg, alvorlig syg, trængte til Sol og Luft, og nu sagde Aagesen: »Vil Du opfylde et af Din Kones højeste Ønsker, da køb Sølyst, som

netop nu er til at faa«, og saa købte han det. »Han vovede ikke, skriver Fru Heiberg, at lade være af Frygt for at miste hende, af Frygt for siden at kunne komme til at bebrejde sig ikke at have forsøgt dette Middel«. Han holdt paa sin kølige Vis af hende, som hun af ham, men naar Resultatet her ganske blev, som det ønskedes, har Aagesen muligvis sin Del heri, ti bedre Mellemand kunde Fru Suhr ikke have valgt. Han havde troet paa sin Ungdomsven i den tunge Tid, da Børsen vendte ham Ryggen, og derfor viste Suhr sig

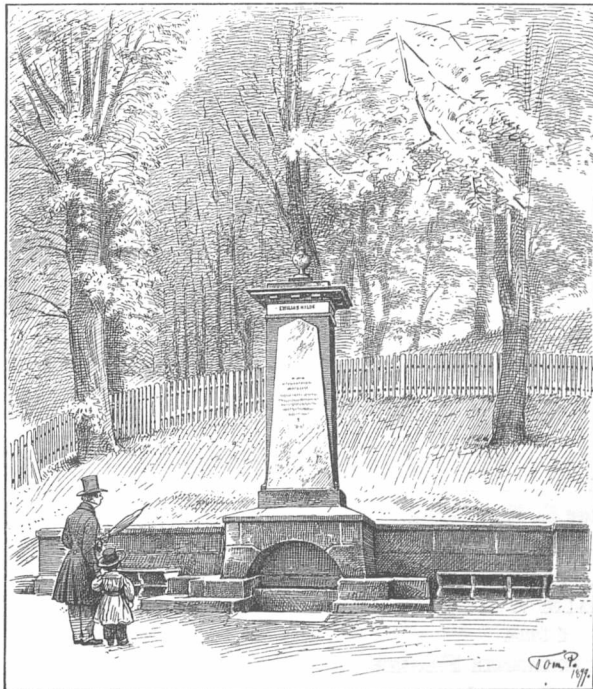

Sølyst

altid i høj Grad hensynsfuld overfor ham, der tilmed var bleven hans Svoger; 1833 havde han i en noget fremrykket Alder ægtet hans yngste Søster DOROTHEA SUHR. Sølyst blev købt — det er i 1840 — og da det en Gang var købt, var Suhr ivrig for at faa det standsmæssigt udstyret. Det var i en yderlig forfalden Tilstand. Ved Grev Schimmelmans Død i 1831 var det gaaet over til hans Broderdatter Adelaide, der var gift med Friherre Georg Heinrich von Løwenstern, men den nye Ejerinde havde Intet gjort for det. Nu opstod det igjen i Glans.

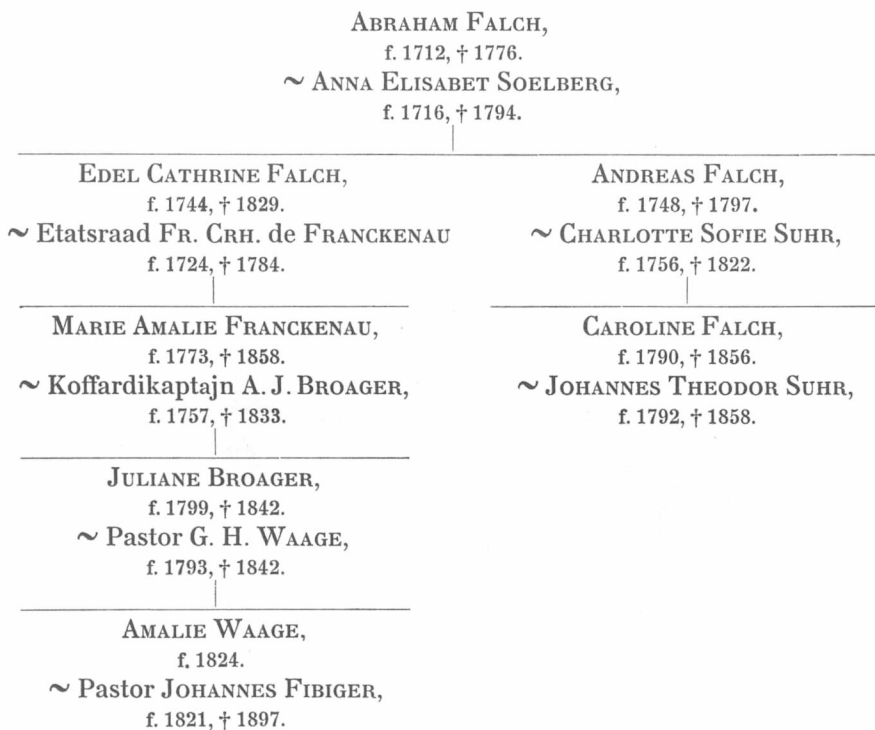
Vi have ovenfor set Fru Suhr sidde ensom i Stedet paa Gammel Torv. Tiden faldt hende lang. Uden Börn trængte hun til Börns Kjærlighed, og det er da naturligt, at hun søgte at vinde de Unge i Slægten. Allerede 1819 skriver hun til Søsteren Lise Meincke paa Møn: »Er Sophie nu ikke saa vidt, et hun kan skrive mig et lille Brev til?«, og 1823 faar hun den lille Sophie Meincke (født den 8. December 1811) over til sig i et længere Besøg, der senere blev efterfulgt af flere. »Jeg skal nok passe godt paa Sophie,« skriver hun,

Emiliekilde

»naar jeg vil vinde unge Piger af Sophies Alder, kan jeg godt,« og hun tilføjer betegnende: »Theodor og hun staa paa en ret venskabelig *stum* Fod«. Og SOPHIE MEINCKE var ikke den eneste, hun vandt. Hun knyttede ogsaa sin svagelige Broderdatter, der tillige var hendes Mands Søsterdatter, CHARLOTTE FALCH (f. 1809) til sig, og saa var der Niecerne i Nyborg, Ole Bernt Suhrs Døtre, FREDERIKKE (f. 1823), POULINE (f. 1824) og DOROTHEA (f. 1827), der alle en Tid var hos hende, ikke at tale om længere ude Beslægtede. En Kusines Datter, JU-

LIANE BROAGER, var 1823 bleven gift med Pastor G. H. WAAGE, der 1828 blev Kapellan ved Frue Kirke. Fru Suhr hørte ham oftere, og om hvorledes det gik hende, da hun en Gang i Julen 1832 vilde høre en Froprædiken af ham, fortæller hun selv Følgende: »Julemorgen var jeg i Kirke for at høre Waage. Vi troede, [at] Gudstjenesten begyndte Kl. 6; vi kom da paa den Tid, men det var først Kl. 7. Jeg kjedede mig gevaltig i den Time, og tænk, da Waage kom paa Præ-

dikestolen, faldt jeg i Søvn og sov til Kl. 8«. Senere blev Waage Direktør for Sorø Akademi, og da baade han og hans Hustru sidst i 1842 afgik ved Døden, efterladende sig fem Börn, var »Tante Caroline« strax rede til at hjælpe. I de kjærligste Udtryk tilskrev hun paa Faderens Begravelsesdag den ældste Datter Amalie og tilbød hende at komme i Huset hos sig som Datter. Dette skete dog ikke, men da Amalie Waage den 29. November 1850 ægtede den senere Pastor JOHANNES FIBIGER, stod deres Bryllup hos Suhrs. Vi kunde, skriver

Fibiger, »ikke negte den trofaste Tante Caroline den Glæde at gjøre en glimrende Fest for os«.

Og hendes Kjærlighed naaede ogsaa forskjellige Nevøer. HENRIK MEINCKE (f. 9. Juli 1813) fra Stege blev Student 1831, OLE BERNT SUHR (f. 3. Maj 1813) fra Nyborg 1832, og de to unge Mennesker fandt hurtig Vej til Tante Caroline. Da Hakon Jarl den 14. November 1833 oplevede en 25-aarig Jubilæumsforestilling, skriver hun: »Studenterne vil synge en Sang i den Anledning, som er af Birkedal* . . . det er en Student, en af mine Bekjendte, thi nu kjender jeg næsten alle Studenter; Henri og Ole er der, jeg har været saa højmodig at give hver 3 fr til det«. Hun og Studenterne kunde sammen. 1834 skriver hun en Gang: »Paa Søndag skal jeg i Studenterforeningen og se Stykket »Hvem boer her?« og Balletten »Kysset eller Middel imod en halv Times Vanvittighed«.

Der er her ligesom Noget af hendes gamle Humør, der forøvrigt havde en stærk Fjende i en voxende Sygelighed og tiltagende Tungørighed for ikke at sige Døvhed. »Jeg levede maadelig nok paa min høje Fødselsdag«, skriver hun 1833, »da min Mave var yderst slet«. Men efter denne aabenhjærtige Tilstaaelse tilføjer hun med et vist Skjælmeri: »det er dog forfærdelig, hvor man nu taler om Maver, en Mave er lige saa anstændig et Stykke som et Hoved; det er dog vist Koleraens Skyld, at man saa ugenert tør nævne Maver«. 1839 fortæller hun om, hvorledes hun for sin Helbreds Skyld hver Morgen Kl. 7 gaar en Tur paa Volden, »jeg gaaer op paa Volden ved Vesterport og gaaer da til Østerport og samme Vej hjem«. Her møder hun hver Dag de samme Mennesker, hvad der lader hende bemærke, at Kosak, hendes Hund, »ligeledes træffer nogle bestemte Hunde«. Der er ligesom Smil i Tristheden — »jeg sidder her hjemme Dag ud og Dag ind« — men der er mere. Der er ogsaa Kjærlighed til hendes Mand. Hun skal bruge Emservand, men han skal, det er en Gang i 1833, begynde at drikke Carlsbadervand i Rosenborg Have, og hun er da paa det Rene med, at hun bør opgive sin Kur, idet hun gaar ud fra, »at det vil være umuligt, at to fra et Hus kan bruge forskellige Vande, da man skal leve forskjelligt efter Kuren«. Hun betragter det at drikke Carlsbadervand som en temmelig farlig Kur og mener derfor at maatte følge sin Mand: »Der er

* se Vilh. Birkedal: Personlige Oplevelser, I, S. 171.

uendelig mange Ting at iagttage, som jeg er bange for, Theodor skal forsømme, naar han ikke har mig hos sig«. Hun er kjærlig omhyggelig for ham, men — hun stod helt udenfor hans Interessesfære, og skjönt hun i 1827 skrev (s. ovfr. S. 116): »der er saa lidt, Theodor rigtig interesserer sig for«, vise hendes egne Breve, at han havde Interesser, men at hun ikke delte dem.

Da hun i 1825 saa gjerne vil have, at han skal ophøre at arbejde saa meget som hidtil, skriver hun bl. A.: »Gud veed, hvad rart der er i at være en [af de] 32 Mænd; jeg synes, han skulde gaa ud af det; der er jo hverken Ære eller Fordel ved at sidde i Raad med 31 Vrövelhoveder; i Banken er han dog ikkun 4 Gange om Aaret«. I Oktober 1834 er hun led og kjed af den idelige Tale om Valgbare og Uvalgbare i Anledning af Forordningen om raadgivende Stænders Indførelse, og i det paagjældende Brev tilföjer hun: »Jeg har haft den Ære at have den valgbare Hr. Professor David tilbords en Dag, Scavenius var herinde tilligemed Holger [Aagaard] og Carl Neergaard, og da kan Du tro, det gik som en Kjep i et Hjul. Jeg er imidlertid kommen saa vidt, at jeg læser »Fædrelandet«, men jeg tror næsten, at det er for den moralsk fordærvede Ungdoms Skyld, at jeg studerer det«. Det fangede ikke hendes Hjærte, som det kan ses, naar hun en Maaned senere skriver: »Du kan da tro, jeg er midt i Valget, Kl. 7 staar Theodor op og Kl. 8 drikker vi The, da Theodor Kl. 9 skal hen i Valgvrövel. Der sidder han til Kl. 2. Om Aftenen læser jeg, hvor mange Stemmer Hr. Bang og Hr. Ussing har faaet siden sidst, jeg kan da mærke, at jeg ingen rigtig Patriot er, thi [det] er mig saa aldeles ligegyldigt, hvem der vælges . . . jeg er rigtignok glad over, at Theodor ikke kan blive valgt, thi det havde dog været kjedeligt, at han skulde ligge ude i Roskilde«.

Det er herefter afgjort, at Theodor Suhr foruden sine Handelsinteresser havde udprægede offentlige Interesser. Som sin Fader og Bedstefader følte han sig draget til at virke for den kommunale Udvikling. Fra 1822—34 var han en af Byens 32 Mænd, og samme Aar han blev indvalgt i denne Forsamling, blev han en af de 15 Repræsentanter, der efter Oktrojen af 4. Juli 1818 sammen med 5 Direktører bestyrede Nationalbanken. Det viser, at han nød Kjøbmandstandens Tillid, og i denne Stilling vedblev han til 1835. Det tör herefter nok antages, at han kunde have haft Lyst til at blive Stænder-

deputeret. Men da saavel Valgret som Valgbarhed efter Forordningen af 15. Maj 1834 var knyttet til Grundejendom og Huset J. P. Suhr & Sön udelukkende ejedes af hans Moder — han drev som Husets Prokurist ikke en Gang selvstændig Næring — kunde han ikke komme i Betragtning. Valget skulde imidlertid i Kjøbenhavn forestaas af Magistraten »under Medvirkning af Stadens 32 Mænd«, og herved var han saa godt som selvskreven til at faa med det at gjøre. Det fandt Sted i Dagene fra den 17.—24. November 1834. Han var Medlem af Komiteen for anden Sektion, der omfattede Vester- og Snarens-Kvarter og havde Etatsraad Borgemester FR. HAMMERICH til Formand. Men allerede før Valget havde han været virksom i den Komite, der forestod Udarbejdelsen af Listerne over de Valgberettigede og Valgbare i Kjøbenhavn. Her var Etatsraad Borgemester D. G. R. BENTLEY Formand, men det var Suhr og ikke ham, der bl. A. skrev til Prins Kristians Privatsekretær, Etatsraad Adler, for at erfare, hvorvidt Prinsen som Ejer af et af Palæerne paa Amalienborg ønskede at blive opført paa Listerne. Theodor Suhr kjendte jo personlig Etatsraad Adler.

Hvad der her er meddelt, bekræfter Fru Heibergs Udsagn om ham, at han »havde stærke politiske Interesser«, og naar Fru Suhr beretter om en Middag med David, Scavenius, Holger Aagaard og Carl Neergaard som Gjæster i Oktober 1834, staa vi sikkert overfor en lille politisk Middag. David er den bekjendte Politiker Professor N. DAVID og de tre Andre, af hvilke jo de to første vare i Slægt med Suhrs, vare Kammerjunker PEDER SCAVENIUS til Gjorslev, HOLGER AAGAARD til Iselingen og CARL NEERGAARD til Gunderslevholm, af hvilke den første og sidste lige vare valgte til Stænderdeputerede, medens Holger Aagaard var bleven Supleant.

Der var oftere Selskab i Huset nu. I Januar 1835 skriver Fru Suhr: »Paa Fredag skal vi have Mandfolkeselskab, her kommer 2de Herrer, som ikke forhen har været her, den ene er Herman Bech, der nu er bleven noget ved Frederiksværk, og den 2^{den} er Professor juris Bang, da Theodor har spist hos ham i Vinter; jeg kjender ikke Bang, men han er jo nu i Moden«. Deputeret i General-Toldkammeret HERMANN BECH var den 6. Januar 1835 bleven udnævnt til Administrator ved Frederiksværk, og Professor P. G. BANG var i November 1834 bleven Stænderdeputeret. Den Suhrske Omgangs-

kreds synes i det Hele at have udvidet sig. En tilfældig opbevaret Liste viser, at der til et Herreselskab eller, som Fru Suhr skriver, Mandfolkeselskab, den 22. Januar 1833, var indbudt: Konfessionarius J. P. Mynster, Konferensraad Højesteretsassessor Niels Engelhardt, Etatsraad Højesteretsadvokat F. W. Treschow, Etatsraad Professor P. O. Bröndsted, Dispachør Mathias Aagesen og hans to Brødre Generalavditør Andreas Aagesen og Etatsraad Bankdirektør Nikolaj Aagesen, Etatsraad Kommitteret i Rentekammeret C. L. Kirstein, Kammerjunker P. B. Scavenius, Justitsraad Kommitteret i Kommercekollegiet Carl Malling, Justitsraad Assessor i Landsoversamt Hof- og Stadsretten Lars Jess Holm, Professor F. C. Petersen, Grosserer Sass, Pastor G. H. Waage og Etatsraad, Privatsekretær hos Prins Kristian J. G. Adler.

Og Suhrs politiske Interesse ophørte ikke med Stændervalget. I Begyndelsen af 1835 var han Medindbyder til Trykkefriheds-Adressen. Med Grosserer N. J. MEINERT stod han her som Handelens Repræsentanter ved Siden af Mænd som J. F. SCHOUW, H. N. CLAUSEN, HÖYEN og SIBBERN. Det er herefter givet, hvilket politisk Parti han tilhørte, og sammen med det stod han da ogsaa i 1848. Naar der i det demokratiske Partis Organ »Nyeste Postefterretninger« for den 1. September 1848 i Anledning af Agitationen for de forestaaende Valg til den grundlovgivende Rigsforsamling meddeles, at »den doktrinær-liberale Klike« Aftenen för havde holdt »sit første hemmelige Møde« i Universitetsbygningen, og at her under J. F. Schouws Forsæde var samlet »Herrer med ægte Professor-Miner«, »velspækkede Børsspekulanter«, Repræsentanter for »Spidsborgerdømmet« o. s. v., da kan der vel næppe være Tvivl om, at jo Etatsraad Suhr — han var bleven Etatsraad den 28. Juni 1847 — var med her. Der blev den Gang fra den demokratiske Side brugt stærke Udtryk mod det national-liberale Parti, og Suhrs Navn synes at have spillet en Rolle. I Juli 1848 var der megen Tale om »det Suhrske Komplot«, om at Ussing og David delte Penge ud o. s. v., uden at det dog er ganske klart, hvad dette Komplot skulde være gaaet ud paa, om det i det Hele havde existeret. Der var mange fantastiske Rygter i Omløb den Gang. Men sikkert synes det, at Tschernings Udnævnelse til Minister i Marts s. A. staar i Forbindelse med Samtaler, der ere førte i det Suhrske Hus.

En Aften, nogen Tid för Opröret i Hertugdömmene brød ud, havde Tscherning hos Suhrs udtalt, at han med fuldstændig fri Raadighed over alle Midler vilde paatage sig at have 6000 Mand ved den slesvigske Grænse i mindre end tre Uger, medens der efter den gængse Anskuelse udkrævedes sex Uger hertil. P. G. Bang, der ogsaa var tilstede, bad ham vogte sig for store Løfter, ti han risikerede at blive tagen paa Ordet. Og han blev tagen paa Ordet. Heraf som af Alt, hvad der skete i dette vidunderlige Aar, maa Suhr sikkert have været stærkt optagen. Efter sine Forbindelser kunde han følge Begivenhederne paa nært Hold, og det var jo fra selve Gammel Tory, at det beröimte Folketog den 21. Marts gik ud. Hoved saas ved Hoved fra Torvets ene Husrække til dets anden, medens der ventedes paa Magistrat og Borgerrepræsentation, der forhandlede paa Raadhuset; »Danmark dejligst Vang og Vænge« lød over Torvet »ikke som en Oprörssang men höjtideligt som en Psalm i den fyldte Kirke«.

Vinduerne i den Suhrske Gaard have sikkert været tæt besatte ved denne Lejlighed. Kredsen, der samledes her, var jo, som vi have set, ikke lille, men Tankerne hos de Enkelte have muligvis været höjst forskellige, ti Kredsens Medlemmer hørte til forskellige politiske Lejre. Trods sin Kulde i Hjemmet maa Theodor Suhr have haft Egenskaber, der fængslede Folk. Det fortælles, at han er set Arm i Arm med Sören Kierkegaard og, som vi nedenfor skulle se, forstod han at knytte Johan Ludvig og Johanne Louise Heiberg til sig.

1823 skriver Fru Suhr: »Bröndsted og Theodor er evig forsorne gode Venner; jeg forsikrer Dig, der er [en] Harmoni imellem de to, som er utrolig; det kommer vist af det, [at] de ere saa forskellige«. Hun yndede Bröndsted, »han piner ikke een med Politik og Hestevæddeløb, men taler om Ting, som ogsaa kan interessere et stakels Fruentimmer«, men derfor stod han ikke uden Kritik overfor det Suhrske Hus. 1826 hedder det i et Brev fra Fru Suhr i Anledning af et Selskab, de havde haft: »Bröndsted var med og blev overøst med Mad og Drikke, saa jeg tænker, han ikke oftere vil sige, at Lord Canning er gjerrig«. Det er hendes Mand, der af en eller anden Grund har faaet Navn efter den store engelske Statsmand George Canning († 1827), og forsaavidt kunde det være naturligt nok, som

der kunde synes at maatte Statsmandsevner til for paa een Gang at have Venner som Kammerjunker (fra 1840 Etatsraad) Peter Br. Scavenius og Kaptajn A. F. Tscherning. Men Forholdet faldt dog ganske naturligt.

Hvad først SCAVENIUS angaar, da hørte han som oftere nævnt til Familien, og sær, som han i mange Ting maa have været, blev der paa een Gang taget Hensyn til ham og let af ham. 1830 skriver Fru Suhr med Hensyn til hans Optræden ved en bestemt Lejlighed: »Du kan tro, jeg tog Bladet fra Munden og sagde ham mangan god Sandhed i Anledning af hans Egenkjærlighed, hvorover han tilsidst blev flau og tavs; det er virkelig en Lykke for Peter, at han imellem tilbringer nogle Timer i mit oprigtige Selskab; Theodor sparede ham

JOHAN PETER SUHR, f. 1712, † 1785.			
CHRISTINE SUHR, f. 1752, † 1782. ~ LUCAS DEBES, f. 1740, † 1777.	CHARLOTTE SOFIE SUHR, f. 1756, † 1822. ~ ANDREAS FALCH, f. 1748, † 1797.	OLE BERNT SUHR, f. 1762, † 1815. ~ DOROTHEA BECKMAN, f. 1759, † 1842.	
KARINE DEBES, f. 1755, † 1825. ~ JACOB SCAVENIUS, f. 1751, † 1820.	ELISABETH FALCH, f. 1784, † 1863. ~ CARL MEINCKE, f. 1787, † 1862.	CAROLINE FALCH, f. 1790, † 1856.	JOHS THEODOR SUHR, f. 1792, † 1858.
PETER SCAVENIUS, f. 1795, † 1868.	~ SOFIE MEINCKE, f. 1811, † 1872.		

saamænd ej heller«. Men samtidig behandles han med Hensyn, og hvad der navnlig interesserer, er, om den rige Mand vil vedblive at være ugift. Da hans Søster ANNA SCAVENIUS i 1832 blev forlovet med Historikeren H. F. J. ESTRUP, skriver Fru Suhr: »Gifter Peter sig nu ikke, gjør han det da aldrig«, og der er vist Ingen, der er bleven mere forundret end hun, da han faa Aar efter giftede sig med — hendes Søsterdatter, den ovenfor omtalte lille SOPHIE MEINCKE, der var hans sexten Aar yngre Næstsøskendebarn. »Sofies Forbindelse haaber jeg, vil vedblive at være en Lykke for hende«, skriver Fru Suhr Aaret efter, »lad Peter være underlig i mange Ting, imod Sofie er han altid kjærlig«. Scavenius blev, som ovenfor nævnt, Stænderdeputeret 1834, og som saadan stod han væsentlig paa Theodor

Suhrs Side i Spørgsmaalet om Kobberførerne, da det i 1838 kom for i Stænderne, givne Privilegier skulde saa vidt muligt respekteres; i 1848 blev han Medlem af den grundlovgivende Rigsforsamling, hvor han protesterede imod Grundloven. Han hørte til yderste Højre.

TSCHERNING stod lige i den modsatte Lejr. Hans Anskuelser vare, efter Fru Heibergs Udsagn, Suhr i høj Grad imod. Tscherning blev jo ved et kongeligt Reskript af 6. Juni 1833 paa Grund af sine for frie Anskuelser sendt til Udlandet paa en Undersøgelsesrejse, der »vilde medtage lang Tid«; det var en ligefrem Landsforvisning, der varede i over fem Aar. Fru Suhr skriver herom: »Hvad siger du til Kaptajn Tschernings Afrejse? Jeg siger, han var en politisk Kandestøber; nu kan han jo probere, om det er behageligere at kunne tale hvad han vil, eller egentlig skrive hvad han vil, ude af Landet end som at være ordentlig som andre Mennesker og leve her med sin Familie og Venner«. Fru Suhr synes ikke at have næret helt venlige Følelser mod Tscherning. Men trods de modsatte politiske Anskuelser var og blev Theodor Suhr hans Ven. Suhr var, skriver Fru Heiberg, »en højst trofast Natur«, og som Bevis herpaa fremdrager hun hans Venskab for Tscherning.

Tscherning var født i December 1795, altsaa kun halvfjerde Aar yngre end Theodor Suhr, og da de i Tyverne mødtes paa Frederiksværk, synes de strax at have sluttet sig til hinanden. Hvad Tscherning skrev om Frederiksværk i »Statsøkonomisk Arkiv« 1826, sættes i Værk af Suhr Aaret efter, og da Tscherning i Efteraaret 1828 drager til Grækenland for at deltage i det franske Expeditionskorps' Foretagender paa Morea, ordner Suhr hans Kreditiv. Allerede den 22. Oktober 1828 skriver Tscherning til ham fra Toulon, og Suhr svarer ham den 12. November med et Brev, der giver fyldige Oplysninger om, hvorledes det gik i Dampmaskine-Sagen: »Deres Fader ytrede sig meget tilfreds med v. Würden, der i Forening med mig har søgt at befølge den Fremgangsmaade, De anbefalede os, for hvilken vi er Dem takskyldige«. Han underskriver sig »Deres særdeles hengivne«. I et Brev, som Tscherning kort efter skriver til sin Fader, hedder det: »Hils Moder og Søstre, Meza* og de smaa

* Kaptajn (senere General) Chr. Jul. de Meza havde 1821 ægtet Tschernings Søster Elisabet Birgitte.

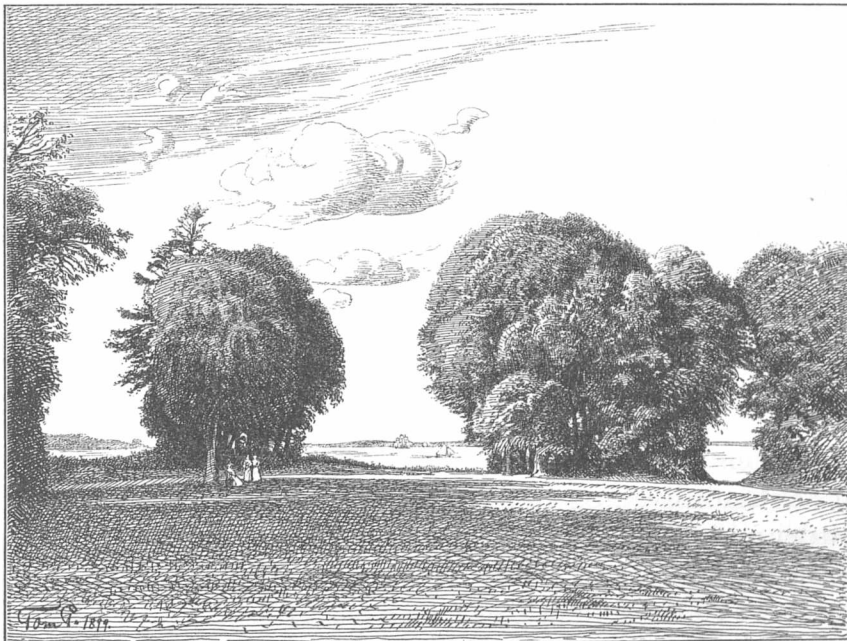
Rollinger og gode Venner paa Frederiksværk ret meget fra mig; jeg tænker tidt paa dem, paa Støberiet, Valseværket etc.; seer Du Suhr, saa hils ham«.

Da Tscherning er borte fra 1833—38, vexler han og Suhr Breve paany, og den 15. September 1835 beretter Suhr ham bl. A. om en paatænkt ny Toldforordning. »Man har sagt,« skriver han, »at dersom Forslaget uforandret antages, saa vil Fabrikvæsenet her i Landet gaa tilgrunde, hvilket dog synes en betænkelig Sag, efter at saa mange Kapitaler i denne Retning i de sildigere Aar ere anlagte og paa en Tid, hvor Handelen er saa overordentlig daarlig og elendig«. 1838 kom Tscherning hjem, men kun for Aaret efter at drage til Frankrig i private Ansættelser. Først bestyrede han et Kulværk i Auvergne og derpaa Jernbanen fra Montpellier til Cette. Det er derfor af flere Grunde naturligt, at Suhr henvendte sig til ham, da han i 1842 ønskede et Forhold ordnet i Frankrig. Grosserer Will. E. Fiedler havde opgivet sit Bo, i hvilket J. P. Suhr & Sön var en større Fordringshaver for Kul leveret Fallenten til det franske Dampskibsselskab l'Europe's Skibe, der gik imellem Havre, Kjøbenhavn og St. Petersborg. Huset anmeldte Fordringen, men samtidigt sendte det Tscherning til Havre, hvor han i direkte Forhandlinger med det nævnte Dampskibsselskab fik Sagen ordnet efter Ønske, uden derefter at ville modtage et Honorar paa 5000 Rd., som Suhr skal have ønsket at give ham*.

Som en tredje betydelig Mand, der sluttede sig til Theodor Suhr, skal her nævnes den juridiske Professor P. G. BANG, den senere Indenrigsminister og Konseilspræsident, der særlig interesserede sig for Godsadministration og Landvæsensforhold. Efter at være bleven Stænderdeputeret i November 1834 kom han første Gang i Suhrs Hus i Januar 1835, men derefter blev han en hyppig Gjæst. Suhr nærrede stor Tillid til hans juridiske Dømmekraft, og det var ham, der stod som Tilskynder og Raadgiver, da Suhr købte de ovenfor nævnte Godser Bonderupgaard og Merløsegaard. I politisk Henseende var her ingen Vanskeligheder. Bang var en praktisk Mand uden udprægede Partiinteresser. Han har muligvis været konservativ med Scavenius og liberal med Tscherning.

* I »Af Anton Frederik Tschernings efterladte Papirer« (I, S. 33) sættes Rejsen vistnok urigtigt til 1844.

Kredsen udvidede sig, og efter at Theodor Suhr var gaaet ind paa at kjøbe Sølyst (1840), er det, som om der vaagner Trang til udvidet selskabeligt Liv hos ham. Alt skal indrettes standsmæssigt, og Fru Suhr skriver fra den nye Ejendom: »Du kan ej tro, hvor her er smukt endogsaa i Regn. Theodor har meget travlt, her er bestandig Haandværksfolk«. Men godt havde hun det ikke. Det paagjældende Brev, der som sædvanligt er til hendes Svoger Meincke, begynder saaledes: »Efter megen lang Tid skriver jeg disse Linier til Dig, for

Udsigten over Sundet fra Sølysts Have

at sige Dig, at jeg er rask igjen . . . I 14 Dage har vi nu siddet paa Sølyst; godt har jeg ikke haft det, . . . jeg haaber dog, vi en Gang faa Varme«. Og Sommeren kom naturligvis med Lys og Varme over det dejlige Sted, men derfor er det dog et Spørgsmaal, om Sølyst blev det forjættede Land for hende, som hun havde tænkt. Den kølige Temperatur, der var ejendommelig for Hjemmet paa Gammel Torv, flyttede med til Sølyst.

Den 30. Marts 1841 indtraf Ægteparrets Sølvbryllupsdag, og om

den skriver hun: »Dagen gik meget rolig; om Morgen kom Tante Suhr og Tante Schou, de drak Chokolade med os og fik Julekage tilligemed Sofie, der bragte mig et Bæger med dejlige Blomster, hun saa ud som Flora, hun var selv den smukkeste Rose, Dorothea og Ole, Peter var ude* ; derpaa kjørte vi til Sølyst, drak Bouillon, men der var for lidt, Theodor fik en tynd Kop, og jeg slet Intet; der var ogsaa for lidt Madeira. Det var Gjerrighed af mig, thi jeg vilde ikke tage Hul paa en ny Flaske; jeg slog mig til Kildevand fra Emieliekilde. Derpaa kjørte vi ind, spiste Østers og Fugle og Apelsinis og drak Madeira, derpaa gik Theodor paa Kontoret, drak Kaffe nede og ligeledes The, og Kl. 10^{1/2} laa vi i Sengen. Om Aftenen var det noget ensomt, jeg var umaadelig søvnig. Du ser altsaa heraf, at man kan opleve Sølvbryllup paa forskjellige Maader. Jeg fik en Karet af Tante Suhr, af Theodor Blomster og en Lænestol, som jeg ikke veed om, [hvorvidt] den er min eller Theodors med; jeg gav Theodor en Flaske, et Glas og en Bakke til Sølyst til Vand, ligeledes forærede jeg ham en Ting, som jeg finder er en fin Present, nemlig Tante Suhrs Portræt malet i Oliefarve af Gertner^{***}.

Der er ikke megen Sol heri, og der kom endda nye Skyer paa Himlen.

1839 havde Ægteparret gennemgaaet en Kur i Ems og her truffet J. L. Heiberg og Frue. De havde tidligere kun flygtigt set hinanden i Selskabslivet, og trods Suhrs i Begyndelsen synlige Ulyst, blev der nu indledet et Bekjendtskab, der fik vidtrækkende Betydning. Suhr, der »ikke i 20 Aar havde været paa Komædie« og aldrig havde set Fru Heiberg paa Scenen, fik saa stor Interesse for hende, at han ordnede det saaledes, at han og hans Hustru nu hver Søndag gik i Teateret, og igjennem Tscherning, der var en god Ven af Heibergs, blev Emserbekjendtskabet fornyet; de to Familier saas ved hinandens Selskaber. Og herved blev det ikke. Heiberg og Frue bleve indbudte til at tilbringe i alt Fald en Del af Sommerferien paa Sølyst, hvad der ogsaa fra 1844 blev til Virkelighed. Suhr vidste

* Tante Suhr er Theodor Suhrs Moder, Tante Schou dennes Søster Etatsraadinde Schou, Sofie er vistnok Sofie Scavenius f. Meincke, Dorothea og Ole ere Dorothea Suhr og hendes Broder Student Ole Suhr, begge fra Nyborg, Peter er Fru Suhrs Broder Grosserer J. P. Falch.

** Det er dette Maleri, der er gengivet i Fotogravuren ovfr. ved S. 94.

ikke alt det, han vilde gjøre for disse sine kjære Gjæster. Han ligesom tæde op overfor Fru Heiberg, der fik ham til at have ideale Interesser og helt vandt hans Fortrolighed.

Sammen med en Række store Folk, Statsminister MØSTING, Greve A. W. MOLTKE, Konferensraad N. A. HOLTEN, Hofraad J. HAMBROE, Grosserer A. N. HANSEN og Generalkonsul H. L. FRÖLICH havde han 1831 været med til hos Bissen, der den Gang var i Rom, at bestille en Buste af Thorvaldsen til Kunstakademiet. Men her har for ham sikkert andre Hensyn end Kunsthensyn gjort sig gjældende. »I hans rigt forsynede Hus i Byen, paa Sølyst fandtes ikke et Maleri, ikke en Statue, ikke et Bogskab«, skriver Fru Heiberg, og selv om dette maa siges at være stærkt overdrevet, kan det være ganske betegnende, at Suhrs Navn, der findes i den første Subskribentliste paa »Kunstbladet« (1836), strax efter forsvinder, som om det var kommet der af en Fejltagelse. I Aargangene for 1837 og 1838 leder man forgjæves efter det. Men nu blev det anderledes, og karakteristisk er det i saa Henseende, at han ikke alene anskaffede en Række Malerier, men at f. Ex. Jerichau i 1852 fik Bestilling paa »Slavinden« til ham i Marmor. Det skal ogsaa her nævnes, at da der i 1856 var Tale om et Monument af Jerichau paa Kristian VIII's Grav i Roskilde Domkirke, tegnede Suhr sig for ikke mindre end 3000 Kr. Her mødtes, som det synes, den vakte Sans for Kunsten og dens Udøvere med hans Hengivenhed for den afdøde Fyrste.

Den i og for sig glædelige Forandring, der saaledes indtraadte med Theodor Suhr, kunde dog ikke være hans Hustru ganske behagelig. Det var jo en anden Kvinde, der bevirkede den, og det er i saa Henseende oplysende, hvad JOHANNES FIBIGER i »Mit Liv og Levned« skriver herom: »Der var vel egentlig ikke noget ondt deri, men den forunderlige Modsætning mellem hans og den skjønne Kunstnerindes Skikkelse kunde dog ikke andet end give Anledning til en Del Satire. Værre var det, at det heller ikke kunde andet end at gjøre Forholdet mellem ham og hans brave Hustru endnu ringere, end det för havde været. Dog veed jeg, at hun tiltrods for hvad der var kommen dem paatværs, dog altid holdt af ham, satte ham højt og virkelig var ham en trofast Hustru. Fru Heiberg var ogsaa forstandig nok til at vise hende al den Opmærksomhed, hun kunde; men det var svært, thi mod hende var Fru Suhr stram nok«.

Paa den anden Side skal der ogsaa her mindes om, hvad Fru Heiberg skriver: »Saa ofte Samtalen, naar Suhr og jeg vare ene, faldt paa hans Kone, da ytrede han sig med en høj Grad af Agtelse og Hengivenhed for hende. Med et stort Velbehag kunde han dvæle ved, hvor smuk hun var, da de blev gifte . . . og aldrig forsömte han ved slige Samtaler Lejligheden til at tilföje Et og Andet til hendes Roes«. Fru Heiberg tilföjer: »Dette Ægtepar var og blev mig en Gaade«.

Men som Forholdet var, vedblev det, og Fru Suhrs Helbred blev ringere og ringere. 1853 fulgtes hun til Franzensbad af sin Niece fra Nyborg Frederikke Suhr, og den 10. November 1856 afgik hun ved Döden. Hendes — efter Fru Heibergs Meddelelse dybtsörgende — Mand meddelte Dödsfaldet paa følgende Maade: »Min elskede, trofaste Hustru Christine Caroline Andrea f. Falch omskiftede ved en rolig Död den 10de November om Morgenen det Timelige med det Evige. Begravelsen finder Sted fra Hjemmet Fredagen den 14de November Kl. 11^{1/2}«.

IV

I 1849 havde den Suhrske Forretning bestaaet i hundrede Aar. Om nogen Fest i den Anledning forlyder der Intet, men dog blev Jubilæet erindret. Den 22. November 1849 skjænkede Theodor Suhr 10,000 Rd. til Grosserer-Societetets Understøttelsesfond*, og med Gavens Fremsendelse udtalte han et Ønske om, at Personer, der havde tjent hans Handelshus, eller Enker efter saadanne, hvis de maatte blive trængende og findes værdige, særlig maatte komme i Betragtning. Det var en stor Gave, men han gav endnu mere bort i Dagens Anledning. Der foreligger saaledes følgende Brev fra ham til hans Broderdatter SOFIE fra Nyborg, der 29. December 1848 var bleven gift med Løjtnant (senere Kaptajn) J. F. L. MATTHIESEN, der forövrigt snart efter faldt i Slaget ved Isted:

»Det er idag 100 Aar siden, at min salig Bedstefader, Din Oldefader, begyndte den Handel, hvilken af mine salige Forældre hæderligen vedligeholdtes og nu af mig ved Forsynets Naade fortsættes. Jeg vedlægger herved 200 Rd., bedende Dig at benytte disse under Erindringen om en for vor Familie höjtidelig Dag.

* Efter hans Död modtog Fonden i Henhold til hans testamentariske Bestemmelse endnu 5000 Rd.

Endvidere sender jeg Dig herved 6 Stkr. Obligationer à 5 pCt. lydende tilsammen paa 1000 Rd. og noterede paa Dit Navn, af hvilke Renten er afskrevet indtil 11. Decb. 1849. Jeg opfylder paa denne Maade det Dig givne Løfte om at forære Dig et saadant Beløb som Bryllups Gave.

Kiøbenhavn 22. November 1849.

Din hengivne

J. Th. Suhr.«

Han ligesom opsparer at gjöre vel indtil denne Dag. Og med hvilken ejendommelig Følelse maa det ikke have været, at han udsendte sine rige Gaver. 34 Aar för var han traadt til overfor det stærkt dalende Hus; med Anspændelse af sine yderste Kræfter havde han arbejdet for dets Opkomst, for det Navn, han satte saa höjt, for det Suhrske Navn, og hans Bestræbelser vare lykkedes. Han selv var gaaet frem. 1829 var han bleven Agent, 1847 Etatsraad og den 6. Oktober 1849, d. v. s. ved Udnævnelserne paa Kong Frederik VII's Fødselsdag, Ridder af Dannebrog*, muligvis i Anledning af det tilstundende Jubilæum. Og Husets Formue var gaaet frem. Ved Udgangen af 1848 havde han opgjort den til 1,102,000 Rd. Men ikke alene for ham, ikke alene for Huset var den 22. November 1849 en Mærkedag, den var, som han skriver til Fru Sofie Matthiesen »en for vor Familie höjtidelig Dag«, og vi skulle nedenfor se denne Familiefølelse give sig endnu stærkere Udslag.

Ja, hvor var Meget forandret. Han stod nu som Millionær, medens han i 1821 skrev: »selv ejer jeg aldeles Intet« (s. ovfr. S. 113), hvad der er i god Overensstemmelse med det reciproke Testamente, som han og hans Hustru den 29. Januar 1820 oprettede. De skulde arve hinanden, men den gjensidige Arv betragtedes ikke som stor; det hedder i Testamentet, at hvis den Længstlevende af dem paany giftede sig, skulde han eller hun være pligtig til »istedenfor Deling med den Afdødes Arvinger forinden Kopulationen at betale disse Arvinger en Gang for alle 50 Rbd. rede Sølv«!

Snart efter Jubilæumsdagen foreligger der et Aktstykke, der viser helt forandrede Forhold, medens det samtidig viser, at Theodor Suhr ikke alene saa tilbage, men ogsaa fremad. Hvem skulde fortsætte Huset, naar han traadte fra? Selv havde han jo ingen Börn. Men selvfølgelig maatte det være en af Slægten. Og da han, som vi

* Han blev endnu Dannebrogsmænd 1854 og Kommandør af Dannebrog 1855.

ovenfor have set, stod Broderen i Nyborg særlig nær, er det naturligt, at Valget faldt paa dennes ældste Søn, den OLE SUHR (f. 3. Maj 1813), som Fru Caroline Suhr 1833 havde givet tre Mark til Hakon Jarls Jubilæumsforestilling. Theodor Suhr opretter den 20. April 1850 »med Samtykke af min Hustru« et Testamente, og heri hedder det, at Firmaet skal gaa over til den nævnte Brodersøn, »hvis han ønsker at overtage samme paa de af mig foreskrevne Vilkaar«. Det er, som om han begyndte at blive træt af det daglige Slid, og dog kunde han ikke undvære det. Skjøndt Firmaet fra Udgangen af 1855 gik over til den nævnte Brodersøn, vedblev han daglig, naar han da ikke var borte fra Byen, at indtage sin sædvanlige Plads paa Kontoret, der var Fælleskontor for ham og hans Medarbejdere. Et eget Chefskontor gaves ikke. Han sad i det store Kontor paa første Sal ved en Pult udfor det Vindue, der er nærmest ved Vestergade; en Skjærm skjulte ham for de Indtrædende, men ved et i Vinduet anbragt Spejl var han i Stand til strax at se, hvem det var, der traadte ind. Hvem der paa den Tid var hans Medarbejdere, fremgaar af det ovennævnte Testamente, ti han betænker dem alle deri. Det var Bogholder S. V. ISBERG, Pakhusforvalter C. K. HANSEN, Forvalter JOH. PÖHLS samt Fuldmægtigene SCHIÖTT og HOLMBLAD*.

Hvad hans Hustrus Stilling efter dette Testamente angaar, da er her at mærke, at hun ikke, som efter det gjensidige Testamente af 1820, vilde blive hans Universalarving, hvis hun blev den Længstlevende. Det skulde en Familiestiftelse være, som han opretter under Navn af »Johannes Theodorus Suhrs og Hustru Caroline Falchs Stiftelse«, men af den tillægger han sin Hustru 10,000 Rd. om Aaret foruden 50,000 Rd. som Kapital til fri Raadighed, ligesom Ret til at blive boende i Stedet paa Gammel Torv og til at have Brugsret over Sølyst, de to sidste Ting paa billige Vilkaar.

Da hun døde för sin Mand, kom dog ingen af disse Bestemmelser til Udførelse, og under 7. Februar 1857 gjorde Theodor Suhr et yderligere Testamente, kort för han for sit Helbreds Skyld rejste sydpaa. Hans Bryst var stærkt angrebet. Paa denne Rejse ledsage-

* Af disse betænktes de to Første hver med 5000 Rd., de Andre med mindre Summer. S. V. Isberg bliver omtalt senere. C. K. Hansen er Stifteren af det store Dampskibsfirma af dette Navn, CHRISTIAN KJELLERUP HANSEN f. den 13. Juli 1813, † den 1. Juni 1868.

des han af TSCHERNING, som han i et Brev fra Meran til J. L. HEIBERG kalder »en ganske fortræffelig Rejsekompanion«. Der foreligger i det Hele flere Breve fra denne Rejse til Etatsraad Heiberg, og i et af dem anmoder Theodor Suhr Ægteparret Heiberg om dog endelig i hans Fraværelse at benytte hans Vogne. Ud paa Aaret kom han hjem, men kun for paany at rejse sydpaa, og denne Gang lige til Algier; paa denne Rejse var han ledsaget af sin Læge, Overlæge i Marinen J. G. COURLÄNDER.

Ogsaa paa denne Rejse skrev han oftere til Etatsraad Heiberg. Den 12. December 1857 skriver han saaledes fra Mentona: »Efter at jeg paa min Rejse næsten blot har modtaget kjedsommelige Breve fra Hjemmet om de mange Fortrædeligheder, som den finansielle Krisis foranledigede, modtog jeg idag et fornøjeligt Brev fra Isberg, hvori han oplyste mig om, at Suhr & Sön's Forretninger gik deres sædvanlige gode Gang, uden at der var mindste Anledning til at befrygte hverken Ubehageligheder eller Tab, ligesom han ogsaa underrettede mig om, at det Samme var Tilfældet med mine private Pengeforretninger«. Han fandt det forøvrigt heldigt, at han ikke havde været i Kjøbenhavn under Krisen, »da disse Begivenheder meget vilde have afficeret mit Sind«. I et senere Brev, af 26. Januar 1858 fra Algier, skriver han: »Jeg har havt den Sorg, at min Broder i Nyborg er afgaaet ved Døden. Efterat han i mange Aar har ført et meget bevæget Liv, ytrede han i Begyndelsen af forrige Aar Ønske om at kunne trække sig tilbage og ud af alle Forretninger. Jeg greb strax Tilbudet; al hans Gjæld blev betalt, et yndigt Sted udenfor Nyborg kjøbt til hans og Families Ophold og et passende Annum udsat for ham. Han levede nu lykkeligen og ubekymret og havde Konen, Edle og Fru Matthiesen om sig foruden Sönnen med Börn i Nyborg. Han var en kjærlig Familiefader, og jeg havde ret ønsket, at han nu i sin forandrede Stilling maatte gennemleve flere lykkelige Aar, men det skulde nu ikke være saa«.*

Det er, som man ser, helt fortrolige Breve, han skriver til Etatsraad Heiberg, men Fru Heiberg kalder ham jo ogsaa »vor mest hengivne Ven«. Til hende havde han forøvrigt oftere i de sidste Aar talt

* Agent Ole Bernt Suhr døde 14. Januar 1858, henved 69 Aar gammel; Edle Suhr og Fru Sofie Matthiesen f. Suhr ere hans Døtre; Sönnen Rasmus Suhr (f. 11. Decbr. 1816) fortsatte den Suhrske Forretning i Nyborg.

om sin Død som noget Nærforestaaende og da tilföjet, at han vilde stille Bonderupgaard til hendes og hendes Mands Raadighed som Sommeropholdssted, efter hans Død vilde de jo ikke længer kunne regne paa Sølyst. Og Døden lod ikke længe vente paa sig, den 10. November 1858, lige Toaarsdagen efter hans Hustrus Død, kaldtes han bort. I Løbet af Sommeren havde han ude paa Sølyst föjet forskellige Kodicer til de tidligere Testamenter, og var nu inde i Kjöbenhavn beskjæftiget med at faa alle de trufne Bestemmelser sammenarbejdede i et nyt Testamente. Just den 10. November konfererede han herom med sin Ven P. G. BANG, der nu var Gehejmekonferensraad og Justitiarius i höjeste Ret. Bang forlod ham Kl. 9^{1/2} om Aftenen, hvorefter endnu TSCHERNING var inde hos ham. To Timer efter ringede han paa Tjeneren, der ved sin Indtræden fandt ham siddende død i sin Stol.

Dødsfaldet blev bekjendtgjort af hans yngste Broder, den eneste af hans Søsken, der var tilbage, Pastor C. E. SUHR i Tved paa Fyn, og i Spidsen af Berlingske Tidende for den 12. November findes følgende lille Mindevers; der staar tre Stjerner under det:

*Rig han var, det er vist; hvor rig? det vide kun vi, som
Kjendte den Skat, der var gjemt i hans kjærlige Bryst;
Hvad udvælde deraf man hørte og saa, var kun Lidet
Mod det, der strömmede skjult ind i Sorgernes Hjem.
Medens hans Guld og hans Gods er Öjeblikets Omtale,
Tiden udletter ej, hvad dybt i hans Hjærte var gjemt;
Vædet bliver hans Grav nu af Erkjendtligheds Taarer,
Signet ej mindre hans Navn selv i fjærneste Old.*

Den 19. November fandt hans Begravelse Sted »fra Hjemmet«, hvorefter han ligesom sin Hustru blev jordet paa Gjentofte Kirkegaard, hvor et kjönt Gravmæle af Billedhugger C. PETERS pryder Graven. Efter en Bestemmelse i hans Testamente blev der paa Begravelsesdagen af hans Exekutor, Gehejmerraad Bang, og hans Sjælesörger, senere Stiftsprovst C. Rothe, anvendt 1000 Rd. »til Lindring af nogle værdige Trængendes Nød«.

Og nu staa vi overfor Skiftet efter ham, der vedblev til April 1860;

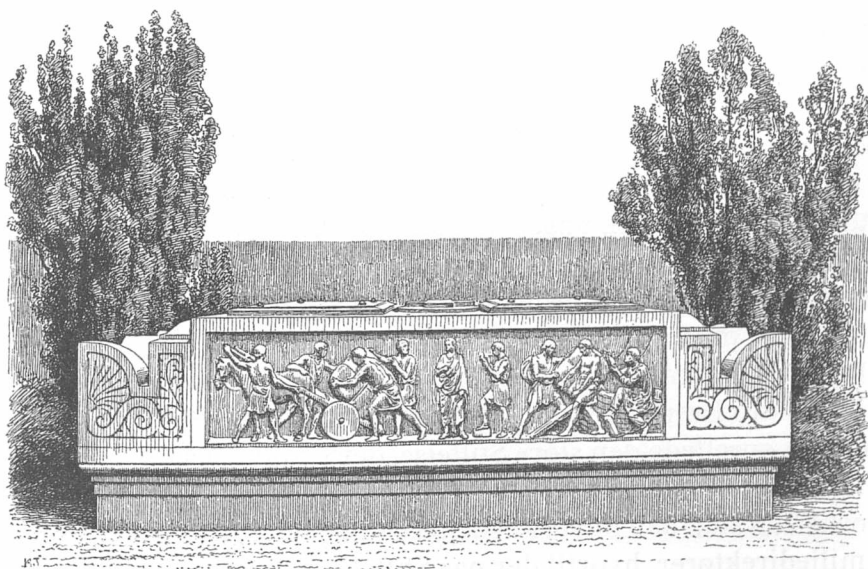

men allerede i November 1858 skabtes den Familiestiftelse, der efter den Afdødes Bestemmelse var hans Hovedarving. I Testamentet af 1850 anslog han sin Formue til 1,200,000 Rd., i Testamentet af

Basrelief fra Theodor Suhrs Gravsted (C. Peters)

1857 var den voxet til 1,600,000 Rd., og Boets Bruttomasse opgjordes til c. 2,304,000 Rd., dets beholdne Formue til c. 1,883,000 Rd., hvoraf 900,000 Rd. tilfaldt den paagjældende Stiftelse, der er som den røde Traad gennem alle den Afdødes Bestemmelser. 1821 hav-

Theodor Suhrs Gravsted paa Gjentofte Kirkegaard (C. Peters)

de han udtalt, at det Højeste, der ved Moderens Død af Husets Indehavere kunde tilsvares deres Søsken, var 20,000 Rd. til hver, hvad der ogsaa blev slaaet fast ved hendes Testamente af 1826 og fuldbyr-

det ved hendes Død i 1842. Herved forblev Husets Formue samlet hos ham, hvad der var rigtigt, da det var ham, der væsentlig havde skabt den. Nu er det, som om han vil give den tilbage, ti den Familie, som Stiftelsen skal være til Gavn for, er ikke Alle, der maatte kunne bevise at høre til den Suhrske Slægt, ja ikke en Gang Alle, der maatte nedstamme fra Husets Stifter, men udelukkende dem, der vilde have nydt godt af en rigeligere Fordeling i 1842, hans »Forældres ægte Descendenter«. I hans Testamente af 1850 hedder det: »Derhos bedes han (d. e. Exekutor Gehejmerraad Bang), strax efterat mit Bo er taget under Skiftebehandling, at sammenkalde som stemmeberettigede alle Familiens Medlemmer af det mandlige Kjöen, som ere over 20 Aar — og forstaas her, som overalt i dette Testamente og i de senere testamentariske Dispositioner, som jeg maatte oprette, ved min Familie kun mine Forældres ægte Descendenter, dog hvad Deltagelsen i den Suhrske Stiftelses Bestyrelse angaar, tillige de kvindelige Descendenters Ægtemænd, ej blot medens deres Hustruer leve, men ogsaa efter disses Død«.

Nærmere beset er denne Familie dog kun meget lille. Hans to Brødre JOHAN PETER og CHRISTEN vare døde som unge Mennesker uden at have været gifte; hans ældste Søster POULINE, der var gift med Grosserer Peter Falch († 1843), havde ved sin Død i 1823 efterladt sig fem Døtre, der alle vare døde ugifte, den længstlevende Charlotte Falch i 1849; den yngste Søster DOROTHEA, der først sent blev gift med Dispachør Mathias Aagesen, var død 1849 uden Börn, og hans yngste Broders, Præsten CARL SUHRs Ægteskab var barnløst; han var gift med en Fætters Datter Mette Kirketerp (s. Stamtavlen ndfr. S. 154). Familien indskrænkede sig til Efterkommerne efter de to Brødre DIDRIK SUHR († 1836) og OLE SUHR († 1858). Det var for dem han oprettede den store Stiftelse, der skulde bestyres af en administrerende Direktør, »en agtet Retskyndig udenfor Familien«, hvortil han som den første havde udset Gehejmerraad Bang, samt tre Familiedirektører, hvortil der paa Stiftelsens første Generalforsamling valgtes Pastor Carl Suhr, den Afdødes eneste efterlevende Broder, Konsul O. B. Suhr, der var en Søn af Broderen Ole Suhr og fra 1. Januar 1856 Indehaver af Huset J. P. Suhr & Søn, samt Overauditør, Herredsfoged M. A. d'Origny, der var gift med en Datter af Didrik Suhr.

Men tilbage til Testamenterne. Testator bestemmer i dem først en Del Legater, væsentlig til Private (Familiemedlemmer, Kontorpersonale og Tjenestefolk), men dog ogsaa til offentlig Brug; der-

Den Suhrske Familienstiftelses Kontor

efter opretter han Familienstiftelsen, som det bl. A. paalægges aarlig at udrede nogle smaa Summer til »saadanne Tjenestefolk, som i længere Tid til Tilfredshed have tjent i min Familie«, og som skal

oprette en anden (mindre) Afdeling til Understøttelser for Forskjellige udenfor den Suhrske Descendens og særlig da for hans »Hustrus Familie d. e. hendes Søsters ægte Descendenter« eller med andre Ord for Carl og Lise Meinckes * Efterkommere, »dersom nogen Trængende i denne Familie maatte findes«, og endelig fastslaar han, hvorledes det Beløb, hvormed hans Formue eventuelt maatte overstige 1,600,000 Rd., skal anvendes i forskjellige veldædige Öjemed. Herefter skabtes:

1. DEN SUHRSKE FAMILIESTIFTELSE,

hvis første Afdeling grundedes med en Kapital paa 700,000 Rd.; dens anden Afdeling tillagdes der en Kapital paa 200,000 Rd., og foruden den Meinckeske Slægt skal den understøtte trængende og værdige Slægtninge, dog kun i nedstigende Linie indtil 3dje Led inklusive og i Sidelinien saa nær som Søkende og Søkendebörn af Mænd, som ere eller have været Medlemmer af den danske Rigsdag, Borgerrepræsentanter i Kjøbenhavn, Medlemmer af Byens Magistrat, af Rigets højeste Ret, af Landsover- samt Hof- og Stadsretten eller af andre i Kjøbenhavn værende, Byen vedkommende Retter. Desuden har Stiftelsen en vis Indflydelse paa de fleste af de nedenfor nævnte Legater.

2. ET LEGAT TIL UDLAAN TIL TRÆNGENDE PROFESSIONISTER,

det er underlagt den Suhrske Stiftelses Direktion og begyndte at virke med c. 70,000 Rd.

3. ET LEGAT TIL UNDERSTØTTELSE AF TRÆNGENDE BORGERE I KJØBENHAVN,

det blev paa 15,000 Rd., som efter Testators Bestemmelse udbetaltes Kjøbenhavns Borgerrepræsentanter, idet »Saadanne, som have været Bryggere og Brændevinsbrændere, og Enker efter saadanne, naar deres Vandel er uplettet, have fortrinlig Adgang«.

4. ET LEGAT TIL VARTOV HOSPITAL;

dertil udlagdes lidt over 25,000 Rd., det bestyres af Kjøbenhavns Magistrat.

* Herredsfoged i Stege Carl Meincke, der 1843 var bleven Etatsraad, tog sin Afsked i 1858 og døde 1862; hans Hustru Elisabet (Lise) f. Falch døde 1863.

5. ET LEGAT TIL STIFTELSEN TRØSTENS BOLIG I
KLÆRKEGADE;

det blev paa lidt over 25,000 Rd. og er under »Boligens« Bestyrelse.

6. ET LEGAT FOR AFDØDE EMBEDSMÆND'S UGIFTE DØTRE;
under det henlagdes det eventuelle Udbytte af udestaaende Fordrin-
ger til et Beløb af c. 175,000 Rd., det bestyres under Københavns
Magistrat.

7. ET LEGAT FOR ET ELLER FLERE VED PRIVAT VIRKSOM-
HED OPRETTEDE INSTITUTER I KJØBENHAVN TIL HJÆLP
FOR TRÆNGENDE MEDMENNESKER

saasom Idiotanstalten, Sygehjemmet o. desl. Der henlagdes til det
c. 87,700 Rd., og ogsaa det kom under Bestyrelsen af Københavns
Magistrat, efter at Boet havde slaaet fast, at det skulde komme føl-
gende ti Institutioner tilgode: Sygehjemmet, Idiotanstalten, Stiftel-
sen for trængende Skippere samt disses Enker og Börn, Understøt-
telsesselskabet for trængende Kontorister, Foreningen til forsømte
Börns Frelse, den kvindelige Plejeforening, Sygeforeningen Hygæa,
Forsørgelsesanstalten for gamle fattige Blinde, Samfundet for det
kvindelige Tyendes Vel og Abel Katrines Stiftelse.

8. ET LEGAT FOR SÖREN OLSSENS HOSPITAL I ROSKILDE;
om dette Legats Midler, 5000 Rd., var der ikke truffet nogen ende-
lig Bestemmelse af Testator, og det var da Boets Exekutor Gehejme-
raad Bang, der besluttede at lade dem tilfalde det nævnte Hospital.

Det har sin store Interesse at se denne stolte Række af Legater,
der herefter er knyttet til Etatsraad Theodor Suhrs Navn, men det
har ogsaa sin Interesse at se nogle af de Private, som han betænker
med aarlige Udbetalinger fra 200 til 500 Rd. for Livstid. Her er først
hans »Ven PEDER BANGS« (d. e. Gehejmerraad P. G. Bangs) Börn og
eventuelle Enke samt Oberstinde TSCHERNING og Døtre, men der-
næst Politidirektør, Konferensraad BRÆSTRUP, hans Hustru og Börn
samt Gehejmerraadinde BLUHME og Døtre. Fru Bluhme, der var gift
med Gehejmekonferensraad, den tidligere og senere Konseilspræsi-
dent Chr. Albr. Bluhme, var en Slægtning af Theodor Suhr, idet
hendes Moder, Ellen f. Kirketerp, var hans Kusine. Særlig lægger
man dog Mærke til Fru HEIBERG, der afgjort behandles med størst

Coutoise. 1850 skriver han: »Det Venskab og den Opmærksomhed, Fru J. L. Heiberg i mange Aar har vist mig, har jeg sat megen Pris paa, og jeg haaber, at hun ikke vil nægte mig af min Stiftelse at modtage 400 Rd. aarligen for hendes Livstid«. 1857 föjer han til: »Det Fru Heiberg tillagte Annuum af 400 Rd. tillægges ogsaa hendes Mand og vedbliver fuldt at udredes til den Længstlevende af dem. Bestemmer Fru Heiberg sig til af nogensomhelst Grund at forlade Theaterets Tjeneste, anmodes hun om personlig for sin Livstid at modtage et yderligere Annuum af 200 Rd.« Fra 1858 findes følgende Bestemmelse: »Skovgaards Maleri »et Parti af Dyrehaven«

DIDRIK BECKMAN,

f. 1721, † 1790.

~ ELLEN PAULLI,

f. 1728, † 1802.

ELISABET BECKMAN,

f. 1754, † 1838.

~ RASMUS KIRKETERP,

f. 1747, † 1830.

DOROTHEA BECKMAN,

f. 1759, † 1842.

~ OLE BERNT SUHR,

f. 1762, † 1815.

HANS KIRKETERP,

f. 1779, † 1858.

~ METTE COLLSTRUP,

f. 1778, † 1805.

ELLEN KIRKETERP,

f. 1783, † 1837.

~ CARL ANDREAS WANDEL,

f. 1786, † 1820.

CARL EMIL SUHR,

f. 1795, † 1879.

~ METTE KIRKETERP

METTE KIRKETERP,

f. 1805, † 1881.

~ CARL EMIL SUHR

RASMINE WANDEL,

f. 1813, † 1865.

~ CHRISTIAN ALBRECHT BLUHME,

f. 1794, † 1866.

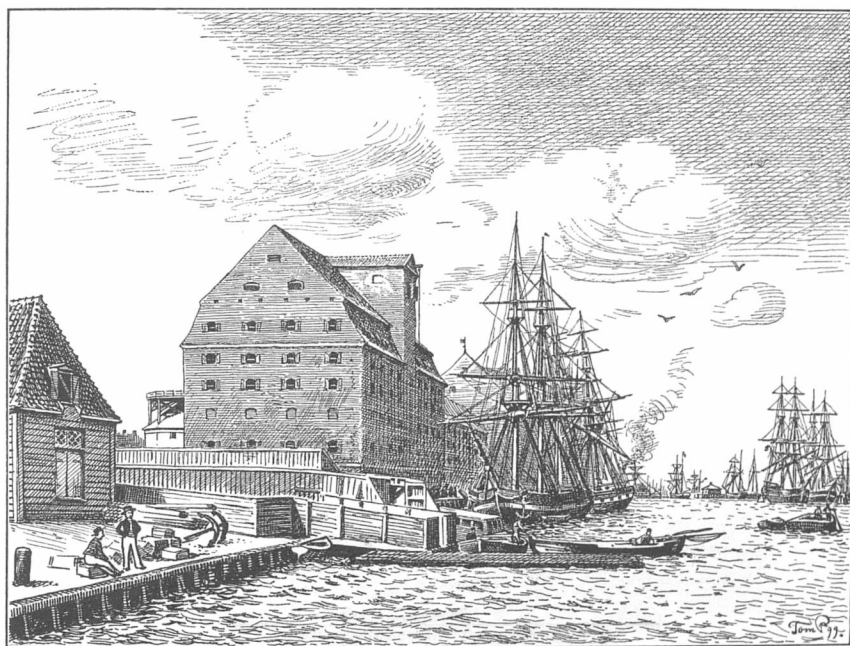
har jeg foræret Fru Heiberg, hvem det tilstilles efter min Død«, og hertil kom endnu Retten til at disponere over Bonderupgaard som Sommerbolig, hvorom der dog Intet findes i Testamenterne.

Af nok saa stor Interesse er det imidlertid at se en af de sidste Kodiciller, han i Oktober 1858 tilföjer paa Sølyst: »Enken efter forlængst afdøde OTTO BEYER i Trondhjem har jeg i flere Aar foræret 200 Rd. aarlig; disse skal hun beholde for hendes Livstid«. Hvor han en Gang holdt strengt paa sin Ret, har han senere rakt en hjælpende Haand, og han paalagde nu den Suhrske Stiftelse en Forpligtelse til at vedblive dermed. Det Suhrske Handelshus, som han hav-

de arbejdet saa strengt for, og som han paa gunstige Vilkaar havde sat sin Brodersön i Spidsen for, havde han givet et Supplement i den Suhrske Stiftelse, der med en forunderlig Sikkerhed strax blev anset for at skulle blive den væsentlige Bærer af det Suhrske Navn. Det kan ses af et lille betegnende Træk.

I Testamentet af 1857 siger Theodor Suhr: »Da jeg ved de seneste Aars Konjunkturer er kommen til den Overbevisning, at Familiestiftelser bedre sikres ved Formuens Anbringelse i saadanne faste

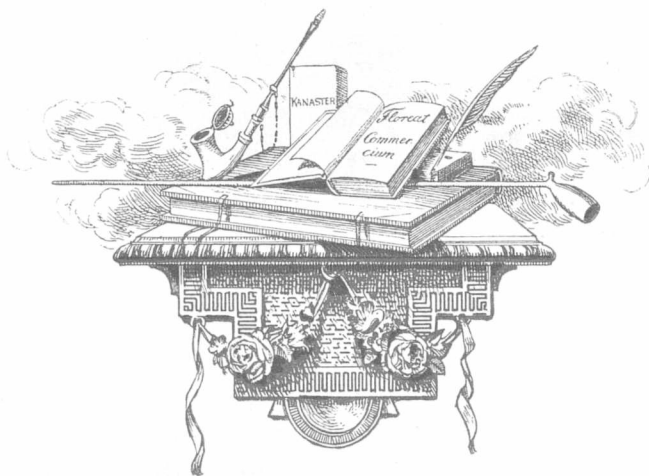
Pakhuse ved Østersøisk Kompagni, det blaa, og derpaa det gule

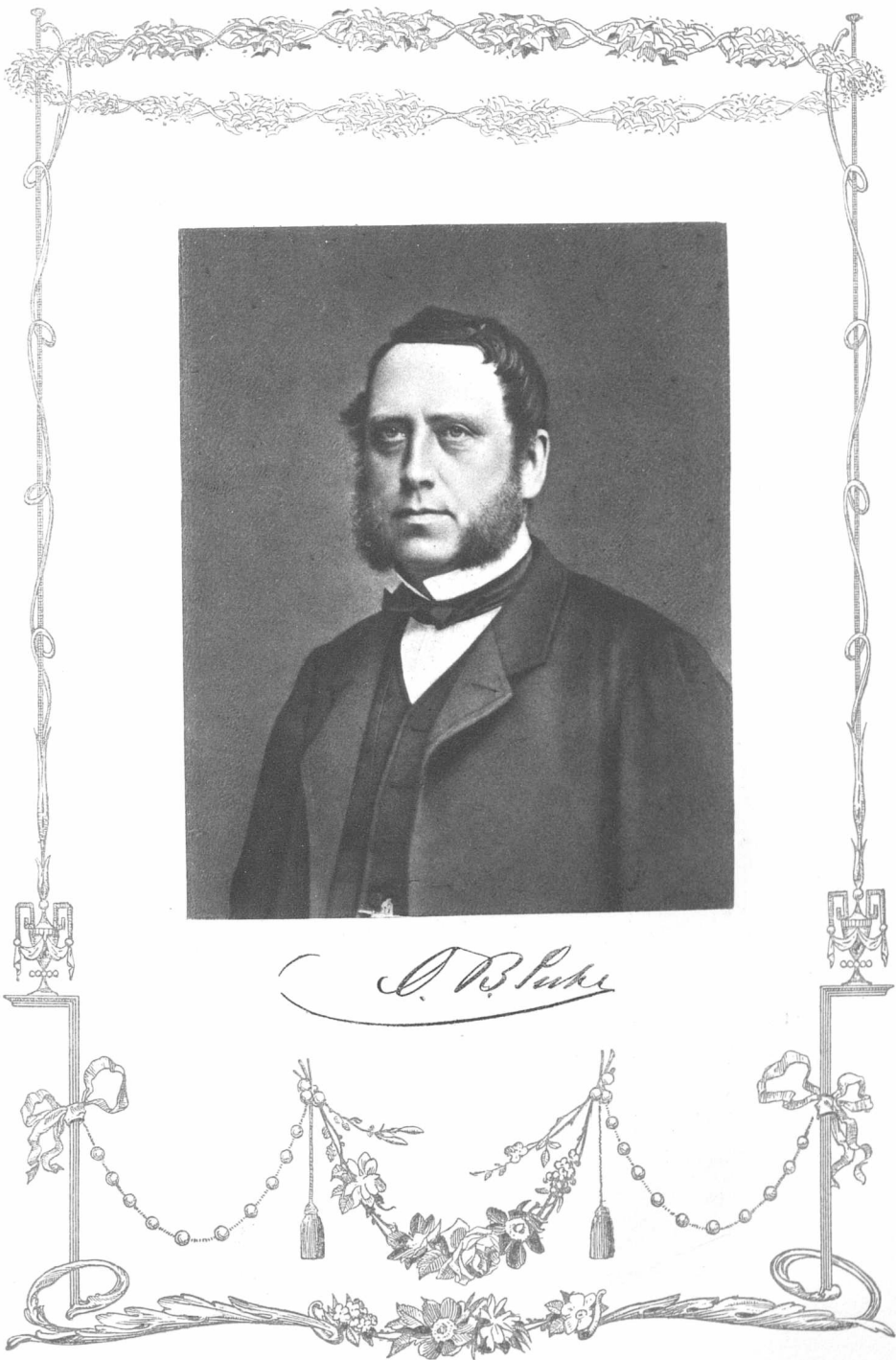
Ejendomme, som give en sikker Indtægt, end ved Pengekapitaler, saar hun (Et Liv, gjenoplevet i Erindringen, II, S. 82 jfr. 90) lader Theodor Suhr være Ejer ogsaa af det samme Sted liggende blaa Pakhus. Det var han imidlertid kun i 1844 og 1845.

* Det er det saa kaldte gule Pakhus i Ny Toldbodgade, men Fru Heiberg har Ret, naar hun (Et Liv, gjenoplevet i Erindringen, II, S. 82 jfr. 90) lader Theodor Suhr være Ejer ogsaa af det samme Sted liggende blaa Pakhus. Det var han imidlertid kun i 1844 og 1845.

Kanal, samt Bonderup og Merløse Godser til den Suhrske Stiftelse, der endelig ogsaa fik den Suhrske Gaard paa Gammel Torv. I Stiftelsens Fundats hedder det herom, at Etatsraad Suhrs Brodersön har frafaldet Gaardens Overtagelse paa de i Testamentet foreskrevne moderate Vilkaar, »for at Stiftelsen bestandig kan have sit Sæde i denne Gaard, som i ikke lidt over 100 Aar har været i Familiens Besiddelse«.

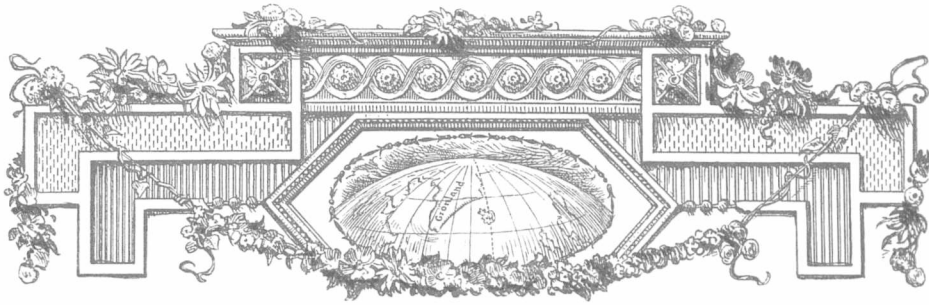
Det er, som om Stiftelsen skal have Fortrinet for Handelshuset, og det er da ogsaa i saa Henseende værd at lægge Mærke til, at »den agtede Retskyndige«, der skal staa i Spidsen for den, hidtil stadig har været en saa betydelig og höjtstaaende Mand, at han har haft eller har faaet Excellencetitelen. Gehejmekonferensraad P. G. BANG blev ved sin Død i 1861 efterfulgt af Höjesteretsassessor, senere Gehejmekonferensraad H. A. MOLLERUP, der fratraadte i 1885 og til Eftermand fik Justitiarius i Höjesteret P. C. BUCH, der er Stiftelsens nuværende Formand. I 1892 udgav Stiftelsens Direktion et lille Skrift »Til Minde om Johannes Theodorus Suhr i Anledning af Hundredaarsdagen for hans Fødsel den 2. April 1792«.

A. B. Luke

OLE BERNT SUHR

DEN 1. Januar 1856 fik J. P. Suhr & Søn en ny Chef, OLE BERNT SUHR. Men nogen væsentlig Forandring skete der ikke herved. Onkelen, Etatsraad Theodor Suhr, beholdt sin Plads paa Kontoret og vedblev at have med Forretningerne at gjøre. Det er egentlig først i 1857, at Chefsskiftet blev virkeligt. For sin Sundheds Skyld rejste Etatsraad Suhr i dette Aar endog to Gange til Udlandet, og kort efter at han anden Gang tog sydpaa, naaede den store Handelskrise Kjøbenhavn. Var den nye Chef paa en Maade ikke strax bleven virkelig Chef, kom han til at prøve sine Kræfter i en vanskelig Tid.

OLE BERNT SUHR var født den 3. Maj 1813 i Nyborg som ældste Barn af Kjøbmand Ole Bernt Suhr og Lavrine Marie f. Møller, Datter af Kjøbmand Rasmus Møller. Baade paa fædrene og mødrene Side tilhørte han altsaa Kjøbmandsslægter, men desuagtet blev han — sat til Studeringerne. Nyborg havde endnu den Gang en Latinskole; den blev han Elev i, men forøvrigt kun for faa Aar. En af Adjunkterne ved den CHRISTEN MØLLER HOLST var en udmærket Lærer og Pædagog, og da han i 1827 blev kaldet til Præst for Bredstrup lidt vest for Fredericia, tog han nogle af Skolens Elever med til sit nye Hjem og herimellem den fjortenaarige Ole Suhr, deryderligere fulgte sin Lærer, da han 1829 forflyttedes til Majbølle paa Lolland. Ole Suhr kom herved til sin Slægts gamle Land, men ikke for lang Tid. 1832 blev han nemlig i Kjøbenhavn dimitteret til Universitetet af daværende Overlærer ved Søetatens Drengeskole P. V. VAN WYLICH, der forøvrigt omtrent samtidig blev kaldet til Præst for Serup, nordvest for Silkeborg. Han blev Student med første Karakter. I det Hele stod han sig altid godt ved sine Examiner. Aaret efter tog han den filoso-

her at udtale, at jeg naturligvis ej kan ønske, at min titmeldte Brodersön skulde for sig erhverve en saa bekostelig Ejendom, som Sølyst er«, hvilket er i god Overensstemmelse med en anden Tilføjelse, han gjør, nemlig Bestemmelsen om, hvorledes der skal forholdes med hans efterladte Heste og Vogne: »og raader jeg ved denne Lejlighed min førstnævnte Brodersön ej at købe disse og overhovedet ej i den første Tid at holde egen Befordring til sine Forretninger og Rejser, hvilket efter min Erfaring er bekosteligere end at leje.«

Han er kjærlig og omhyggelig overfor Brodersönnen, der just paa den Tid stod som den unge Familiefader. Den 30. September 1847 havde han ægtet IDA MARIE BECH (f. 11. April 1825), en Datter af den virksomme Sæbesyder, Oliemøller og Grosserer Jørgen Bech fra den af Vilhelm Bergsøe saa livligt beskrevne »Sorte Hane« i Nybrogade, hvorfra en anden af Fru Caroline Suhrs Nevøer, hendes Søstersön Cand. jur. HENRIK MEINCKE allerede nogle Aar för (den 4. Maj 1841) ogsaa havde hentet sin Brud CLARA BECH. De to Ungdomsvenner og Studentkammerater, Henrik Meincke og Ole Suhr, der begge vare gaaede over i praktiske Livsstillinger — Meincke var Landmand* — knyttedes saaledes sammen ved endnu et Baand, Svogerskabsbaandet.

Forøvrigt gik det ikke med Sølyst som ovenfor antydet. Fru Caroline Suhr døde jo för sin Mand, Boet efter Theodor Suhr stod som Ejer af det, og saa skete det naturlige, at Boet den 27. April 1859 for 20,000 Rd. skjødede denne »bekostelige« Ejendom til Brodersönnen, men han var ogsaa nu en hel anden Mand, end da Onkelen i 1850 skrev det første Testamente. Fra 1853 var han Konsul for Ny Granada (Kolumbia) i Syd-Amerika, hvad han var til 1863, 1856 havde han overtaget J. P. Suhr & Sön, og saa havde han endda ved egne Kræfter redet den store Storm af, der de sidste Dage i November 1857 brød ind over den danske Handel, den store Krise, der kom fra New York og over Hamborg naaede Kjøbenhavn. Theodor Suhr, der den Gang var i Algier, telegraferede strax herop med Tilbud om Hjælp, men Tilbudet blev ikke modtaget. Ole Suhr var jo allerede vant til store Forretninger. Den 26. September 1857 skriver

* Henrik Meincke, f. 9. Juli 1813, tog juridisk Examen 1837, blev derpaa Ejer af Gammelgaard og Skovnæs paa Lolland og saa Forpagter først af Søholt ved Maribo og dernæst af Maribo Ladegaard.

han i et Brev til sin Fader i Nyborg: »Jeg har idag akcepteret den største Vexel, jeg næsten har set, den var 46,762 Rd. 8 D[ags] D[ato] fra Stokholm med Rembours paa Sal. Heine. Beløbet var for Sverrigs første Afdrag paa Sundtolden«.

Just paa denne Tid dukker der imidlertid et Navn op, der her som saa mange Steder i Danmarks Udvikling skulde faa Betydning, Navnet Tietgen.

I Begyndelsen af 1855 var C. F. TIETGEN kommen tilbage fra England, og Aaret efter fik »C. F. Tietgen & Kp.« Kontor paa Gammel Torv, det daværende Nr. 37, det vil sige i Huset ved Siden af Suhrs, og noget af det første, dette unge Firma fik Haand i, var Udviklingen af Kryolitbrydningen i Grönland for dansk Regning. Daværende Cand. polyt. JUL. THOMSEN havde faaet Öje for det nævnte grönlandske Minerals Betydning og 1853 opnaaet ti Aars Eneret til at anlægge og drive Fabriker til Kryolitens Behandling samt Ret til at faa Mineralen fra Findestedet Ivigtut. Det var imidlertid kun saare ringe Kvantiteter, den grönlandske Handel skaffede tilstede, indtil Tietgen i modig Tro paa Sagens Fremtid 1856 sendte Skonnerten Sønderjylland og i 1857 Skibet Christian til Grönland efter det dyre Mineral, der bragtes til Kristiansdal ved Haderslev, hvor Huset THEOB. WEBER & KP. havde en Fabrik, der snart blev afløst af Kryolitfabriken »Øresund« ved Kjøbenhavn. Bag Weber & Kp. stod J. P. Suhr & Sön, og da Thomsen og Cand. polyt. G. HOWITZ, der fra den første Tid havde staaet ved dennes Side, i September 1864 havde faaet tyve Aars Eneret til at bryde Kryolit ved Ivigtut, dannedes KRYOLIT-MINE- OG HANDELS-SELKABET med en Aktiekapital paa 500,000 Rd., hvoraf de 400,000 Rd. tilhørte det Suhrske Hus. Thomsen og O. B. Suhr bleve Direktører for Selskabet, der stadig har været en Virksomhed af fremragende Betydning, hvad der bl. A. kan ses af den Afgift, det har svaret Staten af den i Grönland brudte Kryolit; fra 1859 til 1898 har den ikke udgjort mindre end $4\frac{1}{3}$ Million Kroner, eller gjennemsnitlig noget over 100,000 Kr. om Aaret.

O. B. Suhr og Tietgen lærte tidligt hinanden at kjende, og det var selvfølgelig ikke til Skade for Bekjendtskabet, at J. P. Suhr & Sön var mellem de Firmaer og Mænd, der i Marts 1857 indbød til Dan-nelsen af den senere Privatbank. De andre Indbydere vare D. B. ADLER, C. A. BROBERG, C. E. JUEL-VIND-FRIIS til Friisenborg, M. E.

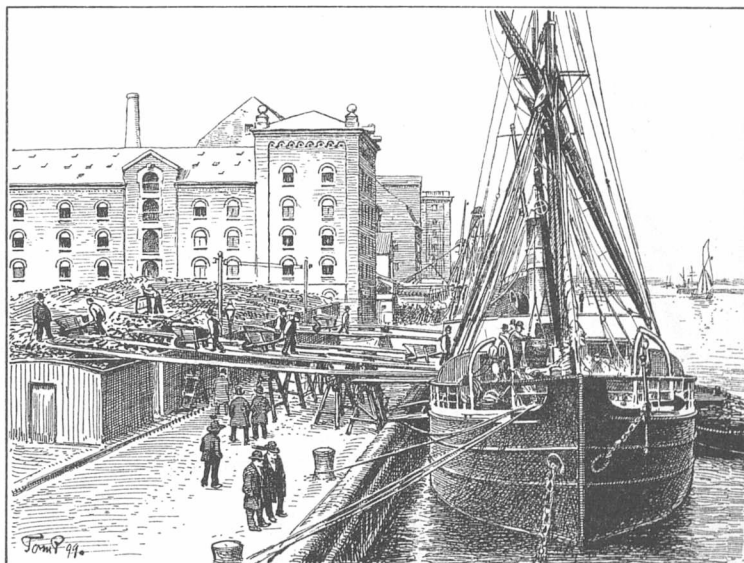
HANNOVER, A. N. HANSEN, JACOB HOLM & SÖNNER, C. v. SEHESTEDT-JUEL til Ravnholt, E. LE MAIRE, MORITZ G. MELCHIOR, GEO RYAN og P. B. SCAVENIUS til Gjorslev og Klintholm. Det var den Bank, som Tietgen blev Direktør for, og i hvis Repræsentantskab O. B. Suhr til sin Død stod som Næstformand.

Det er herefter forstaaeligt, at da Tietgen senere begyndte den store Virksomhed, der ligesom bragte nyt Liv til det i 1864 mishandlede danske Rige, stod Suhr ofte ved hans Side. Da »The North Atlantic Telegraph Company«, en af Forløberne for »Det store nordiske Telegraf-Selskab« stiftedes i 1866, fik Suhr Sæde i dets Bestyrelse; han var i 1868 Medstifter af »Det dansk-norsk-engelske Telegraf-Selskab« og endelig i 1869 af »Det store nordiske Telegraf-Selskab«, i hvis Bestyrelse han sad til sin Død. I December 1866 var han med til at konstituere »Det forenede Dampskibsselskab«, og i April 1872 »De danske Sukkerfabriker«.

De Suhrske Kapitaler deltog villigt i de Tietgenske Foretagender, og der var Samarbejde ogsaa paa andre Punkter. Da Kongeriget Norges Hypotekbank i 1860 og 1862 afsluttede et Laan paa 1 Million Specier, afsluttedes det med Privatbanken og J. P. Suhr & Sön i Kjøbenhavn samt Salomon Heine i Hamborg. I Privatbankens Aarsberetninger nævnes Overtagelsen af de vedkommende norske 4½ pCt.s Hypotekbanks-Obligationer, der »i faa Dage helt afsattes«, mellem de nævnte Aars »större og mere indbringende Forretninger«. Og var det saaledes for Privatbanken, var det ogsaa saaledes for J. P. Suhr & Sön, de to stod i dette Foretagende lige. De mødtes ogsaa i et andet Foretagendet. Da det ved Finansloven af 21. Maj 1867 var bestemt, at DEN KONGELIGE PORCELLÆNSFABRIK skulde sælges, kom Fabriken til Avktion. Det højeste Bud ved denne, 125,600 Rd., blev dog ikke approberet, men saa erhvervedes den underhaanden for 135,500 Rd. af Grosserer G. A. FALCK, »der i dette Öjemed havde sat sig i Forbindelse med flere formuende Mænd her i Staden«, det var foruden Tietgen og Suhr endnu Grev Frijs og Etatsraaderne L. P. Holmblad og Julius Blom.

Hvad selve den Suhrske Forretning angaar, da vedblev den Koncentration henimod enkelte Varesorter, som var begyndt i Theodor Suhrs sidste Tid, og selvfølgelig var og blev Kul Hovedartiklen. O. B. Suhr overtog efter Onklen de af denne erhvervede Kulpladser i

Korsør, Aarhus og Kiel og arbejdede med Held videre paa den sikkert anviste Vej. Medens Husets Omsætning af Kul i 1856 androg 27,590 Læster, naaede den i 1874 næsten det dobbelte, d. v. s. 54,258 Læster, hvis Værdi var noget over $2\frac{1}{3}$ Million Kroner. Hvad der her spillede en Rolle var Kjøbenhavns Gasværks stadigt stigende Forbrug, og her indtog J. P. Suhr & Søn en næsten monopoliseret Stilling. Forsyningen skete gennem dette solide Firma, der ikke rokkedes, da der i 1870 gjordes et Forsøg paa at føre Leverancen over paa andre Hænder. Firmaets Provision var 2 pCt. af Indkjøbspris og Fragt.

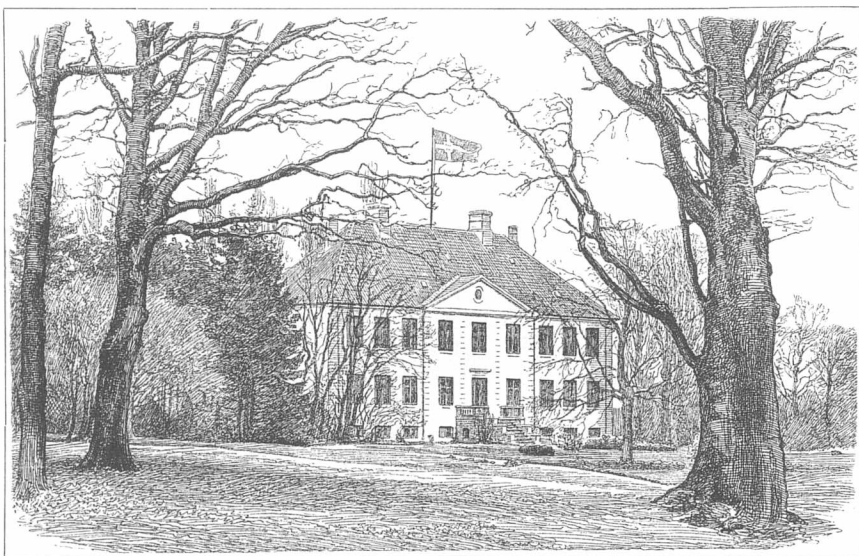

Den Suhrske Kulplads ved Larsens Plads

I Forbindelse hermed skal det erindres, at J. P. Suhr & Søn i Maj 1867 af Marinen købte den sydlige Halvdel af KRISTIANSHOLM og her anlagde en stor Cinders- og Kokes-Forretning, samtidig med at Grosserer Jörgen Jensen med Flere paa den nordlige Halvdel af Øen anlagde et Jernværk. Men medens dette ikke lykkedes, trivedes den Suhrske Forretning godt. De Suhrske Kapitaler voxede stadigt under en dygtig, men støt og stille Virksomhed, der ikke var uden en vis Fornemhed. O. B. Suhr havde jo ogsaa i 1868 for ikke mindre end 580,000 Rd. købt det store og smukke PETERSGAARDSKE SKOV-DISTRIKT ved Vordingborg paa den Avktion, hvorved Staten solgte

det, og to Aar efter købte han for 245,000 Rd. selve PETERSGAARD af Cand. jur. J. B. Scavenius til Voergaard. 1862 var han bleven Ridder af Dannebrog, 1865 Etatsraad og 1868 Dannebrogsmænd.

Det er herefter selvfølgelig, at hans Navn findes under en Række Indbydelser, at han bliver Medlem af den ene Komite efter den anden. Han er saaledes med i Komiteerne for Danmarks Deltagelse i Udstillingerne i Paris 1867 og i Wien 1873, ligesom i Komiteen for den arkæologiske Kongres i Kjøbenhavn 1869. Da Sø- og Handelsretten stiftes i 1861, bliver han handelskyndigt Medlem af den, hvad han er til 1867, 1864 bliver han Kurator for Vajsenhuset; han er

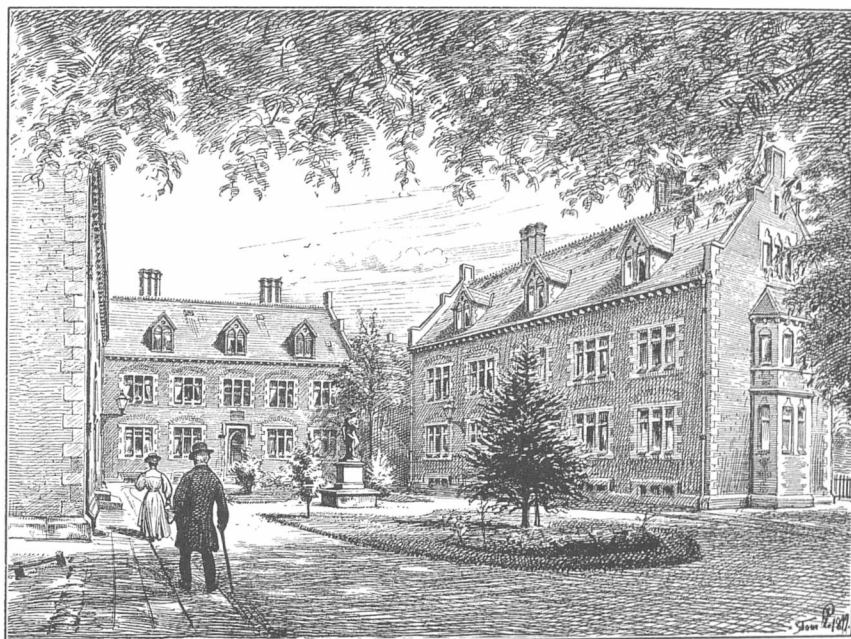

Petersgaard

Formand i Kongens Bryghus, Repræsentant i Bikuben, i Ryssenstens Badeanstalt o. s. v. Men hans Navn forekommer ogsaa i andre Forbindelser end saadanne, der helt eller delvis ere knyttede til Forretninger. Herom kan bl. A. Ørsteds Statue i Ørstedsparken, Skovshoved Havn og den nye Kirke i Ordrup vidne. O. B. Suhr følte for alt Skjønt og Godt og var sig de moralske Forpligtelser bevidst, som Rigdommen paalægger sine Besiddere.

Og ved Siden heraf levede han endnu et lykkeligt Familieliv. Den 23. Juli 1848 fødtes han første Barn, en Søn, der som sin Fader, Bedstefader og Oldefader paa fædrene Side blev døbt OLE BERNT

SUHR; fire Døtre og endnu en Søn fulgte efter. Og han havde endnu den Glæde at se to af Døtrene gifte. SOPHIE SUHR (f. 23. December 1851) ægtede den 30. November 1870 Hof-Jægermester FR. V. TRESCHOW til Krabbesholm og CAROLINE SUHR (f. 7. November 1850) den 29. August 1872 sin Fætter Godsejer JÖRGEN PETER BECH til Valdemarskilde*. Men de skjönnne Hjem paa Gammel Torv og Sølyst blev dog ikke skaanede for Sorgen. En tyføs Sygdom bortrev den 6. Juni 1872 den ældste Søn, hvad der var Faderen en stor Sorg, og paa et

Den Suhrske Grosserer-Fribolig i Valdemarsgade

Besøg hos sin Svigersøn paa Valdemarskilde blev han selv Aaret efter ramt af et apoplektisk Slag, der fuldstændigt brød hans Kraft. Sin sidste Tid levede han paa Sølyst, hvor han den 6. Oktober 1875 afgik ved Døden.

Ugedagen efter blev han bisat i Frue Kirke, ved hvilken Lejlighed baade Kongen og Kronprinsen lod sig repræsentere; hans Kiste blev ført til Gjentofte Kirkegaard.

* Senere Hof-Jægermester Bech til Valbygaard.

I hans Testamente var der bl. A. bestemt, at hans Bo skulde yde 5000 Rd. til en Syge- og Hjælpekasse i Nyborg, den By, han stammede fra, og det samme Beløb til en lignende Kasse i Kallehave Sogn, hvorunder Petersgaard hørte, samt 60,000 Rd. til en Bygning i Kjøbenhavn med Friboliger for trængende Grossere og Grosserer-Enker paa deres gamle Dage. Det Nærmere vedrørende denne Bygning skulde hans Exekutorer ordne i Forbindelse med Grosserer-Societetets Komite, og herefter rejste sig da de anselige Suhrske Friboliger i Valdemarsgade Nr. 5, 7 og 9, der staa som et smukt Minde om Etatsraad O. B. Suhrs Hengivenhed for den Stand, han tilhørte.

J. M. L. L.

IDA MARIE SUHR, JULIUS HOLMBLAD, S. V. ISBERG

Den 14. Oktober 1875 samledes første Gang Exekutorerne i Etatsraad O. B. Suhrs Dødsbo, den Afdødes Ven fra Ungdommen Grosserer L. P. HOLMBLAD, hans trofaste Medhjælper i Forretningen Grosserer S. V. ISBERG og Højesteretsadvokat C. LIEBE. Og det saa ud, som om de Nævnte ikke alene skulde ordne det rige Bos Overgang til Arvingerne, men ogsaa for altid afslutte det gamle Handelshus. Den Afdødes ældste Søn OLE BERNT SUHR var død tre Aar før, og hans yngste Søn JOHANNES THEODORUS SUHR (f. 6. Februar 1862) var aandssvag. I det foreliggende Testamente af 27. April 1874 hedder det derfor, efter at den Afdøde havde givet sin Hustru Ret til, hvis hun ønskede det, at sidde i uskiftet Bo: »Saafremt jeg ikke maatte efterlade mig nogen anden Bestemmelse om Fortsættelse af den af mig under Firma J. P. Suhr & Søn førte Forretning, bliver den at afvikle saa snart som muligt, ventelig i Løbet af c. tre Aar, ved mine Exekutors Foranstaltning, og skal Firmaet J. P. Suhr & Søn da ikke kunne overdrages til nogen Anden, hvorimod der af Exekutorerne skal kunne tilstaa mine nuværende Medhjælpere Grosserer Isberg og Pakhusforvalter Pöhls efter Omstændighederne i Forbindelse med Pakhusforvalter Dohn et Laan af 100,000 Rd. at forrente med 4 pCt. p. a. og at tilbagebetale i 10 paa hinanden følgende Aar, forsaavidt det ved Hjælp deraf maatte kunne lykkes dem at etablere en selvstændig Forretning, der jo dog paa en Maade vilde være en Kontinuation af Firmaet J. P. Suhr & Søn«.

Handelshuset skal altsaa ophæves. Men Tanken herom føles som i højeste Grad pinlig. Man kan se det bl. A. af den »Kontinuation«, som med synlig Glæde stilles i Udsigt. Og denne Fortsættelse var

vel ogsaa bleven realiseret, hvis der ikke var indtraadt en Begivenhed, der kom den Afdødes Ønske endnu nærmere, og som paa en glædelig Maade afbrød den Likvidation, som Exekutorerne alt havde paabegyndt for Etatsraadinde Suhr, der havde erklæret at ville hense i uskiftet Bo. I Skiftesamlingen den 8. Juni 1877 mødte Grosserer JULIUS HOLMBLAD som forlovet med den Afdødes yngste Datter Frøken ANNA DORTHEA SUHR, og nu var den Konstellation tilstede, som den Afdøde saa gjerne havde set; der var en Svigersøn, til hvem Husets Fremtid kunde betros. Etatsraadinde Suhr, der med sin Slægts store Handledygtighed forenede en inderlig Opgaaen i alle Suhrske Interesser — hun førte den Suhrske Ugle i sit Segl — besluttede at ville fortsætte J. P. Suhr & Søn med Julius Holmblad og S. V. Isberg som sine Kompagnoner. Den 21. September 1877 stod den Førstnævntes Bryllup. Vielsen foregik i Ordrup nye Kirke, der skyldte afdøde Etatsraad Suhr saa meget, og Bryllupstoget gik fra den nævnte Kirke til det saa kjære Sølyst.

Da Julius Holmblad den 22. November s. A. blev Chef i J. P. Suhr & Søn, var han 25 Aar gammel, men hans Kompagnon, Grosserer Isberg, var 57. Det var Ungdommen og den prøvede Fortid, der rakte hinanden Haanden, og Ingen kunde være bedre til at danne Broen mellem den svundne Tid og en ny, gryende Tid i det gamle Handelshus end den Mand, der havde tjent det i over 40 Aar.

SVEND VILHELM ISBERG er født den 10. Juni 1820 i Kjøbenhavn, hvor hans Fader var Guldsmed. Som sextenaarig fik han Plads paa det Suhrske Kontor, og hermed var hans Livs Skjæbne afgjort. Her var han, og her blev han som en trofast og altid paaskjønnet Arbejder, der i den Grad gik op i Husets Interesser, at han, den Fremmede, kom til at staa som Bærerens af alle Suhrske Traditioner. Men da han i 1836 som ung kom paa Kontoret, var jo ogsaa Stifterens Svigerdatter, Fru DOROTHEA SUHR f. Beckman, endnu Husets Chef; han uddannedes under hendes Søn, den fremragende Handelsmand Etatsraad THEODOR SUHR, og under dennes Brodersøn Etatsraad O. B. SUHR stod han som den dygtige Medarbejder og Ven. Den ugifte Mand levede i og for J. P. Suhr & Søn. Men dette blev ogsaa paaskjønnet. I sit Testamente af 1850 tillægger Theodor Suhr »Bogholder Isberg« 5000 Rd., hvad der den Gang var noget betydeligt, men

Julius Holmblad

Etatsraad O. B. Suhr testamenterer ham ikke mindre end 40,000 Rd. og udtaler, som vi have set, et Haab om, at han vil være medvirkende ved en Art Kontinuation af det gamle Suhrske Hus. Det blev han nu paa en langt fyldigere Maade, end den Afdøde havde kunnet haabe. Hvor betroet han i en lang Aarrække havde været, er der i det Hele en Mængde Vidnesbyrd om. Det er i hans Hænder, at Etatsraad Theodor Suhr overgiver sine Forretninger, da han i 1857 drager sydpaa; han staar med Fuldmagt paa Fuldmagt som Repræsentant for en Række Medlemmer af den Suhrske Familie i Boet efter Etatsraad Theodor Suhr, og det er ham, der styrer Huset saavel under Etatsraad O. B. Suhrs Sygdom som efter hans Død.

Det er herefter naturligt, at han under de givne Omstændigheder maatte blive en af Husets nye Chefer. Han stod som den, der her var nærmest til at tage Arv efter Etatsraad O. B. Suhr, hvad han desuden kom til at gjøre i flere andre Forhold. Han blev saaledes Kurator efter ham i Vajsenhuset, hvor han 1890 valgtes til Direktør; han blev efter ham Bestyrer i Kryolit-Mine- og Handels-Selskabet ved Siden af Professor Julius Thomsen, og han fik ogsaa efter ham Plads i Privatbankens Bestyrelse. Hans Dygtighed blev overalt villig anerkjendt, og det er derfor ganske naturligt, at han i 1876 bliver Ridder af Dannebrog, i 1886 Dannebrogsmænd og endelig i 1890 udnævnes til Etatsraad; her er muligvis ogsaa ligesom en Gjenklang af den i ham saa fyldigt repræsenterede Suhrske Tradition.

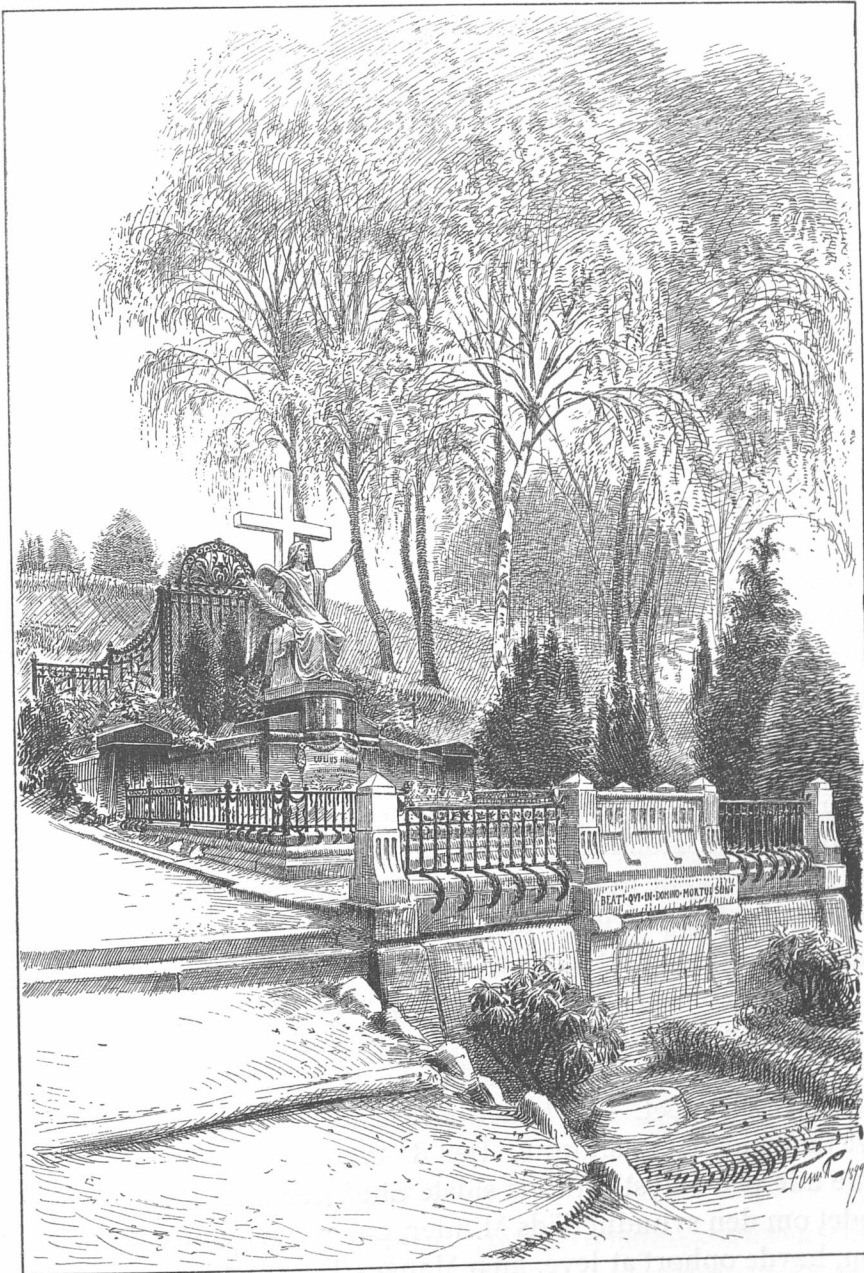
Medens Isberg saaledes var den indenfor de Suhrske Kontorvægge stille opvoxende Dygtighed, dannede Julius Holmblads Udvikling en væsentlig Modsætning hertil.

ANDREAS JULIUS LAURITZ HOLMBLAD blev født den 28. Oktober 1852 i Sundby paa Amager som Søn af den bekjendte Fabriker, Etatsraad L. P. Holmblad. Fra 1869 studerede han ved polyteknisk Læreanstalt og ledsagede Professor, Dr. S. M. Jörgensen paa en længere Udenlandsrejse til fremmede Laboratorier, opholdt sig derefter ved Handelsakademiet i Antwerpen og indtraadte den 1. Januar 1873 som Prokurist i Faderens Firma. Han var imidlertid ikke tilfreds med at have gjort Bekjendtskab med Udviklingen i en Række af Europas større Byer, han vilde ogsaa kjende den amerikanske Udvikling og foretog i 1876 en større Rejse i Nordamerika. Han tilførte saaledes det gamle, til Kjøbenhavn knyttede Firma et

frisk, i væsentlig Grad internationalt Pust, og det kan sættes i Forbindelse hermed, at han fra 1880 til 1890 var hawaiiisk Generalkonsul og fra 1882 græsk Generalkonsul. Men Julius Holmblads Dygtighed, der hurtigt blev anerkjendt, var ikke uden konservativ Klogskab. Han sluttede sig inderligt til de Suhrske Traditioner, han blev Direktør baade i den Schouske og den Suhrske Familiestiftelse, og Forholdet til de store Kulleleverancer til Kjøbenhavns Gasværker udvikledes saaledes, at det i 1893 uimodsagt blev udtalt i Kjøbenhavns Borgerrepræsentation, at Kullenes Anskaffelse gjennem det gamle Firma, der i saa mange Aar havde staaet Magistraten bi, absolut bød størst Garanti for at faa just de Kul, der behøvedes, ti det havde den nødvendige Kjendskab til de paagjældende Miner.

Der var den Gang Tale om en aarlig Leverance til en Værdi af c. 1,300,000 Kr.; men hvor betydelig den Suhrske Kulforretning var, kan ses deraf, at denne Leverance kun var en mindre Del af Husets samlede Kulomsætning, der i 1893 naaede en Værdi af c. 3,500,000 Kr. Noget af det første, de nye Chefer havde gjort, var at udvide deres forskjellige Kulpladser, og i 1880 udvidede de ogsaa deres Kokes-, Salt- og Kalkværker i Korsør.

Der var Fremgang i Forretningen og dermed i Chefernes Anseelse. Julius Holmblad blev saaledes ikke alene Kommitteret i de private Reassurandører, men han fik Sæde i Bestyrelserne for Det forenede Dampskibsselskab, Aktieselskabet Larsens Plads o. s. v., ligesom han blev baade Ridder af Dannebrog (1885) og Dannebrogsmænd (1892). Fremtiden laa, syntes det, saa sikker og tryk for det gamle Firma. Og det gjorde tilsyneladende intet Skaar heri, at Etatsraad Isberg i 1893 paa Grund af Sygdom traadte ud af Firmaet og derefter den 17. August 1895 afgik ved Døden, noget over 75 Aar gammel. Hans store Erfaring var gaaet over paa den yngre Chef, der nu i snart atten Aar havde været en betydende Medstyrer i Huset. Men da viste det sig, at et Hjærteonde hindrede ham i at virke med fuld Kraft. Det fandtes klogt itide at begrænse Virksomheden. Og saa indlededes der Forhandlinger om at afstaa Husets Kulforretning til et Aktieselskab, nemlig **DET DANSKE KULKOMPAGNI**, hvis Love vedtoges den 1. August 1896. Men allerede forinden Ordningen heraf var endelig afsluttet, havde Døden bortkaldt Julius Holmblad.

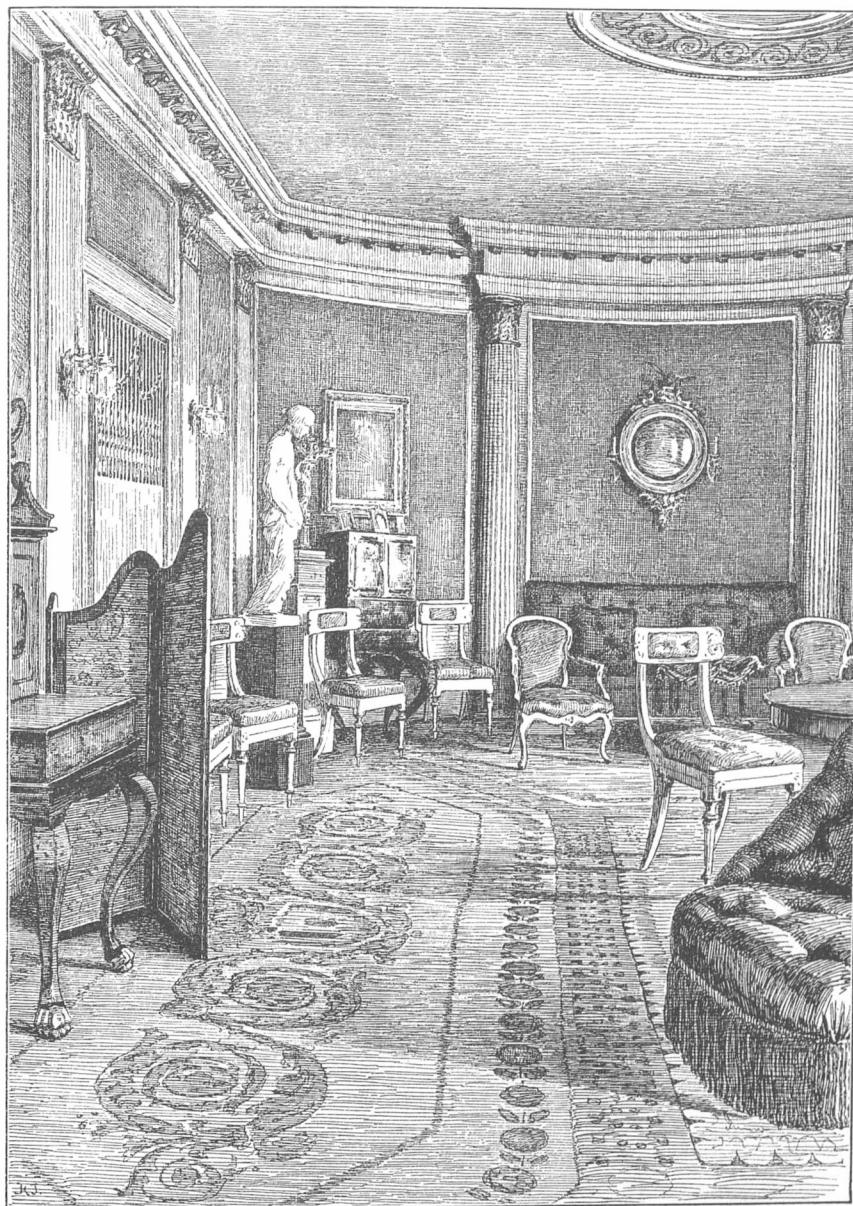

Julius Holmblads Gravmæle paa Søllerød Kirkegaard (Axel Hansen)

Han døde pludselig den 17. Juni 1896, og nu stod da, som nitten Aar før, Etatsraadinde IDA MARIE SUHR paany som Ene-Repræsentant for det rige Hus. Da Boet efter hendes Mand sluttedes i 1880, var den efterladte Formue godt og vel 6 Millioner Kroner, og Forholdene i de derefter forløbne Aar havde ikke været nedadgaaende. Men trods det saaledes i økonomisk Henseende vundne store Resultat, var det afgjort, at Klokkerne, der ringede ved Julius Holmblads Død ogsaa ringede som Dødslokker for det snart 150 Aar gamle Firma.

Sorgen havde ofte fundet Vej til Etatsraadinde Suhr. Døden havde revet hendes Mand bort i en forholdsvis ung Alder. Hendes ældste Søn, der skulde have ført det Suhrske Navn videre, var afgaaet ved Døden som ung, og nu var ikke alene hendes trofaste Tillidsmand gjennem mange Aar, den ene af de nye Chefer, Isberg, gaaet bort, men ogsaa hendes unge, virksomme Svigersøn uden at efterlade sig Börn. Det eneste i hans Ægteskab fødte Barn, en Datter, var død, før hun blev to Aar gammel. Døde vare ogsaa hendes to ældste Døtre, om hvis Giftermaal vi hørte ovfr S. 165, Fru SOPHIE DINESEN den 4. April 1882 paa Katholm — efter sin første Mands Død i 1876 havde hun den 2. Oktober 1880 ægtet Hof-Jægermester V. L. Dinesen — og Fru CAROLINE BECH den 23. August 1889 paa Valbygaard.

Nu var kun de to yngste Døtre tilbage, Frøken IDA SUHR og Generalkonsulinde HOLMBLAD. Men stærk i sin Tro og utrættelig i at gjøre godt virkede Etatsraadinde Suhr som det Suhrske Hus' sidste Chef under den Likvidation, der nu indlededes. I Juni 1897 solgtes saaledes Kokesværket paa Kristiansholm til Aktieselskabet »Kristiansholms Fabriker«. Den, hun særlig støttede sig til, var Grosserer E. FOGH, der fra 1857 havde været i den Suhrske Forretning og efter Etatsraad Isbergs Død var bleven Direktør i Kryolit-Mine- og Handels-Selskabet. Men heller ikke Etatsraadinde Suhr skulde opleve den endelige Afslutning. Den 8. August 1897 lukkede hun sine Øjne ude paa Sølyst. Husets sidste Chef, der fint og værdigt havde fredet om den svundne Tids Minder, om enhver god Suhrsk Tradition, havde ophørt at leve, men Manges Tak fulgte hende. Kongen og Dronningen vare repræsenterede ved hendes Begravelse den 14. August fra Gjentofte Kirke.

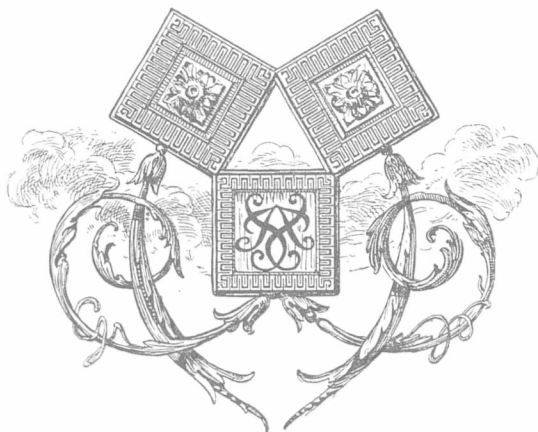
Den gamle Sal i Hjemmet paa Gammel Torv

Nu laa Alti Exekutorernes Haand. Det var Gehejmekonferensraad C. LIEBE og Hof-Jægermester C. A. R. BECH, der nu afsluttede Alt, saaledes at der den 22. November i Aar just 150 Aar efter Husets første Begyndelse kan slaas en Streg over alle dets Konti som afsluttede.

De store Handelsbøger tilhøre nu Historien. Men det skal her særlig nævnes, at en af de sidste Poster paa Udgiftssiden er en Gave paa 100,000 Kr. til Videnskabernes Selskab. Dotationsbrevet er paa Afslutningsdagen overrakt dette Selskab som en Anerkjendelse fra Firmaets Side af den danske Videnskabs Betydning i Kryolit-Sagen.

Det er det store Handelshus, den store Aktionær i Kryolit-Mine- og Handels-Selskabet, der herved bringer sin Tak til den Videnskabsmand, der just nu er Selskabets Præsident og som ved sin geniale Forstaaelse af Kryolitens Betydning har muliggjort, at der overhovedet er opstaaet en Kryolitindustri. Men det skal tillige erindres, at det er dette Handelshus, der ved i sin Tid at yde den nødvendige Kapital gjorde det muligt at bevare Kryolithbrydningen i Grönland med den tilhørende Industri her i Landet som dansk Virksomhed, samt at det tidligere har gjort, hvad det her gjorde. I hele sin lange Virksomhed har dette Handelshus, der i halvandet Hundrede Aar har staaet mellem de første i den danske Handelsverden, haft væsentlig Betydning for Udviklingen af dansk Næringsliv. Exempelvis skal her peges paa de tunge Aar strax efter 1813; i dem viste det ved sit lysende Exempel, hvad udholdende Energi kan udrette, og det baade paa Handelens og paa Industriens Omraade; det ved Damp drevne Suhrske Valseværk paa Frederiksværk gav, som vi have set, store og rige Impulser. Men derfor vil J. P. SUHR & SÖN ogsaa være et Navn, der længe vil blive erindret.

J. Masberg

REGISTER

- AAGAARD, Ane Dorthe s. Høg; — Anna Dorthea, g. m. Etatsraad J. P. Suhr, 44, 62, 63, 64, 69; — Anna Lisbet s. Tvede; — Elisabet Cathrine, g. m. Hörkræmmer M. Wassard, 44, 45, 62, 68; — Holger Halling, Godsejer 89, 134, 135; — Just Mikael, Kapellan, 44, 45, 56, 63; — Just Mikael, Urtekræmmer, 77, 89; — Lucie Emmerentze s. Bloch; — Marie s. Koës; — Oluf Hansen, Hörkræmmer, 43, 44, 68, 79; — Peter Andreas, Præst, 44, 45, 65, 68, 77; — Sofie, g. m. Kjøbmand P. Borre, 44, 45, 62, 65, 69, 77.
- AAGESEN, Andreas, Generalavditør, 136; — Anna Dorthea s. Suhr; — Mathias, Dis-pachør, 103, 117, 118, 129, 130, 136; — Nikolaj, Bankdirektør, 136.
- Aalholm, 19, 21, 22, 23, 24.
- Aarhus, 129, 163.
- ADLER, D. B., Grosserer, 161; — J. G., Ka-binetssekretær, 93, 117, 135, 136.
- ALLERUP, M. P., Fabrikant, 127.
- ALMER, Justitsraad, 38.
- Amtsskrivere, 22.
- Antvorskov, 29, 88.
- ASSENIUS, Sören, Præst, 36.
- BADEN, G. L., Professor, 37.
- BADSTUBER, Povl, Fabrikant, 124.
- BAGER, P. Chr., Student, 77.
- BAGGESEN, Jens, 114.
- BALLE, N. E., Biskop, 36, 38.
- BANG, F. L., Dr. med., 37; — P. G., Gehej-meraad, 135, 136, 137, 140, 148, 150, 153, 156, 158.
- BAST, F. S., Student, 103; — P. D., Præst, Professor, 103.
- BECH, Caroline Charlotte s. Suhr; — C. A. R., Hof-Jægermester, 173; — Cla-ra g. m. Henrik Meincke, 160; — Edvard, Konsul, 128; — Hermann, Deputeret i Toldkammeret, 135; — Ida Marie, g. m. Etatsraad O. B. Suhr, 128, 160, 167 flg.; — Jörgen, Grosserer, 160; — Jörgen Peter, Hof-Jægermester, 165.
- BECK, Hans Christian, Grosserer, 60, 62.
- BECKER, Anna, g. m. Legationsraad A. Höy-er, 73; — Christiane, g. m. P. F. Suhm, 73; — Johan Gottfried, Hof-Apoteker, 73; — Johanne Henrikke, g. m. General-konsul Bozenhard, 73.
- BECKMAN, Anna, g. m. Justitsraad C. D. Lange, 76; — Anna Dorthea s. Debes; — Didrik, Brygger, 58, 75, 102, 154; — Didrik Barthold, Kasserer, 76; — Doro-thea, g. m. Grosserer O. B. Suhr, 75, 76, 86, 87, 94 flg., 113, 116, 128, 138, 142, 154, 168; — Elisabet, g. m. Grosserer R. Kirketerp, 76; — Ellen s. Paulli; — Povl Frederik, Assessor, 76; — Susanne, g. m. Etatsraad J. H. Schou, 76, 101, 102, 142.
- BEHAGEN, Gysbert, Agent, 58.
- BEHR, Anna, g. m. Præsten Olrog, 64.
- BENTLEY, D. G. R., Borgemester, 135.
- BENTZON, J. W., Kapellan, 103.

- BERGSØE, Vilhelm, 160.
 BEYER, Otto, Kjøbmand, 107 flg., 111, 154.
 BIDOULAC, J., Sproglærer, 101.
 BIE, J. Chr., Prokurator, 35.
 BIRCH, H. J., Præst, 56.
 BIRCKNER, M. G., Præst, 37.
 BIRKEDAL, Vilhelm, Præst, 133.
 BJÖRN, C. A., Præst, 90.
 BLOCH, Lucie Emmerente, g. m. Præsten P. A. Aagaard, 45; — Sören, Stiftsprovst, 45.
 BLOM, Julius, Etatsraad, 162.
 BLUHME, Chr. Albr., Gehejmerraad, 153, 154.
 BOEHM, Edw. & Jo. Taylor, 81.
 BOLT, Jokum, Amtsskriver, 22, 29.
 Bonderupgaard, 127, 128, 140, 154, 156.
 BORCH, Hans Thomsen, Præst, 19.
 BORCHSENIUS, Hanne, g. m. Pastor H. Chr. Winther, 89.
 BORGO, Olinto dal, 129.
 BORNEMANN, Vilh., Konferensraad, 70.
 BORRE, Birgitte, g. m. Agent Selbye, 68, 77; — Peter, Kjøbmand, 55, 63, 68, 69, 77; — Sofie s. Aagaard.
 BORRE & Fenger, Handelshus, 55.
 BORTMANN, Kommerceraad, 58.
 BOZENHARD, Generalkonsul, 73.
 BRAEM, G. A., Overpræsident, 61, 62.
 BRANDT, Christian, Bibliotekar, 64; — Christiane, Jomfru, 64; — Peter, Oberrentemester, 14.
 Brede Kobberværk, 123, 124, 125, 126.
 BRENDSTRUP, S., Kjøbmand, 127.
 BRENNICKE, Johan, Kjøbmand, 34.
 BROAGER, A. J., Koffardikaptajn, 132; — Juliane, g. m. Pastor Waage, 132; — Marie Amalie, s. Franckenau.
 BROBERG, C. A., Grosserer, 161.
 BROCK, H. Chr., Hørkræmmer, 46, 51; — Niels, Kjøbmand, 58.
 BRUMMER, Jomfru, 95.
 BRUN, Constantin, Konferensraad, 83; — Frederikke, s. Münter; — Peter, Amtsskriver, 23.
 Bryghus, Kongens, 14, 15, 164.
 Brændevin, 121.
 BRÆSTRUP, C. J. C., Politidirektør, 153.
 BRÖNDSTED, Frederikke s. Koës; — P. O., Professor, 89, 104, 105, 136, 137.
 BUCH, P. C., Justitiarius i Højesteret, 156.
 Byg, 120.
 BÆRENTZ, David Johan, Hørkræmmer, 45, 46, 47, 48, 50, 51.
 Børsen, Scene paa, 121, 130.
 CALLISEN, J. L., Præst, 37.
 CARSTENSEN, Hans, Renteskriver, 15.
 CEDERFELDT de Simonsen, Christian, Kommandørkaptajn, 99; — Edel s. Møller; — Kammerjunker, 99.
 CHARLOTTE Frederikke, Prinsesse, 105.
 CLASSEN, J. F., Generalmajor, 121.
 CLAUSEN, F. C., Artillerikaptajn, 122; — H. N., Professor, 136.
 COLLSTRUP, Andreas, Grosserer, 78, 83; — Mette, g. m. Hans Kirketerp, 154.
 CONINCK, F. de, Grosserer, 73, 83.
 COURLÄNDER, J. G., Overlæge, 147.
 CRANICH, mærkelig Hest, 11.
 Dampmaskine paa Frederiksværk, 122, 123, 124.
 Dampskibsselskab, det forenede, 162.
 DANCHELL, Claus, Præst, 23; — H. L., Grosserer, 127; — Poul, Præst, 23; — W. C., Politiretsassessor, 91; — Zacharias, Præst, 23.
 DAVID, N., Professor, 134, 135, 136.
 DEBES, Anna Dorthea, g. m. Assessor P. F. Beckman, 76; — Christine s. Suhr; — Karine Lucia, g. m. J. B. Scavenius, 76, 90, 138; — Lucas, Højesteretsassessor, 65, 69, 76, 138.
 DINESEN, Sofie s. Suhr; — V. L., Hof-Jægermester, 172.

- DOHN, Pakhusforvalter, 167.
 DORPH, O. F., Præst, 32, 35.
 DREWSEN, J. C., Kammerraad, 121.
 DREWSEN & Sønner, 127.
 Dronningemøllen, 13.
 DUNTZFELDT'S Arvinger, 82.
 DÖLNER, Jonas, Handelsbetjent, 69, 85, 112.
 EBBEL, Joakim, General-Skibsmaaler, 78.
 EBERLIN, Löjtnant, 77.
 Emiliekilde, 129, 131, 142.
 ENGELHARDT, Niels, Højesteretsassessor, 136.
 England, Krig mod, 81.
 ENGLISH, Thomas, Fabrikant, 122.
 ERICHSEN, Kjøbmand, 83.
 ERIKSEN, Jens, Amtsskriver, 22.
 ESTRUP, Anna s. Scavenius; — H. F. J., Historiker, 138.
 EWALD, Johannes, 51.
 FABRITIUS & Wever, et Handelshus, 124.
 FALCH, Abraham, Etatsraad, 62, 65, 132; — Abraham, Kjøbmand, 89; — Abraham, Barn, 69; — Andreas, Bankkommisær, 65, 68, 76, 88, 133, 138; — Anna Mathea, g. m. Finansraad Koës, 88; — Carl Andreas, Barn, 69; — Caroline, g. m. Etatsraad Theodor Suhr, 89, 90 flg., 97, 104 flg., 113, 114 flg., 131, 132 flg., 138, 142, 144, 150, 158, 159; — Charlotte, 131, 150; — Charlotte Sofie s. Suhr; — Edel Cathrine g. m. Etatsraad Franckenau, 132; — Elisabet, g. m. Byfoged Carl Meincke, 89, 115, 138, 152; — Johan Peter, Grosserer, 87, 89, 100, 101, 142.
 FALCK, G. A., Grosserer, 162; — Torsten, Kjøbmand, 47, 48.
 Familiestiftelse, Schou's, 102, 170; — Suhrs, 146, 150 flg., 170.
 FENGER, Chr., Professor, 118.
 FIBIGER, Amalie s. Waage; — Johannes, Præst, 119, 132, 133, 143.
 FIEDLER, 106; — Will. E., Grosserer, 140.
 FIX, Guvernør, 78.
 FLEISCHER, Rasmus, Præst, 38.
 FOGH, E., Grosserer, 172.
 FORTMANN, Claus, Tobakspinder, 45.
 FRANCKENAU, Edel Cathrine s. Suhr; — Fr. Chr., Etatsraad, 132; — Marie Amalie, g. m. Kaptajn Broager, 132.
 FREDERIK III, 11, 12, 13, 17, 48, 58; — VI, 122, 123.
 FREDERIK, Arveprins, 38.
 Frederiksværk, 119, 121 flg., 126, 135, 139.
 FREUCHEN, H. P., Forvalter ved Kunstakademiet, 118.
 Fribolig, Suhrsk, 165, 166.
 FRIBORG, Jens Christopher, Urtekræmmer, 72, 74; — Niels, Dr. med., 74.
 FRIEDLIEB, A. H., & Kp., Handelshus, 55. Frihavn, 55.
 FRIIS, Juel-Vind-, C. E., Greve, 161, 162.
 FRIIS, Joh. Fr., Etatsraad, 65; — Christian, Præst, 103.
 FRÖLICH, H. L., Generalkonsul, 143.
 Fædrelandet, et Blad, 126, 134.
 GABEL, Kristoffer, Kammerskriver, 12.
 Geheimbog, Suhrsk, 56, 79, 83, 85, 87, 97, 103, 107.
 GERTNER, J. V., Maler, 142.
 Gjentofte, Kirkegaard, 148, 149, 165, 172; — Kongens Gaard i, 13.
 Gjorslev, 77, 90.
 GORM, Alexander, Amtsforsvalter, 27, 30.
 GRAM, Hans, Historiker, 35.
 Gravsteder, Suhrske, 25, 67, 68, 69, 87, 88, 149, 165, 172.
 GREGERSEN, Jens, Amtsskriver, 22.
 Groshandel, 50, 51, 54.
 Grosserersocietet, 54, 55, 82, 144, 166.
 GROVE, C. F., Deputeret, 122.
 GUSTMEIER, Konsul, 78.

- GYNTERSEN, Gynter, Ridefoged, 23.
 GÜNTHER, Anton, Greve, 11.
- HAAGEN, Advokat, 78.
 HAESECKER, Joh. Jac., Etatsraad, 62.
 HALKIER, G. & Kp., 112, 127; — N. G., Grosserer, 112; — P. A., do., 112.
 Halskov, 129.
 Halsted Amt, 21, 22.
 HAMBROE, J., Hofraad, 143.
 HAMMERICH, Fr., Borgemester, 135.
 Handelskrise i 1857, 147, 157, 160.
 Handelsselskab, det almindelige, 57, 58.
 Handelsspejl, Kjøbenhavns, 53, 54.
 HANNOVER, M. A., Grosserer, 162.
 HANSEN, A. N., Grosserer, 143, 162; — Axel, Billedhugger, 171; — C. K., Grosserer, 146.
 Haraldskjær Kobberværk, 123.
 Harmonien, en Klub, 73, 92, 93, 114.
 HARTVIGSEN, Claus, Amtsskriver, 21, 22.
 Havre, 55.
 HEDEMANN, Fritz, 104.
 HEIBERG, Joh. Ludv., 142, 147, 154; — Johanne Louise, 101, 104, 111, 120, 130, 135, 139, 142, 143, 144, 147, 154, 155; — P. L., Kjøbmand, 81.
 HEINE, Salomon, 161, 162.
 HEINEMANN, Toldinspektør, 77.
 HEMMERT, Jost van, Kjøbmand, 58, 124.
 HEMMERT & Marchand, 81.
 HENDRICH, Jörgen, Berider, 19.
 HERFORT, Christian, Præst, 23.
 Herlufsholm, 29, 31.
 HERSLEB, H. Chr., Etatsraad, 62.
 HJORT, Niels, Præst, 32.
 HJORTHÖY, Anna Elisabet s. Suhr; — Morten, Konferensraad, 62, 65, 68, 76.
 HOFMAN, Justitsraadinde, 33.
 HOLCK, Sofie Amalie, g. m. Amtmand v. Reichau, 23.
 Holden Jernværk, 107.
 HOLLENDER, Hans, Søfiskal, 15.
- HOLM, Hans, Assessor, 117, 118; — Jakob, Grosserer, 123, 162; — Lars Jess, Konferensraad, 117, 118, 136.
 HOLMBLAD, Anna Dorthea s. Suhr; — Kontorist, 146; — Julius, Generalkonsul, 168 flg.; — L. P., Etatsraad, 162, 167, 169.
 Holmgaard, 62.
 HOLST, C. M., Præst, 157.
 HOLSTEIN, U. A., Overpræsident, 59.
 HOLTEN, N. A., Konferensraad, 143.
 HORN, H. J., Arkivar, 72.
 HORNEMANN, Anna Dorthea g. m. Behr, 64; — Christence, 31; — Christine, g. m. Provst Bernt Suhr, 31, 33, 43, 64; — Hans, Kjøbmand, 29, 30, 31, 43.
 HOWITZ, G., Etatsraad, 161.
 HULEGAARD, Oluf, Hörkræmmer, 51, 52; — Peder, Hörkræmmer, 51, 52.
 HUNDEWADT, Mathias, Silkekræmmer, 60, 62.
 Huserfrihed, 126.
 Hvede, 120.
 HØG, Ane Dorthe, g. m. Hörkræmmer O. H. Aagaard, 44.
 Høkere, 47, 48, 49.
 Hör og Hamp, 46, 119.
 Hörkræmmerlavet, 46 flg.
 HØSTMARK, Niels, Præst, 32.
 HÖYEN, N. L., 136.
 HÖYER, Andreas, Legationsraad, 73.
- Industriforhold, 121.
 ISBERG, S. V., Etatsraad, 146, 147, 167 flg.
 Iselingen, 89, 90.
 Islandsk Handel, 50, 55, 58.
 Ivigtut, 161.
- JACOBSEN, Bartolomæus, Kjøbmand, 47.
 JENSEN, Jörgen, Grosserer, 163.
 JERICHAU, J. A., Billedhugger, 143.
 Jern, 54, 119, 120.
 Jernkakkelovne, 81, 119.

- Jubilæum, Suhrs Hundredaars-, 144.
 JULIANE Marie, Enkedronning, 38.
 JØRGENSEN, S. M., Professor, 169.
- KAALUND, Kammerjunker, 78.
 Kaarde, 44, 85.
 KALL, Joh. Chr., Professor, 45, 65.
 Kallundborg, 38.
 KARL, Prins af Hessen, 122.
 Kiel, 163.
 KIERKEGAARD, Sören, 137.
 KIRKETERP, Ellen, g. m. C. A. Wandel, 154;
 — Hans, 154; — Mette, g. m. Pastor C.
 E. Suhr, 101, 150, 154; — Mette, s. Coll-
 strup; — Rasmus, Nationalbankdirektør,
 76, 83, 94, 154.
 KIRSTEIN, C. L., Kommitteret i Rentekam-
 meret, 136.
 Kjældermænd, 47, 48, 49, 51.
 Kjøbelev Præstegaard, 31, 32, 33, 34, 43.
 Københavns Bombardement 1807, 83,
 84; — Brand 1728, 34, 43, 79; — 1795,
 78, 83; — Folketog d. 21. Marts 1848,
 137; — Magistrat, 52, 58, 59, 135; —
 Valg til Stænderforsamlingen, 135; —
 32 Mænd, 51, 52, 58, 59, 134, 135,
 KJØBKE, Svend, Urtekræmmer, 60, 62.
 KLÖCKER, Abraham, Kjøbmand, 51; —
 Bertel, Kjøbmand, 47, 48, 51; — Her-
 man Lengercken, Etatsraad, 51.
 KNUDSEN, Anna, g. m. Hörkræmmer H. D.
 Suhr, 66; — Niels, 66; — Peter, Skip-
 per, 80.
 KNUTH, Fr. Chr. Jul., Greve, 127.
 Kobber, 122, 123, 125.
 Kobberførere, 125, 126.
 Kobbersmede, 125, 126.
 KØEFOED, Møller, 86; — Ane Sophie Se-
 verine, 86.
 KOES, Anna Mathea s. Falch; — Frede-
 rikke g. m. Professor P. O. Brøndsted,
 88, 89; — G., Finansraad, 88; — Georg,
 Dr. phil., 89, 92, 104, 116; — Marie,
 g. m. Holger Aagaard, 88, 89, 90, 92.
 Kokes, 163, 170.
 Kornhandel, 120.
 Korsør, 163, 170.
 KRAUSE, Joh. Jak., Handelsbetjent, 69, 85.
 Kryolit-Mine- og Handelsselskabet, 161,
 169, 172, 174.
 KRISTIAN IV, 12; — V, 14, 17; — VII, 36;
 — VIII, 92, 93, 105, 135, 143.
 Kristiansholm, 163, 172.
 KROGH, G. H. von, Stiftamtmand, 36.
 Krusaa Kobberværk, 123.
 Kul, 80, 119, 129, 140, 162, 170.
 Kulkompagni, det danske, 170.
 Kuloplag udenfor København, 129, 163,
 170.
 Kunstbladet, 143.
 KØLLE, Jörgen, Kjøbmand, 37.
 KÖNIG, Jurist, 74.
 KÖRBITZ, J. Chr., Rigsmarskal, 17, 20.
- LADIGES, Henr., Sukkerraffinør, 78.
 LANGE, C. D., Justitsraad, 76; — Mikael,
 Brygger, 60.
 LANGEBEK, Jakob, Historiker, 76.
 LARSEN, K. A., Kjøbmand, 124, 127.
 LASSEN, Jens, Kjøbmand, 47; — Peder,
 Justitiarius, 16.
 LAUSØE, Jens, Hörkræmmer, 52.
 Legater, Suhrske, 152 flg.
 LERCHE, Cornelius, Stiftamtmand, 23; —
 Oluf, Præst, 23.
 LIEBE, C., Gehejmekonferensraad, 167,
 173.
 LILLIENSKJOLD, Frue, 105.
 Lolland, 19, 36, 157, 160.
 LORCH, C. A., & Sønner, 109.
 LUDVIGSEN, Just, Grosserer, 84.
 LUND, Christopher Jensen, Kjøbmand, 47;
 — Peter, Etatsraad, 45.
 LUNDE, P. F., Jernstøber, 127.
 LUNDING, Matias, Brygger, 59, 60, 61, 62.
 LUNZI, Conrad, Greve, 92, 105.
 LÜHE, V. A. von der, Overpræsident, 59.
 LÜTKEN, O. D., Præst, 32.

- Lærekontrakt, 44.
 Læseselskab, det lollandske, 36.
 Lönförhold, uheldige, 12, 13, 15, 16, 17.
 LÖWENSTERN, G. H. von, Friherre, 130.
 LÖVENSJOLD, Severin, Konferensraad, 65, 107, 110.
 Maatter, 120.
 MAIRE, E. le, Grosserer, 162.
 MALLING, C., Etatsraad, 117, 136; — J. C., Oberstlöjtnant, 117; — P. P., Artilleriekaptajn, 117.
 MANTHEY, L., Professor, 124.
 Maribo Klosters Amt, 22, 23.
 MATTHIESEN, J. F. L., Kaptajn, 144; — Peter, Landfoged, 60; — Sofie s. Suhr.
 MEINCKE, Carl, Byfoged, 89, 90, 92, 111, 114, 116, 118, 141, 152; — Elisabet, s. Falch; — Henrik, Godsejer, 133, 160; — Sofie g. m. Etatsraad P. Scavenius, 131, 138, 142.
 MEINERT, Magnus, Præst, 33; — N. J., Grosserer, 136.
 MELCHIOR, Moritz G., Grosserer, 162.
 Merløsegaard, 127, 140, 156.
 MEZA, Chr. Jul. de, General, 139; — Elisabet Birgitte s. Tscherning.
 MODEWEG, J. C., Fabrikant, 124, 125, 127.
 MOE, Hans, 57.
 MOLBECH, Chr., Bibliotekar, 91.
 MOLLERUP, H. A., Gehejmerraad, 156.
 MOLTKE-Bregentved, A. W., Greve, 127, 143; — Chr. C. H., do., 127.
 MORTENSEN, Christen, Præst, 23.
 MYLIUS, Jens, Stadshauptmand, 78; — Johan, Handelsbetjent, 84.
 MÜLLER, Mathias, Præst, 32.
 MYNDRIKS, Kirstine, 56, 69; — Peder Sörensen, Brygger, 69.
 MYNSTER, J. P., Biskop, 90, 129, 136.
 MÜNTER, Frederikke, g. m. Konferensraad C. Brun, 104.
 MÖNICHEN, Christian à, Oversekretær, 49.
 MØLLER, Abigael g. m. Præsten Fr. B. Suhr, 34; — Edel, 95, 99; — Hans, Forpagter, 97; — Lavrine Marie g. m. O. B. Suhr, 95, 97; — Mikkel, Præst, 31; — Rasmus, Kjøbmand, 94 flg., 107, 108, 110; — Sofie Kirstine f. Sörensen, 95.
 MØSTING, Statsminister, 111.
 Nakskov, 32, 35, 36.
 NATHANSON, M. L., Grosserer, 83.
 Nationalbanken, 134.
 NEERGAARD, Carl, Godsejer, 134, 135.
 NIELSEN, Erik, Amtsskriver, 22; — Jakob, Kjøbmand, 47.
 NISSEN, Hans Nikolaj, Justitsraad, 45.
 Nyborg, 98 flg., 147, 157.
 Nykjøbing p. Falster, 21, 22.
 Nymølle, 124.
 Nysted, 23, 24, 25, 28, 29, 67.
 Næstved, 29, 31.
 NÖRREGAARD, Lars, Generalavditør, 78.
 OLRÖG, Seyer, 64; — Thomas, 64.
 OLSEN, Christen, Præst, 90; — Hans, Kjældermand, 54.
 Ordrup, 84, 164, 168.
 ORIGNY, M. A. d', Herredsfoged, 151.
 PALUDAN, P., Præst, 38, 86.
 PAULI, Ellen, g. m. Brygger D. Beckman, 75, 102, 154.
 PECHÜLE, Eva Cathrine, g. m. Justitsraad H. N. Nissen, 46.
 PEDERSDATTER, Cathrine, g. m. Amtsforvalter Suhr, 24, 26.
 PEDERSEN, Peder, Fuldmægtig, 16.
 PELT, Abraham, Bankkommissær, 58.
 PETERS, C., Billedhugger, 148, 149.
 PETERSEN, F. C., Professor, 117, 136.
 Petersgaard, 163-64.
 Philopatreas, 35.
 Philoteropatreias, 36.
 Porcellænsfabrik, den kongelige, 162.

- Poughkeepsie, Jernværk, 128.
 Prinsessestyr, 15.
 Privatbanken i Kjøbenhavn, 162.
 Præmieselskab, det patriotiske, 38.
 PÖHLS, Joh., Forvalter, 146, 167.
- RAADER, Johan, Amtsskriver, 21, 27.
 RAHBK, Kamma, 90, 91, 92, 104, 105; —
 K. L., 88, 90.
 RANDRUP, Provst, 97.
 RANTZAU, Emilie, g. m. Grev Schimmel-
 mann, 129.
 RASMUSSEN, P. E., Komponist, 74.
 RAVN, Hans, Amtsskriver, 22.
 REICHAU, Chr. Fr. v., 23; — Jörgen Ernst,
 Amtmand, 23.
 REIMER, Lorentz, Hörkræmmer, 51.
 ROSENFELDT, Hans, Amtsskriver, 21, 23.
 ROSTGAARD, Frederik, Obersekretær, 47,
 49.
 ROTENBURG, Andreas, Kjøbmand, 47.
 ROTHE, C., Stiftsprovst, 148; — Tyge, Ju-
 stitsraad, 59, 60.
 Rotter, ingen paa Lolland, 19.
 Rug, 55, 120.
 RYAN, Geo, Grosserer, 162.
 RYBERG, Niels, Kjøbmand, 55, 83.
 RØDER, Henrik Herman, Præst, 30.
 Røraas Kobberværk, 107, 109.
- SAABYE, Konsul, 78.
 Salt, 49, 55, 119, 170.
 Sandlyng Fredskov, 127; — Teglværk,
 127.
 SASS, Grosserer, 136.
 SATTERUP, L., Præst, 36.
 SCAVENIUS, Anna, g. m. Historikeren
 Estrup, 138; — J. B., Justitsraad, 77,
 138; — J. B., Godsejer, 164; — Karine,
 s. Debes; — Sofie, s. Meincke; — Peter,
 Etatsraad, 134, 135, 136, 138, 139.
 SCHACK-RATHLAU, Gehejmerraad, 60.
- SCHALTZ, Frederikke, g. m. Didrik Suhr, 97.
 SCHEEL, Stiftamtmand, 60.
 SCHIERN, H. B., 70; — H. Chr., Præst, 32.
 SCHIMMELMANN, Adelaide, g. m. Friherre
 Löwenstern, 130; — Emilie, g. m. Grev
 Rantzau, 129; — E. H., Greve, 124, 129,
 130; — Louise, g. m. dal Borgo, 129.
 SCHIÖNNING, Christen, Præsident i Admi-
 ralitetsretten, 15, 17.
 SCHIÖTT, Fuldmægtig, 146.
 SCHMIDT, H. H., Silke-og Klædekræmmer,
 118.
 SCHOU, J. H., Etatsraad, 76, 101, 102; —
 Susanne s. Beckman.
 SCHOUW, J. F., Professor, 136.
 SCHOW, Anna Henriette Elisabet, 69; —
 Christen, Konferensraad, 65, 68, 69, 73,
 74, 76; — Henrik Stampe, Barn, 69.
 SCHRÖDERSEE, Joh. Chr. von, Konferens-
 raad, 58, 59, 62.
 SEHESTED, Hof Marskal, 13.
 SEHESTEDT-JUEL, C. v., 162.
 SELBYE, Ch. Avg., Agent, 68, 77; — Char-
 les, 77.
 Selskab, det teologiske, 36.
 SIBBERN, F. C., Professor, 136.
 Skibsparter, 52, 55.
 SKIBSTED, Andreas, Brygger, 77.
 SKULLERMAN, Henrik, Tolder, 23.
 Skifersten, 129.
 Skurup Skov, 127.
 SMITH, A. N. C., Kapellan, 102.
 SOFIE Amalie, Dronning, 20, 21.
 Sorthat Kulværk, 127.
 STABEL, Nikolaj, Justitsraad, 70.
 Sten, ildfaste, 129.
 STAMPE, Henrik, Retslærd, 50, 58, 60.
 Statslaan, dansk i England, 111; — norsk,
 162.
 Strandmøllen, 121.
 STRUENSEE, J. F., 59, 60.
 Studenterforeningen, 133.
 SUHM, P. F., Historiker, 73.

- SUHR, Abigael s. Møller; — Anna g. m. Pastor G. Zimmer, 30; — Anna s. Knudsen; — Anna Dorthea s. Aagaard; — Anna Dorthea, g. m. Dispachør M. Aagesen 87, 118, 130; — Anna Dorthea, g. m. Generalkonsul J. Holmblad, 168, 172; — Anna Elisabet, g. m. Konferensraad M. Hjorthöy, 64, 65; — Anna Elisabet s. Wichmann; — Anna Lisbet, g. m. Pastor Borch, 19; — Anna Maria, g. m. Pastor M. Møller, 31; — Bernt, Hoffurer, Bryghusskriver, 11 flg.; — Bernt, Provst, 23, 29, 30, 31, 33, 35, 43, 64; — Bernt, Præst, 31, 32, 34, 35; — Carl Emil, Præst, 87, 101, 148, 154; — Caroline s. Falch; — Caroline Charlotte, g. m. Hof-Jægermester J. P. Bech, 165, 172; — Casper, Præst, 19, 31; — Cathrine s. Pedersdatter; — Cathrine Margrete, g. m. Pastor H. Chr. Schiern, 32; — Cathrine Marie, g. m. Konferensraad Christen Schow, 64, 65, 74; — Charlotte Amalie, g. m. Pastor O. F. Dorph, 32; — Charlotte Sofie g. m. Kjøbmand A. Falch, 65, 88, 116, 132, 138; — Christen, Handelsbetjent, 85, 87, 103, 104; — Christine, g. m. Amtsskriver J. Bolt, 29; — Christine, g. m. Højesterets-assessor L. Debes, 64, 65, 68, 69, 138; — Christine s. Hornemann; — Christine Hornemann, g. m. Pastor S. Assenius, 37; — Claus, Forpagter, 29, 30, 32; — Didrik, Grosserer, 87, 94, 97, 100, 101, 103, 104, 106, 107, 112, 113, 116, 150; — Dorothea s. Beckman; — Dorothea, 131, 142; — Dorothea Cathrine, g. m. Pastor N. Hjort, 32; — Edle, 147; — Ellen Pouline, g. m. Grosserer J. P. Falch, 87, 89, 100; — Frederik, Amtsforvalter, 17, 18, 19 flg., 67; — Frederik, Provst, 31; — Frederik Bernt, Provst, 31, 32, 34, 35; — Frederikke, 131, 144; — Frederikke Cathrine, g. m. Pastor M. Müller, 32; — Frederikke s. Schaltz; — Hans Ditlev, Hörkræmmer, Skolelærer, 43, 66, 67, 71; — Hans Hornemann, Præst, 32, 67, 71; — Ida Marie s. Bech; — Ida Marie, 172; — Johan, Tolder, 20; — Johan Bernt, Præst, 34; — Johan Christopher, 19; — Johan Christopher, Præst, 29, 30, 31, 32, 35; — Johan Peter, Etatsraad, 33, 43 flg., 90, 138; — Johan Peter, Kjøbmand, 86, 87, 103; — Johannes Theodor, Etatsraad, 87, 92, 94, 97, 99, 100, 101, 102, 103 flg.; — Johannes Theodor, 165, 167; — Jokum Brockdorff, Præst, 32, 33, 35; — Lavrine Marie s. Møller; — Margrethe, g. m. Kjøbmand H. Hornemann, 29, 31; — Margrethe, g. m. Pastor N. Høstmark, 32; — Margrethe Schandorff, g. m. Pastor O. D. Lütken, 32; — Mette s. Kirkerterp; — Niels Bernt, Landsdommer, 35; — Niels Rudolf, Præst, 34 flg.; — Ole Bernt, Barn, 64; — Ole Bernt, Grosserer, 38, 65, 74 flg., 94, 103, 138; — Ole Bernt, Agent, 86, 87, 96, 97, 98, 99, 101, 103, 104, 106, 108, 112 flg., 131, 147; — Ole Bernt, Etatsraad, 128, 133, 142, 146, 157 flg.; — Olivia Bertine, 65; — Oluf Bernt, 164; — Peder, Præst, 29, 30, 31, 32, 35; — Pouline, 131; — Rasmus, Konsul, 147; — Sofie, g. m. Kaptejn Matthiesen, 144, 145, 147; — Sofie g. m. 1. Hof-Jægermester F. V. Treschow, 2. Hof-Jægermester V. L. Dinesen, 165, 172; — Sören Bloch, Præst, 33. Sukkerraffinaderi, 54, 58. Sukkerfabriker, de danske, 162. Sundorphs Enke, 87. Sundtoldens Afløsning, 161. SVANE, Peter Hansen, Hörkræmmer, 52. SVERDRUP, Frue, 57. Søassurance-Kompagni, 54, 57, 58. SØBØTKER, J., Grosserer, 83. Sølyst, 129, 130, 141, 142, 159, 160, 172. Telegrafskab, det store nordiske, 162.

- THESTRUP, Ole, Assessor, 78.
 THIELE, J. M., Sekretær ved Kunstakademiet, 117, 118.
 THOMSEN, Julius, Professor, 161, 174.
 THOTT, Otto, Gehejmerraad, 60.
 THULSTRUP, Jörgen, Tømmerhandl., 60, 62.
 TIETGEN, C. F., Gehejmerraad, 161, 162.
 TIN, 120.
 Tjære, 80, 119.
 TRESCHOW, F. C., Højesteretsadvokat, 136; F. V., Hof-Jægermester, 165.
 TROELSEN, Mikael, Byfoged, 23.
 Trondhjem, 55, 107, 108, 109.
 TSCHERNING, A. F., Oberst, 122, 137, 139 flg., 147, 148; — Elisabet Birgitte g. m. de Meza, 139; — E. P., Oberst, 122, 139.
 TUTEIN, P., Grosserer, 83.
 TVEDE, Anna Lisbeth, g. m. Hörkræmmer O. H. Aagaard, 44, 56, 84; — Mikael, 84.
 Uglemærke, Suhrsk, 17, 18, 117, 168.
 ÜRSIN, Jörgen, Magister, 35.
 Urtekræmmerne, 49, 51, 58, 72.
 USSING, T. Algreen, Professor, 134, 136.
 Vejstrupgaard, 96, 97, 110.
 Videnskabernes Selskab, 174.
 WAAGE, Amalie, g. m. Pastor J. Fibiger, 119, 132; — Christen, Hörkræmmer, 53, 60; — G. H., Præst, 132, 136; — Juliane s. Broager.
 WANDEL, C. A., 154; — Ellen s. Kirketerp; — Rasmine g. m. C. A. Bluhme, 154.
 WANDELER, P. R., Dr. med., 59.
 WASSARD, Elisabet Cathrine s. Aagaard; — Hans, Grosserer, 77; — Mathias, Hörkræmmer, 62, 68.
 WEBER, Theob., & Kp., 161.
 WEDEL-JARLSBERG, Greve, 124.
 WEISVOGT, Joh. Chr., Hörkræmmer, 53.
 WENDT, Hans Jörgen, Vildtforlægger, 45.
 WEYSE, Johan Christopher, Etatsraad, 65, 78, 84.
 WICHMANN, Anna Elisabeth, g. m. Provst Fr. B. Suhr, 34; — Bertel, Kjøbmand, 34.
 WINTHER, Christian, 88, 89; — Hanne, s. Borchsenius; — H. Chr., Præst, 88, 90.
 WORSAAE, J. J. A., Kammerherre, 11.
 WÜLICH, P. V., van, Præst, 157.
 WÜRDEN, Martin von, Mekaniker, 123, 124, 139.
 ZIMMER, Gregers, Præst, 30, 31; — Anna Cathrine, g. m. Præsten H. H. Røder, 30.
 Zink, 120.
 ZINN, Grosserer, 83.
 ZOEGA, Justitsraad, 78.
 Ærter, lollandske, 19.
 ØHLENSCHLÆGER, Adam, 114, 129.
 Øresund, Fabrik, 161.
 Ørholm, 127.

BILAG

DEN
SUHRSKE SLÆGT
SOM PRÆSTE
SLÆGT

BERNT SUHR,
f. c. 1615, † $\frac{1}{10}$ 1685.
Hoffurer, Bryghusskriver.

Casper Suhr,
f. 1642, † $\frac{14}{1}$ 1701.
Præst i Saxild og Nolev, Syd for Aarhus.

Frederik Suhr,
f. $\frac{20}{10}$ 1644, † $\frac{28}{11}$ 1706.
Amtsforvalter paa Lolland.

Anna Elisabet Suhr, f. 1656, † 1730.
~ 1. **Hans Thomsen Borck,** † $\frac{20}{3}$ 1702; 2. **Albert Kjeldsen Schytte,**
f. $\frac{7}{9}$ 1668, † $\frac{19}{11}$ 1744; Præster i Hvedstrup og Fløng NO. for Roskilde.

Bernt Suhr,
f. $\frac{21}{4}$ 1673, † 1710.
Præst i Viby og Tiset Syd for Aarhus.

Anna Maria Suhr,
~ 1. **Mikkel Pedersen Møller,**
† $\frac{15}{6}$ 1709,
2. **Hans Cappel Andersen Haasum,**
f. $\frac{23}{11}$ 1686, † 1740.

Johan Christopher Suhr,
f. 1676, † $\frac{29}{1}$ 1711.
Præst i N. Vedby og N. Alslev paa Falster.

Bernt Frederik Suhr,
f. $\frac{15}{8}$ 1677, † $\frac{10}{3}$ 1745.
Præst i Kjøbelev og Vindeby,
N. for Nakskov.

Peder Suhr,
f. 1678, † $\frac{24}{5}$ 1735.
Præst i Utterslev paa Lolland.

Anna Suhr, f. $\frac{22}{7}$ 1679, † $\frac{22}{1}$ 1706.
~ $\frac{26}{7}$ 1700 **Gregers Zimmer,**
f. 1666, † $\frac{27}{6}$ 1720.
Præst i Nykjøbing paa Falster.

Claus Suhr,
f. 1680, † c. 1727.
Forpagter paa Fuglsang.

Margrete Suhr,
~ 1. $\frac{1}{1}$ 1752 **Niels Hass,** f. $\frac{1}{4}$ 1690, † $\frac{12}{1}$ 1752.
Præst i Tranebjerg paa Samsø.
2. 1754 **Niels Jensen Høstmark,** f. 1704, † 1772.
Præst i Pjedsted og Gaarslev, SO. for Vejle.

Præster i Holbæk og Udby ved Randers Fjord.

Dorothea Cathrine Suhr, † 1783. ~ 1.
Johannes Joachimsen Burserus,
f. 1705, † $\frac{16}{6}$ 1748, Præst i Veggerløse p. F.
2. $\frac{29}{10}$ 1755 **Niels Nielsen Hjort,**
f. 1705, † $\frac{10}{1}$ 1777. Præst først i Vaaben-
sted og Engestofte, senere i Slemminge
og Fjelde, paa Lolland.

Margrethe Schandorff Suhr,
f. $\frac{30}{3}$ 1722, † $\frac{27}{7}$ 1778.
~ $\frac{27}{5}$ 1755 **Otto Diderik Joachim-
sen Lütken,** f. $\frac{17}{3}$ 1713, † $\frac{25}{1}$ 1788.
Præst i Skjellerup-Ellinge paa Fyn.

Frederikke Cathrine Suhr,
f. 1709, † 1793.
~ $\frac{6}{11}$ 1728 **Mathias Müller,**
f. $\frac{20}{1}$ 1700, † $\frac{14}{7}$ 1765.
Præst i Taagerup-Thorslunde paa
Lolland.

Frederik Bernt Suhr,
f. 1710, † $\frac{23}{3}$ 1767.
Præst i Kjøbelev og Vindeby, Provst
i Lollands Nørre Herred.

Joachim Brockdorff Suhr,
f. 1711, † $\frac{26}{9}$ 1767.
Præst først i Herredskirke og Løg-
tofte, senere i Utterslev paa Lolland.

Johan Peter Suhr,
f. 1712, † $\frac{28}{5}$ 1785.
Etatsraad, Borgemester
i Kjøbenhavn.

Charlotte Amalie Suhr,
f. 1714, † 1793.
~ 1. Tolder Rasmus Sørensen.
2. $\frac{14}{12}$ 1761 **Ole Frantsen Dorph,**
f. $\frac{13}{2}$ 1711, † $\frac{28}{11}$ 1777.
Præst først i Ønslev-Eskildstrup,
derpaa i Nakskov-Branderslev.

Cathrine Margrethe Suhr,
f. 1717, † 1791.
~ 1741

Hans Hornemann Suhr,
f. $\frac{31}{7}$ 1722, † $\frac{9}{9}$ 1785.
Præst i Hunseby paa Lolland.

Johan Bernt Suhr,
f. $\frac{16}{9}$ 1741, † $\frac{20}{6}$ 1777.
Præst i Kjøbelev og Vindeby.

Christine Hornemann Suhr,
f. $\frac{22}{6}$ 1743, † 1818.
~ **Søren Sørensen Assenius,**
f. 1741, † $\frac{10}{6}$ 1791.
Præst i Sandby paa Lolland.

Niels Rudolph Suhr,
f. $\frac{14}{4}$ 1747, † $\frac{15}{7}$ 1811.
Kapellan i Nakskov; do. i Kallund-
borg, Præst i Rudkjøbing-Skrøbelev.

Niels Bernt Suhr,
f. 1748, † 1781.
Landsdommer i Vestindien.

Ole Bernt Suhr,
f. $\frac{16}{1}$ 1762, † $\frac{25}{9}$ 1815.
Grosserer.

Hans Christian Nielsen Schiern,
f. $\frac{6}{5}$ 1705, † $\frac{21}{7}$ 1764.
Præst i Vettterslev og Hømb (Sjælland),
i Guldbjerg-Sandager (Fyn) og i
Halsted-Avnede (Lolland).

Frederikke Christiane Suhr,
f. $\frac{14}{12}$ 1780, † $\frac{30}{12}$ 1837.
~ $\frac{9}{10}$ 1813 **Niels Christian Bendz,**
f. $\frac{10}{8}$ 1782, † $\frac{5}{11}$ 1851.
Præst i Søllinge-Hellerup paa Fyn.

Peter Bernt Christian Suhr,
f. $\frac{17}{5}$ 1795, † $\frac{7}{10}$ 1835.
Præst i Hørby paa Sjælland.

Peter Adolph Suhr,
f. $\frac{24}{8}$ 1775, † $\frac{26}{3}$ 1859.
Kaptajn.

Didrik Suhr,
f. $\frac{27}{12}$ 1787, † $\frac{18}{5}$ 1836.
Grosserer.

Carl Emil Suhr,
f. $\frac{15}{10}$ 1795, † $\frac{15}{6}$ 1879.
Præst i Tved paa Fyn.

Johannes Søren Bloch Suhr,
f. $\frac{9}{5}$ 1807, † $\frac{3}{10}$ 1876.
Kapellan ved Vor Frelsers Kirke paa
Kristianshavn og derpaa ved Hellig-
aands Kirke i Kjøbenhavn.

Dorothea Suhr,
f. $\frac{30}{7}$ 1814, † $\frac{4}{7}$ 1844.
~ $\frac{11}{6}$ 1839
Gomme Frederik August Graae,
f. $\frac{23}{8}$ 1810, † $\frac{22}{6}$ 1886.
Præst i Idestrup paa Falster.

BERNT SUHR,
Hoffurer, Bryghusskriver.
f. c. 1615, † $\frac{1}{10}$ 1685.

Casper Suhr,
f. 1642, † $\frac{14}{1}$ 1701.
Præst i Saxild og Nolev.
~ $\frac{20}{6}$ 1669 Anna Olufsdatter Knudsen
f. c. 1643, † 1688.
(2 S., 2 D.)

FREDERIK SUHR,
• f. $\frac{20}{10}$ 1644, † $\frac{28}{11}$ 1706.
Amtsforvalter p. Lolland.
~ 1671 Katrine Pedersdatter,
f. 1639, † $\frac{3}{5}$ 1706.

Johan Suhr,
Hans Majestæts Fyrbøder,
bliver 1676 Tolder i Aarhus.

Anna Elisabet Suhr,
f. 1656 † 1730.
~ 1) Hans Thomsen Borck, † $\frac{20}{3}$ 1702;
2) Albert Kjeldsen Schytte,
f. $\frac{7}{9}$ 1668, † $\frac{19}{11}$ 1744.
Præster i Hvedstrup og Flong.

Johan Christoffer Suhr,
f. 1661.

Christine Suhr,
f. 1672, † før 1706.
~ $\frac{17}{10}$ 1688 Jokum Bolt.
Amtsskriver i Halsted.
† 1696(?).

Margrethe Suhr,
f. 1673, † $\frac{9}{2}$ 1717.
~ 1696(?) Hans Hornemann,
Kjøbmand i Næstved
(2 Børn).

Johan Christoffer Suhr,
f. 1675, † spæd.

Johan Christoffer Suhr,
f. 1676, † $\frac{29}{1}$ 1711.
Præst i N. Vedby og N. Alslev.
~ $\frac{4}{7}$ 1701 Marie Elisabet Lundt
f. $\frac{1}{12}$ 1682 (1 S. 1 D.).

Bernt Frederik Suhr,
f. $\frac{15}{8}$ 1677, † $\frac{10}{3}$ 1745.
Præst i Kjøbelev og Vindeby.
~ Christine Hornemann
(10 S. 4 D.).

Peder Suhr,
f. 1678, d. $\frac{24}{5}$ 1735.
Præst i Utterslev.
~ Maria Christiansdatter Schandorff
(4 S. 8 D.).

Anna Suhr,
f. $\frac{22}{7}$ 1679, † $\frac{22}{1}$ 1706.
~ $\frac{29}{7}$ 1700 Gregers Zimmer,
f. 1666, † $\frac{27}{6}$ 1720.
Præst i Nykjøbing p. F.
(3 S. 1 D.).

Claus Suhr,
f. 1680, † c. 1727.
Cand. theol., Forpagter paa Fuglsang.
~ Anna Sophie Jessen.
(2 Børn.)

Bernt Frederik Suhr,
f. 1710, † $\frac{23}{3}$ 1767.
Provst i Kjøbelev.
~ 1) Abigael Georgsd. Møller.
2) $\frac{20}{6}$ 1752 Anna Elisabet Wichmann
† 1767 (7 S. 6 D.).

Jokum Brokdorff Suhr,
f. 1711, † $\frac{26}{9}$ 1767.
Præst i Utterslev.
~ 1) $\frac{4}{9}$ 1741 Johanne Clausdatter Top,
† 1746.
2) $\frac{27}{9}$ 1746 Margrethe Nielsd. Wandel,
† 1769 (5 S. 10 D.).

Johan Peter Suhr,
f. 1712, † $\frac{28}{5}$ 1785.
Etatsraad, Borgemester.
~ $\frac{22}{11}$ 1748 Anna Dorthea Aagaard,
f. 1730, † $\frac{27}{8}$ 1766.

Charlotte Amalie Suhr,
f. 1714, † 1793.
~ 1) Rasmus Tønnesen, Tolder, † 1745.
2) $\frac{14}{12}$ 1761 Ole Frandsen Dorph,
Præst i Nakskov,
f. $\frac{13}{2}$ 1711, † $\frac{28}{11}$ 1777
(uden Børn).

Diderik Christian Suhr,
f. 1715, † 1774.
Ejer af Damstedgaard, derefter Farver,
sidst Skolelærer i Utterslev.
~ Anna Cathrine sal. Tverskous
† 1761(?).

Cathrine Margrete Suhr,
f. 1717, † 1791.
~ 1741 Hans Christian Schiern,
f. $\frac{6}{5}$ 1705, † $\frac{21}{7}$ 1764.
Præst i Halsted (9 S. 6 D.).

Hans Hornemann Suhr,
f. $\frac{31}{7}$ 1722, † $\frac{9}{9}$ 1785.
Præst i Hunseby.
~ $\frac{14}{6}$ 1758 Christiane Christensen,
† 1790 (1 S. 2 D.).

Hans Dillew Suhr,
f. 1728, † 1785.
Hörkræmmer, Skolel. i Blands.
~ 1) $\frac{15}{9}$ 1762 Anna Knudsen, † 1764.
2) Charlotte Sofie Neraa,
f. 1748, † 1825.

Ole Bernt Suhr,
f. og † 1750.

Anna Elisabet Suhr,
f. $\frac{5}{7}$ 1751, † $\frac{8}{1}$ 1820.
~ $\frac{22}{11}$ 1769 Hofskriver (Konferensraad
og Borgemester) M. Hjorthöy
f. 1738, † 1815.

Christine Suhr,
f. $\frac{25}{9}$ 1752, † $\frac{1}{6}$ 1782.
~ $\frac{27}{1}$ 1773 Højesteretsassessor Lucas
Debes, f. 1740, † 1777 (2 D.).

Cathrine Marie Suhr,
f. $\frac{18}{2}$ 1754, † $\frac{7}{11}$ 1824.
~ $\frac{9}{11}$ 1774 Justitsraad Chr. Schow,
f. 1739, † 1806.

Charlotte Sofie Suhr,
f. $\frac{11}{11}$ 1756, † $\frac{22}{3}$ 1822.
~ $\frac{20}{5}$ 1778 Grosserer Andreas Falch,
f. 1848, † 1797.

Olivia Bertine Suhr,
f. $\frac{20}{8}$ 1759, † $\frac{31}{10}$ 1761.

Ole Bernt Suhr,
f. $\frac{19}{1}$ 1762, † $\frac{25}{9}$ 1815.
~ $\frac{12}{8}$ 1783 **Dorothea Beckmann,**
f. $\frac{30}{9}$ 1759, † $\frac{22}{9}$ 1842.

Anna Dorthea Suhr,
f. $\frac{25}{1}$ 1764, † $\frac{23}{4}$ 1764.

Ellen Pouline Suhr,
f. $\frac{12}{2}$ 1785, † $\frac{23}{12}$ 1823.
~ $\frac{21}{5}$ 1806 Grosserer Johan Peter Falch,
f. $\frac{23}{8}$ 1781, † $\frac{17}{7}$ 1843 (8 D.).

Johan Peter Suhr,
f. $\frac{23}{10}$ 1786, † $\frac{3}{6}$ 1810.

Didrik Suhr,
f. $\frac{27}{12}$ 1787, † $\frac{18}{5}$ 1836. Grosserer.
~ 1) $\frac{11}{11}$ 1810 Frederikke Cathrine
Schaltz, f. $\frac{9}{6}$ 1789, † $\frac{27}{10}$ 1818.
2) $\frac{29}{9}$ 1827 Laurine Dorthea Scheel
f. $\frac{26}{7}$ 1798, † $\frac{3}{11}$ 1864. (4 D. 3 S.)

Ole Bernt Suhr,
f. $\frac{12}{4}$ 1789, † $\frac{14}{1}$ 1858.
Agent, Kjøbmand i Nyborg.
~ $\frac{17}{7}$ 1812 Laurine Marie Møller,
f. $\frac{6}{10}$ 1795, † $\frac{23}{1}$ 1876.

Christen Suhr,
f. $\frac{22}{9}$ 1790, † $\frac{10}{8}$ 1814.

Johannes Theodorus Suhr,
f. $\frac{2}{4}$ 1792, † $\frac{10}{11}$ 1858.
Etatsraad, Grosserer.
~ $\frac{30}{3}$ 1816 Christine Caroline Andrea
Falch, f. $\frac{7}{11}$ 1790, † $\frac{10}{11}$ 1856 (u. Børn).

Anna Dorthea Suhr,
f. $\frac{4}{9}$ 1793, † $\frac{25}{6}$ 1849.
~ $\frac{12}{1}$ 1833 Justitsraad, Dispacheur
Mathias Aagesen, f. $\frac{9}{9}$ 1791, † $\frac{13}{11}$ 1858
(u. Børn).

Carl Emil Suhr,
f. $\frac{15}{10}$ 1795, † $\frac{15}{9}$ 1879. Præst i Tved.
~ $\frac{9}{6}$ 1825 Mette Andrea Rasmine
Kirketerp, f. $\frac{25}{2}$ 1805, † $\frac{26}{12}$ 1881
(u. Børn).

Ole Bernt Suhr,
f. $\frac{3}{5}$ 1813, † $\frac{6}{10}$ 1875,
Etatsraad, Grosserer.
~ $\frac{20}{6}$ 1847 **Ida Marie Bech,**
f. $\frac{11}{4}$ 1825, † $\frac{8}{8}$ 1897.

*Sofie Rasmine Theodora
Suhr,*
f. $\frac{2}{4}$ 1815, † $\frac{18}{3}$ 1892.
~ $\frac{29}{12}$ 1848 Kaptajn Joh.
Fr. Ludv. Matthiesen, f.
 $\frac{28}{2}$ 1808, † $\frac{25}{7}$ 1850
(u. Børn).

Rasmus Suhr,
f. $\frac{11}{12}$ 1816, † $\frac{4}{4}$ 1866.
Kjøbmand i Nyborg.
~ $\frac{27}{12}$ 1849 Ane Cathrine
Clausen, f. $\frac{2}{11}$ 1821
(3 S. 2 D.)

Johan Peter Suhr,
f. $\frac{11}{11}$ 1817, † $\frac{12}{11}$ 1817.

Edle Dorthea Suhr,
f. $\frac{21}{7}$ 1820, † $\frac{19}{1}$ 1883.

Frederikke Caroline Suhr,
f. $\frac{28}{1}$ 1823. ~ $\frac{13}{11}$ 1870 Kap-
tajn Fred. Ferd. Adersen,
f. $\frac{18}{6}$ 1824, † $\frac{3}{9}$ 1891
(u. Børn).

Ellen Pouline Suhr,
f. $\frac{11}{8}$ 1824, † $\frac{29}{1}$ 1846.

*Johannes Theodorus
Suhr,*
f. $\frac{22}{1}$ 1826, † $\frac{10}{5}$ 1826.

Anna Dorthea Suhr,
f. $\frac{31}{1}$ 1827. ~ $\frac{9}{5}$ 1854
Kjøbmand Herman Gu-
stav Erichsen, f. $\frac{8}{10}$ 1828,
† $\frac{6}{12}$ 1890 (3 S. 3 D.).

Caroline Emilie Suhr,
f. $\frac{12}{1}$ 1829, † $\frac{14}{1}$ 1839.

Susanne Henriette Suhr,
f. $\frac{9}{10}$ 1831, † $\frac{28}{10}$ 1895.
~ $\frac{28}{10}$ 1857 Kapt. i So-
etat. Ludv. Fred. Schmidt,
f. $\frac{19}{8}$ 1823, † $\frac{14}{11}$ 1869
(u. Børn).

Johan Peter Suhr,
f. $\frac{18}{5}$ 1834, † 1859.

Johannes Theodor Suhr,
f. $\frac{15}{9}$ 1835, † $\frac{11}{11}$ 1888. Landmand,
Ejer af Rosengaarden. ~ 1) $\frac{19}{10}$
1860 Julie Margrete Jørgensen,
f. $\frac{22}{7}$ 1842, † $\frac{13}{5}$ 1883. 2) $\frac{9}{9}$ 1884
Camilla Hilarus Kalkau (7 Søn-
ner i 1ste, 1 D. i 2. Ægteskab).

Oluf Bernt Suhr,
f. $\frac{23}{7}$ 1848, † $\frac{6}{6}$ 1872.

Caroline Charlotte Suhr,
f. $\frac{7}{11}$ 1850, † $\frac{23}{8}$ 1889.
~ $\frac{29}{8}$ 1878 Hof-Jægermester Jørgen
Peter Bech, f. $\frac{7}{9}$ 1843 (3 S., 1 D.).

Sofie Clara Anna Suhr,
f. $\frac{23}{12}$ 1851, † $\frac{4}{4}$ 1882. ~ 1) $\frac{30}{11}$ 1870 Hof-Jæger-
mester F. V. Treschow, f. $\frac{26}{7}$ 1842, † $\frac{15}{3}$ 1876.
2) $\frac{2}{10}$ 1880 Hof-Jægermester V. L. Dinesen, f. $\frac{30}{3}$ 1843
(2 D. i 1ste, 1 S. i sidste Ægteskab.)

Ida Marie Suhr,
f. $\frac{5}{10}$ 1853.

Anna Dorothea Suhr,
f. $\frac{18}{4}$ 1857. ~ $\frac{21}{9}$ 1877 Generalkonsul
Julius Holmblad, f. $\frac{22}{10}$ 1852, † $\frac{17}{6}$
1896. (1 Datter død lille.)

Johannes Theodorus Suhr,
f. $\frac{6}{2}$ 1862.

OLUF HANSEN AAGAARD,
Hörkræmmer, † 1749.

Peter Andreas Aagaard,
Præst i Glostrup, f. 1718, † 1779.
~ Sofie Magdalene Herfordt,
f. 1726, † 1781.

Anna Dorothea Aagaard,
f. 1730, † 1766.
~ Etatsraad Johan Peter Suhr,
f. 1712, † 1785.

Abraham Falch,
Etatsraad, f. 1712, † 1776.
~ Anna Elisabeth Soelberg,
f. 1716, † 1794.

Just Mikael Aagaard,
Urtekræmmer, f. 1757, † 1819.
~ Maren Halling,
f. 1758, † 1817.

Ole Bernt Suhr,
Grosserer, f. 1762, † 1815.
~ Dorothea Beckman,
f. 1759, † 1842.

Charlotte Sophie Suhr,
f. 1756, † 1822.

~

Andreas Falch,
f. 1748, † 1797.

Anna Mathea Falch,
f. 1756, † 1792.
~ Finansraad G. Koës,
f. 1731, † 1804.

Holger Halling Aagaard,
Godsejer, f. 1785, † 1866.
~ Marie Koës.

Ellen Pouline Suhr,
f. 1785, † 1823.
~ Johan Peter Falch.

Theodor Suhr,
f. 1792, † 1858.
~ Caroline Falch.

Johan Peter Falch,
f. 1781, † 1843.
~ Ellen Pouline Suhr.

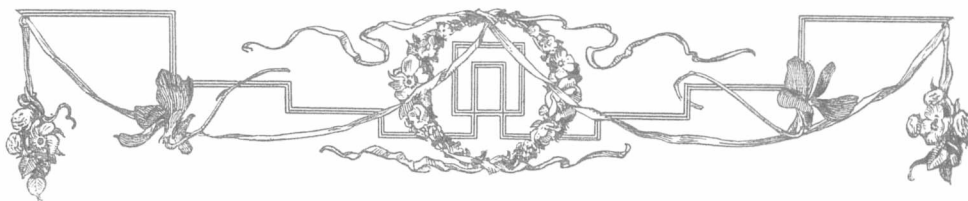
Elisabet Falch,
f. 1784, † 1863.
~ Carl Meincke.

Caroline Falch,
f. 1790, † 1856.
~ Theodor Suhr.

Georg Koës,
f. 1782, † 1811.
forlovet med
Caroline Falch.

Marie Koës,
f. 1790, † 1858.
~ Holger H. Aagaard.

Frederikke Koës,
f. 1790, † 1818.
~ P. O. Brøndsted.

INDHOLD

FORFÆDRE

HOFFURER OG BRYGHUSSKRIVER	S. 11
AMTSFORVALTER	S. 19
PRÆSTER	S. 29

HUSETS INDEHAVERE

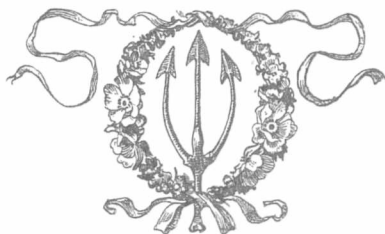
JOHAN PETER SUHR	S. 43
OLE BERNT SUHR	S. 72
DOROTHEA SUHR	S. 94
JOHANNES THEODOR SUHR	S. 103
OLE BERNT SUHR	S. 157
IDA SUHR, JULIUS HOLMBLAD, S. V. ISBERG	S. 167
REGISTER	S. 177

BILAG

I. OTTE PORTRÆTTER I FOTOGRAVURE

II. STAMTAVLER

1. SLÆGTEN SUHR SOM PRÆSTESLÆGT — 2. SLÆGTEN SUHR
3. AAGAARD, SUHR, FALCH, KOES

BOGENS
DEKORATIONER
TEGNEDE AF HANS TEGNER
BILLEDERNE I TEXTEN TEGNEDE
AF KARL JENSEN OG TOM PETERSEN
TRÆSNIT OG ÆTSNINGER UDFØRTE AF
F. HENDRIKSENS REPRODUKTIONS-ATELIER
TRYKT SOM MANUSKRIFT I 300 EXEMPLARER
I NIELSEN & LYDICHES BOGTRYKKERI
PAA HAANDGJORT MARAIS-PAPIR
BOGENS BIND ER UDFØRT HOS
UNIVERSITETSBOGBINDER
D. L. CLÉMENTS
EFTERF.